

Chyromantia Joannis Indaginis : ende dit boec leert van drie natuurlike consten als phisiognomia, astrologia naturalis, chiromantia

<https://hdl.handle.net/1874/210292>

Chiromātia Joānis Indagini

En dit boec leert vā drie natuerlike cōstē a...

Physiognomia

naturalis.

Astrologia

Chiromantia

Chiromātia leert os eerkennē sullen/de natu
Physiognomia /om haes/dat herte/eñ natu loop des hemels eñ pla hier in vundē/ **Periaz Canones Astronomi/ heden.** **Noch** vā den geleerdē man wten latijn in lateert eñ

hoe dat wi/wt seker trefre/cōplexie/eñ toegenen te kennē wt die ansichtē reder menschē. **Astro** netē dat selfoete eerken **omāta** vā die aenschij vā die oordelingē oft **kennisse der Com/ Joannes Indagi** onse gemeē duyt perfectelich ouer

ken eñ linien d'handē genty; der menschē. eñ ghedaentē des **lic logia natural** wtē nē. **Noch** sult ghi nē d'cephenē. **En** geuuelē van crane **plexien.** Doer **nia** eñ dweerste **sche taletras** gheset.

Den eerwerdighen vader in Christo/
en doerluchtighen Prince en heere/heer
Helbert Cardinael des heilighen Roem-
schen stoel/ritel Sancti Angeli/Ertsch-
bisschop des heplighen stoel van Mrens/
en Nagdeburch/opperste Cancelliere
des heilighen Roemschen rijck/opperste
Cuervorste/opperste doer dnytslandt
administratoor van Haluerstadt/Marc-
graef van Brandenburg/van Stetits
Hartoch van Romerē/der Cassouwen
en Sclauen/Heer van Augi/zijn lieue he-
re en vorst/Joannes Indagine priester
en parochiaen in Steynheym/hemsel-
uen seer ghebiet en ouergheeft.

Den Paulus hem sel-
uē verantwoordē sou-
de/ liet hi hem dunckē
dat hi geluckich was/
dat hi Agrippam/die
welcke was een vnuf-
tich en verstandel man/vercreghē had
tot een rechter/ seggende. O Coninc A-
grippa/ ic laet my dunckē dat ic gheluc-
kich ben/ in alle die dinghē/ van welcke
ick beschuldicht worde/ dat ic mijn sake
huden voor v openen en bescharmē sal/
na den mael dat ghi alder meest kennit
se hebt en wetenschap van die ghewoen-
ten en questien/welcken bi den Jode sijn.
Also hoep ic ooc my doerluchtige vorst/
en eerwaerdighe bisschop op v/ na den
mael dat ic bescharmē sal my sake voor
di/ teghens den ghenē/welcke contrari-
sijn dē Astrologie/ ghi die daer wel weet
dese controuersē/ en sijn verciert met die
veruarenthept en wetenschap/ dat daer
geen const en si/ of ghi hebt daer wat af-
ghesmaect/ en alsodanich: met welcken
alleen men mochte gods ordinantie en
verhoeghenisse houdē met rechte. We-

der om behoort ghi v seluē also minlich
te choonē en goedertierē/ dat ic niet en
worde van mijnē hope vercoert/ en die an-
der ten lesten als verwinders beginnē
wech te strijken/ en haer wiple Theolo-
gi/welcken si schoels theologhi hietē be-
ginnen op te rechtē/ dat is van Thomas
en Schotus. En dat moecht ghi so seer
passelich doen/ is dat saech dat ghy onse
sake alsoe wilt promouerē/ als ghi hier
voor maels dede in die sake van dē ghe-
leerdē man Johan Keuchlijn. Dese be-
diensticheit en moecht ghi mi niet wep-
gerē/ so veer als ghi wesen wilt eē vorst
also v die natuere gheschapen heeft/ god-
uruchrich/ goedertieren/ religioos/ ghe-
leert. Want dat is in v nature/ dat ghy
al die gheleerdē goet gonstich sijn/ ende
quaet gonstich den onghelēerdē/ oft die
die alre beste consten veruolghē. Daer-
om wilt doe/ dat v toe behoort ia d: ghy
hoort te doen. Het is behoorlich dat ghi
te hulp comen sult mit dñ gheuoelē den
constē/welcken in perikel sijn. Ghi hoort
dit te doen/ op dat ghi niet en schijnt on-
danchbaer te wesen/ en die godinnē der
consten/ niet dan te weten v heerlijcke
const/ doer welcken ghi dat hebt vercre-
ghē/ dat ghi nu self moecht een anderen
voort leerē/ raden/ en regieren. Wāt na-
den mael dat ghi Christo veel te danckē
hebt en die fortunē/ mer alre meest den
consten en v leeringe. Dat ghi also reg-
neert/ dat daer niemāt en is in dese tijt/
oft hi gheeft v die prijs. Die oprechtheit
en onnoselheit ws leuens/ gheen naer-
sticheit om ghelt oft goet te vergaderē/
wt onbeschuldlike en ongeschende pro-
poost/ om dat ghi geen dinghē begeert
dan dat waerdich is een goet en salpich
vorst. Wien sal mē dat danc anders we-
ten/ dan v uarentheit en die seer scho-
N h.

ne opvoedinge vā ioncx op en leringe:
Waer wort vsocht: meer wt vcreghē/
dā wt die constē. En bouē al/de loop der
tegenwoordigē tijde geeft te kennē/wat
wi v hebbē voor eē vorst. Het is licht in
rust te dominerē/maer in last en vdrict
vā onrust/in oploopē/in onweerē/in pe-
rikelē/in slachtē/dā men eerst doer sien
die manierē en naturen der vorstē. Het
is een oudt bispraek/regiment oft heer-
schappi/toont den man/dat is/ domini-
geeft eerst te kennē wat in een man is.
Hoe veel zij daer wel/die in perikeloose
en wanchelachtige dingē/sellelic vwoe-
den mit groter wreethz/en naden mael
dat si grote schade doen/nocht as so wil-
len si meer hin vsoen dan si moghē/ia
dat meer is/arbeydē/Chriem selfs wt den
hemel te stubbē/als recht oft alsodanig-
gē sake/Christi aen ghinc/welc met wa-
penē/en niet lieuer mit veruarentheit
ende wijsheit ghehandelt wil worden:
Mer ghi weder om/also alle dinck wt-
recht mit uwe sonderlinghe sacht moe-
dicheyt/mit welckē ghi verciert zijt mē
uven raet/mit welcken ghy alle vorstē
te mate zijt/dat onder also veel clachten
onder alsoe veele twisten/niemandt en
mach anders gheuoelē/dā leer wel van
v/niemant en mach v berispēdat het
waer een valsch bestraffer. Ghi weet
wel wat stilmoedicheit in alsodanighe
dinghē een vorst betaēt/hoe grote wa-
kerheit/hoe grote harrighe aenbindin-
ghe. Daer en bouē/zijt ghi vā naturen
also gheluchich/dat: al waer dat sake dz
ghi schoō woudt/ghi en moecht n; dwa-
len van die snaer/tegen uwe danc wort
ghi getoghē/al willens wort ghi geleit
Ghi en behendē noch m; darghi eē vorst
waert/voē ghi noch onmundich wesen
de/uwe repne nature mit genuethlihe

preludien/al stil swijgende dese dinghē
voorsach/welckē uwe nature en vstant
geinstituteert was mit die alre beste oo-
pinie/en mit de alre beste regelē vā eer-
baechz. Ghi en mocht niet vshypden en
vbergē d; daer schoel/ghy scoemde vā
die prijsinghe der flactierds/ghi wort
vā v grote feestē en pomposicheit/en bo-
uē al/oorloge/twistē/haet/roornichz/en
dier ghelijckē/welckē naden mael dat sy
alre meest moedelic zij die vorstē/so heb-
ben si daer wepnich vorstē/welckē daer
n; en zij in ghewerret en ghewepntelt.
Mer der seluer wijsē wordt dat ooc in v
gepresen/d; ghy waerneemt en eert/en
ophoudt/en lief hebt alle geleerde/en v-
heeft mit loon/bouē de gewoente/bouē
die manierē der vorstē/ia so in wat hōst
hi gheleert si. Is daer een int recht ghe-
leert: hi heeft hi v waer medehi cōpen-
serē mach den vleden arbeit zjre stude-
ringe. Is daer een medecij/of een Astro-
logus: de wort vā den nauften en hep-
melicstē raet ghemaect. Is daer eē wel-
sprekent mā: die heeft een officie en cō-
dicie vā talen/ofte vā enige and constē.
En also wort hi vā v ondhouden/dat hē
te recht/ghē arbeit berouwē en mach
Jt seg dat de redē is vā dien/om d; daer
ghē const en is/vā welckē ghi niet een
deels gheproeft en hebt. Also en is daer
geen vstant also vscheidē/welckē ghi n;
en doermeret. Summa/also en is daer
ganstelic niet gheē dinc/na welckē ghy
v ganstelic n; voeghē en cont. Wat wie
hā daer wesen eē goet meester vā enige
const/welckē hy niet en hā: oft een goet
rechter vā dingē/welckē hi niet en weet
oft vstaet. Also en is daer niemant een
goet prins/welckē niet en hā matige v-
standē en nature vā veel lypdē/mit zij
vnutrichz. Nu gae ic weder o tot mij pro

poost. Haden maeldat ick daer veel sie/
 welckē cōtrari; in dese onse conste/ ic ben
 sondlinge te vrede/ dat ic vcregen heb al
 sodanigē richter/ welckē eē vstant heeft
 en een recht geuoelē vā der selfs conste.
 Hoe wel nochtās ghi v'togen zijt en be-
 cōmert in; alsoe veel en v'scepdē occupa-
 tien/ Nochtās en is daer ghenē dach/ in
 welckē ghi nzen steelt diefs gewijs een
 deel v're om wat te lesen. Hoe wel d'het
 wel behooric si in dese saech/ wat toere
 geuē d'ynē broeder Joachim/ der gelijkē
 eē weerdige Cuer vorst/ bouē matē moē
 welckē ooc voert eē swaer regimēt des
 rjcs/ tot v'd'iet toe/ n; also seer geepgēt
 ganstelic den Astrologie/ als heel v'ston-
 den. Nochtās dē arbept in di alleē prijs
 en eer v'dient. Het principael deel vā eē
 const te volbrēngē en te v'uullen is/ wil-
 lē wesen ond'wesen en geleert/ en d; self-
 de is genoegh in eē vorst/ welckē and' be-
 cōmeringe af treckē tot anderen dingē
 mer meer dā beestelick ist/ als ghi n; en
 moecht/ niet te willē beter werden. Si
 in daer/ doer welckē die werlt weluarē
 mochte hebbē/ mer si en in niet also stu-
 dios. Si in daer/ die de constē hebben
 mer si en in niet also machtich/ d; si mit
 haer macht/ mpt haer rjck doen mogē
 volbringhē/ dat si woude en begheeren.
 Ick heb dic wils ghetwifelt bi mijn sel-
 uen/ of v dese fortunē ghebuert is vā god
 of van enige voorschickinge. Dat werc
 leg ick ouer bi mij seluen. Daer en leyt
 niet aen/ her en geeft noch her en neemt
 sepden w'p dat alle beyde/ want sonder
 god en is dat hert/ tot den menschē niet
 recht op/ en tot god. Want dat herte vā
 eē vorst is in die hant des herē. En sond'
 die voorschickinge en mach d; niet ghe-
 schiedē/ dat bouē v hope/ butē uwen ar-
 beit/ sond' v toedoē/ vā selfs v toecomē lo

Joachiz
 vā d'ia
 d'eborch
 Cuer
 vorst.

pen op een iaer drie machtighe eertsbif-
 dommen/ vandē welcken een soude mo-
 ghen maken een machtich vorst. Gntē
 testen die opperste dignitept van Car-
 dinaelschap/ welcken v'voor gelept wor-
 den/ niet en willende/ of te begheerende
 Dese en v'crjcht nyet also/ wie wil
 ofte begheert. Alle man en in niet
 profitelick langhē en Venus gauen.
 Of schoone vlechtē/ oft schoonheit/ de wil
 int perc mit een ander hant gemēij wor-
 den. Hoe veel wasser haer wel-
 gheluckelic gheboorē/ en kinder vā een
 witte hen (ghelijc men seyt) welckē n; z
 vā aldus danich gebuert en was. Naer
 het is licht bi auontuer die voorghestel-
 tenisse gods te wille te in/ welcken men
 siet dat trecken oock den ghenē die niet
 en willen. Dit is daer te bouē/ en ooc d;
 meest is/ dat ghy v seluen niet alte seer
 toe en betrouc v'voerspoet en gheluckic
 hept/ dat ghi ooc moecht weten/ dat die
 (voerspoet) bescermt en gehoude moet
 worden mit veel trouwe handen. Al d;
 die fortunē geeft/ is verganchelic en be-
 weghelic/ en loopen snelre wech dan sy
 romen. Nu heb ick v sinekinghe dinghē
 gheseyt. En dit moet ghi oock van my
 hooren/ dat dic wil gheē onderschept en
 is tusschē die grootste fortunē en de leste
 en dit dat die voorschickinge nyet en is
 dan een hinder en verderf/ ten si dat die
 selfde wort getreghē vā ons tot Christū
 hoe weld; het in gauen des fortunē. En
 wie is dat and' dā god die eē pegelic in
 auōtuer en lotē matiget en tēperert.
 Die o'christlike vorstē/ welckē in; geē lee-
 ringe/ mit geē cieraagi der constē v'ciert
 en warē/ also schijnē si hebbē haer v're-
 ghē glori en eer/ wanneer si waren alre
 wreeste. Hoedanige somich Genera v-
 telt en bi v'rent int boec vā de toornich;
 A ij.

Homer? in
 dat. ij. boec
 Iliados.

1711
 1712
 1713

Ner ghy sult v seluē seer heerlic make
 en gheert is d; sake d; ghi bisond hagt
 aen god/en v wint ghi de vwoetheit en
 sellicheit vā die andere m; sachtmoedic
 heyt. Als dan is alle dinc te niet vergaē
 als v die fortunē en die voorschickemisse
 belouē/also veel als ghi begheeren cont
Macht en mach niet lange staen/welc
 he wort geoesent mit onrecht en onge
 llyc/schade vā veel luydē. Het en is gheē
 een manier/en alleens/dat somich lan
 ge arbeidē/op dat haer wromicheit bli
 ken mach/en wiens boeuery heymelic
 zj. Alle rumoer en faem weet te vertel
 len v woorden en wercken. Ghi en mo
 get niet dwalen vā v fortunē/en so waer
 ghi v keert si volcht v met een groot be
 reptsel. Welcke noot v ghemeyn is mit
 den heylighē. Den hemel heeft haer ge
 sloten en ooc ghebondē. Daer om moet
 ghi die uwe fortunē wat matighen/op
 dat die alre grootste toeluedich; v her
 te niet en vheffe/dan welckē byna geen
 dinc quader en mach ghebuerē eenen
 chusteliken worst en hinderliker. Welc
 he oueruloedicheit ghi sult leeren alsoe
 dragē/is dat sake dat ghi dicwyl zjnt int
 studering en in die constē. Die constē zj
 die ghenen/welckē die driestighe herten
 bemouwē/en bisonder die consten/welc
 ken wi nu onder hant hebbē/brenghen
 gheen cleyn profijt bi/om te regierē die
 harten der mensche/en ghemeentē van
 steden en landen. Hoe wel nochtans ic
 wilde dat ghi die selfde alsoe sult hande
 len/dat ghi hier en tusschen niet achter
 en laet per vā die swaerste ende strafste
 consten. Die strafste zj/die heilige scrift
 welcker vrucht openbaer is/een salych
 hert/heilich en onbenlect. Tot welck bi
 sonder die Astrologi dient/op d; wi mo
 ghē weten/hoe en niet wat beghinsele/

mit wat hulpe/gheluchelic oft ongheluc
 helich onsedinghē/profytelic besimmelic
 wi alre best moghē aen stellē/op dat wi
 daer niet in en bliuē steken. Te weten
 van die sorch onser ghesontheit/van oot
 loghē/van slachoordē te stellen/van rep
 sen/van hepen/van volc/vandie fortunē
 van knechtē en vrienden. Een peghelic
 dinc heeft zjn tijt en waerneminghe.
 Daer om seggen si dat Herculi sinen ar
 beyt niet gheluchelick en verginghē/d; hi
 niet ghebooren en was op een goede
 tijt. Dat welcke die poetē sinerlick seg
 gen/en bisonder Vergili?/seggende.
Die maen geeft ander daghē geluchich
 te zj om te wercken mit een ander ordi
 nantie/schuwet den vijften. Den seuen
 thindē is gheluchich/om wijngaerde
 te setten/en te temmē die stieren en een
 web in te slaen. Den negendē goet om
 te gaen loopē/contrari dienerij.
Ner Hesiodus heeft dat alre sinerlick
 in een boeck welckē hiet/Opera dies.
 Al die daghen zjn gheromē van god
Den eerste dach is heplich/en dē vier
 den en den seuende. In den eersten is
 pollo geborē/en heeft zj blickende lichte
 wtgestort. Op den vierdē dach/ist goet
 een hupstronchups te halē. En als ghi
 daer ghewichelt hebt/alle dinc is ghe
 luchich per te beghinnē. Dan is het ge
 oolofschepen te cimmerē/En schuwet
 die vijfte/wat de selfde daghē haer aen
 schijn die god vā die helle Orcus/en die
 gruwelike Eumenides/welckē loopen
 dwalen doer die gansse werlt/welckē al
 le menedicheyt. Den seften dach/betep
 kent den vrouwē eenē droewighen ghe
 boertenis/dē mans personē weder om
 geluchich/en daer om veel mansgeboer
 ten/in den seluē ter werlt comen. In de
 sen is het oock beramelick te sijden die

Die vrucht
 van Astro
 logy.

scapen en bockhens. Op den achtē dach
sijde wi de stier / en lubbe die soch / en is
ooc goet om te plantē. Dē. ix. brengt ter
werlt mans persoonē / ofte vrouwe van
goedē gheluc. Den. x. dach is geluchich
de mā gheboertē. Den. xi. dach is goet
om te sijde die wūgaerden / en die sichte
te slaen in d; coon. Die. xii. is seer goet
den planten / en te werpē dat saet in die
aerde. Den. xiii. dach is seer geluchich /
vrouws geboertē. En Vergili? weder
om vā die naturē der planetē. En op d;
wi dese moghē wetē en vstaen wt seker
teikenē / te wetē hitten en reghē / en win
den / welchē die coude bi brengē. Sod de
vader / heeft dat also gheordinert / wat
die maen ter maent te voorē beteykenē
sal. Die son opgaēde en ondgāende / sal
vtephenē geuen / seker teikenē sullē die
son achteruolgē. Wie sal daer horē dat
die son sal per valscheit te voorē beteke
nē? En si vmaent mi ooc dic wil d; daer
anstaēde s; blinde turbacīē / en bedroch
en openbaer oorlogē beginnē hē te ver
heffen. Salich en geluchich is hi / de we
ten hā die sake vā alle dinghē / en van al
le vrees / en die voorschickinghe / welke
n; oft verbedē oft geschuwt mach wor
den / heeft onder die voet daer neder ge
worpen. Die cortheyt des briefs en laet
n; toe / hier bi te seggē / al dat ic hier wel
bi brengē mochte wt die poetē en scrij
uers vā historīē / in prijs en eer vā die A
strologi. Wat dinc mach daer saliger
welen dā becōmert te s; in alsodanige /
dā gāsselic gestelt te s; in die / en dese te
doersien. Weder o / hoe is hi de alre ellē
dichste mensch / die tot dese n; getogē en
wort. Ic en hā niet merckē / wat d; hert
scheelt vā de stōme beestē / d; n; instruee
ret en is n; de philosophi. Die geē welc
die philosophi heeft / begeret onē die ster

re / die deelē der rīckē / en die gāste aerde
mit haer gout. Nu ist sake d; ghi mi vra
get / m; doer lichte vorst / waer o d; de
se boeckē / wilde vi en d; libry wordē ge
cōmendeert te s;. Indē eerstē / dits de sa
ke geweest / d; die Astrologi is eē conste
welche weerdich is / de om veel sake wil
sal di gecōmendeert wordē. Daer na / wāt
ghi de oppste prins s; en vorst / en daer
by geleert / d; ghi dit werc v eer prijselic
h; en eer wilt geuē. Te wetē goede din
gē en sullē n; wordē gepresen dā doer de
alre bestē / ooc eē eerlike titel behoort mē
voor te stellē dinghen welchē vā natuer
sinnerlic s;. Te lestē / op / so wāneer si sien
dit werc in s; ghescreuē d; nē vorstelike
naem / d; die hondē / die valsche besculdi
gers vā die Astrologi / en ooc als een lief
hebber des rōst / mogē eens ophoudē vā
blaffen / oft te minstē / sediger te handelē
ist sake / dat dese v smakē welchē wi nu
coudelic en slappelic nau geproeft en ge
roert hebbē / so willē wi arbeidē o wt te
geuē / welc pfect s;. Dā si s; so onpfect al
ste s; / en oock veel geweest s; / de dese self
de geroert hebbē / nochtās en twijfel ic
n; / oft ic heb also veel daer in gedaen / d;
ōs neerstich; daer in doersic mach wor
dē / op d; ic mach swijgē / als d; te vorē on
bekēt is geweest of n; geopbaert. Nochtās
het valt so d; valt o se arbeit sal dinē
naē al wat prijs en eer bi brengē. Wāt
het s; sake / of het te pinē weert is / so ist v
glori / ghi de mi dese vrucht wtghedruct
hebt / of d; het werc self groot werdiert
sal wordē / nochtās ghi coēt mi mit prijs
en n; eer / welchē ooc gedaē hebt / d; die
cranchē gāsselic arbeidē. Blijft gesont
m; merenas wel te recht d; meeste deel
onē saem / eē colōme o biscopē / en eer en
tieragie o vorstē / eē vcieringe vā vūts
lāt. Segeuē in die stad vā Steynhē. 33

Prologe oft Voorreden in die Chi
romanci/Physiognomi/ en Astrologi
naturael/ Biden ouersetter. ii.

Die oude heidenen welc
ke noch plomp warē
en onueruaren/ ende
daer by oock sticht en
simpel/pleghē denge
nē/welc enych profijt
en ghemack den menschen bi brocht/ te
eeren voor een god/en dat daerom eens
deels/want her haer onuerstandelheit
en plomphoyt schein te wesen een god-
telijke vout/bouen der menschen vnut-
heyt/eens deels/want (na haer gemeen
sproken woort) den eenen mensch hoort
den anderē te ien god/dat is/dat nie-
mat gheboortē en waert tot ien selfs pfijt
alleen/mer ooc/om den anderē behulpe-
lich te ien/bisonder ien vriendē/maghē/
en ien landt. Hier doer quant/dat si
want beghin sel af (te weten na dat ver-
loop dier tijden/in welc Sabel verniet

bleef/doer die verflootinghen der tale)
haer wtersten aersticheit dede om wat
bi te brenghen/ende dat voort te leeren/
waer wt si godtelijche eer/vercrighen
mochten. Bacchus in Egipten ver-
creech godtelijche aenbedinghe/om dat
hy die van Egipten leerden/dien wijn-
gaert planten/ ende daer om gheheetē
is metter tijt/die god vā die wijn/en in
ghemeen consent vā alle landē voor een
god geeert is. Ceres (gelijc die Griec-
ken mit gemeene mont seggen en belij-
en) wees die vā Sicilien/de manier vā
dat cooren tesaepē/om te beware/en we-
der om te saepen/waer om si een godin
gehadt wort vā dat hooren. Saturnus
hemelic wesen in Italien/leerde Jan-
num hoe en op wat manier men dat co-
ren meepen soude/en die wijn perssen/
(ghelijcherwijs somighe oude scriuers
seggen) waer om hem godtelijche eeren
bewesen ien. Raden mael dat Jupiter
vijf reys die eerde om gherepft hadde/
en den menschen ghegheue had en ghe-
stalt goede manierē/rechte/en veel pro-
fijten/om ien godtelijche wijsheit/welc-
ken schein een menschelike verstant te
bouen gaen/is wordē gheeert voor den
opperstē godt. Neptunus vā Saturno
en Ahee gheboortē/om dat hi gheuonden
had/scheep varinghe/en dorste eerst be-
staen mit schepē doer die zee te seplen/so
hebben die ydel menschen hem beghin-
nen aen te beden als in wiens beschar-
menisse ende macht/die gheheele wilde
zee soude wesen/ende omme dat hy ooc
alder eersten vandt eenen vout om die
paerden te temmen/so hieten hem die
Grieken/Neptunum den reysiger/en
die zee Neptunū. En op d; Pluto ooc
vet profijts soude bi brenghen/en godre-
lijche eere mochte vanghen/ stelden in

die pomposeri van wtuaerde en die do-
den te begraven/ en liet hem duncken/
datmen den doden behoordē op te rech-
ten groote costelycke grauen/ en ander
groote feesten. Welcke was die sake/ dz
die menschen gheloofdē/ dat Pluto een
god waer/ en domineerde ouer die din-
ghen/ welke onder der aerde sijn en in
der hellen. Wat wil ick veel hier bi brē-
ghen/ Martem/ Venerem/ Palladem/
Mercurium/ Junonem/ Tethim/ en al
die andere welke sonder ghetal byna
sijn/ so dat haer den hemel/ hoe groot dz
si is/ nauwelic en soude moghē ontfan-
gen. Mer waer wil dit heen/ mocht pe
mant segghen: Onder alle profytelike
dinghen/ welchen vā hantwerck of in-
cloecken verstant en vernuftte gheesten
konnen vinden/ en perfectelyckē bescri-
uen en alsoe voort leeren/ so en sijn daer
gheen also seer van noot/ ofte ooc profyt-
telick/ als die consten/ doer welchen mē
mach behouden ghesontheyt des licha-
mes/ doer welchen mē mach sien wt de
leden/ en tephenen des lichaems/ waer
toe een mensch ghestelt/ en geneycht is/
item doer welke men mach weten wt
sekerere trecken en linien/ wat ons aen-
staende is/ en ghebueren sal. Welcke cō-
sten na den Grieken ghenoeit wordē
Chiromancia/ Physiognomia/ Astrolo-
gia naturalis. Want alle andere con-
sten/ wtwendich ende inwendich/ oft si
brenghen alleen ghenuecte bi/ dat her-
te/ dat daer voort niemants meer profi-
tes ofte ghenuchts afen cricht/ oft (ge-
lyck wtwendighe constē/ mit der hant)
alleen de ooghē voeden/ en die alleē spij-
sen en genuecht aen doen/ welchen ver-
sadet sijn/ na den mael als si die eens ghe-
sien hebben. Dese consten/ verurueghē
inwendich dat herte en wtwendich de

7
ooghē/ en doen daer bi/ alle beyde men-
gherley profyt. Selijckewijs Homeri
en Vergilij poeses van die natuer sijn/
dat si dupsentmael ouer ghelesen sijn/ de
nemer meer den leser en versaden/ mer
altijts vint herte brenghen dat ghi ver-
wonderen moet. Also sijn dese constē/ in
welken hoe ghi langher v oeffent/ hoe
ghy daer meer in sult vinden/ welchen
v bewijfen sal om dieper in die selfde in-
treden/ om naer stigher de consten te
doerleeren. Daer om wat prijs en eer
verdienē die scriuers van deser constē:
En op datmen mach plepnen plompe-
lyck verstaen/ hoe dat dese drie consten/
hanghende aen een als een ketten/ also
dat die een sonder die ander onperfecte
like gheleert wort/ niet alleen een hoop
en een zee vol profyts/ den mensche aen-
voeren/ mer ooc veel andere consten vā
noden sijn/ en alle menschen ghenuech-
lich om te weten/ so wil ic bisonder niet
ghemeen van die Chiromantie en phi-
siognomie sonder eny ghe distincie oft
onderschept voorredenē/ en dat daer o
dat si malkander so na sijn/ dat die eene
nauwelijck sonder die andere ghetrac-
teert mach worden/ hoe wel nochtans
dat onder die selfde/ wat onderscheit is
dan dat welck seer weynich si. Welcke
alle beyde absolueert/ en perfect maect
die Astrologie naturalis/ welke wi doe
blijken sullen mit corter redenen/ int leest
Daer om soe wie alle wijse consten inyt
ganser herten lief hebben/ stellen haer
hertena mijn woorden/ omdat ghi ver-
staen moecht/ dat hier in dyt boeck niet
getracteert en wort/ vā den esels schim
(ghelijckē het een ghemeen bysprac is)
mer van alsodanighen consten/ welke
aenghaen die meesten en die minsten.
En inden eersten moet men weten
B i.

8
war die name in properlich betephenē/
op dat wi niet wt den wech en dwalen
als wy niet niet alder naerlicheyt ghe
stelt hebben haer eyghentlijcke betep
henisse van welken alle die cracht des
vopredens aen hangt. Chiromancia
is een griecx vocabel/ende betepkent in
duytsch/wichelinghe en wetenscap wt
die linien/welken men sien mach in die
hant/ wat der menschen complexie is/
wat gheluck hem ghebuere sal/hoe hi
van leuen si/ende ghesteltentis van iare
ende dat doer accoordelijcke ouer een co
men/ende tepken van god natuerlijckē
inghepent. Ghelijckerwijs Hydromā
tia/waer segginghe/wt den water/Py
romantia/wichelinghe doer dat vuer/
Arimantia/wt bijlen ende helbaer
den. Necanomantia/welken gheschiet
doer bekenen. Preciomantia/doer aen
roepinge van doode menschen. Catop
tromantia/wichelinghe wt spiegelen/
en dier ghelijcken noch veel meer/wel
ken alte samen zijn speciē van Magie.
Physiognomia/betepkenenisse van
eens mensche natuere/wt aenscouwen
oft aenmerkinghe en besieninghe der
deelen des gheheelen lichaems/te wete
armen/beenen/voeten/schouderē/hals
hooft/ooren/voorchooft/ooghen/uoese/
mont/hin/lancheyt/oft coetheyt/dichte/
dunce des gheheelen lichaems/wat die
gestaltenissen zijn des lichaems en siels
wat corrupn na dat hi heeft tot een pla
neet/oft die Maen/oft Mercurium/oft
Venerem/oft die Son/oft Martem/oft
Jouem/oft Saturnum/welken decla
reert terstont/en puntelijke wt recht de
Astrologi naturael. Welken si diffinie
ren te wesen een perfecte veruilinge
des natuerlijcke philosophijs/een const
waer doer men toecomende dinghe te

vooren weet/ende die secreten des natu
ren den menschen oopenbaert/soet seg
gen/als de wille des heren doer een pro
pheticie/ende dat doer oprechtinghe der
twalef hupsen/en kennisse van den hee
re zijnre horoscoop/dat is: des wra van
yemans geboertenis. Ende dese Astro
logia naturael cruepel leyt en manck/
ten si saeck dat si gheholpen wordt van
die Chiromantie ende Physiognomi.
Dese twee/vinde ick onder alle consten
gheweest te zijn by nae die oudsten/en
de zijn in grooter weerden ghehouden
van allen scrijvers/ende dat aldaer om
me/dat si aenmercten ende doersaghe/
dat wt haer menigher ley profijt quam
al den anderen consten. Si zijn eerste
ghehouden van die van Egypten/ ofte
ghelijcken sommighe anderen haer la
ten duncken van die van Assyrien/wel
ken haer seluen nock toe scriuen die vin
dinghe van die Astrologi. Daer na zijn
si in eeren ghehouden van den Grieckē
ende puntelicker ghestoffeert/welken
noch onbeschaeft waren/gelijckerwijs
als in allen consten ende ambachten ge
meepnlijcke pleecht te gheschieden/ tot
welken altoos wat toe wordt ghevon
den/ende hoe langher/hoe volmaecter.
Ten lesten/so zijn dese consten ouerghe
uoert tot den Romeynen/ende van die
so naerstelick ghebout/dat veel heerlijc
ker mannen hebbē haer niet laren ver
drieten/daer heele boecken af te scrijue/
als wi segghen sullen op haer plaetse.
Daer om ghelijckerwijs iudiceringhe
ofte oordelinghe van die Chiromancia
hangt wt seker trecken ofte linien des
hants/in welken hun die natuer ende
complexie des menschen wt drijft ende
hem seluen toont/alsoe hanghet die oot
delinghe des Physiognomij wt trec

ken/linien/ ende gheheelen deelen des
qualitepts/ende quantitepts des licha
mes/also seer dat het lichaem is een bel
de des hartes ende siels/ia dat die won
derlijcke natuer e des onstarflijcke siels
ende verstandts/in hem seluen wistort
ende doerlaet/ ende op dat ick dat per
fectelijcker mach segghen/prentet ende
druckt in die butenste superficie des lic
haems. Ghelijcker wijs blyfchap/droe
fenisse/wreese ende andere affectien des
harts hem seluen wt gheuen/niet alle
ne in dat aenschijn/ maer oock in allen
de lidmaten des lichaems also/datmē
van bypten mach iudiceren ende oorde
len/van dat herte van eenē mensche/ al
swijcht hi nochtans/dier ghelijcken/he
uer die wonderlijcke verborghentheyt
des natuers haer seluen gheheel/ ende
haer complex/haer toeghenepgenheit
haer dispositie gheschyldeert in dat wt
wendighe lichaem. Dese conste besich
de hier voormaels Pythagoras/eē vin
der des Italiaensche Philosophi/door
welcke hi aenmercte die ionghe ghesel
len haer verstant/haer manieren/haer
natueren/ ende dat wt die trecken des
aenschijn/des monts/ten lesten des ghe
heelen lichaems/ende daer wt iudiceer
den hi/soe wie bequaem waer worden
te ontfanghen/om worden niet goeden
ende liberael consten geïnstitueert. So
crates/welcken alleē die alre wijsste ge
oordelt wordē van Apolline/welcke een
stantachtich man was vā natueren en
oock onuerwinnelic vā geuoelen/wel
kē pleecht te seggē/dat het opperst goet
en dat principael was wijshe/en eē prin
cipael quaet onwetenscap. Itē dat rijk
dom en edeldō in sich selfs gheē eerbaer
heit en had. Dat den ghenen alre naest
quaē bi god/de dat alre minst behoefde

Dese pleecht te seggē/dat hi eē dinc wist/
dat was/dat hi niet en wist. Dese So
crates waechde Zopprum een geleert
man vā deser const/wat hi vā hē geuoel
de/en seggen in geuoelen vā hē/alleē wt
de Physiognomi. Doen antwoorde Zo
pprus/dz alle die teykenē/trekkē/linien
des aenschijns en lichaems/cōsenteer de
eēdrachtelic/dz hi waer die meeste boef
en schellē/en daer bi die oecupste/welckē
onder die son mochte in. Dat welckē so
nigehorende van in discipulen/bestraf
ten Zopprū/als die als een schellē gelo
ghen had valscheit. Doen antwoorde
Socrates/dat al die dinghē/welckē hē
ghelept warē van Zoppro/natuerlikē
in hē gheboeren warē/en dat hi wel had
gheoordelt/mer dat hi self die gebreken
zijns natuers/ghecorrigeert had en ge
brokē niet cracht/met die hulp en bystā
de des redens. Waer door de wijshe Phi
losooph te kennē worde geuen/hoe dat
gheen ghebrec so groot in een mensche
like natuer hanghē mach/oft het mach
met die ghewoente/impt grote arbeyt/
in vernufticheit metter tijt wordē we
gheropt. Weder om/gheen also goeden
en edelen natuere/oft si mach bedoruen
worden door puerfacie vā bedoruen mē
schen/door quade institucie van quade
meesterē. Leonides des grooten Alexā
ders meester leer den hē/en vergaf hem
mit sommige ghebrekē/welcke van die
kinderlijcke institucie of hē na volchden
en aen hinghē/oor doen hi een sterck en
groot vorst gewordē was. Hier wt heb
ben die gheleerde scriuers van alle bep
der talen/grietsche en latijnsche/cen pe
gelic deel byna des lichaems/haer cras
te/haer natuer/haer officien toe gescre
uē/welcken simpellic wordē ghenomen/
voor enige ingheboertelic duercht of ge

10
breck des natuers/also dat wt die selfde
deelen int latyn en griecx/veel suuerlij-
ke bispraken ghemaect sijn. Ja dat meer
is/dat wt verscheden couden natuer/
vrschepde lantscappē ingebore gebret oft
duechde/indicien oft oordelinge wordē
we gheepst. Dan bisonder die scrijuers
van natuerlike dinghē/eerst die dispo-
sicien en affectē des geheele natuers set-
tē in de bouēste ingewentē/welchē elck
haer officie hebbē/ te wetē in dat herte
d; gheheel leuē en bisond stoutich; en v-
sochtheit en ooc vstandt/in die milt/dat
lachen/in die gal/die toornich;/in die lō-
ghe/drijssticheit en houerdie. Dat biep
voor gesonth; van sinnen/en also voort
Dier ghelickē aenghaende die Phylsio-
gnomie van bupten so wordt die mont
ghenoomen voor onwetentheyt/en on-
schamelheyt/die ooren voor scharpe oor-
delinghe/die tonghe voor snappicheyt/
die noese simpelic voor besporringe/die
wijnbrauwen voor houerdie/die scrom-
pē voor droeuicheyt/dat voorhoofte voor
scaemte/die binnēste gaten van die noe-
se/voor scharp oordelinge/en also voort
van lidt bi na tot lidt. Item die lanctē/
en die cortheyt/breetheyt des lichaems
en die leden des geheelen lichaems/die
verwe wt welchen altemael de ghehee-
le const van Phylsionomie ghenomen
is/alsoe dat oock sommighe leden haer
werck ghetoghen worden en ouerghe-
set tot dat herte ende binnēste sinnen/
ghelijcker wijs/ruycken vernemen/en
seer cloeckeliken den ghenē die betrapt
is weten/den roeck voor suspici/stinckē
voor mishaghen/wenckē met die oogē/
doer die vinger sien/die naghelē te kna-
gen/ende dat hoofte te clouwen/voor die
pelijck pet fanteseren en ouerlegghen/
toeknickē/voor consentierē. Vā welckē

men daer ses dusent mocht bi brengen/
waert vā node. Alle cōsten halē hier wt
dat haer sonderlinghe te profijt coemt.
Als die poeten enighe inghebooren na-
tuer willen bedetrelickē te kennen ghe-
uen/so beschriuen si den seluen van bup-
ten na die consten van Phylsionomie.
Saet Homerus alsoe niet te werck in
die descripti so van andere crijstuden/
en vrommen vorsten/ende bisonder/als
hy Ther sitem beschrijft: indat ander-
de boeck Iliados: daer hy vertelt/den
oplopende ruuooer des ghemeynen
heps loopende na die schiepen om nae
hups te trecken/ die poete segghende:
Ther sites had alleen veel snaps/welck
in zjn herte veel dinghen wiste omuer-
ciert/maer dat te vergheefs/ ende doer
mistandte te kibbelen ende te kijuen/mz
den coninghen. Daer en bouen/dat in
hem den Grieken scheen te zjn waer-
dich om te lacchen. Dat alder leelicste
dier van een man was voor Tropen ge-
comen. Hy was scheel/cruipel met
de een voet/epnghe vā schouderen/ghē-
dronghen in die borste/die pan van dat
hoofte was bouen scharp/seer weynich-
hays op dat hoofte/welken oock daer
by wt viel. Welche beschrijuinge als
ghy/wel doene hy naerstelickē doer siet
betepkent een quaet onbeleest/ onscha-
mel en een snappich rabaut. Dier ghe-
lijcken op eē ander plaets van Tjdenus
welken hy beschrijft een cleyn man vā
statuere zjn gheweest/maer strijdbae-
re ende vroomten oorloghe. Vergilius
en gheeft anders niet te kennen in Da-
rete ende Entello/van welchen. Daer
was een lanch op gheschoten een ionck
man/ Entellus weder omme cort/meer
ghewassen van ouerdom/welcher be-
hoorden meer te dencken om te steruen

dan om te kempen/ nochtans verwan
hi Daretem/ so dat hy voordoot wt dat
perck ghedraghen worden. Naent ghi
dat die poete dat schrijft te vergheefs.
Die Physiognomie heeft (nae dat ghe-
mepne ghesproken woort) lanck man
gheen man/ lanck man bloep man. En-
de van dese zijnder daer alsoe veele/ dat
si Fabio/ Carbonensi/ ghenoech te doen
maecken souden/ om die alle te vertellē
ende hier by te brenghen. Die Ahe-
toores/ onder alle haer reghelen/ inden
welcken si bescrijuen een perfectit ende
volmaecht orator/ inden welcken niet
en ontbrecket/ willen dat die selfde/ die
welcken opghuoet wordt tot een toe-
coment/ volmaeket welsprekent man/
sal gheleert worden in allen consten/ dz
daer niet eene en si/ ofte hy is daer inne
vernaren/ alsoe dat hi moet wt wtwen-
dighe consten plucken/ waer mede dat
hy volmaecht mach worden/ ende die
conste des welsprekenthepts verciert/
nae dat exempel van eenen bijken wel-
ken wt alderlep bloemkers supcht/ dat
haer voetsel si tot den honich. She-
lijcker wijs men schrijft Hippia Cleo/
welcken niet alleene wetenschap ende
kennenisse en hadde van vrien consten
maer oock zyn selfs clederen/ ringhen/
schoen/ welcken hy behoefden/ niet zyn
selfs handen maecten. Daer omme de
se maiestept des welsprekenthepts also
seer gheholpen wordt/ met die wtwen-
dpghe conste Historionica/ welcken die
Physiognomie seer nae is/ ia die Phys-
iognomie selue is/ dat sonder die selfde
conste alle welsprekenthept leyt sonder
enighe crachte/ ende bi na ghandfelijk
niet en is. Historionica is een wt-
wendighe conste om te kennen te ghe-
uen ende toe conterseypen mit den aen-

gesichte/ met die gesten ende manieren
der handen/ met betamelicke ende pro-
perlicke buyghinghe der leden/ mit die
manieren van buyten/ alle die ghestal-
tenisse/ alle die meyninghe des herten/
dat die ghene/ die aldus danighen stom-
men personagie liet/ kan gheheelicken
verstaen wt die manieren/ sonder eni-
ghe woorden/ wat zyne meyninghe is/
dat hi gheen woorden en begheert. Is
het van nooden/ hi conterseyp een man
een vrouwe/ een maecht/ een knecht/ al-
le onderseypden der personen/ alle affec-
tien van dronckaers/ van toornighe/ vā
bljude/ van droeuighe/ ende voort alder-
lep beweechlijchept des hartes. Ende
hier doer/ is den Oratooren dese konste
profytelickē/ in treflijche saken/ ende ca-
pitael beschuldeginghe/ met die gesten
ende manieren van buyten/ welcken
met den woorden ouer een comen moe-
ten/ om den rechter te buyghen tot ont-
fermhertichept/ te ontfeken tot thoor-
nichept teghens die wederpartye. Het
bljct mit die redenē ouer een te comen/
wilt ghy dat ick lachen sal/ ghi moet sel-
ues lachen/ wilt ghi dat ick schreyen sal
so moet ghy seluer screyden/ dat is/ ghy
moet selue/ alsoe ghestalt zyn van herte
(met welcken v manieren van buyten
ouer een comen) als ghy wilt dat ick be-
roert ende beweghen sal worden ouer-
midts v woorden. Daer om schrijft
Macrobius in dat derde boeck Satur-
natorum/ hoe dat Cicero die alder wel-
sprekentste orator/ pleecht conuersacie
ende groote vrientschappen te hebben
met Sopo ende Kostio batement speel-
ders/ op dat hi haer luyder dinghen in
zijnder veruiftrichept mochte doer sien/
ende nae conterseypen/ waer in dat het
van nooden was/ alsoe dat hy pleecht te

12
medden mit Roscio/ of hi een sentencie of
sin vā woorden/ dicwiler myt vlscheydē
en andere gestē/ soude konnen toonē/ of
dat hy self/ een sin van woorden/ dicwij-
ler soude konnē veranderen mit diuer-
se manieren/ doer die oueruloedichz
van woorden. Welcke moueerde Ros-
cium/ dat hy van die const een boeck he-
uet gheschreuen/ in welcken hy die self-
de const gheleech bi de welsprekentheit
Dese const ghebruycken die van Sira-
cusan in Sicilien/ doen si ouerweldicht
ende verduicht waeren van die tyran-
schap Selonis ende Hieronis (ghelijc-
kerwijs Hermogenes scrjft) also dat si
verboden wordē te spreken een woort
mit haer tonghe/ soe hebben si malcan-
deren/ haers herten meyninghen te kē-
nē ghegeuen/ ende een wijl ghesproken
met teykenen der handen/ ende voeten
ende met wencken van ooghe. En by a-
uontuer het hoorchier by/ dat welcken
Titus Livius scrjft van Tarquinio dē
houaerdighen/ welcken gheuraecht is
de doer een bode van sinen soon Sexto
wat hi ghedaen wilde hebben/ so en he-
uet hi niet gheantwoort/ mer ghegaen
spancieren in sinen hof/ ende heeft met
een roedeken bouen af gaen smjten de
hoofkens van dat mankoplaet. De bo-
de weder om te Sabien ghereyft/ wor-
den geuraecht van Sexto wat antwor-
de hy brochte van zynen vader den Co-
minck. Soe antwoorden die boode/ hoe
dat hy niet een woort op die schriftē ge-
antwoort en hadde/ mer ghinck met eē
roeyken af smjten die hoofden van dat
mankoplaet. Waer wt verstont Sert?
des romincks meyninghe/ te weten/ dat
hi soude ghaen mer den sweerde rechtē
die oppersten van Sabien. In een ora-
toor (sept Cicero in dat eerste boec vā dē

Oratoor) moet zij die subtylsheit van de
dialectici/ sciencie der philosophen/ die
woordē der poete/ de memorie des recht
gheleerdē/ die stem der ghenen die Tra-
gedien spelen/ die gestē en maniere van
die ghenē die batementē ageren. Hier
wt is gheuloept die const te tellen op de
vingherē/ welke bewijsselicken is dat
hier voormaels in grooter eer geweest
is. My lust van dese te treden/ tot die
wtwendighe ampten/ ende inden eer-
sten met bewijsselijche redenen bi bren-
ghen dat die schilders/ dat Physio-
gni dat principael en meeste deel haers
const/ danck weten/ alsoe dat die poeten
mer versen toonē ende legghē voor voo-
ghen so pleyn oft ghi dat saecht/ dat self-
de wort met verwe/ia met liniē ghet-
ghen/ min ofte meer/ dan of dat leefde.
Schilderi/ is een swigende poesis/ welc-
ken die qualiteytē en gestelt emissen der
sinnē van des mensche herte/ia de stem
by na/ mit haer vlichtinghen/ schijnsele
schimmē/ verhoeginghe/ verheffinghe/
verdiepinghe also trecken/ als oft daer
leuen in waer. Ghelijck mē siet/ en Plin-
ni? ooc beschrijft in dat. lv. boeck. Itē Va-
leri? maxim? en veel ander/ dat Zeusis
en Parrhasi? stredē om die prijs vā die
schilderi/ vā welkē die een alsoena dat
leuen die druen schilderde/ dat daer de
voghelē quamē na vliegen/ en in de spe-
ci en gedaente bedrogē wordē. Die and
brocht voort eē gordij in eē tauereel also
natuerlijche getogē/ d; die ander sloech
zij hant in die tafel/ o die gordij af te slaē
welkē opgenomē wort vā dē genē die
daer bi stondē myt groter gemuecht en
wellustē/ seggēde. Zeusis heeft de voge-
lē bedrogē Parrhasi? dē meester. In de
batementē vā Claudij dē Kiep/ was een
mirakel van schylderie/ in welcken die

vauenen doer ghelijckenisse bedroghen
 wiesende/vloeghen na die teghelen ghe
 maelt in een tauereel. Naer dese mocht
 ten pendants schijnē te zyn een weynich
 dreemt vandie Physiognomi/om dat si
 niet en roeren enighe menschē ledē. Ic
 sal hier by brenghen dat Appion scrjft
 Daer was eē schilder Alexander gehee
 ren/die welckē also rustich na d; leuē dē
 menschē conterseptē/ dat mē mocht wt
 die oordelinge des voorhoofts/de iaren
 des toecomēde ofte vleden starf dach te
 voren seggē. Doer wat const weldaet:
 anders dā des Physiognomie. De beel
 den eñ schildery en conterseptē anders
 niet/dā de vstāden der menschen/welc
 hē si wt die treckē van bouen in die sup
 fici claerlic wjfen. Daer om eer die ver
 wen ghebesicht worden in die pictuer/
 en besichden die schilders anders nyet/
 dan treckē ende linien (ghelijcher wjfs
 Plinius bewijst) met welcken si also ve
 le deden/ghelijc die heerlijcke schilders
 daer na pe costen doen met die verwen
 Dat principael vandie pictuere is/ die
 linien ende trecken/met welcken si too
 nen toornicheyt/vernuftheyt/bljscap
 pen/wrees/hope/njdicheyt/plomphheit
 des verstandes/hoemoedicheit/ghieric
 heyt/ten lesten/ alsoe wat een mensche
 in zjnre herten heeft/dat doen si wt bli
 ken in die Physiognomie. Welcken (op
 dat wi de vermaerde oude schilders nu
 mooghen laten driuen) in onsen tijden
 die anderde Apelles/Albert Durer see
 re wonderlijcken gheroont heeft. Sjn
 wercken zjn openbaer/ende worden in
 eeren ghehouden van alle constenaers
 Sidē welcken ich oock stelle twee Par
 thalos ende Zeuxides/Johan Schorel
 ende Johan Nabuie in die selde conste
 excellentst/ welcken inder Physiogno

mie niemant te bouen ghaen en mach.
 Hier bi hoozen ooc die vermaerde beel
 desnijders//wiens conste hangt aen die
 Physiognomie/ende oock sonder dien/
 niet en is/dat welke gheen rechtschaf
 fen ende veruaren constenaer sal misse
 ken/alsoe veer als hy zjn vjft sinnen by
 den anderen heeft. Ghelijcher wjfs de
 schilders/behelreljcke alle absolute phi
 siognomie/natuerlijcken contersepten
 donder/blixem/radien/vuer/weerlicht
 dat licht des dachts/ den opghanck en
 de onderghanck des sonnes/den daghe
 raet/berghen/dalen/steden ende land
 schappen. Also/beeldsnijders den wter
 sten ancker van haerder const vestigen
 in die Physiognomie/ ghelijcher wjfs
 oock die const/die welke in latjn wort
 gheheeten Fusoria/dat is die conste om
 te ghieten/itē die const/gheheeten Plaf
 tica/welcken is wt clep nadat leuen cō
 stelijcken/ so wat men bedencken mach
 na contersepten. Ende alle dese voor
 schreuen consten stoenen alleene op die
 Physiognomi/sonder welcken haer cō
 ste gheen conste en is. Phidias die ex
 cellentste die daer opt gheweest is/had
 deden grooten Jouem also constelijckē
 ghesneden/ dat noyt constigher werck
 menschen hant ghemaect en had/ ghe
 uraecht wiesende van eenen van zjnem
 vrienden/nae wat patroon/ eñ nae wat
 Physiognomi/hy zjn herte gestelt had
 de/doen hi Jouem/als oft hy leuendich
 in den hemel gheseten hadde/met die le
 uendighe trecken ende linien na ghecō
 tersepten/ende wt elpen sneet. Waer
 ophy antwoorden/dat hy ghebesighet
 hadde ende voor hem ghelept drie ver
 sen wt die Grielsche poete/die welcken
 aldus luyden. Jupiter knie
 ten haer toe mit zjn swarte wjbrauwē.

Sijn godtelijcke hapt gleet af van zijn
 hooft/ en dede beuen ende om weinden
 den gheheelen hemel met een weynck.
 Waer wt verstaen wordt/ dat Jupiter
 consenteerde/ ende doen woude als Te
 thys van hem hadde begheert. Naer siet
 in oude ghegoten muntten/ hoe constich
 die pphsiognomie vandie Keyseren na
 ghecontersept zijn/ soe datmen daer wt
 mach mercken ende doersien/ hoelsi van
 herten en van natueren gheweest zijn.
 Erst beuinde ich/ dat die oudste beeld
 smiders/ hebben haer goden/ in beelden
 also ghecontersept/ ghelijckerwijs een
 peghelich van die selfde/ scheen van na
 tueren te zijn. Daer na zijn si ghetreden
 van haer goden tot den menschen/ wel
 ken si in steen/ in hout/ in metael na die
 leuendigh pphsiognomi contersepten
 niet alle man/ noch alle vrouwen/ maer
 die alleen/ welchen om een heerlijcke sa
 ke/ om een vroom sept/ verdienden eenē
 ewighen naem/ doer wiens aenschou
 wen/ bedochten si die ghenen/ nae wel
 ken die selfde ghecontersept waren/ en
 daer doer mochten werden verwecket
 om haer vroomheden na te volghen.
 Welcken oorspronc eerst nam/ in Griec
 ken landt/ in die heylighe wedspelen vā
 Olimpien. Onder alle die prijfelijcke cō
 sten/ als ic wel om sie/ en vinde ich gheē
 die also seer van nooden is/ als dese drie/
 te weten Chiromanca/ Pphsiognomi
 a/ Astrologia naturael. Selijckerwijs
 ons lichaem ghevoet wordt/ ende wort
 onderhouden doer eeten en drincken/ al
 so wort dat selfde lichaem onderhoude
 ende ghelalueert van crancheden/ doer
 die medicijnen/ ouermidts hulp van de
 sen. Naer ghelijckerwijs verscheyden
 complexien zijn der menschen/ ende die
 selfde diuersche planeten hebben/ heerē

haere gheboertemisse/ soe dat den eenen
 ghesonthept bi brent/ dat sal den ander
 ren zijn claer fenijn/ also is alle die const
 des medicijns niet/ en te vergeefs/ ia eē
 periculoose const/ en veel moorden doet
 sonder die werenschap des Pphsiogno
 mi ende Astrologi naturael. (Want die
 Astrologie artificiael/ is van die geleer
 den ghedammeert en verdreuen) Daer
 om een die in de godtelijcke const der me
 dicijnen/ wil veruaren zijn/ de moet eer
 ste inpt alder naerstichept daer nae ar
 beyden/ kennemisse te hebbe van dese cō
 sten/ en van die sterren/ als ons Soran?
 Ephesus leert/ seggende. Een medicijn
 die sal oock sien/ welchen wil beghinne
 die const des medicijns/ en die kennisse
 des natuers/ dat hi niet doer dwalinge
 dat effect van enighen/ schadelick en si.
 En daerom laet hem aenueerde die lee
 ringhe/ doer dat sacrament zijns eets/
 vā Grammatica/ Ehetorica/ Arithme
 tica/ oock moet hi verstant hebben van
 die sterren/ dat hi mach weten/ der self
 den opghanch en onderghanch/ die tij
 den des iaers/ want met de selfden/ wor
 den onse lichaem verandert/ ende doer
 haer beweehenisse en passien worden
 die siecten in den menschen beweghen.
 Segheert hier Soranus in een medico
 perfecte sciencie van die Astrologi/ hoe
 veel te meer hoort hy te weten/ alle dat
 daer hoort tot die Astrologi ende Pph
 siognomi/ aen welchen hangt die iudi
 cieder natueren van alle crancheden.
 Het epndt eende het beghinsele der me
 dicijnen is/ te weten wat planeete den
 crancheest in zij horoscoop/ in eē goede
 plaets oft in een quade/ en dat wt geste
 en maniere Pphsiognomi/ als hi te vo
 ren weet zijn complexie. En wt die ken
 nemisse des planeets mach hi mercken/

alle zijn andere condicien/ende daer na tempereren/die medicijnen. Menmerct hier die dwaese ende ghechelyche voornemen der medicijne/die doer aenschouwen des waters van eenē mensche/terstont vromelyche promuncieren/vā dat oft dat ghebreck/endesonder aenschouwen des siecke menschy/ met den eenen weghe ingheuen medicinen/met welken si eer den crancken vergheuen/dan si ghesont maken. Hippocrates die wil als dat die medicinen sullen weten die voorleden dinghen/die teghenwoordighe mercken/ toecomende dinghen te vooren segghen. Die onse conste wil leeren (seyt Soranus) perfectelich/die moet weten die natueren van allen lichamen/ende verstaen alle dinghen. Moet hi dat voorleden is weten/en dat toecomende is te vooren segghen/ ende die ingheboeren natueren der lichamen doer sien/dat welckē nyet gheschien en mach sonder die Astrologie ende Physiognomie/waer bliuend an onse Medicijnen: welcken stoutelicken/derren dēre. isch fenijnt in gheuen voor remedi/endedat wt besien des waters: Hippocrates ende veel anderen oude medici/volchden die const des medicijns/die welcken rationalis heet/dat is/welcke hangt aen die reden ende opinie/welken lange daer na Salenus approbeerden/mer terstont tooch die gheheel conste/tot die kennnisse der saken/tot wetenschap der rephenen/tot de diuersche ghestaltenissen der complexien/tot die qualitepten van alle dinghen/dats/tot die Physiognomie ende Astrologie natural. Die Empirici/belijden self het principael des medicijns te zijn/kennnisse der complexien/wt die Physiognomi ende Astrologi/na welcken ghe

tempert wordt oft starck oft slap al hare medicijnen. Dese consten hebbe die ouden hier voormaels in alsoe grooten reuerencie/ende eerwaerdich; ghehadt/so dat by na niemant gheleert en was gherekent sonder wetenschap van die. Josephus/Dicearchus/Eusebius/ende veel meer andere/ scrijuen dat Abraham/dat Moyses gheweest zijn geleerde Astrologijns. En seyt Joseph niet in Genesi tot zijn broeders/en weet ghy niet dat daer niemant en is mēre ghelijck in die const om te wichelen: dat is in die Physiognomi. Dese Astrologia is gheuonden van heerlyche mannen ende verlicht/ende heeft bisonder ghehadt die daer van gheschreuen hebbe/Eudorum/Alchimidum/Damigeronta/Apollonium/Johan van lichtenberch/ende veele meer andere/daer omme/dat si vol is van diepe misterie/wt welcken men mercken mach en verstaen die wonderlyche dinghen des heren/ doer welcken dat menschen harte verwecket wordt en ontsteken/ tot die liefte gods/ende opghetoghen in contēplaci der wonderlyche werken van dē oppersten constenaere. Wt die verborghen dinghen der natueren/ leert men eerst kennen die wonderlike grootheit gods/bisonder als wi duen aenschouwe met naersticheyt al dat hy gheschapien heeft/vol te zijne van wonderlyche dinghen. Hoe soude men yemant met redenen en met argumentē konnen wijs maken/dat in der menschen handē crecken ende rephenen ghedruet zijn/wten welcken men (so te segghen) die verborghentheyt des natuers/verstaen mach toecomende fortun te vooren propheteren/gheluck ende ongheluck te merken/die menschen gheboeren natuer we

Si.
+ Joseph seyt Genesi 44
v. 15. Weet ghy niet dat zulk
een man als ik dat zeken
lyk waan en en zou

16
ten/die manier des doots sekerlickē te
voren sien/welcken ick proberen mochtē
te/met warachtighe exempelen. Ghe
lijcker wijs die Astrologia den dach/ia
dat meer is/die wie by na v seggen sal/
te voren. Welcken ghebuerdē Julio Ce
sari/die te voorē gewaerschuyt wordē
van een Astrologij/dachi in perikel zyns
leuens soude zyn/op den eerstē dach vā een
van die maenden/wecker woort Cesar
opnam mit iock en boerten. Op dien
dach welcken vandē Astrologijn genoe
met was/siet den dach/sprack hi. Waer
op soe antwoorden den Astrologijn/dat
het alsoe waer/maer dat hy noch nyet
ten eynde ende voorby ghepasseeret en
was/op welcken dach Cesar van den
raetsheeren doer steken wordt. Vā
die Chiromantie hebben boecken ghe
schreuen veel oude scrijvers/Salenus/
Rasis/Zopprus/Mucenna/Pharao
tes/Alpharabius/Ptolomeus/Aristo
teles/Dalemon/Constantinus/Aphri
tanus/Pythagoras/Hermes/Julia
mus/ende noch veel meer andere. Van
die nieuwen scrijvers/die welke in cor
ten iaren in floere gheweest zyn/gelijc
Andreas cornus/Petrus Hyponensis/
Michael Sauonarola/Michael Sco
tus/Tricasus Mantuanus/Helbert?
Teutonicus/ende noch so de daer meer
zyn/ende onse Johannes de Indagine/
welcken dese voorschreuen conste alsoe
pleyn ende perfecteliken tracteert/dat
hy met den ouden om die prijs ende eer
wedden mach/welcken also wel verdie
net heeft inyt dese zynen arbeyt op dat
leuen der menschen/dat alle Chrysten
lijcken broederen hem tot den hemelen
toe inyt ghemeinder eendrachticheyt
ende goetwillicheyt bylicx mooghen
verheffen. Die eerste duechde ende

prijs in scrijuen is pleynheyt/daer nae
dat men die selfde const leuert sonder ve
le omloopen/alsoe cort ghelijckend; het
moghelickē si. Laet ick voor v als ghe
scholden zyn/is het saecke dat hy die vo
reghenoemde duechden alle beide niet
properlijcken ghehouden en heuet also
prijselijck/als yemandt voor hem heeft
ghedaen. Wy lesen dicwyls referen
nen/sabellen/ende die selfde verwonde
ren wy/welcken anders niet bi en bren
ghen dan ydelhepde/ende nyet anders
en doen/dan die ooren en schrapen/mit
dat gheluyt van woorden/wt den wel
ken gheen profijt en nutticheit en druy
pet/ia dicwyls een fonteyne ende oot
spronck zyn van alle boeuerie ende on
nutticheyt/die veer af behooren te we
sen/dat een Christen mensche soude dēc
ken/ick laet staen alsulckes te lesen/ick
swijghe gheestelijcke personen. Hoe
veele te meer sullen alle verstandel luy
den naerstelijcken arbeyden/om te we
ten/endere lesen dese consten/ouermits
welcken/sihaer ghesontheyt bi een mo
ghen houden. Item om te wetene tot
wat siecten dat si meest ghenepcht zyn/
doer dese const/zynen naesten behulpe
lick te zyn/ende mach sekerlic weten op
wat maent yet goet om doen is/ende
noch veel meer andere/welcke by bren
ghen een zee vol profijten/ende daer by
van noode zyn/ende oock niet min ghe
ruechts voorhaer en brenghen/dat hy
nimmermeer in dit boeck versaedt en
sal moghen worden van lesen. Welcke
selfde een peghelick leser sal segghen/al
so wanneer hy daer eenen smaeck inne
begrepen ende vercreghen heeft. Men
sal nyet hooren noch oock ghelouen die
guychelaers/die welcken verwerpen
en dannerē dese konsten/seggende dat

si onseker zijn/daer om/dat die scriuers
dicwil reghens malcander lopen/ ende
ghewoelen dicwyl contrari malcander
als recht oft daer enighe const waer/in
welcken die scriuers in alle dinghen ac
cordeerden/welckē ick contrarie bewij
sen mocht/soude dat niet te lanck vallē.
Dese haer opinien/want si geresuteert
wordt claerlich/van veel doctoren/ also
laet ick mi duncken niet te pijnē weert
te zijn/veel omierwinnelicke argumen
ten reghens haer hier bp te brenghen.

Leest niet oprechtter herten Joannē
Andagine/ende houdt bi v/wve gewoe
len/ter tijt toe/dat ghi hem niet reghen
woordpghesimmen heet doer ghelesen/

ende wel verstaen/en zijn woordē
wel ghewicht/dan iudiceert
reynlick. Want het on
wetende luyden
werc is/wt
te spre
ken enighe
gewoelen/ eermē
kennemisse vander sae
ken heuet. .

Chiromantia.

Hier beghint dat eerste boeck vā
die Chiromanci.

Das eerste Capittel van de distinc
tie des hands.

De Griekē heetē
Chiromantiā/ eē
wichelinghe oft e
een radinge/welc
ken men kan ver
staen wt die besse
ninge des hands.

Die alder oudste

ghebruykinge des vocabels gheeft te kē
nen/dat die const lange/een bi den oudē
hier voormaels gheweest si. Daer om
willende beschryuē des selfden aenmerc
kinghe en waernemingē/so laet ick mi
duncken alder eerst van noden te zij/die
hant des menschē te beschryuen/en haer
deelē te betepkenē/op dat daer na alsoe
veel te lichtelicker sullen moghē werdē
verstaen de dinghē/welcken wi van de
hantlike prophetie/opdat ic sonw mach
legghe ghebieden sullen. En die binnē
ste pleynheyt des wtghespreyde hants
(also wil wi die hieten/de wtgherect en
plat gheleit is) heet die palma. In wiens
middel gelaten wat hols/wort vola ge
noemt. Daer wt vloeyen vijf vingherē
van welckē die eerste/welckē die groot
ste en destarste is/heet pollex (den duij)
om dat hi meer mach dan die anderen.
Maer van coemt/pollicare/dat tot den
duijn hoort. Die naeste heet/index/dat
is die wijser/om dat wy die selfoe voort
ghesteken besighen/als wi wat wijzen.
Die daer voort na volcht/wort ghenocē
die middelste/om dat die onder de vijue

Maans
palla.

Palma.
Vola.

Pollex.

Index.

Medius.

C ij.

18

die middelste is. En si wort ooc ghenoeët met eenen anderen name als die medicus/want die medicijnen die selfde ghebruycken in beruchte plaetsen. Voort ooc Verpus/van dat veyghē/ mit welke vocabel daer na om de Joden te beruchtinghen/ en voort so wie die also besighen tephenen wi en bestraffen mit den vingher/hietende haer verpos/ghelijcken Juuenalis sept/ Niemandt die weghe wijzen dan den ghenen die de selfde heylighe dinghen handelen/en te leyde tot den ghesochten fonteyn alleyn die verpos/dat is den besneden Joden. Doch als wi pemandt versnaden/ so stecken wi ghemeynlicken wt/den middelsten vingher. Daer om ist een ghemeyn byspraeck gheworden/so wanneer wy pemandt versnaden/so werden wi gesept die middelste vingher den seluen te too-
 nen. Na desen/die naesten nae die lesten/ is annularis/dat is den vingherlinck/welcken also ghenoeët is/om dat si plach werden ghecroent mit eenen gouwen rinck/ende bysonder/die aen die sinche hant is. Waer van die reden die geleerden gheschreuen hebben/dat in ghesneden mensche lichamen beuonden is/ eē dūn zeenuken van den vingher strecke tot dat herte van een mensch. Daer om is behoorlicken gheschijnt te wesen den ouderen/den selfden vingher myt eenē rinck als mit een croone worden bewōden/ oft ten minsten om die natuer des gouts van welcken die medici segghen dat dat herte ghesterct wort en groept. Die minste en die leste van allen wordt gheheten auricularis oft auriculari?/ dat is die oor vingher/om dat wi dē selfden plegghen te besighen als een oorscraper/indie ooren te reynighen. Ende aldus langhe hebben wi ghesproken van

dē vingherē. Voort een gheslore en een tsame gedruete hant/hietē wi een vinst als die vingherē te same geweyntelt sijn. Van welke dat opperste omtrent den duym is/en dat benedēste daer recht oover. Daer om welke deel/want als wē enighē mensch slaet ofte smijt/wi daer aen voeghē/is ghewoonlic vā de Chiro mancia scrijvers wordē ghenoeemt/die smijtinghe des hants. Daer en bouen daer die hant aen den arm gheuecht wort/noemē wi/die voeghē des hants/ oft/want als daer die hant benaut wort/en enger beghint wt te gaen/die restricte hant. Daer na een peghelic vingher heeft sijn hoewelkē/welc d'heue staē/na die wortelē der vingherē/ en werde ghehietē van sornighē berghē/myt die namē der planetē/welkē een peghelic ken gegheue sijn. Si welke wort bi gedaen dat d'heue vleys/welkē is/aen d' benedenste den vinst/dat is/bi die smijtinge des hants. Daer om ist/dat al die planetē hebbē eē plaets in die hant des mensche. Waer wt oock prophetie ghemerct werde. Want dat hoewelkē des dupms/is Veneris/en wort ghetephet mit aldusdanighē teyke ♀. Hoe wel d'het somnighe ander/anders heeft ghescheue te sijn/mer wi en sullen tredē gesins van die onderē/welkē wi te voore gheseyt hebbē dat wi na wille volghen die practijck sullen wij segghē hier nae/ op haer plaets. Daer omme den barch des eerste vinghers/dat is des wijfers/ is Jouis/ende heeft een teyken ♃/des middelsten/ dat teyken Saturni hier mede ♄/den vingherlinck/dat teyken Solis/welcken dit teyken te hennē gheuet ☉. Des oore vinghers/ Mercurius teyken/ op aldusdanigher wijzen ☿. Mer welke hoewelkē is in die smijtinge

Annularis.

Auricularis.

Pugil

Perut
So mas
wis.

Restric
ta mas
us.

Notes

Die ge
teken
te byla
ueten.

ghe des hants dat heeft Luna in wel-
 ken wi scrijue aldus D. Nu wat plaet-
 se dat Mars in heeft dat sullen wy een
 wepnich hier na segghen. Maer wy
 sullen eerst beschriuen die clouinghen
 des handts/welcken die ouden sijn din-
 ghen/maer in onser tijt linien hieten.
 Die vilsonder ende principalen zijn dese.
 Die restrict/welcke staet daer wy ghe-
 sept hebben/waer die hant restricta is
 ghehieten/ende depl't die hant van den
 arm/want in den selfden is bynae ghe-
 noecht die linie des leuens oft des har-
 ten/ welcken onder dat hoewelken des
 dupms/ ofte daer by/ ghelijckē als ruf-
 schen den dupm ende den wijser wt co-
 mende/clooft die hant/streckende tot de
 restrict. In die selfde plaetse des hants
 dat is aen dat hoewelken des wijfers co-
 met een linie/ welcken diuers doer die
 hant strecht/tot den hoewel Luna/ende
 wordet ghenoeit linea media natura-
 lis/ dat is die middelste natuerlijcke li-
 nie. Ende dese twee alsoe beghinnen
 de/ende verscheyden loopende/beghin-
 nen te maken een driekantich ghedaen-
 te. Welcken daer na die linie tabella
 re ghenoeit/so veer als si daer is (wāt
 si in sommighen handen niet en oopen-
 baert) ofte die linie des leuers (want
 die selfde sijn dinghe myt alle bepde na-
 men ghenoeit wordet) volmaecket/ op
 dat het sijn ghelijc als dat benedenste des
 driecants/ ofte trianguli/ende beghint
 omtrent die restrict onder dat hoewel-
 ken des dupms/ende looper voorby die
 middelste naturael linie/ tot den barch
 Lune. Die spacie/dwelck beslooten is
 in dese linien/ gheuen wy ende toeschri-
 uen Marti/ende wy noemen die trian-
 gulum Martis/dat is te seggen/Mar-
 tis d'icant/met dit ghefigureerde tep-

hen daer by gheschreuen. Daer is
 oock die linie Menfalis gheheeten/die
 welke beghinnende onder den oor/vin-
 ghere/omtrent daer dat hoewelken Lu-
 ne eyndt/loopt nae den wijser/ende he-
 uet daer omme dien name/ omdat die
 spacie/ tusschen dien ende tusschen den
 middelsten naturael ghelaten/schijnet
 te hebben een figuer en gedaente van
 een tafel. Want die spaci wordet ghan-
 selijcken ghehieten/mensa manus/dat
 is die tafele des handts/oft daer omme
 want dat vierkant/maecket een vier-
 cantetellum. Daer en boouen wordet
 die ghehieten/ die linie des fortunys.
 Ende dit zijn by nae die principael li-
 nien ofte clouinghen des hants/na de
 welcken die ander cleyn/als tot de prin-
 cipael vergadert worden. Nu willen
 wi die alte lamen/als wy best moghen
 ghaen beschriuen/ ende alsoe veele als
 ick mach wt die conste als van haer be-
 tephenisse beduiden. Maer eerst ist
 behoorlijcken laet ick my duncken/ dat
 ick sal segghen van die linien/ welcken
 haer toenaeme hebben/van die drie al-
 der edelste ledē des lichaems/als te we-
 ten van dat harte/ van dat breyn/ende
 voorts van die leuer. Daer omme/ ghe-
 lijcker wijs also wat pet sonderlinghes
 is in een mensch/ hanget aen die selfde
 deilen der lichamen/also mach men pet
 te vooren seggen/wt die drie sijn dinghē
 ofte linien/ van die weluaren ofte ver-
 derffenissen des menschen/ende wat dz
 hem ooc soude moghen ghebueren/bo-
 uen nootshaluen. Welcken waer dat sa-
 ke nochtās dat het pemant schijnt cleyn te
 sijn/en n: veel te pijnē weert die laet we-
 der om ghedachtich zijn dat de cude Di-
 tagorici/hebben konnē radē en merckē
 die manier ē der menschē bysonder wt

Linea men-
falis.

Linea
vite.

Linea
media
natura-
lis.

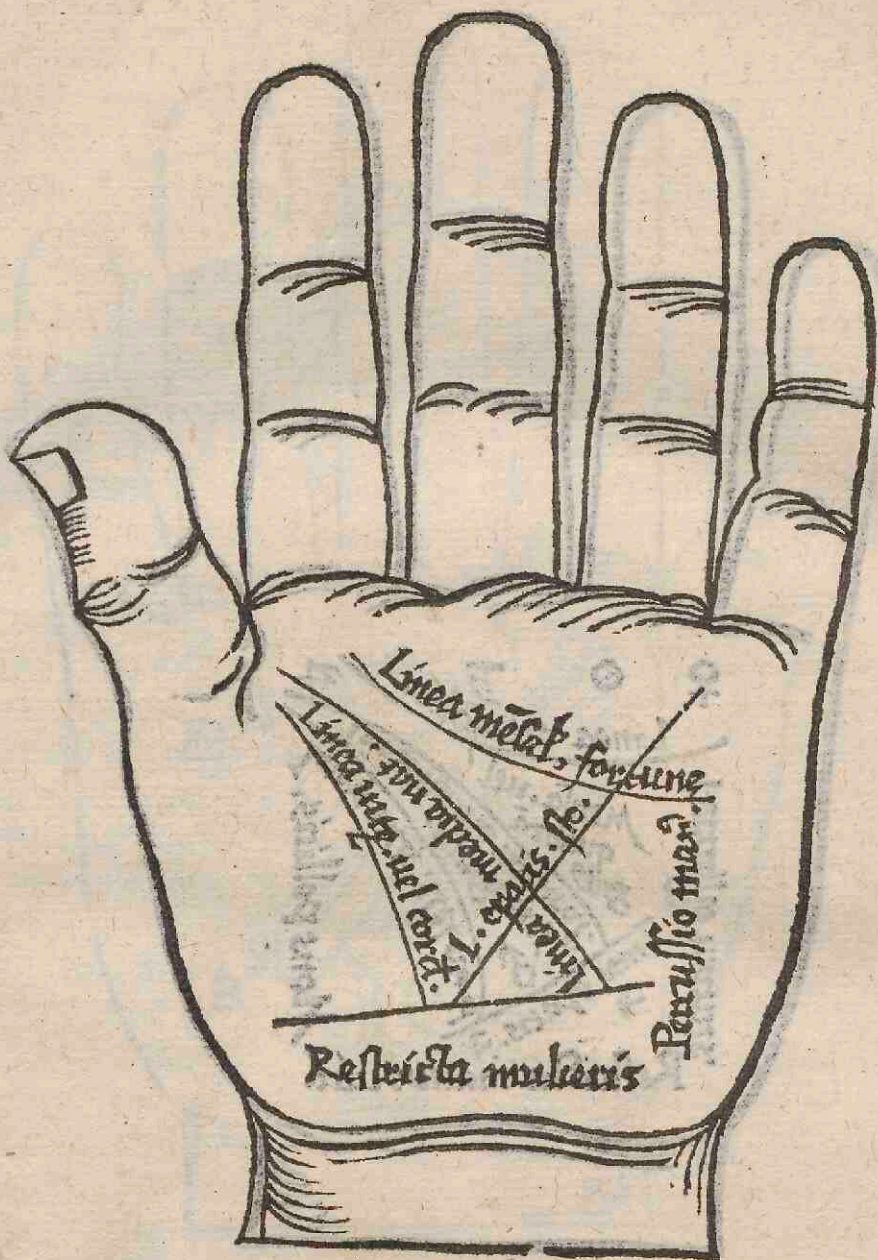
Trian-
gulum
Marti

Socratis
natiere.

die linien der menschen lichamen/ende
doek mede te voren gheseyt die wil/wat
peinant mocht ouercomen. Want wat
wordt daer gheseyt van Socrate: wele
ken naden mael dat daer een beschreue
ende ghecontersept hadde wt zijn Pshy
siognomie/ende had gheseyt dat hy die
alder vertwiffelste van allen menschen
was/die daer leuen/ende ghanstelijckē
van oncuyshepde de alder bedomienste
welcken als hi daer om bestraffer wort
van zijn discipulen/als die boeflick ghe
loeghen had. Soe antwoorden Socra
tes/waer te zijn/dat al dese natuerliche
in hem waren/mer dat hy die mistan
de ende quaetheyden des natuers had
de ghecorrigeert mit die reghele des na
tuers. Sheuende daer mede te kennen
dat die dinghen welcken in ons zijn na
tuerlijcken/mooghen worden ghecasti
geert oft verbeteret/mit der ghewoente
ende dat alsoe te segghen/ een mensche
mach wederspannich zijn teghens zijn
sels natuer e ende voorstaltenisse. En
de Aristoteles een opperste der Peripa
teriken seyt/dat die hant des menschen
ghemaecht is van de natuer/als een in
strument van allen instrumenten in dz
menschelike lichaem. Daer omme nae
den mael dat haer offici is/te dienen al
ledie deelen des menschen lichaems/en
de die cracht van allen leden in des mē
schen gheboertemisse vergaderen/alsoe
is dat seere ghelijck dier waerheyt/dat
daer moghen ghesien werden in de hāt
sommighe teykenen des menschelijckē
qualitepts/welcken si hieten Complexi
e. Want allodanighe proportie is daer
onder alle die leden/ende alsoe comen si
alle ouer een. Wat segdy daer af/ dat
Plinius stantachtich seyt/ dat in sinen
tyden die Chiromancie als doen in die

ghewoente was. Nochtans/meen ick
dat het my wel toe behoort te vermanē
hier en tusschen te vermanen/hoe veer
men den const toe gheuen sal/ende wat
men van anders daer en bouen by halē
en doen moet/om dat niemant en niet
dat in alsoe epinghe eynden/kemenisse
van also grooten dunck wordt besloten.
Ick laet mi dunckē dat het redelic si/dat
ick hier declareerde wat ic plach te doe
Alsoedick als ick moet antwoorden pe
nant die daer waghende is/so besie ick
eerst die hant (ghelijckē dat pleech) mer
hier en tusschen daer bi ooc doersie ner
stelijck dat gheheel lichaem en al zijn li
niamenten/voeghende die Pshysigna
mie (ghelijcken si ghenoemt wordt/van
welcken wi tracterē sullen in dit naeste
boeck/bi die Chiromancie. Daer na de
wre des gheboertemisse/oft maent den
dach en iaer. Welcken behant wesen de/
so werp ick mijn herte tot die naturael
Astrology/van welckens redenē ick sal
tracteren in desen navolghenden boeck
kens. Daer om also meenende dat gee
ne van al dese ghenoech si om te antwoor
den den ghenen/ die daer af vraghende
zijn/is het sake/dat si bi haer seluen ghe
handelt wordē/en daer om kende ic my
seluen eer vermetelt/waer dat sake dz
ick gheringe antwoorde/dan die ander
dwaes/waer dat sake dat si gheringhe
gheloofden. Daer omme so hebbe ick
dese also by een geknocht ende als bi eē
ghenouwen/soe wat ick des aen vatte/
dat ick die andere ghelijc daer mede by
trecke/en alle gelijcbelige. Latende my
seluē gansselic dunckē/dolre hūdē were
te h/geruoelē wt te spreke/vā dz leuē/en
alle fortunē/na dic dat mē eens die hant
besien heeft. Mer nu coem ic wederom
tot die voetscriuinge vā de Chiromāci.

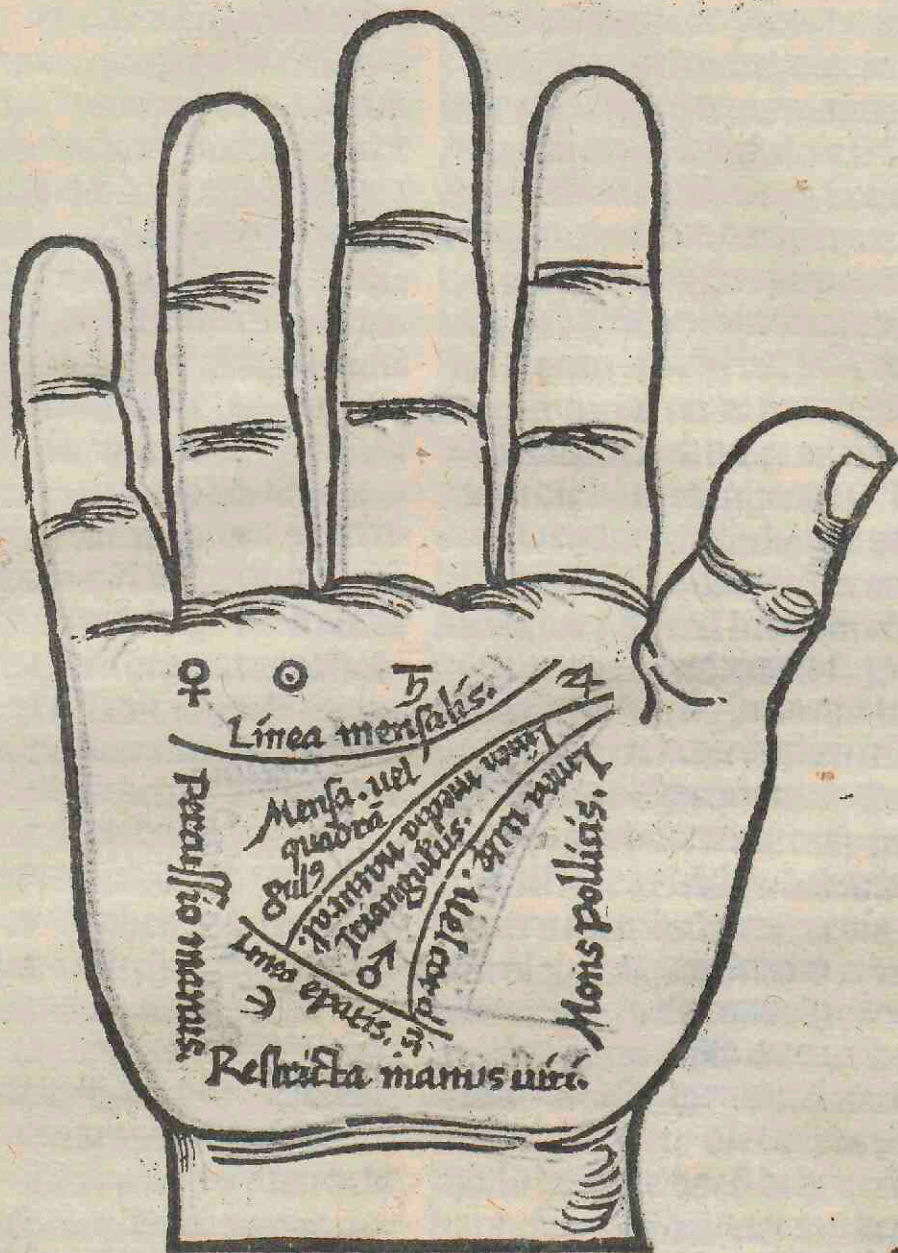
Inlepinghe In die Chiromantie

Dit is die verduytsinghe van dat binnenste
van deser tegenwoordigher hant.
Ten eersten staet daer bouen an (Linea mē
salis fortune) dat is/linie mensael des fortune.
(Linea media naturalis) dat is/ die middelste
linie natural. **(Linea vite vel cordis) dat is/**
die linie des leuens/ of des herten. **(Linea epa-**
ris & stomachi) dat is die linie des leuers en ma-
ghe. **(Restricta mulieris) dat is die restrict vā**
een vrouwe. **(Percussio man?) dats/ die smij-**
tinghe des hants.

Inlepdinghe In die Chironantie

Dit is die verduyfginghe van dat binnenste van deser regenwoordigher hant.

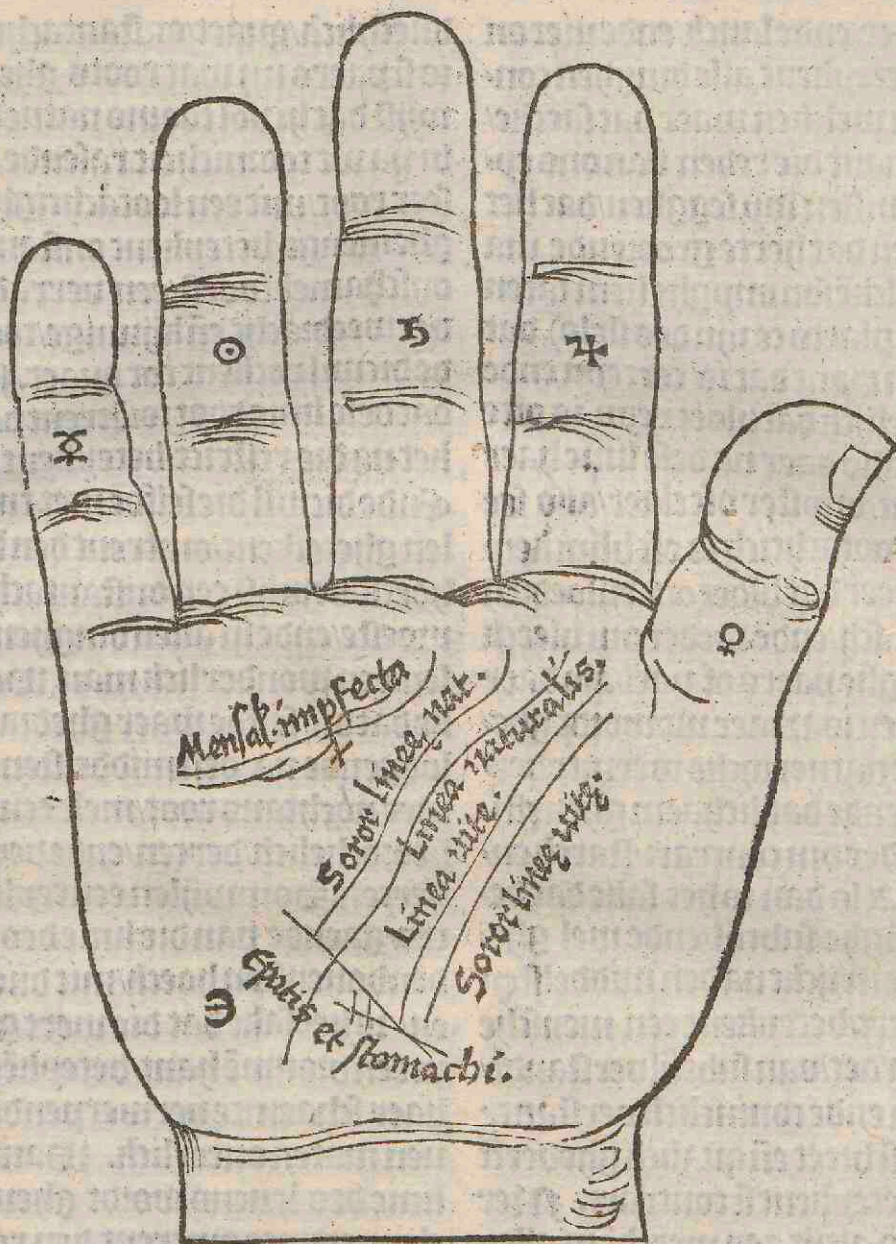
Teneersten staet daer bouen an Linea mensalis) dat is/linie mensael des fortuys. (Mensa vel quadrangulus) dat is/die tafel oft dat viercant (Linea media naturalis) dat is/die middelste liniē naturael. (Triangulus) dat is/dat driekant. (Linea vite vel cordis) dat is/die linie des leuens/of des herten. (Linea epactis) dat is/die linie des leuers. (Mons pollicis) dat is/den berch des duyms. (Restricta manus viri) dat is

die restrict vā een mans hant. (Percussio manus) dat is/die smijtinghe des hants.

Inlepdinghe In die Chiromancie

Dienamen der vingheren na die Planeten.

¶ *Mensalis imperfecta*) dat die mē sael onperfect. ¶ *Sorum line. na.*) dat die susterlinie natural. ¶ *Linea vite*) dz is die Linie des leuens. ¶ *Sorum line. nec vite*) dz is die suster des linie vā dat leuen. ¶ *Spatis v. stomachi*) dz is des leuers ende des maechs.

¶ **D**at anderde Capit. Van die linie des leuens. Die Linie des leuens/ welckē oock die linie des herts genaemt is/ beghint/ gelijc geseyt is/ vandē berch des wisers doer dat middel vandē palm/ en strijckt daer/ in welke plaets/ wi willen/ dz die hant restrict gehietē sal wordē. Welche si sake dz si lanc si/ en recht/ m; eē leuedige verclaer/ bereikēt een lāck leuen/ en mit weinich crante beheept/ dat selvede Plini? affirmeert/ welck seyt. Wed om

leuē die lang/ welckē hebbē crōmescouderē/ en in die eē hant hebbē de. ij. lange snedē/ welckē mē mach vstaen vā de linie des leuēs en vā de middelste natural waer dat sake dat die natuerlijke craft si cranc/ so en vā vscheidē vve/ dupn/ en dicwil doersnedē met dwerste retē/ en die linie schijt cort te v; dz berephēt cortheit des leuēs/ en ogesontheit/ en luttel crachten/ ende gheeft te kenne/ dat die selvede mensche seer selden perbrenghet tot een ghewenschet eynde. Ghelijcker

Vauck.

Cort.

C Inleydinghe In die Chiromancie

Dicke.

wijs die dicker/ende lanch/endeniet on-
derschept/ beteykent alle dinghen con-
trarie. Van welken waer dat saecke/
dat daer yemant die reden van ons ey-
scheden/soe willen wy segghen/dat het
bloet/welken dat herte groeiende ma-
ket/ende welckē sompghē hem laten
duncken een plaets te zyn des siels) dat
selfde doet. Want dat is certeyn ende
seker/dat ghelijck dat bloet reyn is ofte
onreyn/dat also daer na dese linie haer
verwe crÿcht/dupster oft clær/also see-
re/soe dat si rootachtich is oft blincken-
de/soe wanneer dat bloet oueruloedich
is in een mensch/ende weder om bleeck
ende gheringhepaers of vael/als daer
gheen bloet en is. Waer wt wordt ghe-
toont dat dienatuerlijcke wermtē ver-
mindert is/ ende dat lichaem gheuesti-
ger/ende weder om contrari/starck en-
de groepent. Als dan is het sake dat de-
se linie is epnghe/subtyl/ende wel ghe-
verwet/ende strÿckt naden middelsten
naturael wert/beteykent een mensche
van goeden raet/van subtyl verstand/
van grooten ende coninclick verstant.
Ende waer si breet en qualick gheverft
en bleeck/ beteykent si contrari. Mer
dit moet men altyt aen merckē in allen
principael linien. Sij si recht en niet ge-
distingueert/en wel gheverwet/so ghe-
uen si te kennē die goetheit des oplexijs
Mer sij si weder om contrari gestelt/so
beteykenen si ooc contrari. Item waer
dat saeck dat de linea vite grof waer en
diep/en van verscheyden verwe/dat is
bleepck en swart paers doer roode stip-
kens/ beteykent boosheyt/ cloekheyt/
haet/ ende dē selfden mensch veel snaps
te hebben/vermetende en beroemende
hem seluen goetdunckende. Is die self-
de linie grof/en seer root/beteykent be-

**Root.
Bleech.**

**Stricta.
Enghe.**

Breet.

driechlich/quaet/onstantachtich. Mer
is si paers nu wat roots ghemengt/be-
wijst dat hi vol toorns natuerlich is/en
bi na wt toornicheit rasende. Mer is si
seer root/mit een lootachtighe vaelheit
ghemengt/beteykent onstantachtich/
onschamel/woest/een verrader/sapen-
derweedracht en hÿninge/toornich/ en
de dicwil rockent tot quaet. Is het sake
dat dese linie root is/otrent daer si strÿc-
ket na die restrict/beteykent wreetheit
Ende dicwil die selfde met twee ghaffe-
len gheteykent/ontrent den bouensten
hoeck/bewijst een onstantachtich te zyn/
woeste/ende in allen dinghen te hande-
len/een wonderlich man. Waer dat sa-
ke dat die selfde waer ghedraeyt en crō-
loopende na den middelsten naturael/
mer nochtans root/melt een bedrieger
bedrochelich/derren/ende verkeert van
herten. Somwijlen eenteyken des cru-
tes/gaende van die linie des leuens tot
den bouensten hoeck/mit drie cleyn lini-
en/ is het sake dat die wert gheuonden
in een vrouwe hant/beteyket oncrÿsch
haer schaemte verwerpende/ende bo-
uen maten oneerlick. Wanneer in die
linie des leuens wordt gheuonden een
cleyn crupce omtrent den rechter hoec
ende dit crupce is ghesneden/beteykent
in een vrouwen hant/een schendich per-
soone/vol van schellem stucken/en som-
tijts weerdich welckē men thÿf nemen
sal om haer schellem stucken. Want al-
sodanigen crups/beteykent altyt quaet
in die voorseyde linie des leuens/so wel
in een man als in een vrouwe. Waer d;
sake dat daer twee linien bi die lini des
leuens worden gheuonden/in dat eynt
nae des dupms hoeruele/ligghende als
aen die side/ich rade wt dit selfde teyphē/
dat den selfde mensche corts sal steruen.

Inlepdinghe In die Chiromancie

Is dat saecke dat die linie des leuens he
 uer wighesteken racken naden middel
 sten naturael/ op die manier ghelijcken
 hier op die cant ghetepkent is o berei
 kent rijckdommen/ ende eer/ en men seit
 dat het een tepken si van perfectheyde.
 Naer is dat saecke dat si wistteert haer
 racken neermers na den restrict/ te we
 ten na dese manier o betepkent alrijt
 armoede/ ende bedroch van knechtē en
 de sijn selfs huysghelinne/ ende haer on
 trouwicheyt. Naer is dat sake dat also
 danpgherackkens ghaen recht nae die
 middelste naturael linie/ doer dat drie
 kant/ betepkent dat die mensch/ na veel
 periculen/ ende verscheyden rollen des
 forsyns/ sal vercrighen rijckdommen
 ende goet. Is dat sake dat veel clepne li
 nien/ deplen die linie des leuens/ die be
 tepkenen veel periculen. Is het saecke
 dat in die linie des leuens hier en daer
 sijn sommighe granen/ oft koomen/ oft
 stippen/ die bewijsen den seluen te zijne
 oncuysch/ onreyn/ een vrouwerer/ daer
 en bouē oock trabelachtich/ ende die self
 de sal oock sijn in perijckel zijns leuens/
 ende dat ombloetstortinghe/ in oploop
 van welcken hy sal sijn een ocsake/ en
 de sal oock eens swaerlijcken ghewont
 worden. Daer in dat beginsel van die li
 nie des leuens wt comē spruytē/ drie clep
 ne ghedrayde linnen/ de selfde deplende
 op dese maniere o so sie ick dat het een
 tepken is van toecomē melaetsiz. Wat
 het toont en bewijst vlietende hitten des
 leuers. Naer om men vstaen mach wt
 dese voorghesepde dingē/ het si sake dat
 die linie des leuens/ of des harts lanc si/
 diep/ wel gever wt/ hebbende goede pro
 portie/ mit die middelste naturael linie
 en des leuers en des maechs/ en die self
 de linnen ooc sijn/ vander selfde qualiteyt

en beghoelikelanchte/ en sock van goed
 verwe/ so willen si seggē/ darinē wel ho
 pen mach lancheyt des leuens/ en goet
 heit des natuers/ van vstant/ en van co
 pleric. Somtijts wordē een o oft o o
 gheuondē in die linie des leuens ofte des
 hoofts/ en betepkenē verlies van een of
 twee oghē. Welckē hoe wel seer seldē be
 vondē wor/ nochtans in mi seluē/ welc
 ken ick also heb onderuondē. Want in
 mij voornomde hants plaets/ aldus da
 nighē tepken in is. Welckē tepkē als ic
 sie/ word ick indachtich/ hoe dat ic voor
 maels eens ghecomē bin in groot peri
 kel vā dat een ooch. Want in die winter
 sittende bi dat vuer/ stortē ic/ en viel mit
 mijn sijncker ooch in die vlam/ en leedt
 seer grote pijn daer aen. Hoe wel dat ic
 beuinde/ dat niet alleē dat tepken mi d
 onghelucke voorē betepkent had/ maer
 ooc dat Martis en Lune opposicio blijck
 ket in mij geboertnisse. En ic beuinde
 dat Mars geweest is in die tēc mijne
 geboertnisse/ int menschelike tepken/
 in dat elfde huys/ en Luna in dat vijfste
 huys. Welckē constellacie is gemerct vā
 den Astrologij/ alsodanich yet te betep
 ken. Daer om so veel te waerachtiger
 heb ick beuondē/ d; gene welck ick te vorē
 gheseyt heb/ d; dese constē bi eē geuuecht
 sijn ond malcander mit eē noot vriescap
 en dat die een niet veel en mach doē son
 der die and. En certē dat dese beneden
 stedinghē werdē gheregeert/ vā die bo
 uenste/ en comē inuloepē van de hemel
 sche/ weder om is dat seker/ dat daer de
 fecten wt geschien en comē. In welckē
 men mach merckē/ hoe sochtfordpich d;
 geweest is die natuer/ die een maker is
 van allē dingē/ bi de scheypinge des mē
 schē lichaems/ welckē heeft een mensch
 gegeuē/ dat hi kā wetenscap hebbē alre

Inlepinghe In die Chiromantie

weghen/wt veel oordelen/van die edel-
 ste deelen des menschen. Van anderen
 dinghen also niet. Want daer seker tey-
 kenen sijn van dat herte/van dat breyn
 en van die leuer in des menschen hant/
 om dat in desen is dat meeste leuen des
 menschen. Mer niet dier ghelijcken van
 die ooghen/ooren/mont/hant/ende voe-
 ten/ hoe wel dat dese meer ghemaecht
 schijnen tot cyragie dan vannootshal-
 uen. Ende daer omme heeft alle handt
 dese drie linien/mer niet veel en hebben
 daer die andere. wt ghenomen die boe-
 ren/omden ghestadelijcken arbeeyt/wt
 welkeers handen die verdreuen wordē
 Daer om so moet ich dicwijls verhalen
 dat dese consten also onder malkanderē
 by een gheuoecht worden/ dat si alchts
 byna malkanders hulp behoeuen. Op
 dat wy dat selfde oopenbaer mooghen
 maerken/laet wi dat selfde ghelijck als
 dat eens gheseyt is/weder om verhalē/
 ende dat wt die natuer van die dwalen-
 de teykenen/dat is wt die planeten/die
 welke teykenen die Grieken also hie-
 ren. Want si sijn die ghene die niet allee-
 ne die lichamen der menschen/mer ooc
 met die natueren perfect stelt ende ma-
 ket. Want Saturnus maect ruyp/voor-
 sichtig/slay/hegheerlycke/haer seluen
 behaghende. Jupiter maect sacht van
 manieren/minnelic/rustich/sober/pro-
 per inspreken. Contrari Mars/wiele-
 lich/wreet/loeghenachtich. Sol/godt-
 uruchtich/edel/geluckich/ende homoe-
 dich. Venus/oncuysch/onreyn/suuer-
 lich/wt nuttende/en verciert mit weer-
 dicheit van gracie ende fauore. Mer-
 curius/cloech/doertoghen/ghelleert/in
 alre wetenschap versocht/wacker. Tu-
 na maect sich ruyp van verstande/ende
 schoon/maer onstantachtich/loep ende

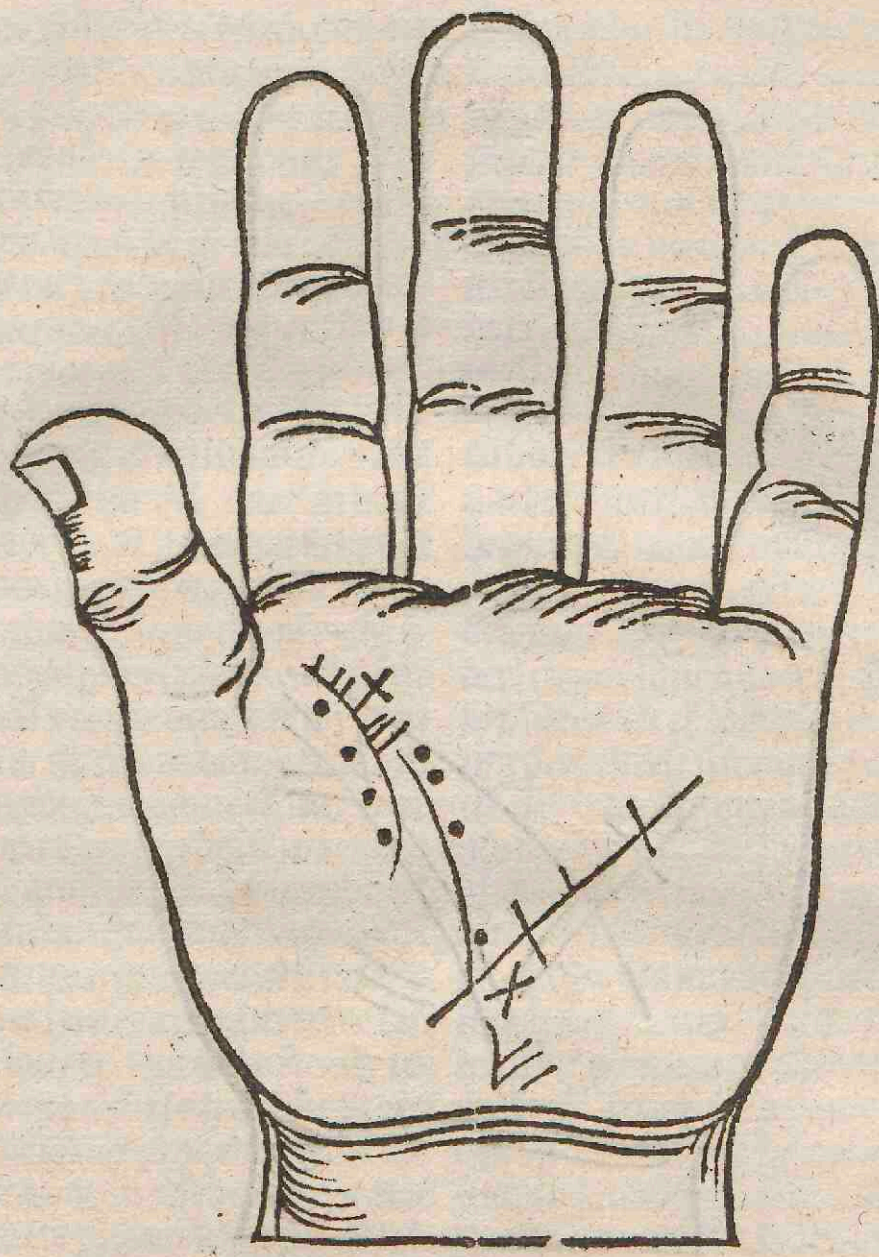
Die onder-
 scheidē
 der nature

traech. Ende dit is int generael ghe-
 seyt van die verschepdenheyt der natu-
 ren. Nu opdat ghy dat also veel te claer
 der moecht mercken/ hoe veer dat si vā
 malkanderen schelen/ende hoe verschep-
 den effecten dat si voorbrenghē/van die
 stemme sal ich hier wat goelich in brin-
 ghen. Saturnus gheeft een lancsa-
 me stemme/en teghē reerende. Mars
 eē knarrēde. Jupiter/welludende/wed-
 clinicēde/en matich. Ven^{us}/weec/sacht/
 wijuerachtich/soet. Dat selfde doē ooc
 Sol en Mercuri^{us}. Die teykenē hebbe
 oock haer stemmen. Van welchen die
 goet ghehuyt van haer gheue sijn/Vir-
 go/Semini/Libra/Aquarius. De wel-
 ken middelbaere ghehuyt gheuen/ sijn
 Aries/Taurus/Leo/Capricornus/ende
 dat leste deel Sagittarij. Die gheenge-
 huyt en gheuen sijn/Cancer/Scorpius/
 Pisces. Ende dit si alleen gheuoech van
 die stemme. Daer sijn oock sommighe
 welchen die baringhen ende die ontfan-
 ghen vrucht vruchtbaerlijcken wassen
 de maken/welche teykenen hieten secū-
 da/dat is die vruchtbaer teykenen. En
 dat sijn/Cancer/Scorpius/Pisces. Som-
 mighe sijn onvruchtbaer/te weten/Sem-
 ini/Leo en Capricorn^{us}. Also wat wer-
 ken dat daer sijn der menschen/die mo-
 ghen aendie teykenen ghebrocht ende
 gheuoecht worden/te weten als dat sijn
 promotuers der seluer werckē. Welckē
 hoe dat het mi mislaect mach wordē/al-
 so veel te luyer blasphemere die ghene/
 welckē Astrologiā al beguychelēde seg-
 gen te wesen niet godtelic/mer eē const
 die nergēs toe encoct en eē ghecliner/
 welke selfde wi wtstrijcken sullen mit
 haer selfs pluyt en verwe/op sijn plaet-
 se als het te pas coemt/hier en tusschen
 laet ons weder okeren tot ooproccost.

Stem-
 men v
 stemmen

Vrucht-
 baer en
 somich-
 barige
 teykenen.

C Inlepdinghe In die Chiromantie

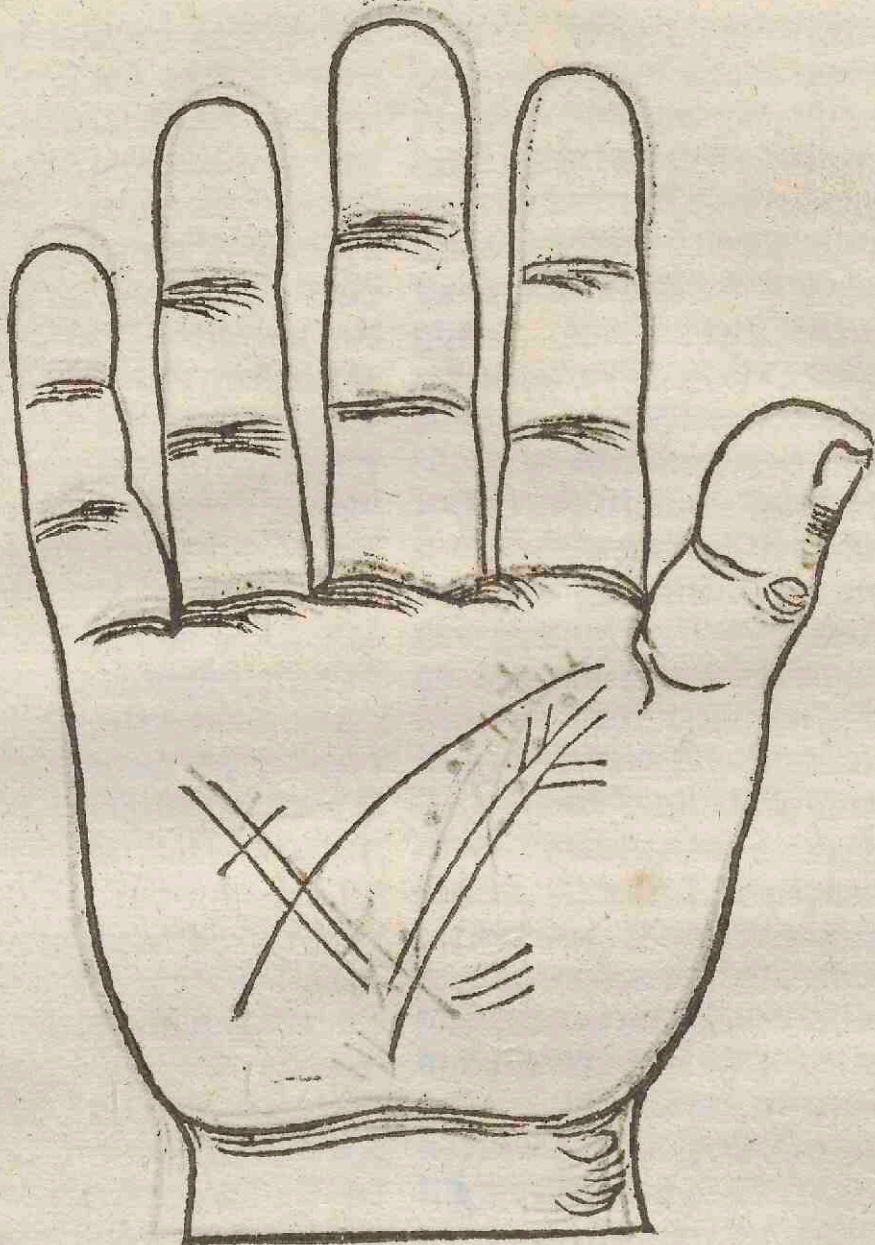
Is het saecke dat aldus een crup-
 ce wordt gheuondē/
 by den alder opper-
 stenhoek/ comende
 wt dier linie des le-
 uēs/ ende van bene-
 dendie cleyn linien
 ende vā bouen twee
 ghelijcher wijs als
 hyper/ berephent in
 een vrouwe/ oncupisch/ ende onrepne.:

Mer waer dat saecke dat dese die ghe-
 wonden worden/ na die restricht wert/
 ick laet mi duncken/ als dat die vrouwe
 weerdich si om te worden ghepyniget/
 ende aen worden ghedaen met
 die wterste pijnē/ oft wer-
 den ghedoot/ om
 een
 schellem stucke. D is.

C Inlepinghe In die Chiromancie

So wāneer een deel cleij liniē dep-
 len/oft te minsten rakendie linie des le-
 uens/na die manier als dat hier getey-
 ket staet/beteykent toecomēde cranch;
 des lichaēs/ en and siecten en vdiert. Is
 dat saeke/dat aen die ander zijt/die mid-
 delste linie naturael heeft aldusdanige
 deplingē/recht ghetoghē/van beneden
 nā die linie/allees oft si liggende warē/
 en op wort verheuen/ich rade daer wt
 quaet/te weten/als hoeft seer/welken
 roent wt waedsem stighende opwert

wt die maghe/ofte alsodanighē ingebo-
 ren enughesecte. Die drie linien benede
 in dat eynde gevonden/beteykent quaet
 ghelijcherwijs dat hier na sal bliken.

Van die middelste linie naturael
 Dat derde Capit.:

Die hier die middelste linie natu-
 rael/welchē beghint van die wort
 tel die linie des leuens/gaende midden
 doer die palm/na den varchy lūne/of na

*Linea
 media.*

Inlepdinghe In die Chromanc

Recht. die smijtinge des hants. Jst nu sake dat aldusdanige linie si recht en ongedistinquert/noch gesnedē mit dwarse cleij linies/toont eē alre beste gesontch; eē gesont bren/een leuendich natuere/en een tap memorie. Welckē tsi sake dat si lac is/en stretch tot den hoemel lüne/betepkent een stout hert/en lanckheyt des leuens. Maer waer dat sake dat si waer roit/also dat si niet engae wt dat holle des hants/betepkent een blop mensche tap/ghierich/onshamel/ daer en bouē sonder gheloof Ende waer dat sake dat dese voolespde linie/niet en wort wt gestrect tot den barch lüne toe/of recht ouer die spacie/epnt/welckē is tusschē de middelsten en den oorvingher ofte den vingherlinck/ gheeft te kennē een te zj van seer schandighe manierē/mer niet lange vā leuen. Daer en bouē waer dat sake/dat dese linie/wilt loopt voorby de barch lüne in een gedaente vā een half cirkel/ en aen den seluē hoemel si weder om ghecromt/hoesi dā wtgherecter wt stryct/hoesi langer leuē beloest/mer in den ouddom gebreck. Jst het sake dz die selfde linie/ hē seluē opwaerts recht na die vingerē toe/om trent daer si eht/beduyt een man te zj sond schaemt/en vā natuerē quaet/en doertoghē. Waer dz sake dat si seer opclimt na den vingerē toe/bewijst een mallert en een onwjs. Contrari weder om/ neer klimmende/ende by na hem seluen neer laet tot die recept des hants/betepkent een begeerlich/en een quaet mensch. Mer ist sake dat si ac de ander side omghecromt is/en raect die linie mensael/ betepkent wat schade en ongeluc. Waer dat sake dz die selfde gedraept waer/onstātachrich wesende en ongelijc/ en vā diuerse verwe/ is een tephē vā archeit des harts/en ooc

dicwil vā diefte. Jst si recht en ghelijc en van lichter verwe/en somige linie wort de geroghē wt haer/dat is een tephē vā goeder sciencie/en rechtuaerdicheyt. Mer als de middelste naturael is breed en grof/gemengt mit wat roots/roont grofheyt vā vstant/en ghebrec vā wijshheyt. Wanneer si is niet alte eng/noch niet bouē maten milt/en wel geuerwt/een bly mensch/milt/en ooc starc. Daer en bouē een subtyl linie en duin en loot vael oft bleech/betepkēt crancheyt des brenns/en vapore opstijghende wt der maghē int hooft. En waer dat sake dat dese linie scheen grof en seer diep en een deel clepne linien daer bi zj/mit rode vwe/betepkēt eē toornich mensch/en dol wese om/ heeft si somige geknoopte spacie en die gecōtinueert/ also veel knopē als daer zj/also veel doot slaghe heeft hi ghedaē/of sal noch doen. Welcke knopē als si niet gansselic en schijnē omgewēt en gheslotē te zj/het zj tepkenē vā een straet schend/mer van gheē doorlager die slaet oft wont/nocht as die niet doot en slaet. In die selfde linie een deel grouer en dicke stippē/betepkēt obesneden manierē/onbroet/en eē onsoet mensche. Welcke punctē het waer sake dat si seer root zj/betepkenē een wreet mensch en seer fel. Waer dese lini gedraept/en doer crōmen maectē een half cirkel mit eēre hande dupsterheit/geeft te kennē/perikel vā die mervoete beestē/oft sullē worden gedoot vā die wilde dierē. Jst daer ij.cleij linie bi de dicwil voo moē de linie bi gewoecht/gelijc mē hier na sien sal in die figuer des hants/betepkēt wondē/nz m; yser. Jtē ist sake dz in die selfde linie een clepncruys wort gheuonden/recht ouer dien middelsten/betepkent dat de selfde mensch sal steruē binnensiaers.

lanck.

Cort.

Eē half Cirkel

Secrō met.

Gedraept.

Breet en grof.

Subtyl en bleech.

Geknoopt

Geslippet

Gedraept

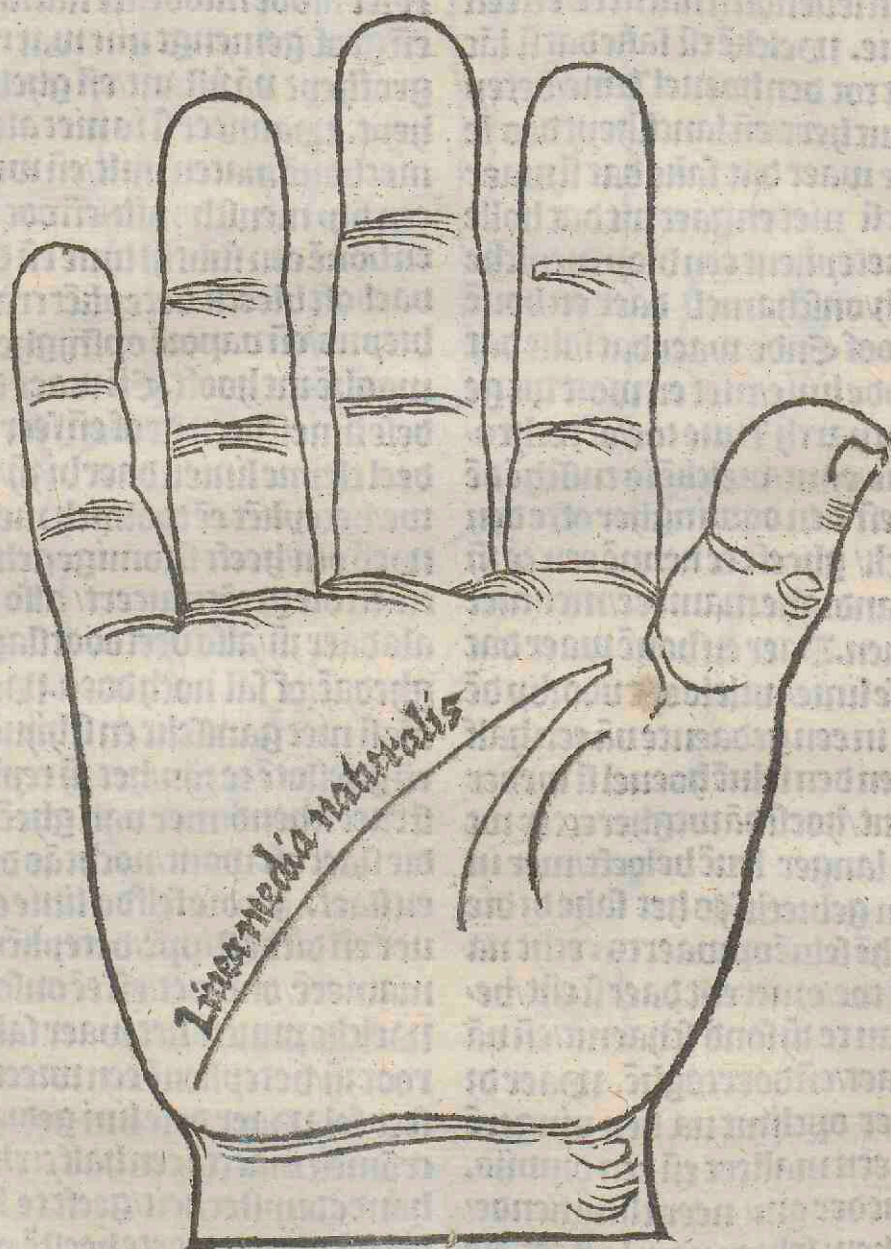
Gen ghetei kent cruys.

Inleydinghe In die Chirromancie

De dese linie heeft van twee tacken/na die restrict wert mit een deel cleyn sneehens/die sal zyn ghedachten drayen tot

die alder quaerste dinghen/ende schijnt dat hy noch godt noch die menschen en ontliet.:

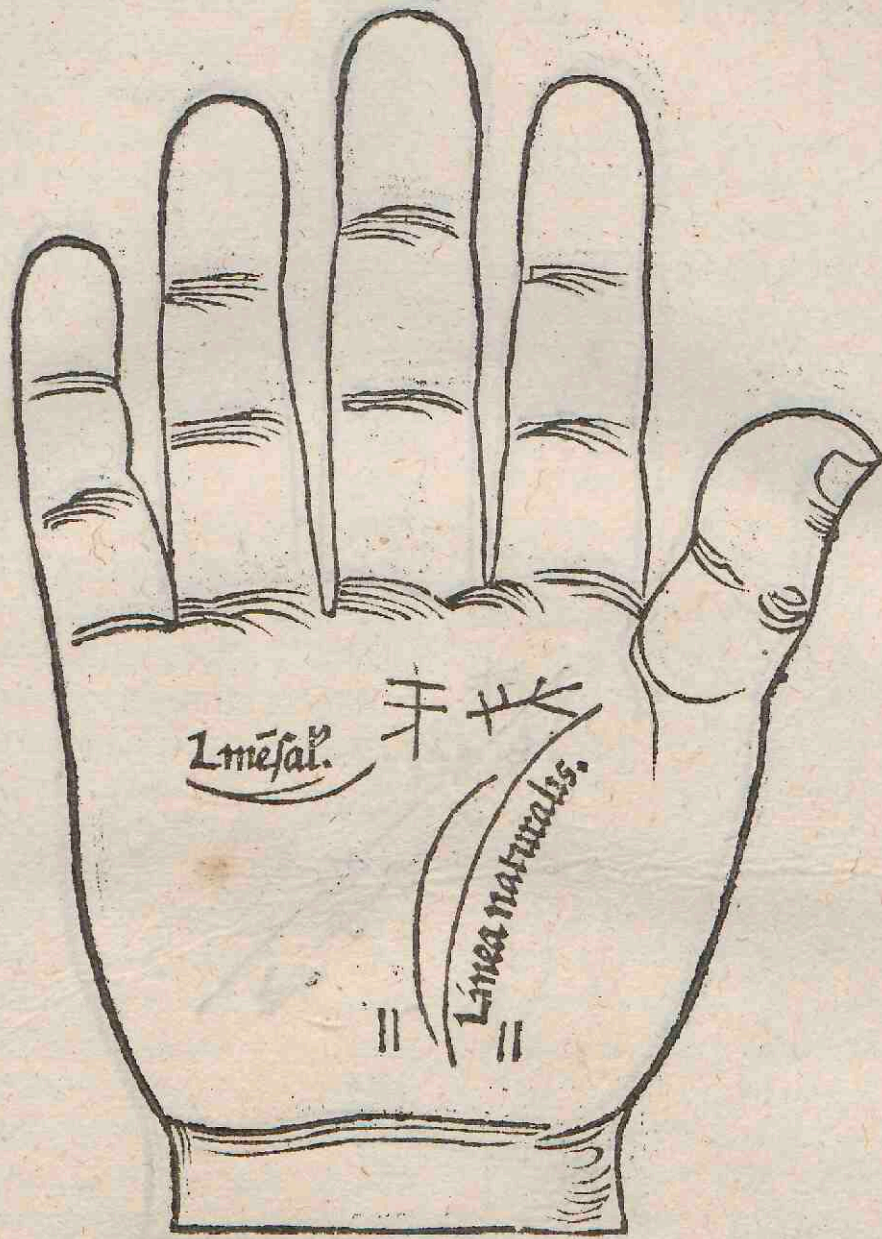
Line media naturalis
(dat is/ die middelste linie naturalis.:

Dese voorgemaeldefiguer des hā des/ met de middelste linie natural/ beginnende vā die wortel des linie vite/ en gaende recht doer dat middelste vā die hant/ sonder snijdinghe/ betepkent een goeden staet des lichaems/ en ghesontheyt des brypns. Ende als si maecht ee

nen scherpen hoek/ mit die linie des leuē/ betepkent vaste memorie/ en recht opheit/ en ghelijckheyt des harts. Naer is si ghelijcher wijs in die reghel bescreuen staet/ onghelijck/ niet gaende wt dz hol vā die hant/ betepkent een bloy mā ghierich/ tap/ en een crancke memorie.

Inlepdinghe In die Chiromantie

Line. mē
 salis) dat is
 die linie mē
 sael. Linea
 nia naturalis
 is) dat is de
 linie natuer
 rael.

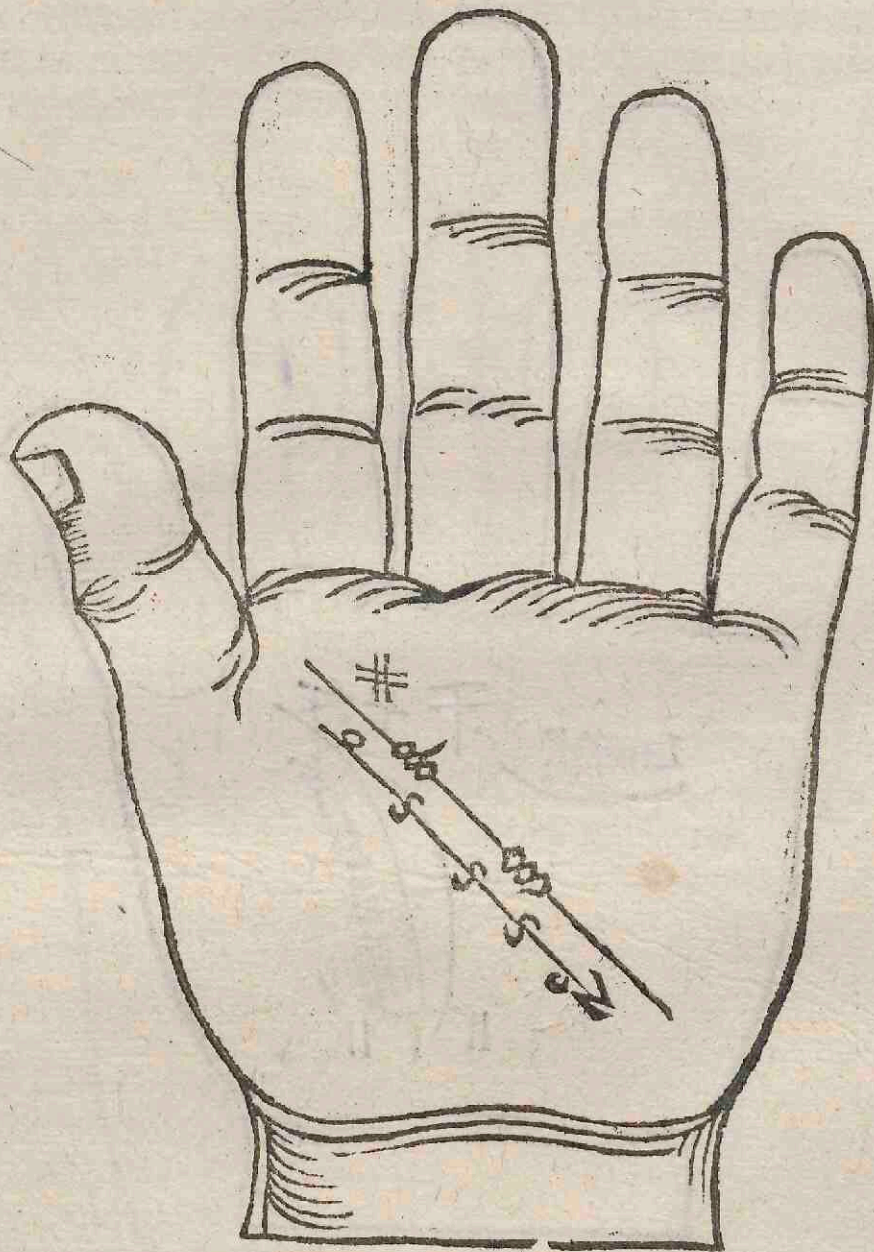
Maer dat sake
 dat die middelste li-
 nie natuerael hyper
 bouen gefigureert/
 doer een ondrapin
 ghe maecht als een
 haluen cirkel/ myt
 een duysterheit/on-
 ghelucke van vier-
 voete beesten/ ende
 somwyls/ den doot
 beteykent. Dijn int eynde van deser li-

nien twee kleine linien/aen beydesiden
 blyckende/beteykenen alleen wonden/
 ende die gheslaghen met den yser. Is
 daer een cleyn crupce doer sneden myt
 cleyn linien/ recht ouer den dypm Sa-
 turni/ beteykent cortheyt des leuens/
 ende cranchheyt des lichaems/ ende al-
 der meest is dat saecke/dachet viercant
 ontbreect in die hant.

e i.

32
Inlepinghe In die Chiromancie

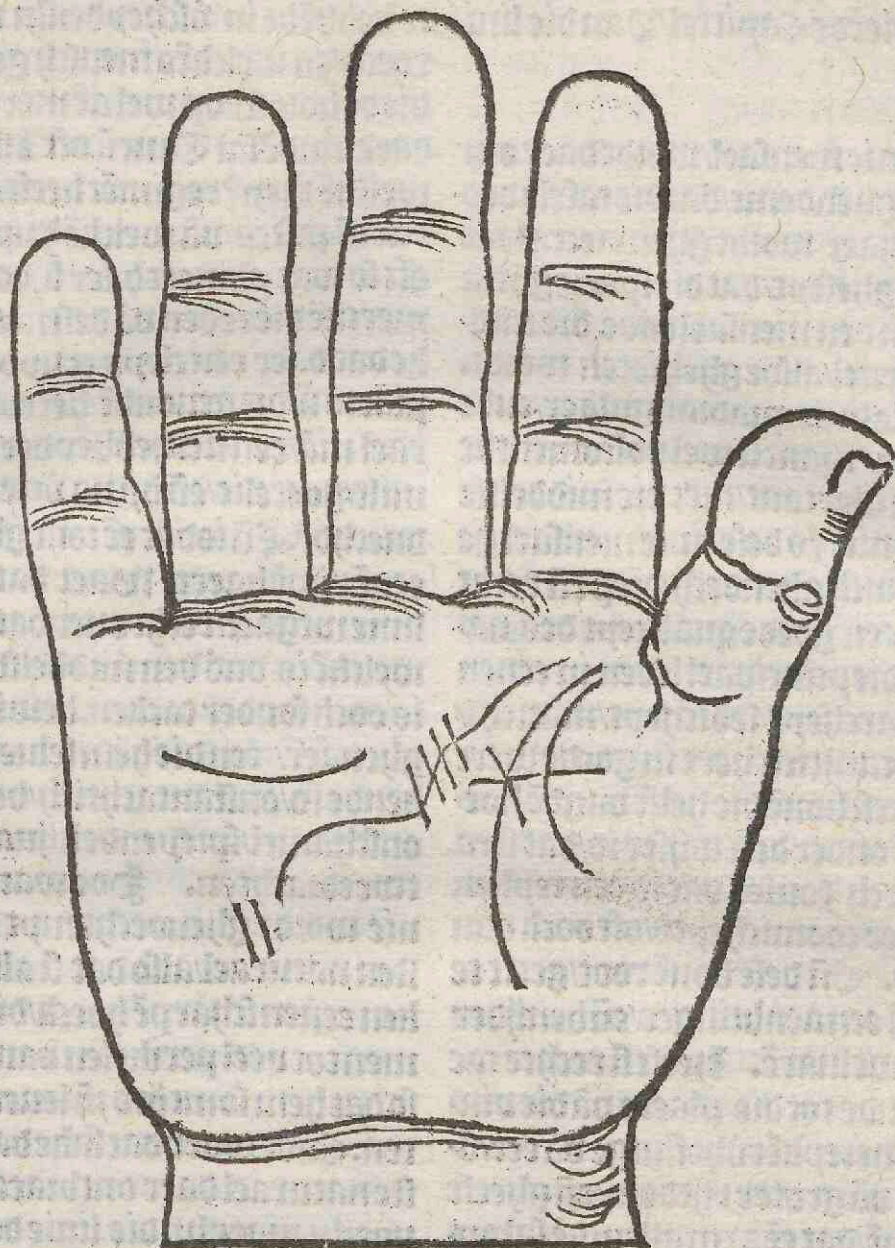
Heeft dese voor-
 ghemaelde figure
 des hants dese knoo-
 pen in die middelste
 linie naturael/ alsoe
 veel knopen daer sijn/
 alsoe veel dootslaghe
 sijn daer gedaen/ mer
 nochtans also dat de
 knopen bleek sijn.
 Sijn si root/ so betey-
 kenen si een toetomende dootlager en

moordenaer. Worden in dese voorsey-
 de linie naturael gheuonden ghedrap-
 de sijn dinghen/ soe wijchele ick dat dese
 sal sijn onsalich/ ende seer ongheluckich
 Wordt dat crups daer gheuonden/ soe
 vermoede ick dat die selfde sal sijn eenē
 kibbelaer/ ende kijner/ ende gestelt om
 tweedracht te maken.

Inlepinghe In die Chicomancie

Als dese middelste lini naturael stretchet aen die linie mensael/ ende int eynt ge drapt is/ naedi maniere hier voorschreuen/ beteikent een de qualich spreect/ boos een bloet storter/ ende die dicwils in dese dingen in perikel si/ ende somtijts oock by auontuer onder

vult. Maer heeft dese voorsepde linie heymeliche smekens/ beteykent houerdich/ snappich/ ende een toornich man. Is het saeck dat daer een crupce worde gheuonden in den oppersten hoek/ also darsi recht coemt van den hoewel des dupms/ beteykent een eerbaer naruer/ ende die selfde ghenepghet tot alle goet/ ende oock contrari.

Inlepdinghe In die Chromancie

Dat vierde Capittel Van die lini
e mensael.

*Linea men-
salis.*

*Quadrang-
ularis.*

*Ghelijck
en lanch.*

Ghetacket.

Raecht.

Die Linie mensael/wordt daer om
alsoe ghehoemt/dat die rafele des
hants van haer wordt ghemaect. Wat
wi hebben ghelept/dat die spacie ghela-
ten tusschen den mensael ende die mid-
delste naturael/alsoe gheheten wordt.
Oft oock die linie quadrangulaer/ende
dat daer om/want si wel volcomentlic
maecht een viertant/met die middelste
naturael linie. Is dese linie mensael ge-
lijck ende lanch ghenoech/diepen recht
betepkent een goede qualiteyt des na-
tuers van die principael leden in eenen
mensche/starcheyt/sedicheyt/matichz/
en een stantachtich hert in goede wer-
ken. Strectsi boue die helft vandē hoe-
uel/welckē onder den wijser is/dat si ra-
ket den barch Jouis/dat is een teyken
van starcker toornicheyts/oft oock van
wreetheyt. En dese boue root/geeft te
kennē te zij een aenbringer/en benijder
van ands weluarē. Heeft si rechte tac-
kē/strijckende tot die plaets vā die vin-
ger Jouis/betepkēt vheffinge vā eer/v-
meeringe vā groter rjckdom/en gheeft
ooc te kennē/dat eē arm allenckē sal op-
stijghē tot dat opperste vā digniteyt/en
tot groter macht. Mer is dese linie na-
ket en bloot sond tacken/repkēde tot d;
benedenste toe des wijfers/toont dat ie-
mant ongheluckich en arm sal werdē.
Mer heeft si drie liniē/oft in dat epnt ee-
nige taccēs/te wetē bi dē barch Jouis
recht streckende na dē opperste hoec/be-
tepkēt geluckich/blijde/genuechlic/libe-
rael/edel/sedich/eē liefhebber vā recht-
opheit en eerbaerh; en die genuecht he-
uet in betamelike tier agie vā clederē/
eē liefhebber vā alle pūtelichz; genuech

re hebbēde in vscheydenh; vā smaec en
roech In welckēs mensch geboertenis/
die dē horoscoop wel aē merct(want hy
daer vindē sal Taurū oft Libram/ ouer
welckē Ven? regimēt heeft/of Sagitta-
riū/ of pisces/vā welckē Jupiter heer is
oft so wat planeet daer si) de sal lichtelic
merckē die reden vā desen. En waert sa-
ke dat daer een clepu crups in die selfde
plaets wort gevondē/betepkēt een libe-
rael mā/een liefhebber der waerheyt/
milt/goetelic/en by na vciert mit allen
duechdē. En is dat eē ionc ghesel/vreelich
eenē rijpē baert. Waer dat sake d;
dese
linie wtgaet/recht ouer dat hoeuelken/
welckē is ond den middelste vinger/en
is oock sonder tacken/bewijst eenen loe-
ghenaer/ een die hem seluen goetdinc-
kende is/onstantachtich/bedriechelich/
onschamel/sprepende hij uasinghe ende
tweedrachten. Hoe wanneer dese li-
nie wordt ghenoecht mpt dien middel-
sten naturael/also dat si alle beyde ma-
ken eenen scharpē hoec/die selfde sal co-
mentot veel perihelen van lijf ende siel/
so dat hem somtijts zij leuen sal verdrie-
ten. Ende waer dat sake dat die middel-
ste naturael daer ontbraeck/en dese ge-
uoecht waer by die linie des leuens/al-
soe dat die linie mensael ende die linie
des leuens maecten eenen hoec/soe la-
te ick mi duncken d; desen mensch eens
dat hooft sal worden af gheslaghen/oft
te minsten ter doot toe sal worden ghe-
wont. Het si wat dat si/dese en sal noch
tans nemmermeer comen tot dat ghe-
wensche epnt. Mer waer dat dese li-
nie ghedeylt wort/ende dat een deel liet
na die middelste linie naturael/ende d;
ander deel na dē barch Saturni/dat is
een tepkē/dat die mensch dicwil sal zijn
in perikel zjs leuēs/hoe wel nochtas d;

*Met et
crunce
ghetā
hent*

*Gedey
let.*

E Inleydinghe In die Chironiancie

Recht
en sub-
tyl.

ich voor: sie/dar die selde sal wordē behou-
den wt also veel perikelen. Die selde li-
nie recht en subtyl omtrent den barch
Jouis/dat is in die plaets zjns wtgan-
ges/betepkent een regent van zj huys/
en wort eens verheuen bouen zjn ghe-
lycke mede ghesellē broeders/ ende nae-
ste vrienden/op dat hi heer scappie heb-
ben mach ouer den seluen. Mer heeft
si sneden recht ouer die middelste/betep-
kent een die na den mont hallen kan/de
een dubbelde tonghe heeft/ende welckē
wepnich lief sullen hebben. Is het sae-
kedat een linie doersnijdende die men-
sael/coemt van dat viercant ende clint
recht op na dē barch Saturni/en daer
maecthet een cleyn crups/dreycht eenen
ghedwonghen doot. Ende dese linie is
een tepken van also groten gheluck en-
de wehuaren/waert dat si voort voor: by
den hoeuel van den middelsten boouen
den barch des wijfers/ ghelijcker wijs/
waer dat saeck dat si die middelste niet
en raecte/maer wtghinck ende epnden
by den barch vanden selfden vinghere/
gheeft te kennen een mensche te zjn by
nae van vterste armoede/ende ghestelt
tot veel perikelen alder wegghen/en tri-
bulacien. Daer en bouen/heeft dese lini-
e enighe quetsuren/ende waer hier en-
de daer ghesneden/betepkent een onbe-
quaem mensche/en onstantachtich/en-
de bedoruen ghanstelijck van oncuyschz
en ghebreck/wiens enighe naersticheit
sal zjn/mit verschepden manieren lig-
gen haspelen en werrē mit dē vrouwen
also dat hi die selde/die een reple lieflic
sal ontfangē/en die ander reple viaghē
en dicwil ooc sal behijue mit woordē/en
tribulerē mit slaghe. En wāt dese linie
sonticht wort beuondē diepte in subtyl
en bleet/bi dat selde voor: spronke eydt/be-

Sefne
den.

tepkēt een cupsch en een reñ man/ mer
cranc vā lichaē/en gestalt tot veel liectē
en cranchede. Hier en tusschē een linie
beginnde aen die middelste uaturael/
en also strijckēden adē hoeuel vā de mid-
delste vinger/dat si eerst breect die tafel
des hādts/en dē mensael self/en int leste
ghegaffelt is/is een tepkē vā eenē alder
quaerste mensche. Welck bisond misha-
get in de vrouwe. Doort welke snijding-
ghe coemt van de linie des leuens/ende
strect na die seluer plaetse/daer ick ghe-
seyt heb/die selde in wat vrouwen hāt
dat si gheuonden wordet/ ick dorre wel
segghen/ dat die haers selfs wucht wel
ghedoot heeft. Nochtans welke snidin-
ghe/ghedraht besiden oft nae Jupiters
barch/betepkent te vooren die vrouwe
veel erfemissen. Ende waer dat saecke
dat die rooder waer dan die andere/be-
wijst wedonime der dermen/ende pijn
omtrent die nauel. Weder om qua-
me daer van dier linie des leuens eene
snijdinghe/ende waer oock dubbelt/dei-
lende doer den mensael/ betepkent dat
die mensch mit een deerlichen doot zjn
leuen sal epnden. Want dese linie si sy
in een man ofte in een vrouwe/ si is een
tephen van een quaet epnde. Somwi-
len so wordt die selde mensael oock ghe-
sien ghegaffelt nae den barch Saturni
toe oft Jouis/ende betepkēt dat die mē-
sche veel arbepts sal moeten doen in zj-
nen leuen/ende de oock somwijls sal ge-
heelich verwerren in groote moetsele.
Is dese nu root/ hoe dat die rootheit
hem seluen meer wtgheeft/hoe si eenen
betepkent toomigher te zjne. Wan-
neer in die selde mensael schijnen ende
oopenbaeren een deel cleynre linien/of
te cleyn reten beter/die een bouē dander
opclimmende/hoe datter deser meer is

E ij.

C Inlepinghe In die Chirromancie

so veel te machtrigher en te meer gheere
ret si betepkent/ ende den seluen beloof
ick toe dominie ende heerschappie van
groote dinghen. Voort in wiens hant
ghans gheen mensael en is/ het si man
oft vrouwe/ wort bevonden quaet gon-
stich/ arch/ kibbelachtich/ coornich/ sus-
pect van trouwe en gheloue/ ende niet
stantvalt van herten/ ghenepche lichte-
lick tot alle quaet. Item waer dat sa-
kedat daer ee linie openbaerde tussche
den mensael ende Mercurij plaers/ dat
is die oorwingher/ welke linie/ comen-
de vanden mensael/ stryckt nae den oor-
wingher/ het is waer ghenome dat dese
gheen goet man en is/ noch oock ghelic-
kich/ mer ick sie dat ghiericheyt/ rhor-
nicheyt/ ende een ghehate strafficheyt
daer doer betepkent worden. Daer na
voort ick oock den selven een harrich
mensche te zijn/ ende boos/ ende die oock
eens anders boeuery mede ghesel som-
tijts wesen sal. Ende waer dat sake dat
daer enighe linien hem openbaren tus-
schen den mensael ende den oorwinghe-
re/ zijn si root/ ghelijck van gheral/ betei-
kent buulosten. Zijn si niet recht ende
bleeck/ betepkenen/ datter also veel ver-
leden ende voorby zijn. Waert dat daer
onder die worttele des mensael worden
ghevonden sinne crupcen/ alsoe veel
alster daer ghevonden wordt/ alsoe veel
doot vianden betepkenen si. Daer ee
linie doersnijdet die mensael comende
wt dat viercant/ oft wt die tafel des hā-
des/ aen den barch Saturni/ welke li-
nie maect in dat eynde/ een cleyn cruce
men seyt dat het selfde een teken is vā
eengheweldighen doot. Endesommi-
ghe wijze ende verstandele van deser cō-
sten segghen/ waer dat saecke/ dat een
deel cleynere linien ghevonden worden

omtrent dat eynde van den mensael/ so
worden betepkent/ siecten in die eerste
iaren des leuens/ worden si ghevonden
in dat middel/ int middel van dat leuen
worden si ghevonden bi dat eynde/ siecten
in dat eynde des leuens. Ende is
dat saecke dat alsodanighe linien neder
climmen van bouen neer/ so sal die crāc-
heyt zijn wt de Colera/ klimmen si vā
beneden opwaerts/ soe sal si zijn wt die
phlegmate/ comen si wt dat middel op-
waerts/ wt dat bloet. Ende comen si
wt dat middel/ meer nederwaerts/ so sal
si zijn wt die Melancolie/ na haer schij-
nende ofte dunster verwe/ endena dat
die meer ofte min is. Hier coemt te
merckē/ dat Cancer/ Scorpio/ ende Pis-
ces/ dominerē der valsche phlegmati-
Saturnus phlegmatike siecten/ en sij-
nich en viscoos/ wt welke coemt mor-
phera/ dat is ee siecte/ welke die verwe
verandert/ itein melactsheyt/ die can-
ker/ die cramp in die voet. Thaur/ Vir-
go en Capricornus zijn van een natuer
coudt ende drooch/ zijn ouersten ouer de
melancolie. Ende daer om Venus oo-
uer coude siecten/ ende vōchte/ in die kee-
le/ ende die schamelheyt. Hier ghelijckē
Luna ouer den drop/ die vallende siecte/
berseringhe. Aries/ Leo/ en Sagitta-
rius ouer die Cholera/ ende febres wt
dat bloet/ ende pupsten/ ende sweeren.
Hier ghelijken Mars domineert ouer
die hiete febres/ ende een rehande dollic-
heyt wt grooter siecten/ ende Serpigi-
nen/ dat is dat tetel vuer/ ofte dat sprin-
ghent vuer/ ende die worm zijn domini-
int hooft oeffent. Joui geuen wy toe
dat verbrande bloet. Mercurio/ crāc-
heyden des haerten/ bittere ghedach-
ten/ ende wroeghen des consciencie.
Sol die brenget hiete en droghe siecten

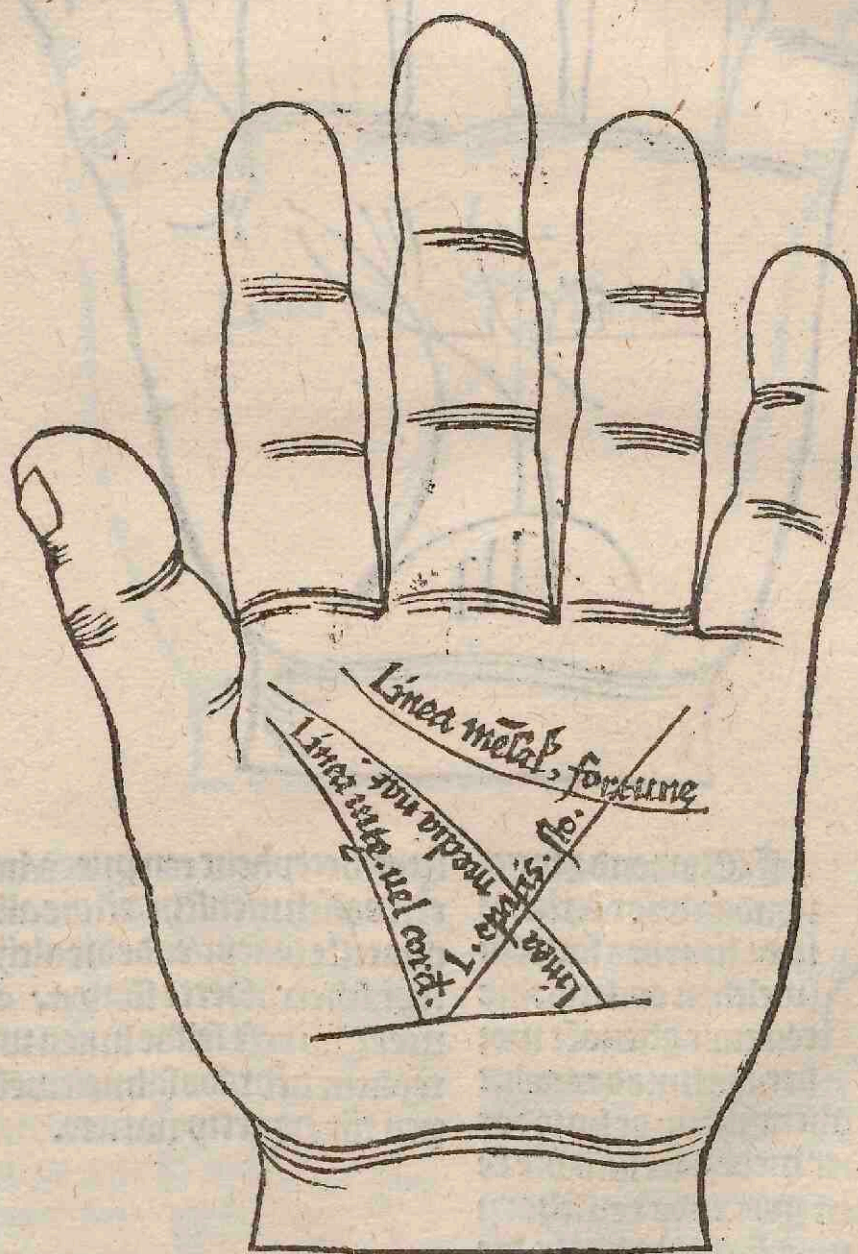
Handt foud
mensael.

Die saeken
der cranche
den wt den
mensael.

Inlepdinghe In die Chiromancie

Welcken al hier na seer schoon blijcken
sullen/wanneer men tracteren sal van
die natueren der Planeten ende teyke
nen. Daer en bouen moet men oock aen
mercken/dat die rootheyt der linien co
met wt die hitten Martis. Daer om
me in die oordelinghe des constts Chiro
mancie/ende in voorsegghinghen/ver
maen ick altoos/dat men weder omme

loopen sal tot die natueren der Plane
ten/ende tot die naturen der teykenen/
inden welcken Sol si gheuonden in die
tijt der gheboertenisse. Dier ghelijcken
in oordelinghen/salmen oock naersteli
ken aen mercken de Physiognomi des
menschen/inde welcken een wijs oorde
laer sal draghen gheen cleyn experien
cie ende prijs.

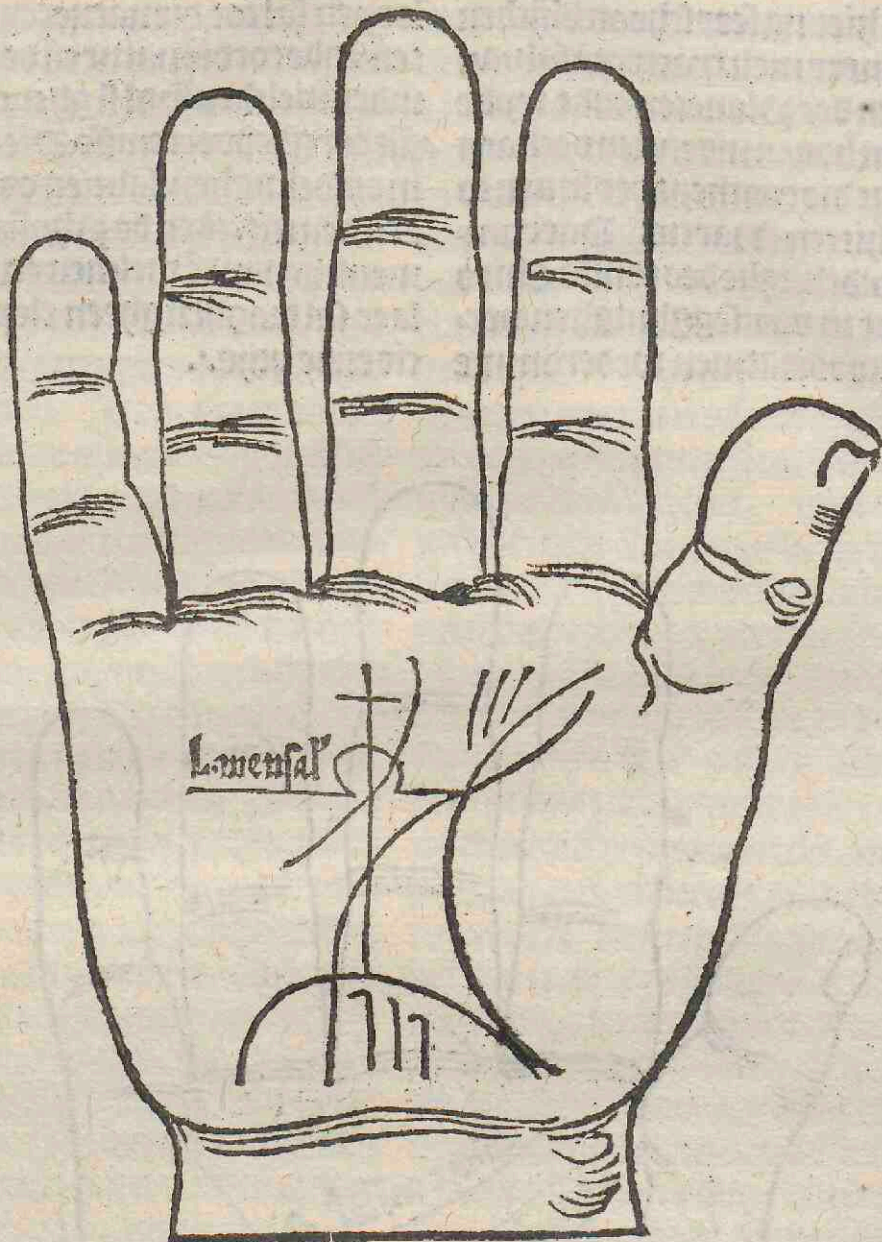

Linea mensalis dat is die linie mensalis.
En van des
ser linie als
hier genoet
tractiert die
voor Cap.
en dese han
den hierna
volghende.

Inlepdinghe In die Chiromancie

E Fine. mē
Talis) dar is/
die linie mē
sael.:

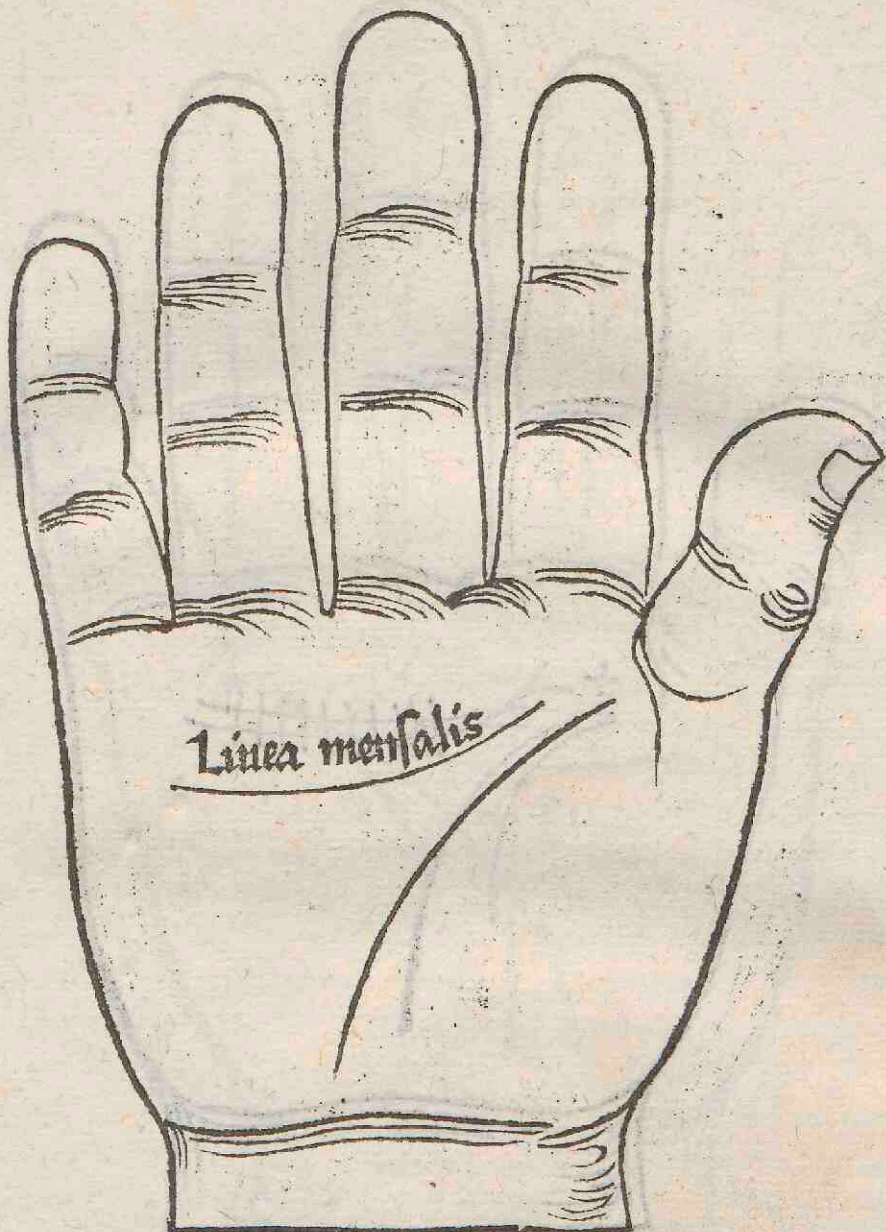

Wordendaer ge-
uonden drie ruykens
in de linie des fortuys
(welcken oock ghehie-
ren ende ghenoet wor-
det/ die linie des geluc-
kes) ende wort gheuoicht by de linie des
leuens/ ende daer mede doersnijt die re-
sticht/ toont een goet ende een scharp
verstant. Mer wort si gheuoicht bi die
selfden linien/ ghelijcken hyper die men
sael gherepken staet/ met een gedraept

heyt/ betepkent een puers/ boos/ quaet/
een valsche mensche/ en die alle dinckint
quaetste draept/ end die alrijts begeert
menschen bloete storten. Ende wan
neer ghy dese selfde linien wel aenghe-
tepkent hebt/ soe salmen weder om loo-
pen tot Marsis natuer.

Inlepinghe In die Chiromancie

Linea mensalis dat is die linie mensael.

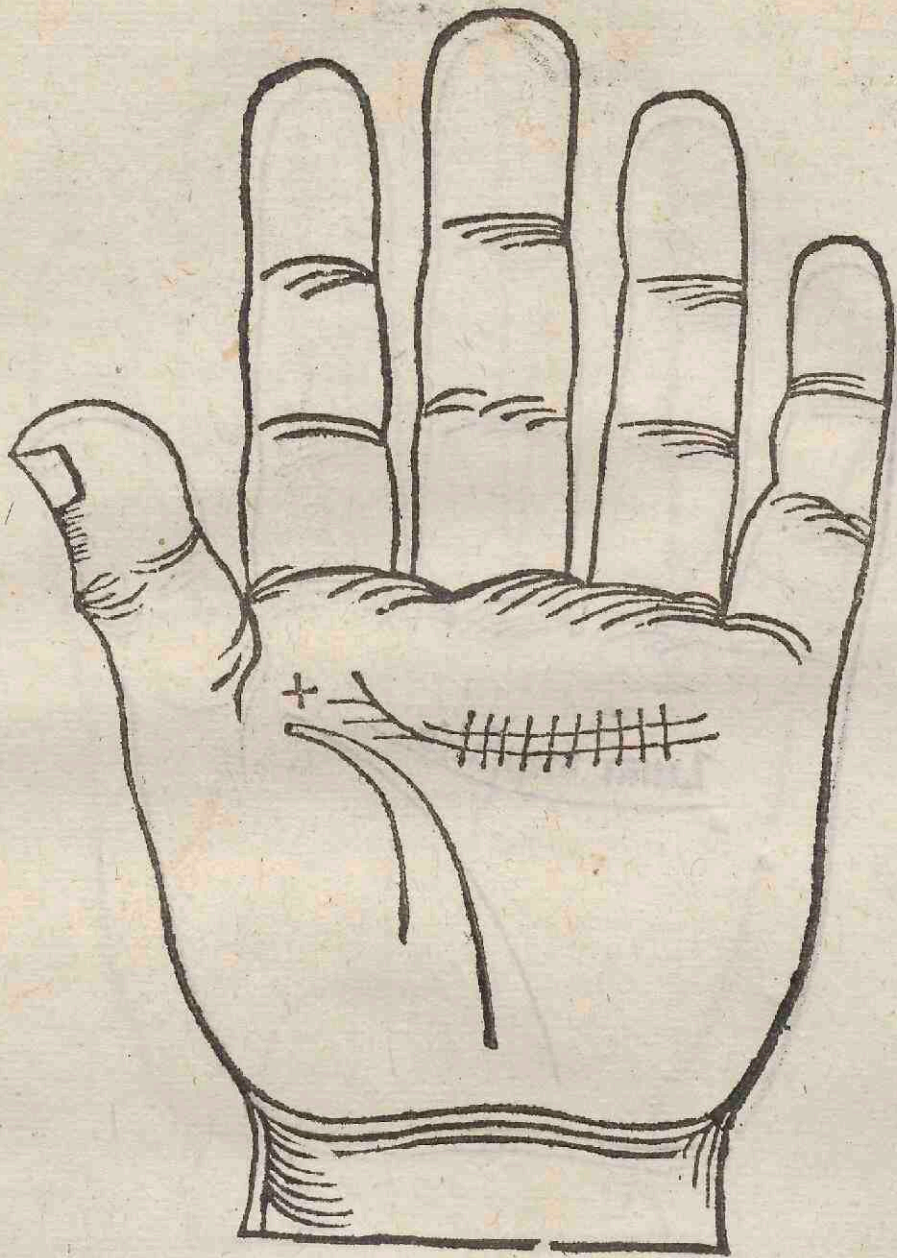
Die mensael al so ghedisponeert/d; si beghint ende eyndet op haere bequame plaetse ende nature/beteikent een goede qualiteit des lichaems/en groepinghe/ indie leden/welcken wordengehieten generatij. Mer waer dat contrari/ dat si se naect

sonder tarykens/cort/ grof/ ende loopet bouc den barch des wysers/beteikent boos/ende die niet lichtelick sal leeren.

Inlepinghe In die Chiromancie

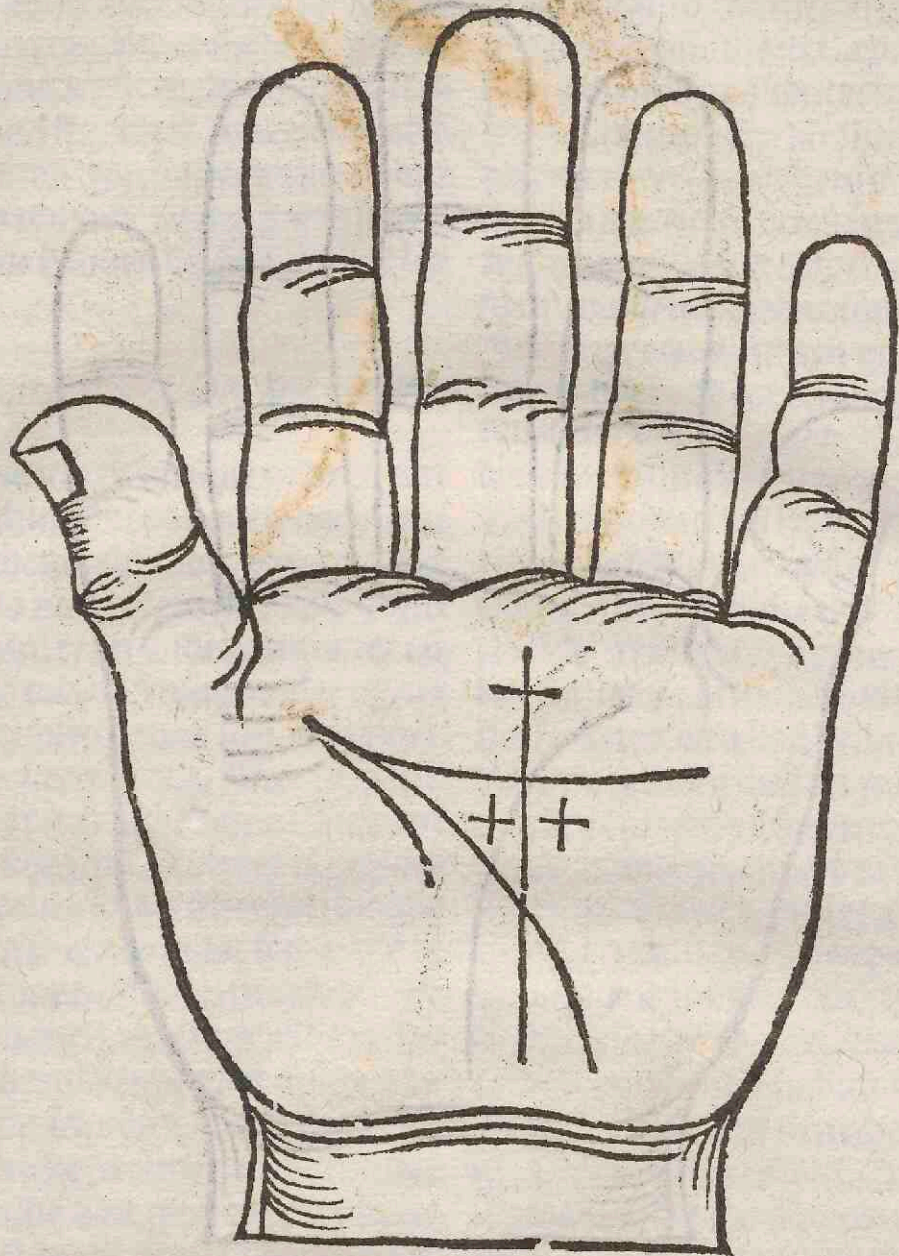
Dese drie tack-
 kens ten eynden om-
 trent den barch des
 wijfers/recht aensie-
 de den alre bouenste
 hoech/ si segghen dat
 het si een goet teyken
 alsoe wel in een man
 als in een vrouwe.
 wort daer een cleyn
 cruyt in dier selfder
 plaetse gheuonden dat beteykent oock

goet. Waer van besiet die canones oft
 regelen hier voor. Heeft die linie men-
 sael sijn dinghen/beteykent ende bewij-
 set dat die selfoesal hebben viantschap-
 pen ende moeytselen van princen ende
 van grote luyden. Mer sijn daer veel
 cleyn sijn dinghen onderscheyden in de
 se voorseyde mensael/so salt oordelen v-
 scheyde fortunyn.

Inlepdinghe In die Chirromancie

men quaden doot. Als dan moet men

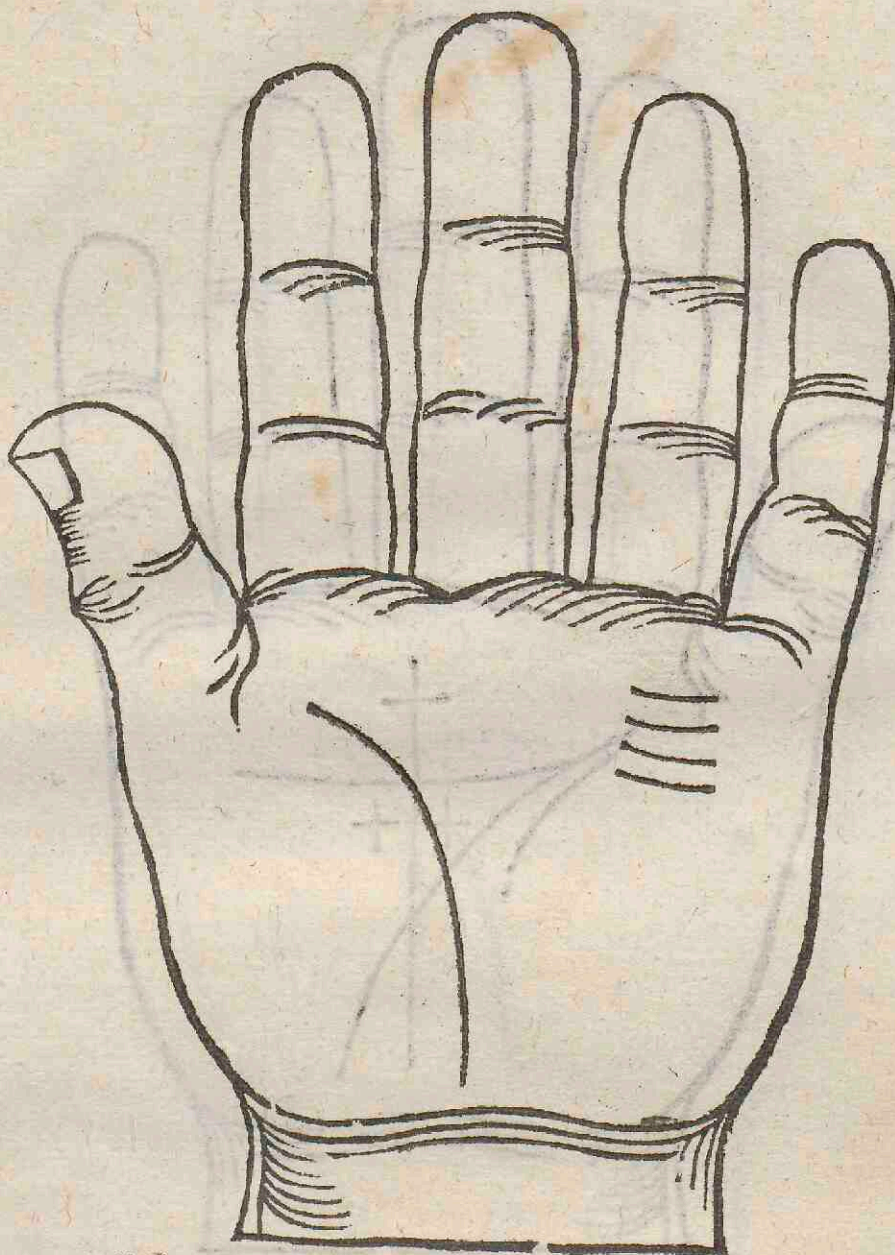
Is dat saeke dat die linie mensael in die handen der mannen oft der vrouwen niet en wordt gevonden dat is een dat alder quaetste tephen. Want ich vermoede dat die mensche ghe-nepcht is tot alle qua-de ende sal steruen ee-

sten na de linien welke zijn by den bar-ghe Mercurij/want daer worden brulosten gheindiceert. Daer wordt gheo-delt van den ghenen/ welcken Mer-cu-rium kernen voor haer planeet.

¶ 4.

Inlepinghe In die Chromancie

Raecht de men
 sael linie/die linie na
 turael/also dat si mit
 die selfde maect eenē
 scharpen hoeck/ghe-
 lijken ghy hier ach-
 ter siet/dwelck betep-
 kent quaet. Want al
 soe groote perihelen
 laet wi ons duncken
 dat dien selfden aenstaende zijn/ dat hē
 wel te rechte verdieten mach dat hi pe

ghebooren is. Ende waert sake dat daer
 ghanstelich ontbraeche die naturael li-
 nie/ ende die mensael raechte die linie
 des hartes (dwael ick anders niet) die
 menschesal gherecht worden/ oft hy sal
 enich sins qualich verghaen. Waer een
 linie doersnijdt die mensael (ghelijcker
 wijs ghy hier siet) makende boouen een
 cleyn crups/betepkent eenē gheweldi-
 ghen doot. Welcke linie ghaet si rechte
 op doersnijdende den mensael/beteikēt
 den vrouwen quaet. Van welke doer

¶ Inleydinghe In die Chirromancie

Siet die Canonem oft reghel. Is daer een cleyn pup: crups/omtrent die mensael linie/betepkent gheestelijcke digniteyten/ende veel starcker/ waert dat daer twee blijcken (ghelijcker wijs wy dicwils onderuonden hebben) betepkent dat die selfde hebben sal gheestelijcke beneficien.

¶ Van die Restrict/Dat.v.Capittel.

Die spaci/welcke blijct indie bi een voeghinghe des hants/daer si an den arm gheuoecht wort/hooft tot den Restrict/als wi gheseyt hebben. Is nu die spaci pup: reyn/ende van goeder en leuendighe coler/schijnt te betepken een goede qualiteyt des lichaens. Waer dat contrari/een quade. Hier is aen te mercken/dat meesten deel in aldusdani ghebi een voeghinghe/twee linien openbaeren/welcke als schepden die hat van den arm. Ende waer dat sake dat daer twee waren/als dan waer die de welke der hant naeste is/ghelijc/recht/van goede verwe/ende gaet opwaerts desen belouue ick rijckdommen. Doch waer dat saecke dat hy seer arm waer/vermeeringhe van goet ende rijcklijcke weluaren. Mer dan bisonder/als daer zijn rechte tacken/ende niet ghesneden. Waert dat daer opstonde een linie van dat benedenste des arms/ende strecken opwaerts aen die wortele toe des middelsten vinghers/ die belooft dat alder beste ghelucke/ende gheluchighe voortganghen. Waert sake dat in dese iunctuer waren vier linien/ smijdende ouer dwers den arm/ende die linien waren ghelijck euen groot/ende wel bi een geuoecht/siet die belouen v digniteyt v aeer/ende erffenisse van uwen naeste/en

de navolghinghe in dat goet. En worden daer in die wortel des arms/bi den barch des dupins/omtrent die lini des leuens/ghewonden drie linien ofte sterren/oft meer (strect hem die linie des leuens anders also veer) in welchen dese zijn/ick voor sie/dat dese eens sal bedrooghen worden vanden vrouwen/ende bi auontuer comen in een quaet gheruch tedaer doer. Daer en bouen gaet daer een linie/ van die middelste restrict wt dat benedenste des arms/na den barch June toe/toont veel wederspoets v afortune des selfden mensche/ ende hier en tusschen heymelijcke viantschappen. Welcke item linie also comende/waert dat si ghedraept waer/ende onghelijch/het is een teyken van ewighe eighentheyt/ende toont dat die mensche en sal nemmer meer opstijghen tot enighe eere ofte rijckdom. Worden daer enighe linien ghespreyt van die restrict/ ende climmen opwaerts nae den barch des dupins/ende bliuen daer beneden aen ligghe/soe wie dat teyken heeft/het is te soeghen/dat hi eens van zijnen naeste vrienden/ende van den ghenen/welcke hy alder liefste heeft/ gherribuleert sal worden/ghewont/ghespolieert/oft ooc in die banden sal worden gheworpen. Nochtans comē daer eny ghe linien vanden arm/ende doersnijden die restrict ende daer bouen bi een worden gheuoghet/die selfde sal ballinck sonder twijfele steruen in zijn vaderlijcke landt. Welcher linien nochtans waert dat sy niet rakende malkander/mer verscheden van malkanderen staen/ die sal zijn leuen eynden veer wt zijn landt daer hi gheboren is/in vreemde natiē. Die selfde linien gaen die tot de smijtinghe des hats/die betepken te voer lage en veer

Inlepinghe In die Chiromancie

varinghen te water/ en ter zee/ ende eē ghans wilt leuen/ welke doer sal worden ghebracht in verscheiden scheep varinghen/ ende pelgrimaghie. Ende waer een linie recht op ghaet doer die restrict tot den barch des wijsers/ thoo- net dat die selfde mensche peregrinagie sal gaen/ ende seer qualijck mit groter swaericheit sal weder om comen in zijn landt.

Item waer dat saeck dat een lini wtcomende bi die restrict valt in dat binnenste vā die hant/ bi die linie des leuens/ ende dat si waer root/ beteykent cranckheit des lichaems/ ende siecten. **M**er is dat sa- he dat dese versaminghe bleeck is/ beteykent dat dese dinghen niet aenstaende zijn/ noch ghebueren en sullen/ mer verby ende veruult zijn/ also dat men daer nu niet voorsoeghen en derf. Ende is het saeck dat daer een driecant hem oprechten vā die restrict/ strijckende nae den barch Luna/ ende waert saeck dat dese waer in eenre vrouwen hant/ dat is seker dat die selfde in haer wecht/ ende dat si in die floer vā haer iaren gheschient is/ ende oneerlich gheworden is.

Daer en bouen ist dat in enighe vrouwe dit waer gheuonden/ so dat si bi den restrict heeft een cleyn crups/ die selfde oordeleick te zijn eerbaer/ duechdelich/ versocht/ ende vā alle cupshyeit wedercomende. **S**iet dese teykenen vā een alre beste qualiteyt in eenes menschen lichaem. **I**n die spaci in die restrict na die hant wert/ ende die ander spaci om trent die iunctuere des armes/ zijn die

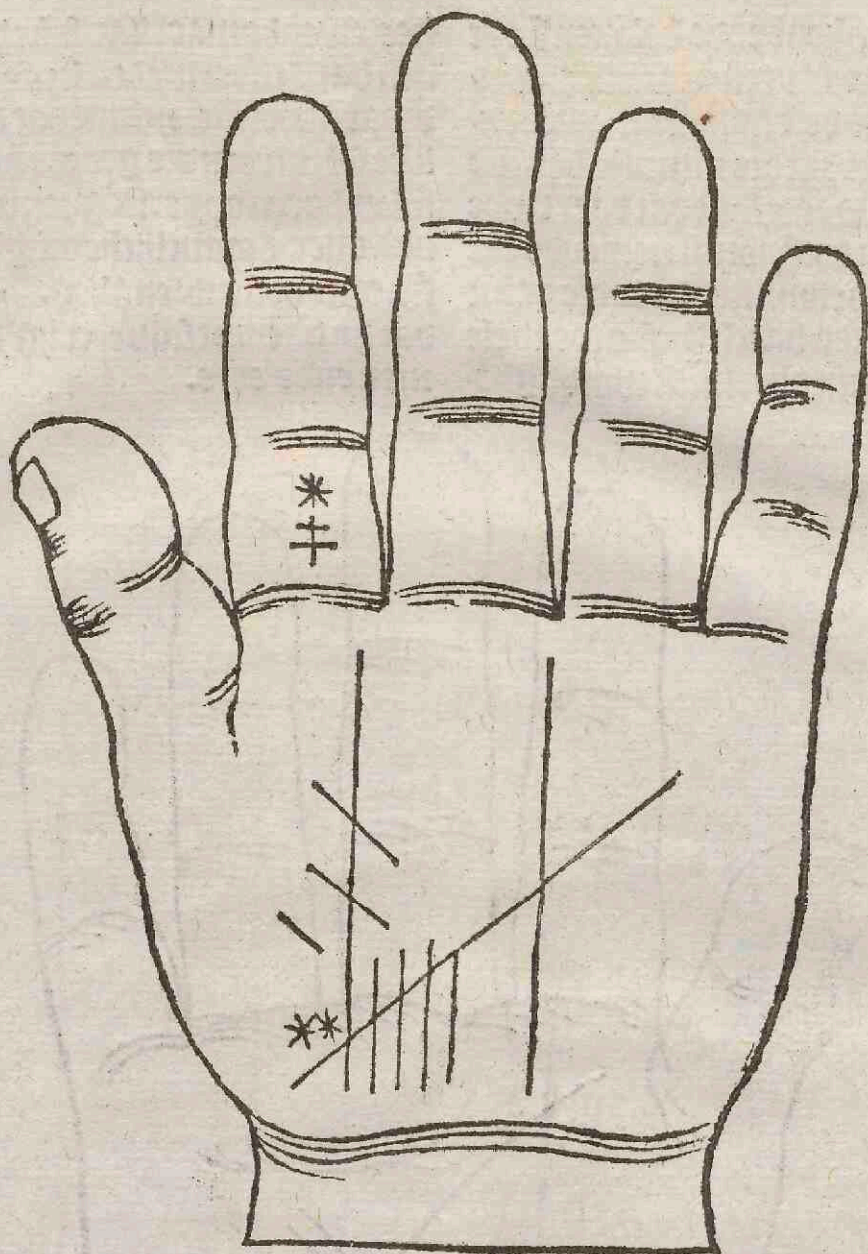

selfde alle bepde vā goede ende leuendighe verwe/ daer en bouen dese vier sijn dinghen/ wat goet en beteykenen si niet. **W**eder om drie cleyn sterren hoe ghehaet/ perihel wt beschuldeghinghe/ welke selfde beteykenen oock een quaet gheruchte. **M**aer siet die linie voort lopende wt die restrict in die sijn- tinghe des hants/ welke een teyken is vā quaet auontuere/ ende vā een ongheluckicheyt. **D**aer en bouen die linie/ welke doer die restrict valt/ tot Jupiters berch/ beteykent een leuen/ welck ghelept sal worden buytens landts.

Ende een ander recht op ghaende/ beteykent rijckdommen/ ende goet auontuer. **W**elcke teykenen ghi siet in Jupiters barch/ beteykenen eer/ rijckdommen/ ende vermeerdinghe vā digniteiten. **M**a deser selfder manier vier lini en gheuonden/ in die hant hier teghen ouer ghestelt/ by naden arm ombewan- ghende/ zijn een leere ende bewijs vā langhen leuen. **D**aer en bouen linie/ ghaende wt dat benedenste des arms/ welken maken eenen scharpen hoek/ bi welken (hoek) wordet ghesien een cleyn crups/ belooft groote ruste des leuens. **I**tem blijdetijden zijns leuens/ ende allencken op stijghende tot eeren.

C Inlepdinghe In die Chiromancie

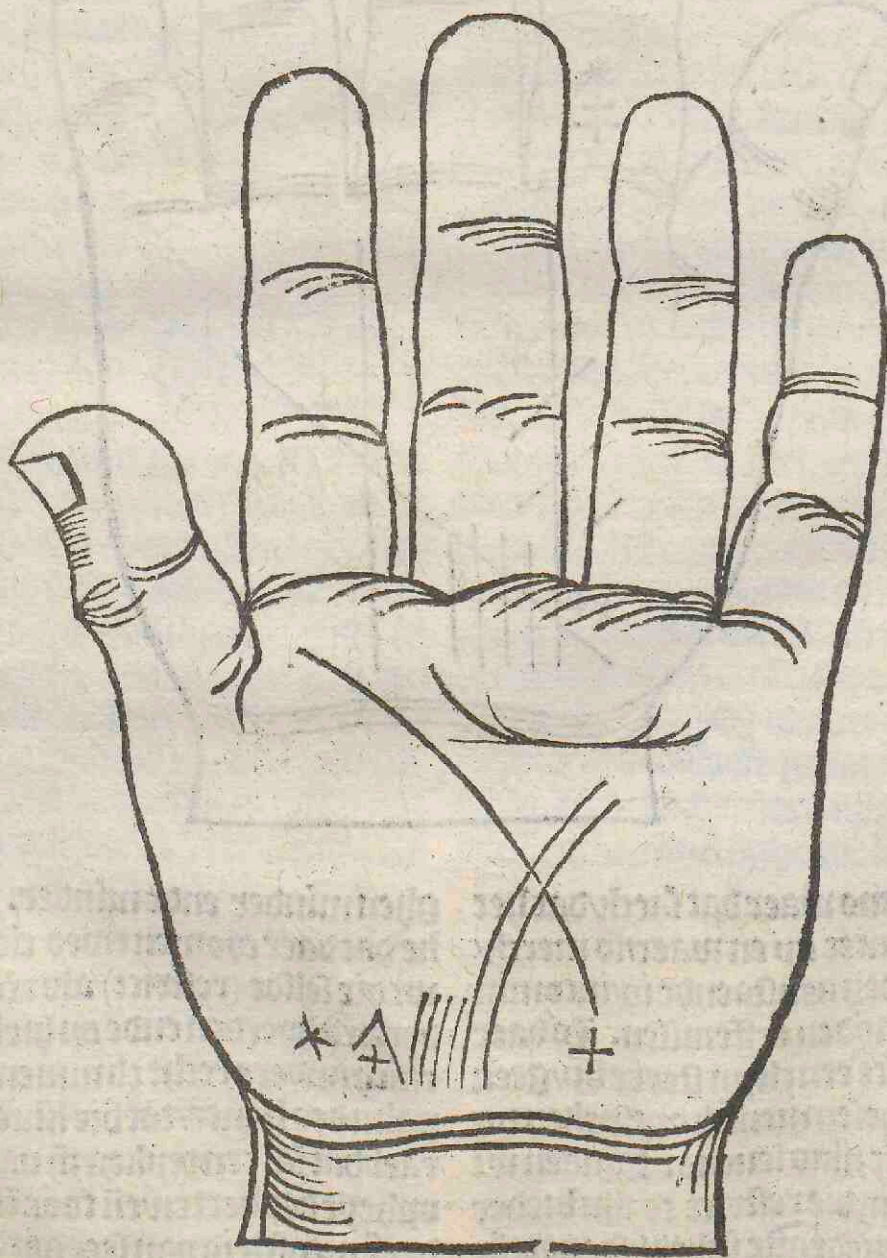
Chochtans waer dat saeck/dat het
 crupcedaer niet sy en waer/so merck/
 dat hem alleen aenstaende is/incomin
 ghe in veel luyden erffenissen. Is daer
 een crups ofte een cleyn sterre by/geen
 dinck en sal desen mensch ontbreken tot
 die nootcrust zijns leuens. Vinden wi
 twee linien in die restrict te zijn breder
 en een die benedenste subtyl/soe voorle
 ick rijckdommen/tot dat middelste toe
 zijne iaren/ende eeren/ ende daer nae
 allencken in dien voortghanck alle din

ghen minder ende minder. Is het sa
 ke dat daer coomen twee cleyn linien
 wt die selfde (restrict) also oft si malcan
 deren schoerden ende ophielden/ ende
 enich andere recht klimmende doer die
 palin des hants/tot die linie roe natue
 rael/dat sal een teyken zij van een recht
 opheyt des herten/en toonē dat die self
 de eē mensch is van seer goede scienci/
 ende die welcke comen sal/doer alsoda
 nige manierē/tot rijckdom/en tot voort
 ganc vā goede en gheluckelich auōtuer

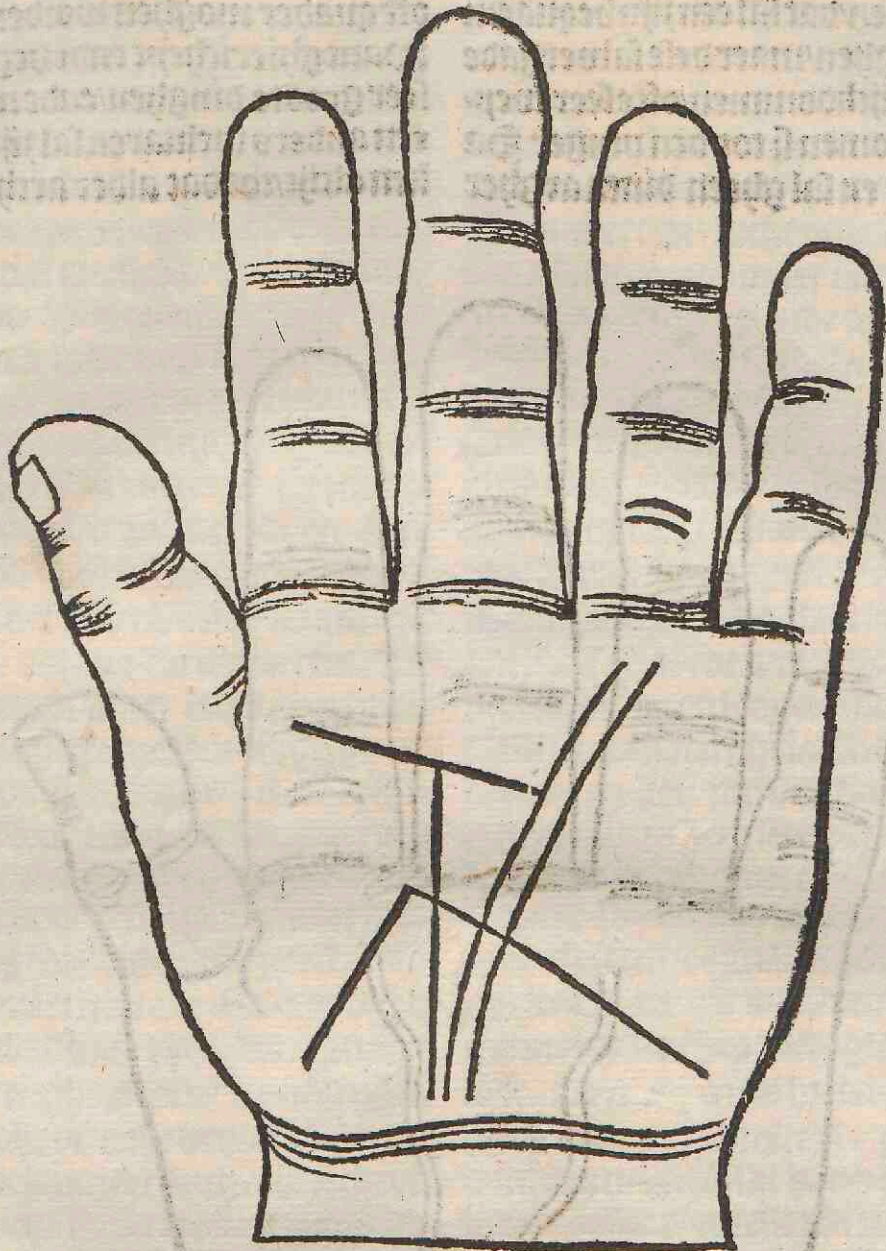
C Inleydinghe In die Chiromancie

Daer na beteykenē ende belouen si ooc den selfden mensch/een gewensicht eynde. Nochtans dese sullen min ghebueren/is dat sake dat die climmende linie ghedraht si. Waert sake dat daer twee linien haeren oorspronck nemende wt die restrict/ opclommen doer die palm des hants/totten barch Solis toe/welken oock den vingherlinck wordt ghe-

heeten/ende waer dat sake dat den selfden barch doer sneden si met twee linie dwars doer/beteykent dat de selfde mensche sal zijn/een die groote dinghen doe sal/ende een opperste ghemaect sal worden/ouer Conincklyche dinghen ende officien te vollenbrenghen. Ende ick sie dat hy daer wt sal vercrighen rijkdommen ende eere.

¶ Inlepdinghe In die Chiromanctie

¶ So daer in die reſtrict des hants
 gheſien een groue linie/ende daer na eē
 ſubtylre/ende weder om die derde gro-
 uer ende diepere/betepkenen dat hi oo-
 ueruloedpch ſal zyn van rijkdommen
 in zyn eerſte iaren/ofte in zynre iuecht
 Als hy ghecomen is tot dat middel zyns
 leuens/onſaligher/ ende in veele meer
 ghebrecs. In die derde tyt zyns leuens
 alle dinck weder omme vercregen we-
 ſende/ welken hy te vooten verlooten
 hadde/ een ruſtich leuen/ in vermeerde

ringhe altyt van eer ende rijkdomme
 tot dat wterſte eynde toe. Climmen
 daer twee linien ghedraept tot den ber-
 ghe Jouis/ende boouen die eerſte iunc-
 tuer des ſelſden vinghers/twee andere
 ouer dwers hem wt gheuen/ ſo ſegghe
 ick dat daer doer betepkent wordc een
 woest leuen achter landts/ende groote
 repleſen/ mer wt den welken eeren/en-
 de vermeerderinghe zyns goets comē
 ſal. Maer ſtrijcken deſe linien tot den
 vingher Mercurij toe/welken heeft ſi

48
Intepdinghe In die Chiromantie

een ghesneden dat sal een zyn bequaem
tot veel dinghen/maer dese sal vergade
ren gheen rijkdommen/ofte seer wep-
nich. Mer comen si tot den vinger Sa-
turni/ daer en sal gheen dinc argher

oft quader moghen worden ghevondē
want ghierichept ende begheerte van
seer groote dinghen/ende nijdicheit vā
een anders weluaren sal zyn herte trec-
ken alcht/ tot dat alder arghste.

Van dat Driekant/dat.vi.Capittel.

Dit driekant in die handt zyn drie
linien/te weten/die lini des leuens
die middelste naturael/des leuers ende

maechs/welken also ghedisponert zyn
dat si een gedaente toonen van een drie
kant. Doet die spaci daer inne beslotē
wordt ghedept in drie deelen/welken
zyn die drie hoeken. Van welkeren

Inlepinghe In die Chiromancie

den eersten hoeck wort ghemaect van die linie des leuens (ghelijckerwijs wy gheseyt hebben) ende van die middelste naturael ende wordt gheuoemt den oppersten hoeck. Die ghemaect wort van die linie des leuens/ ende dat benedenste van dat driehant/ heet den sinteren hoeck. Dat driehant van die gelijcke hoecken/ hebbende supuerlijcke linien/ ende van goeder verwe blincken/ de ende recht/ toont een goede qualiteit van lichame ende natuer/ ende mit gesontheit/ een onbecommert herte/ daerna gheeft het oock te kennen een heerliken naeme ende saem/ ende lanchheyt des leuens. Waert saecke dat dese weder om contrari waer van linien welken een wepnich dupstere zyn/ ende onghelijck/ ende welken niet claer licken en thoonde een driehoeck/ so moet men iijst contrari oordelen ende gheuoelen. Is dat saecke dat dese spaci van dit driehant waer groot ende wijt/ geeft te kennen een liberael herte te zyn/ ende hoemoedich ende stout. Weder om/ waert dat si waer enghe en coet/ bewijst ghericheyt/ rapheyt/ ende bevreestheyt. Dat selfde velt waert dathet bleek ware/ ende neycheden tot lootvaelheyt/ betepent een toornich mensche/ ende een bedriegher. Waer dat saeck/ dat dit deel van die hant waer ghesneden mit scropelen/ ick vermoede dat te zyn een quade ghestaltenisse des lichaems. Den oppersten hoeck wordt gheslooten van die linie des leuens/ ende die middelste naturael/ in drie relep manieren. In den eersten byna int holle van die hant recht ouer dat dal ende leychte/ welke is tusschen twee hoenelen/ te weten des wijfers ende die middelste. Ist welke wy oordelen een ellendich leuen/ geghe

Den oppersten hoeck.

Die sinteren hoeck.

Wijt.

Enghe

Den oppersten hoeck
drieler

uen ende ghetepcht tot tribulaci ende van kennisse/ in een herte vol benauwichheyt/ ende sochfondicheyt/ ende aldaer dicwyl in heel ghesteken/ ende dat die meesten deel om ghelt te ver gaderen Ten anderen/ recht onder den hoenel des wijfers/ ende waer dat saeck dat de hoeck waer scharp ende wel ghesloten/ betepent dat die selfde heuet een seer goede natuer/ een scharp verstant/ een goede ghestaltenisse des selfden mensch gheluchighe ende voorspoedighe voortghanc/ oprechte manieren/ ende vooral dese alsoe veel te perfectet/ hoe dat de hoeck nauwer ende claerlijcker ghesloten is. Ten derden/ als die twee linien niet tesamen en loopen/ mer een spaci tusschen beyden ghelaten wordet/ doerwelke tepken/ wy verstaen een eergerich mensche/ hem seluen goetdunkende/ niet recht op/ noetelijck/ hart/ een naclapper/ wreet/ daer en boren loeghenachtich/ leuende ghastelijck prijseloos. Welke waer dat saeck dat hi eens quame in epghentheyt ofte gheuankens/ nimmer meer en sal hy daer wt gheorghen worden in vryheyt. Mer dat hy oock vry waer/ so sal hi deerlich ver gaen. Voort des spaci ghesloten wesende in d' driehant/ is dat saeck dat het stilachtigher is ende hart/ betepent toornicheden des menschen/ mer hier en tusschen oock cloeckheyt ende bedroch. Ist dat het scharp is voer scrompelen/ nydicheyt/ ende laghen/ ende naclappinghe. Als daer nu een linie hem verdoont tusschen dese twee/ also na dat si die beyt eraect/ ende climt neder tot dat driehant/ betepent dat die mensche sal steruen van fenijnt oft van een slach. Somtijts oock vier linien haer seluen doersnijdende in eenre ghedaenten van een crups/ welc

Inleydinghe In die Chiromancie

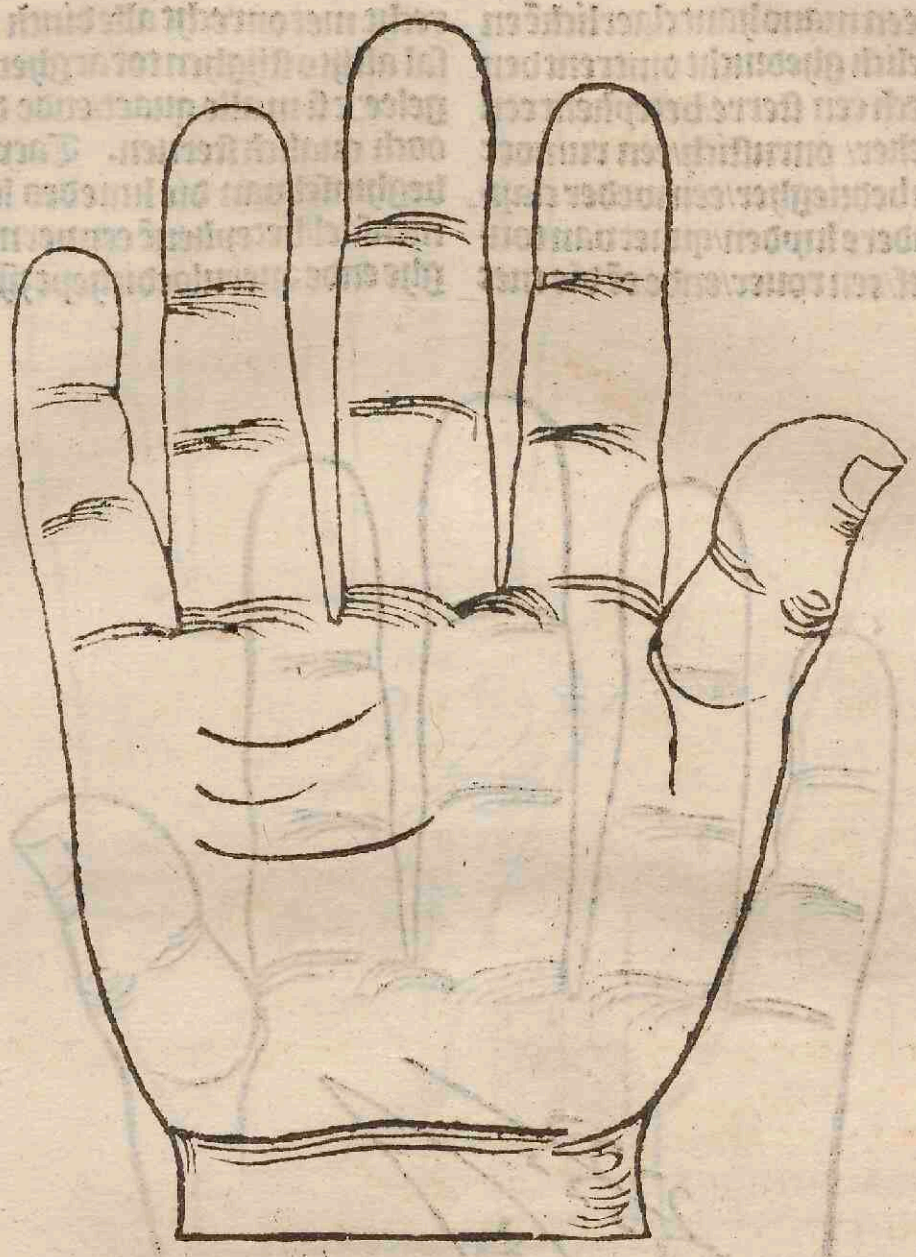
ken oopenbaren in die selfde boouenste spacie/betepkenen haet/achterclap/ende laghen/ende naersticheyt om ander luyde oueruallen. Te weten dese twee linien/wel bi een gheuocht/ende scarp bewijzen duecht des gheheelen mensch. Ende waer dat saeck dat si haer seluen voechde by een/ in dat hol van die hant precys recht ouer de vingher Saturni ende als daer makede een hoeck/betepket veel bloetstoringe/ ende dat wt menigherley maniere/wonden in dat houet/die loop/diarrhea (dat is groote lopinghe des luyt) ofte in die vrouwen dat menstruum sonder ophouden ende in die baringhe groot perikel. Openbaerde hem selue in dat driehante een figuer in die maniere van een sterre/betepkent een ouerspeeler/ ende een vrouwe persoon/die welken haer schaemte veyle ghestalt heuet/ ende daer by ooc toornich van natueren/welken ten lesten oock comen sal/tot alsodanighen drollerie des harten/ende dat oovermidts haer verwoede toornicheyt/dat si haer seluen sal begheeren die keel af te steken. Waert saeck dat op die seluer plaetse/een sterre oopenbaerde/latende van haer ghaen eene langhe reet (ghelijcherwijs men sien sal/ een wep nich hier nae in die figure) in soe wat vrouwen hant dat gheuonden wordet/die sal vier mans hebben. Dan in welken een versocht ende veruaren rader moet aenmercken oft haer iaren alsoe zijn/die dat toe laten/ want in aldusdanighen dinc nemen wi veel wt ons sel

uen. Is dat saeck dat in deselfde plaetse blycht een cruyte/sonder enighe snijdinghe/betepkent goet/alsoe wel in die man/als in die vrouwe. Want so wie dat tepken heeft/ die sal steruen in een goet duechdelic leuen/ende goede faem. Den rechter hoeck waer dat saecke dat si seer scharp waer/betepkent een voochtich man/cloech ende sparich. Die selfde waer dat saecke dat si waer dupster ende grof/ dat is een waer tepken van plompicheyt/loepheyt/ende dromicheyt. Is dat die linker hoeck scharp si/toont een clappert ende een snappich mensche/nochtans subtyl ende vernuftich. Ende dat laet ick imp duncken dat aldus is. Is dat saeck dat den opperste hoeck niet scharp en is/ende aldaer een tepken gheuonden wordet/op dat fatsoe van Saturni tepken in die selfde plaetse/dat is ghandtelijck een tepken van een quade ende Saturni's natuer/ als dat blycken sal in dit driehant hier onder ghescreuen.

Inlepinghe In die Chironiencie

Wiens vinghe ren also zijn gheset d; een peghelich lidtheuet; in middel doersnidinghe/ en als so rsegghen/ enighe hoewelkens en die verheffingeschijnē gedraeyt en ongelijc te wesen ic seg d; dese leuc sal ee arm en ellendich leue. Waert sake d; int bouenste/ dat is int derde lid/ vā alle bepde die handē/ si een sonderlinghe ende wt mutende ge-

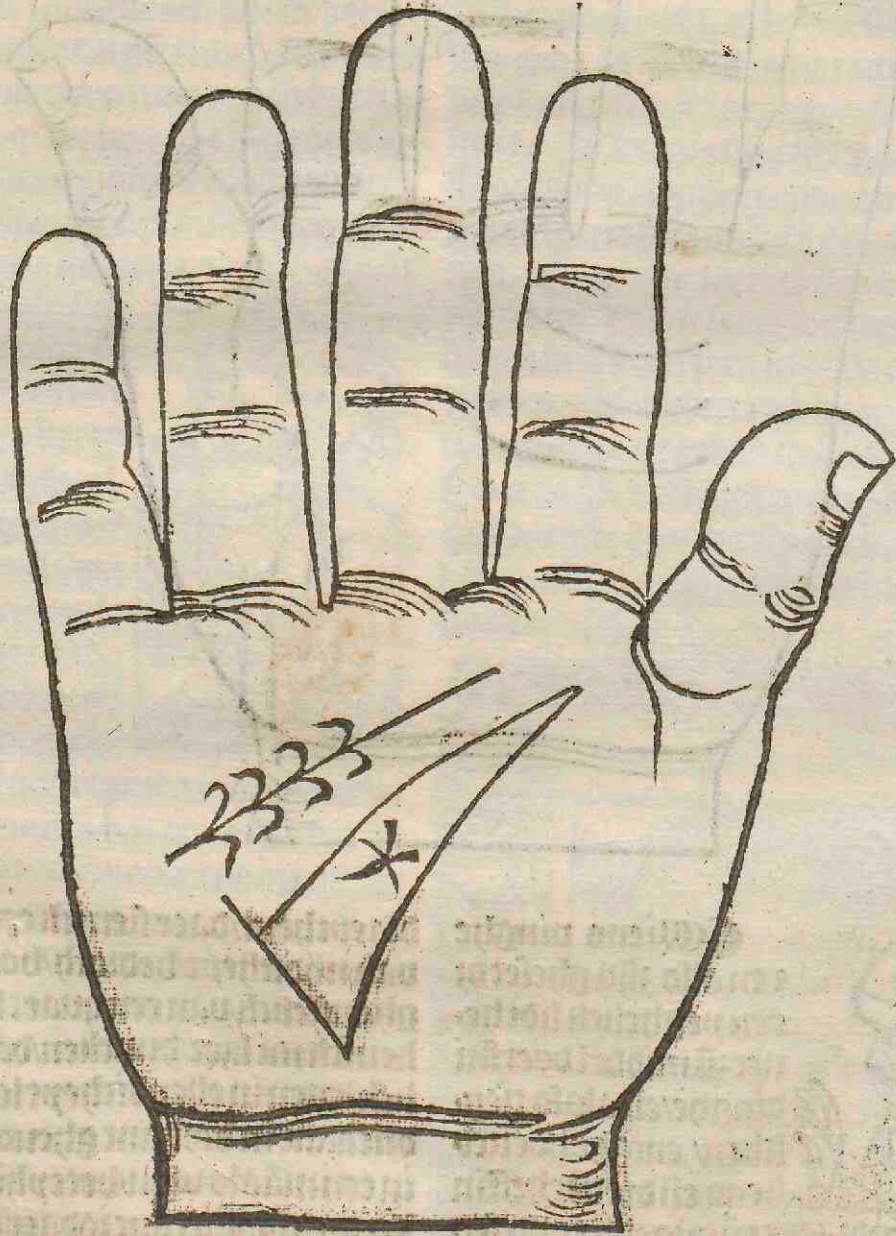
draeytheyt/ daer sien ick een tephen wt van nijdicheyt/ bedroch/ boosheyt/ ende ghanffelich van een quaet herte/ welken ick mi laet duncken/ dat een armelich leuen in ellendicheyt leuen sal. Dat drierant in die hant gheuonden/ so wel in een mā als vrou/ beteykēt wat goets In welke drierant is daer geuondē een teikē in ee gedaente vā ee sterre/ heeft d; ee vrou/ bewijst dat si oncuysch is/ een ouerspeelster en libidinoos. Daer bi in een mans hande beteykent oock quaet.

S ij.

C Inleydinghe In die Chiromancie

Is daer in een mans hant claerliche en de beschepeelick ghedrucht omtrent den rechter hoeck een sterre beteykent een gheloof breker/ onrustich/ een rumoer maker/ een bedriegher/ een weder clapper van andere lipden/ quaet van tonghe/ een dief/ een rouer/ ende eē die met

recht met onrecht alle dinck doet/ ende sal altyts stighen tot argher/ welchen geleert si in alle quaet/ ende dese sal eēs dock qualick steruen. Tackens in d; beghinsel van die linie des leuens of te mensael/ beteykent een vermeerderinghe ende oueruloedicheyt zys goets.

Inlepdinghe In die Chiromantie

Duis dat sake dat die sterre/welc
 he ick gheseyt heb/ neer latende van ha
 re een reet/ als een roep/ gheuonden sy
 in dat driehant van eens vrouwen hat/
 betephet dat die selfde vrouw sal meer
 mans hebben. Hoe dic wil die tweeli
 niendes opperste hoek vā malcander
 staen/ een spaci tusschē bepde wefende/
 daer wt vstaet ic een tephē vā een quaet
 mensch/ gelijcker wijs ic te vorē ghescre
 uē heb). Vier linien hē seluē doersnydē,
 de in eē manier vā eē crups/ in die spaci

vandē opperste hoet/ betepkenē een nij
 dich mensche/ eē achter clapper/ eē een
 mā bouē maten vā quader saem. Daer
 en bouē eē figuer als Saturnijs tephē
 bewijst dē seluē mensche eē quaet eynde.
 Mer die linie mēsael also gemaect/ als
 ghi siet/ toont een oēgeluckich te zyn/ mer
 ands ooc gestelt tot gullich. Is dat eē fi
 guer blyct in dit voorseide driehāt bouē
 oft benedē/ van een ghedaente van een
 gaffel/ bewijst een oncupsch ende onsta
 tichrich man.

Inlepinghe In die Chiromancie

Van dat Vierkant/dat.vij.
Capittel.

Die spaci welck is tusschen die lini mensael en die middelste natura le/heet quadrangul?/dat is dat viercāt Daerom waert saeck dat die snedē van dit vierkant warē vā leuendiger en blig er ver/ die toesegghē een rechtopheyt des leuens. Waer dat contrari/so bedu de ick dat selfde onrecht en niet goet te zyn. Die spaci breet zijnde/is in een libe rael en in eē grootmoedich mensch. In

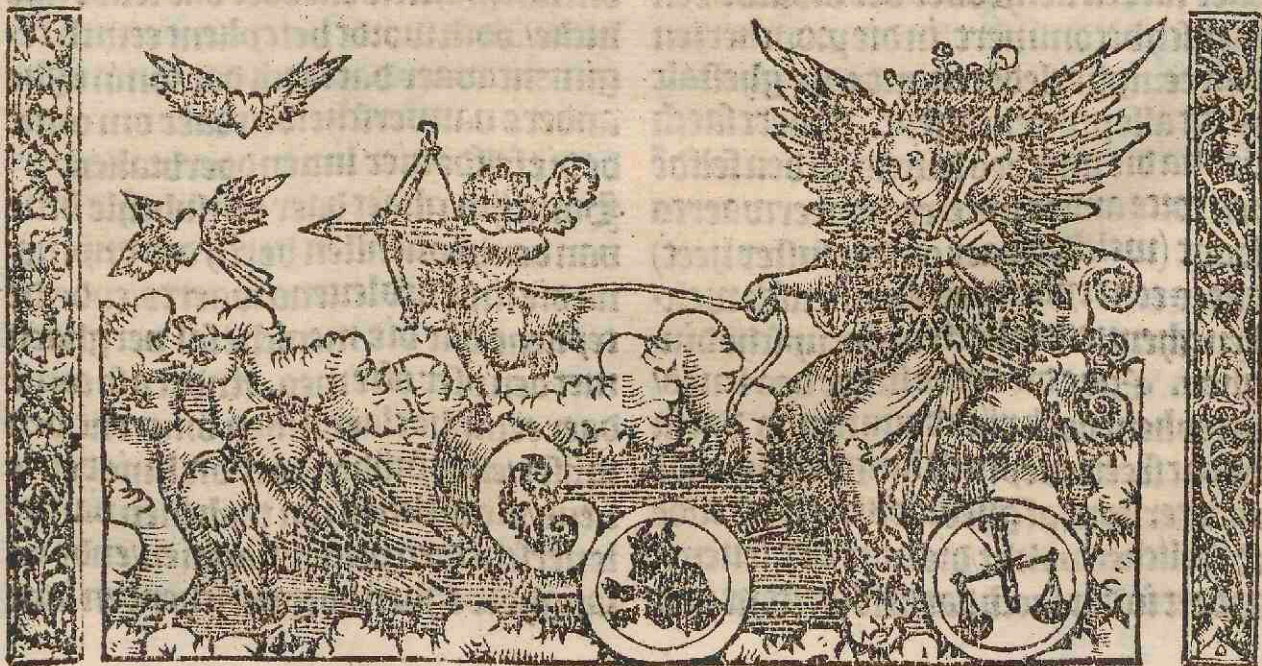
wiens handē een cruyce is/lichtelic en claerlich blykēde in dese plaets/die sul len gheluchich zyn/in gheestelich goet te vergaderen. En dat alsoe veel te meer waer dat saeck dat alsodanighe figuer dubbelt scheen of drie dubbelt te wesen als een trali. Waer dat sake dat enighe linien oft sneden/dwars doer sneden de se figuer/die verderue en verstoren dit/ oft het waer dat het selfde crups gedra pet si/want alsdan vmoede ick/dat alle die cōtrari sullē gebuerē. Een sterre al

Inlepinghe In die Chiromantie

daer blijckerde/beteykent een hoemoe
dich man/recht op/oopen/waerachtich
van goeder consciencien/ende die eens
doer wederspoet des fortunys gheual-
len tot armoede/sal weder rijzen op oo-
uer midts zyns selfs duechde. Nochtan
ich steden selfde een vrouwe man te we-
sen/ ende eens om der vrouwe wil wat
quader saem sal cruyghen. Die spaci ge-
heel/welken heet de tafel des hants/ot
breect daer somtijt. Mer is dat saech dz
die linie mensael/te samen lopende mit
den naturael/beghinne te maken ee die
kant/dan willen si segghen/dat daer la-
ghen van veel beteykent worden/ende
bloet oock ghestort worden sal. Mer ist
dat daer wort int leste van die tafel/om
trent die slach van die hant/ gheuonde
een openbaer crupce/ich verstaen daer
wt veel pelgrimaghien/ende verschep-
den veranderinghe der plaetse/mer in
die selfde goede fortunyn/ So wanneer
si veer van inalcander staen/een grote
spaci tusschen beyden ghelaten wesen-
de/te weten dese twee linien/welcke die
tafel des hants maken/ so sullen wi os
laten duncken/ dat in dat selfde lichaer

is oueruloedighe hitten/en huntore de
qualich ghetempert sijn. Weder omz
als dat velt indie hant enghe ghesicotē
is/dat sal een teyken zyn van een gierich
mensch/ende die alte sorchfondich is in
ghelt te vugaderen/hier en tussche daer
bi wreet en fel. En laet her hier genoegh
zyn/ghesept te zyn dese dinghen bi na vā
die principael lieden des hants/en van
die deelen/welcke binnen die hant zyn.
Hier na coemt nu te seggen/vā die ber-
ghen der vingherē/en vande vingeren
self oock/vā die staende plaetsen der pla-
neten/en so wat daer voort meer te bo-
ue is. **¶** Wat dese characterē/liniē
oft crucē beteykenē/in die tafel des hants
en in dat vierkant/is hier een weinich
te voren beduyt/in die regel. Een ster-
re in dz middel des tafels gestelt/betey-
ket een mā die lief heeft alle rechtophz/
alle goet/en daer eerwerdich/en vdiert
nu veel digniteitē. Laet dir int gemeen
geseit zyn/die de hāt vā natuer beue(wat
dz veelludē gebuert doer auōner/somi-
ge ooc wt crāchedē) dat die selfde wordē
gehoudē voor toornige/kibbelaers/boe-
uen en dronckaerts. H i.

Inlepdinghe In die Chiromancie

Vandie berghen der vingheren/ ende in den eersten des dupms/ welckē biden ouden Veneris barchghe hieten is. Dat. vij. Capit.

Qdewant het genoeg gesep is van die principaële linien des handts/ nu moeten wi ghaen scrijuen van die particulaer linien der vingheren/ en van haer berghen/ ende haer betepkenissen moeten wi voor die ooghen leggen/ daer by ghedaen zijnde die natueren der planeten/ hoe dat men sal moghen weten onder die selfde wat daer profitelich in perikel is/ ende wat hinderlich. Den berch des dupms/ is dat hoewelken/ welckē die lini des leuē's vallende van bouen neer na die restrict neer climmede voorbi gaet. En wordt oock ghehietē den berch Veneris. Welcken sacht is en pleyn/ en heeft gheen ofte seer weinich scrompen en slijdingen en waer die van leuendigher verwen/ ende rootachtich/ betepkent in den eersten een goede qualiteyt des lichaems/ daer na een liefhebber der vrouwe/ een mensch becommert in die pronckerien van eenighe clederen/ ende die ghestalt is tot alle puntelichheyt. Waert saeck dat na die linie des leuens/ in den selfde een coete ander linie/ recht neerwaerts loopt (welcken daer om die suster heet) dat is een teyken van een mensch welcken ghenuechte heeft in oncupische dinghen. Ende die selfde suster des leuē's/ betepkent oock rijckdommen/ is dat sake dat si een weynich langhere is/ ende niet terstont af ghebrooken en is/ ende stadelicken volcht die linie des leuens. Doort is dat saeck dat dese terstont niet

en beghint in dat boouenste hoeneffen mer by auontuer in dat middel/ of niet te veer van dat benedenste/ het is waer het betepkent in die eerste iaren gheen groote rijckdommen/ maer in die naeuolghende oueruloedicheyt. Somtijts so loopen vier linien al eenen veer van malkanderen van dat opperste des barches/ na die restrict toe des hants/ als den hoewel seer pleyn is/ welcken betekenen rijckdommen ende eeren terstot in die eerste iaren. Welcken waer dat saecke dat si niet en beghonnen op dat hoogste des berchs/ mer vandie bi een voeghinghe des dupms/ betekent wel die self auontuer/ mer welcken bi auontuer te laet sullen ghebueren/ mer gansselich laete by sullen comen/ ende dat in zijn wterste ouden daghen. Is dat sake/ dat daer linien doersnijden dat opperste lidt des dupms/ een weynich onder den naghel/ oft by nae raecten dat lidt/ si segghen/ is dat sake dat dese linie zijn seer lanch/ claer/ ende licht/ dat si betekenen terstont rijckdommen ende eeren. Anders die selfde so veel te mirre/ hoe die selfde dupster der zijn. Waer om so segghen si/ dat doer dat selfde ghelucke/ oock wordt betepkent eenich regiment/ waer dat saeck dat sommighe andere van verscheiden daer om comē de die selfde vier linien doerbraken. Somtijts ghaet daer een subtyle linie van den boouensten berch des dupms/ na die linie des leuens waerts/ ende betepkent dat die mensche sal verghaen met den pser ofte mes. Anders so comē daer eenighe claer linien omtrent den wijsen/ ende slijden doer die linie des leuens/ die welcken zijn teykenen van vele verscheiden pelgrimaghien/ ende vā langhe wegghen doer verscheyden lant

Inlepdinghe In die Chiromancie

schappen. In somighe andere/enighe streken oorspronck nemende in die selfde plaets/streken tot die linie des leuens oftedes harten/recht daer bouen/daer die selfde haer oorspronck heeft/welckē men siet in die handen van beroemers ende eerghierighe menschen/welcken oueruloedelich leuen in alle oncupsheit ende wellusten. In andere rephenen/ een linie roorachtich in die selfde plaetse/door strikende den barch des dupnis betepkent byslapinghe bi die vrienden ende maghen. Hoe wel dat ick gheuoelē dat men dese conste also seer niet ghehouen en sal/als soe wanneer men in de hant ghesien heeft alleen/ dat dese souden terstont vast ghebueren moeten. Mer als ick segghe/dat dese met zynen vrienden te doen sal hebben/dan ic vermaen dat men sal dat selfden aldus verstaen ende nemen/ dat die also seer met oncupsheit sal ontsteken worden/ende so bedoruen is/ dat het niet te hopen is/ dat de selfde sal konnen/oft willen hem seluen af trecken van zynē vrienden ende maghen. Het en is niet moghelic dat aldusdanighe dingen moghē pleyn worden verstaen/ mer men mach daer na staen. Tot welckē helpt veel/dat mē dat aenschijn des menschen naerstelick aenschout/ende heel doersien den selfdē opdat daer mach worden ghesien hoest onder malcander ouer een comē/ ende wat die verborghende natuer des menschen/ende dat toecomende auontuere des leuens melt ouermidts hulpe van dien. Welcken hier eens gesept wesen de/sal voort aen alreweghen waer ghenomen worden. Die ghenuechelicken ende soet zyn van manieren/ende bljē van leuen/ende bljdelicken leuen/ende ghenuechelicken conuerseren/ende lief

lickē zyn/ende hebben veele boertkens/ende in musyck ghenuechte hebben/de selfde hebben in desen berch sterrekens Want dat velt/heeft Venus ghans in/wiens naersticheyt dit alleen is/dat de ghenen die also van manieren zyn/hebben den barch doersneden met veel cleine/maer claer sneden. Hoedanich als ghesien heeft vvorstelicheyt/ vader ende goedertieren/ende alre liefste prins/wilt dan aenschouwen/dat aengesicht des menschen/dan sult ghy ghemeptliken sien/die wit van verwen te zyn/anders puntelicke ende marich van lichaeme/bruynde blinckent van ooghen/ende ghans suuerlick/ bly van aensichte/ eerbaer van mont ende aensicht/ende ghāffelick amoreus/ende daer om se rederten/ende ghestalt tot oncupsheyden/ende ontsteken met wellusten/gheuecht tot dobbeleu/stadelick in boertē dansende/ghenuechte hebbende in bloemen/rosen/ende ander roeck/begheerē de al dat ghenuechelick is/ curiooselick beminnde alle curagie/bisonder van clederen/welcke begheert/gout/siluer/peerlen/die dicwils lacht/achteruolghende schampicheyt/ghelaghen/speelen/ oncupsch/ een dronckhaert/suuerlick/spits/die mit vrouwen pleecht te suereren/en seer ghestelt en gheneycht tot oncupsche dinghē/seer vstandel om te begrjppē die consten/welckē te pas comē dese natuer/mer om dāder constē te leerē/traech vā vstandt en plomp vā begrjpp. Welckē lichtelic ghe looft/lichtelic wort bedroghe/ liberael/

Die nature der geene die ons Venus zyn.

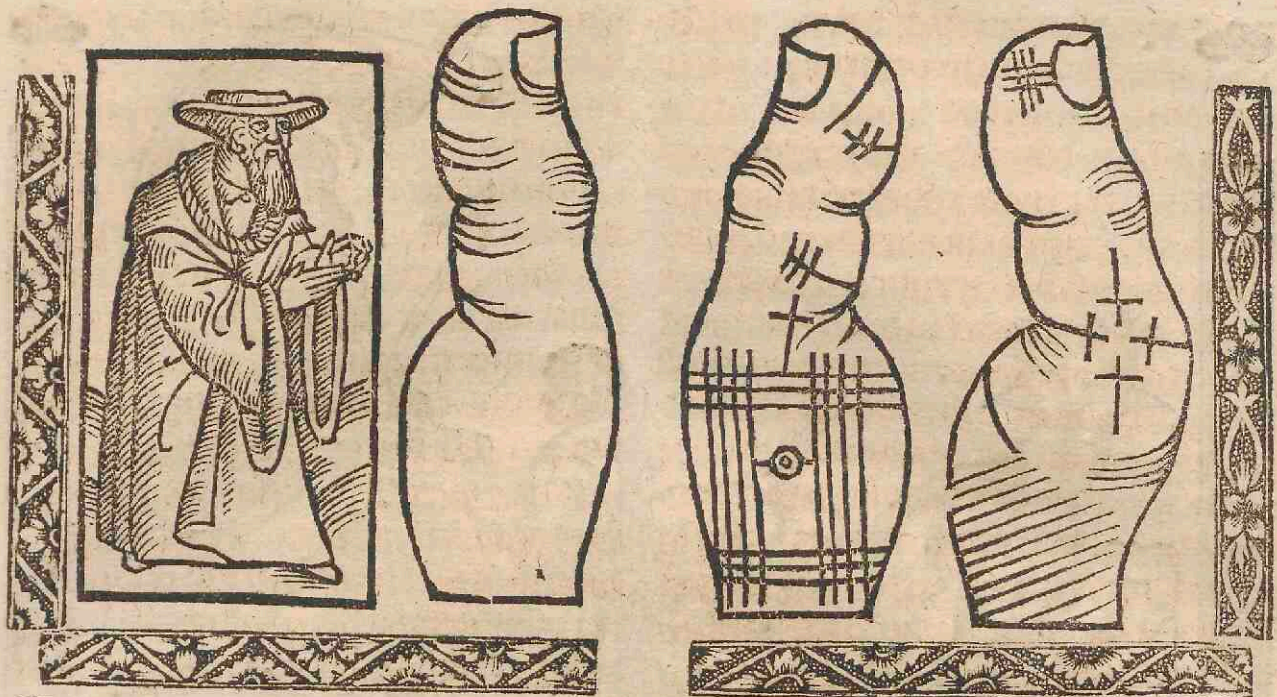
Inlepdinghe In die Chiromancie

recht op/sachtmoedich/barmhertich/
welcken in vrientschap recht op is ende
gherrou. Studiosoos ende naerstich in
die musijck/ die nochtans niet veele en
vraecht nae groote ende treflijcke din-
ghen/ ghenuechte hebbende in schilde-
rie/ende oock self seer gheern maelt/en
de ghenuechte heuet in die schoonheyt
ende conste der beelden/ endeselfs oock
wat kan maken. Welcken in aldusoa-
nighe dinghen seer gheluckich is/ende
contrari dese/niet en wordt onderwon-
den gheluckich te zyn. Wiens leuen is
schoon/middelbaer rijckdommen/gee-
ne groote begheerte van rijckdomme/
noch gheen ghebreck van ghiericheyt/
Liefelick/ ende die alle man begheert.
Item die ander menschen vroolick ma-
ket/ende self vol wellust si/ ghenuechte
hout/ghestalt tot welluste/oncupshyept
ende vrolicheyt. Welcken item gheen
dinck lichtelick en mach beweghen/ ia
gheen dinck swaer maect sochfoudich
ofte verstoort/ niet diepe gronderende/
ofte achterdinckende/ maer te vreden
met dat gheen dat welke teghenwoor-
dich is/ende alle benauwichheyt desher-
ten achter rugghe stellende. Summa
die alsoe leeft/ende also starft. Men sal
in die niet so alleen/als in al die andere
mercken des menschen natueren/niet al-
leen wt die insieninghe des hants/mer
wt die aenschouwinghe des gheheelen
ghestaltenisse des lichaems. Daer om
dat selfde welcken wi hier van een heb-
ben gheerponeert dat selfde mach zyn
op een andere plaetse/ tot een exempel
oock van alle die andere. Voort die in
den barch des dupms hebben alte veel
reten oft sneden/sonder ordinanci/noch
doet niet al euen veer van een/mer hier
ende daer verschepden van malcander

dat is een tepken dat die sonder twijfe-
le zyn oncupsch/boefachtich/maer hier
en tusschen bittere/kibbelachtich/ende
die met den vrouwen draep beghinnen
te kijuen/noetelick van hoofde. Ende
na den mael dat si alsoe heet zyn van o-
cupsheden/dat si niet lichtelick en mo-
ghen versaedt werden/ende soecken da-
re manieren van onghewoonliche by-
slapinghe/ende dinghen ghelijck spokē
teghens die natuer/nochtans en zyn si
niet van ghenuechlicher conuersacie/
mer onsoet van leuen. Dese en zyn ge-
meenlick niet naerstich om wijsheit te
vercrighen/noch en proficeren niet in
enighe leeringhe ende const/maer ver-
standelce zyn om ander dinghente be-
gripen/en puntelick oeffenen alsoeda-
nighe dinghen/welcken ghedaen wer-
den mer der hant. Dese konnen onuf-
telick vinden alle dinc/welckē aengaet
pomposeri. Van welcken ick redē hier
bi sette/dat die ghene die alsodanich zyn/
en alsodanighen bequamē hant hebbē
der seluer haer gebuerte/toont Venerē
in dat selte/oft dat.vij.huys. Daer om
siet ghi wel hoe dat die Astrologyn ende
Chiromanci hem seluē malcander om-
vat hebben/en wittelike en proper cō-
sten zyn/so dat die een sonder die ander
niet te degghen en niet te rechte konnen
worden gheleert/mer welcken wy seg-
ghen sullen plepner ende breder op zyn
plaetse.:

Inlepdinghe In die Chiromancie

Soe wanneer een veet doersnijt den
 Souym omtrent dat eerste lidt als ee
 nen rinck/mer also dat si den selfden gā
 ffelijck ende gheheel om ghaet ende be
 sluyt/so sie ick dat veel vastelic affirme
 ren/dat die selfde mensch sal ganffelick/
 en van noede sal verghaen in hanghen
 Endedat selfde heb ick ondersocht in eē
 ghebuert te zyn. Naer na den mael dat
 ick ghesien heb veele van dē ghenen die
 ter ghalchwert ghinghē/ haer handen
 doersien wesende/dat si die repken niet
 en hadden/so wil ick dat selfde staen la
 ten voor onseker. Die een dupm heb
 ben doorsneden met drie oft vier sneden
 in breed onder dat eerste lidt/ick seg dat
 die selfde sullen ionck ter stont met eere
 ende rijkdommē vermeerbert wordē/
 Naer is dat sake dat si boouē die snijdin
 ge wordē beuondē/ dese dingen sullen hē
 toecomē/ in dat middel zyns leuens/zij
 dese snijdinge/bi die andde doersnijdinge/
 dan sal hē die selfde gebueren in zij
 onde daghen. Ist sake dat enigh vrou
 persoon heeft eenē dupm bouē also ghe
 repket/allimē hier mach sien in die and

de plaets/ick vermaend dat mē die vlien
 sal alseen bedriechlich persoon/en niet
 goet en is. Siet hier een ocupsche vrou
 we/ende seer leliken ghestelt van herte
 een ouerspeelster/haer selue vā selfs o
 penbaer stellende/en seer oncupsch/on
 uersadelick in bissapen/welckē heeft dē
 middelsten berch Veneris getepkēt mē
 dat repkē welken ghi hier bi gheschre
 uen siet. ☉ Van welcher gehuwelicte
 persoon/die eerste iunctuer in dē dupm
 drie sneden/een weynich onghelijck vā
 malcander staende/doersnijden/betep
 kent dat die selfde persoon aenstaede is
 perikel van wonden oft des doots van
 haer epghe man. En dē welken heeft
 onder die anderde iunctuer in die selfde
 plaets een deel cleyne ende veel cruce/
 die is sonderlinghe god vruchtich/ende
 betepkent dat si seere ghenepcht is tot
 die religie. weder om die meer twee al
 dusdanighe repkenen heeft alleen/die
 salmen beuinden te zyn/kijfachtich en
 de ontrou/kalachtich/naen sal beuindē
 hem te zij kundich/ende spits/die in die
 selfde plaets heeft veel tuckens.

h ij.

60
Inlepdinghe In die Chiromancie

Van den barch des wijsers/ende
 vanden vingher/ende vanden Joviale
 Dat neghende Capittel.

Die alre goedadichste der planetē
 is Jupiter/en die selfde heeft inde
 hant tot een plaets dat hoewelkē/welc-
 ken is onder den wijsler. Daer om is d;
 saeck/dat ghy saecht den selfden hoewel
 plat en slecht/laet u verduncken/dattet
 betepkēt goetheyt des natuers/en eer-
 vaerh; vā leuen. En alsoe veel te meer/
 waer dat saeck dat vā den vinger cleyn
 strekē/en die selfde/een weinich duister
 neer strekē/en bisonder/waert sake die
 selfde niet seer veer vā malcand en ston-
 den/ als dan betepkenen si eer en digni-
 tepte vā vorstē. En daer is somige die
 dooren sekere diffinierē dat selfde/seggē

de/dat die selfde sal doerloopē alsoe veel
 trappē van eerē/en geestelike dignitey-
 ten/also veel sneedē die selfde heeft/in die
 plaets voorē. In welkere hant is een
 rechte mer ooc een clær snee/in die hāt
 springēde wt/omtrēt die wortel van dē
 wijsler/en by na hē seluē treckende van
 dē middelstē naturael/rot den dwarsen
 hoek des selfden hoewels/weter vry/d;
 dese sullen ghesien in doer die groothe-
 den van herten/ended oer die sorghe vā
 groote dinghen/begeerende een saem/
 arbeydende worden verheuen mit glo-
 rie/ende met stouticheyt daer toe siche-
 mutselende. Maer dat leste/doer ghe-
 lijcken betepkent ooc een cleyn linie/sti-
 ghende van die mensael tot den barch
 des wijslers. Ende waer dat saeck dat
 dese voor geseyde sieden/een deel cleyn
 dwarse reten doer sieden/si segghen d;

Inlepydinghe In die Chirromancie

daer bereikent worden wonden des ho
 uets. Dicwylghebuert/dat een snede
 die dicke is wt blyckende ende rootach
 rich scheidt den wyser vandie middelste
 welke toont ghebreken van die inghe
 wenten van binnen ende der selfoe crac
 hept in die mans persoonen/ want die
 vrouwen/die dese hebben/is een voortei
 ken dat die sullen in haer sbaringhe in
 perikel zyn/ende alsdan so veel te meer
 als die selfoe seer root is. Si segghen
 dat die aen eenē gheweldighen doot sal
 steruen/in wiens handt een linie sprin
 ghende van dat eynde des mensaels/en
 de stryct recht na dat hoewelken Jouis/
 Item cruyten blykende in de barch Jo
 uis/betepkenen vermeerderinghen vā
 eer/ ende wassinghe van dignitepten/
 van also veel trappen/alsoe veel tepke
 nen als aldaer bevonden worden/ende
 het is dickmael onderuonden/dat aldus
 danighe vercreghen hebben proouens
 ende oueruloedelich gheestelijche digni
 tepten. Sowie aldus gheteptent zyn
 worden ghelieten Jouiales/ende vare
 ghemeynlichen bouen maten seer wel
 in alsodanighe voortghanch des fortu
 nen. Welken men siet ghemeenlyckē
 dat si hebben een lichaem een wepnich
 ghebonden/mer anders suuerlyck van
 ghedaente ende proper wit van verwe
 dick van hape/betamelick ende eerlick
 ghestalt van oghen/repnlick/ende ghe
 stalt toe vroolichhept. Haer natuer is
 dese/hoemoedich/verheuen van herte
 begheerende groote dignitepten/libe
 raelichept/somtijts boouen haer rijck
 dommen/si begheeren te regneren/en
 de ouer ander reginēt te hebben/si be
 commeren haer in die aldermeeste din
 ghen niet vermoghende die alre min
 ste dinghen/ versmaeders van middel

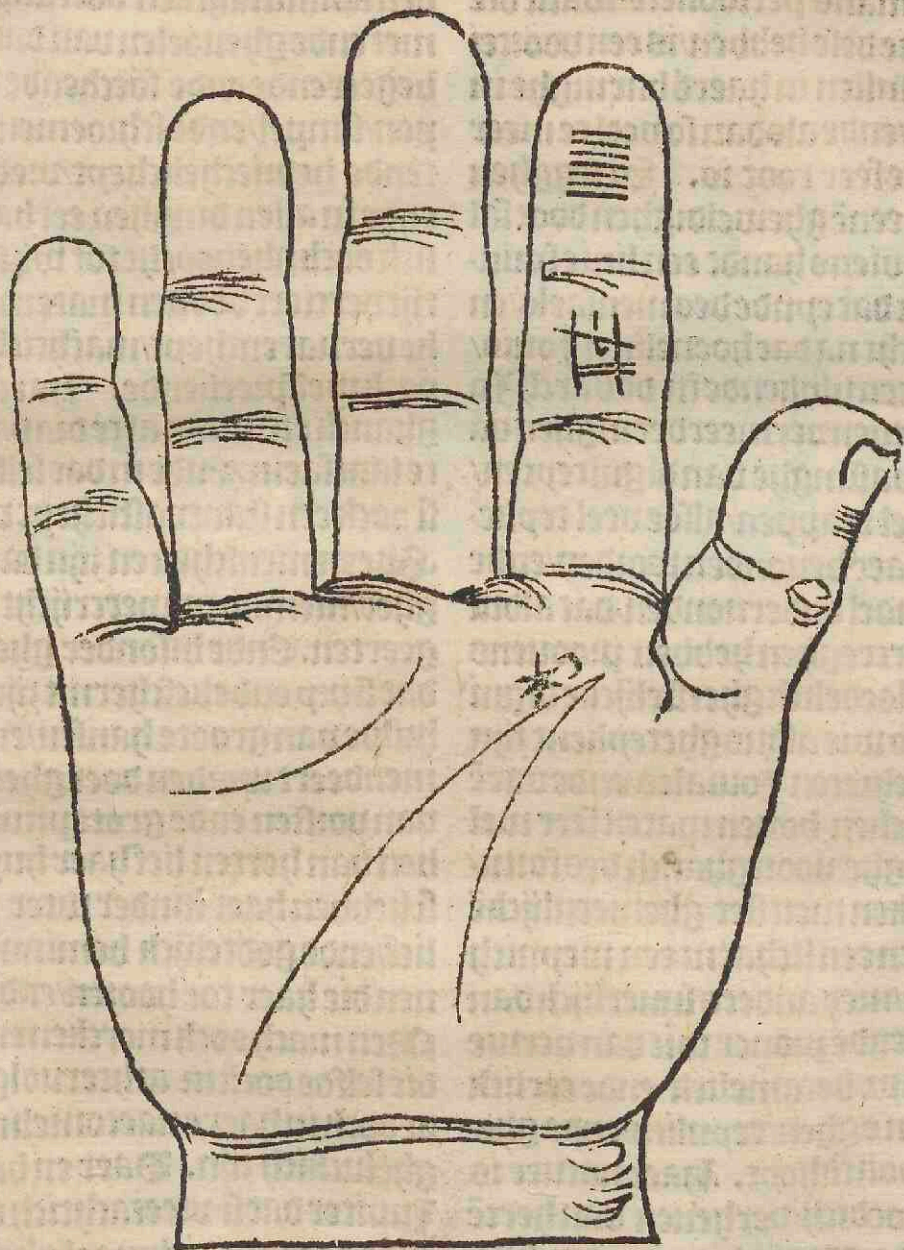
Die na
 mere d
 Jouis
 ten.

baerhept/eerbaer/edel/eer ghierich/lo
 pendena goedefaem/blyde daer bi ghe
 stalt ghanffelicken tot vroolichhept ende
 genuecte. Dickmael oock opghebla
 sen ende swellende/bequaeme tot groo
 te beueelen/ stighende ghanffelijck tot
 den konincklijcken voerstappen/befae
 met ende gheuoelen van dat ghelooue/
 begeerende ende soeckende vrientscap
 pen/simpel/ende schroemende ende ha
 rende bedriechelichept/vrede soekers/
 ende in allen dinghen eerbaer/ghemeē
 lick oock gheneycht tot wyshepten/ al
 tijt verciert boouen maten met weerly
 ke veruarenthept/machtich van raet/
 oock welspreekende. Haren tret ende
 ghanck en is niet al te drap/noch ooc al
 te lanclaem. Ende in dat selfde belouen
 si oock een stantvastichept van herten.
 Sheen menschen en zyn daer ghelucki
 gher/niemant en vercrlycht eer zyn be
 geerten. Ende bisonder ghebuert haer
 dat si vry ende beschermt zyn ouermits
 hulpe van groote hanzen/ende gherom
 mendeert worden doer ghetuychenisse
 van vorsten ende grote princen. Si heb
 ben van herten liefhaer hupfrouwen
 si hebben haer kinder wter maten seer
 lief/ende godtelijck beminnen den ghe
 nen die haer toe hooren/ende aen gaen.
 Men mach oock mercken ende sien/dat
 die selfoe oock in achteruolghinghe/en
 de oock in haere naecomelinghen seere
 gheluckich zyn. Daer en bouen maect
 Jupiter dat si weetachtich van kost zyn/
 ende daer om dickmael ghekreent zyn/
 ende siecten hebben wt die rauhept des
 maechs/oste ghestalt zyn van ghebreck
 des leuers. Want ghulsichept verder
 uet den selfden haer ghesonthept. An
 ders so zyn si bequaem een lanck leuen.
 Selden sult ghy sien een Jouisloft hy

Inleydinghe In die Chiromancie

heeft een claer stemme/ die twee eerste tanden in dat boouenste van die mont/ wtstekende/ daer ghaende wt haer onmondicheyt. Ende dese dinghen zijn gheseyt in summa van den ghenen in

welckere gheboertenisse Jupiter is die heere sonder enighe bi menghinghe vā enichs anders quaer oft onghelucke.

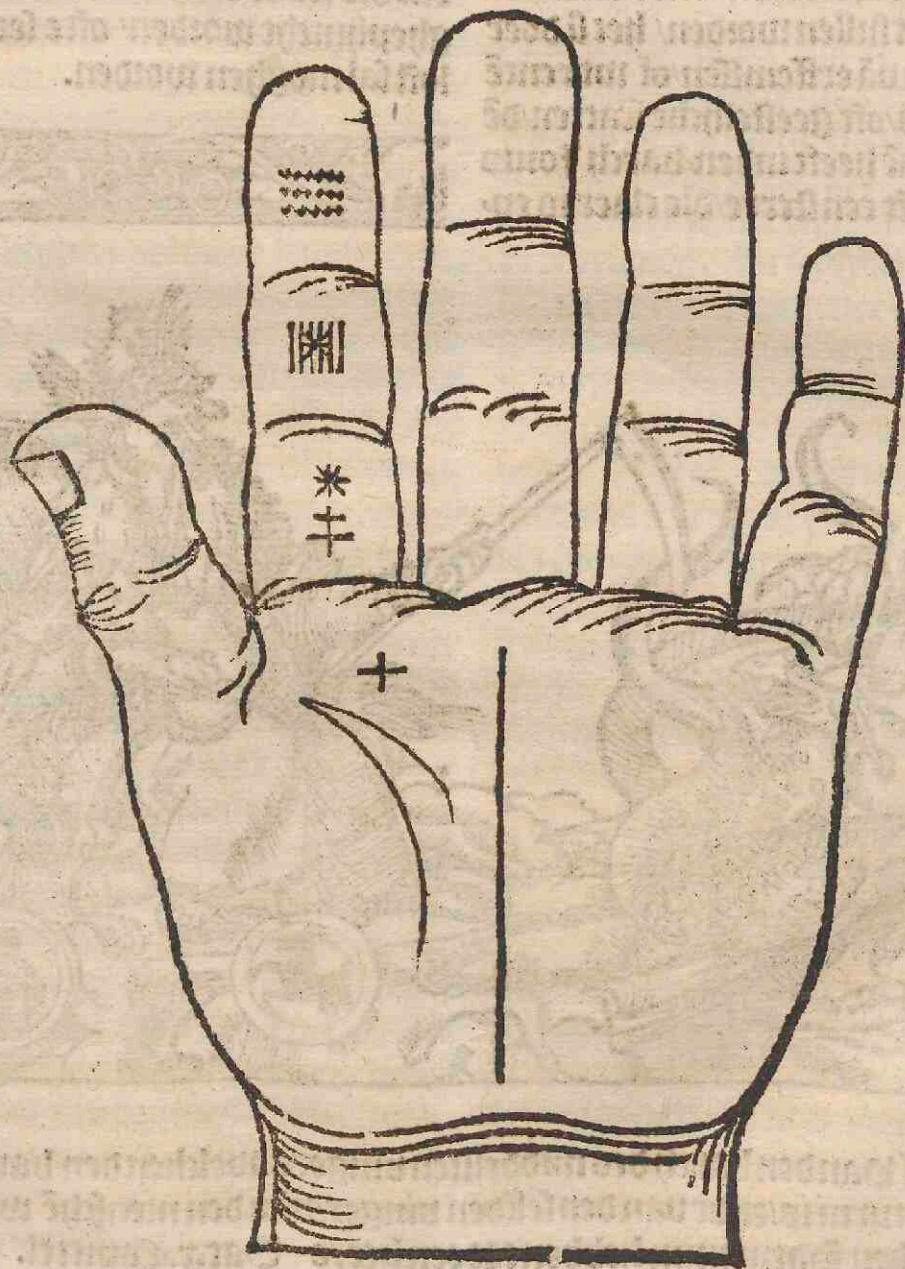
Uoort meer/ is dat saech dat eenige vrouwe heeft in dat opperste lidt des wijsers een deel cleyn linien int dwers ende breete des vinghers/ omtrent die handt/ si segghen dat die selfe sal toeco-

men groote erffenisse van haer naeste ende maghen die ghestomen zijn/ waer dat saech dat si die selfde linien toonden in dat middelste lidt/ die bewijzen de selfde te zijn als een nijdige oft loeghenaer

Inlepinghe In die Chiromancie

ste ende bedriechlich. Item heeft si den
 barch Jouis doersneden met die selfde
 teykenen/so is si van ghebreck van roo-
 micheyt/ van bittere noetelicheyt van
 manieren/ende kibbelen ende kijuen.
 Dit is beuonden/is dat saechedat daer
 enpghe beuonden wort te hebben in de
 middelste lidt drie claer sneden/ nae die
 lengte des vinghers neerghaende/van
 welchen die middelste cort is/maer be-
 neden plomper/ ende doer die dwarsse

ende in dat bree/ een andere claer snee/
 ende tweedupstere liet/welchē die mid-
 delste die so cort is niet en raken/die self
 desal voo:breenghen menichte van kin-
 deren. Onreerbare ende onreine vrou-
 wen hebben oock sterrekens met eenē
 haluen cirkel in den barch Jouis.

64
C Inleydinghe In die Chirromancie

Item drie linien open neer hem selue drapende/by nae al euen veer van inalcander int breet bouen/omtrēt die leste inmeeter/doersnijdende den wiſer in dat breet/betepkenē die onreynheyt des vrouws. Weder om/is dat ſaechē dat enighe ſtreken doersnijden dat middelſte lid int lange/in welker middel ſi ſomtijds een ſterre/ daer ſalmen wt oordelen bewijſſeliche tepkenen vā reynicheit ende cuptheyt. Ich toe ſeg grote erſſeniſſe en rijkdommē oueruloede lijcken ſullen toecomen/ ende die ſelfde vermeerdert ſullen worden/ het ſi doer aencominge vā erſſeniſſen/of wtrentē van prouens/of geestelijche ſcatten/dē genen welckē heeft inden barch Jouis een crups/of een ſterre/die claer is en

de van leuendigher verwe/hoe wel dat gheen ander ſtrekē oft ſcrompē doersnijden oft verderuen. Ich heb gheſken enige cranckie/verueert/cleymmoedich/dā ſeer harich en ghierich/hebbende een lini recht neer ſtijghende vanden hoekel des middelſte vingers tot die reſtrickt toe. Somnighe ander ſeggen/dat ſoe wiedeſe lini heeft aldaer omtrent doer ſneden/waer dat ſaech dat het ghebuerde/dat die ſelfde gheuangen/oft in die kercker oft bewarenisſe gheſtelt wordē dat die ſelfde oft al daer ſal ſteruen/ofte ghepijnicht worden/ ofte ſeer nau verloft ſal moghen worden.

Vanden barch des middelſten vingers/welcken den barch Saturni is/ende van den ſelfden vinger/van den menſchē welcken Saturnum hebben tot een heere **Dat. x. Capittel.**

Inlepdinghe In die Chiromancie

I hebben hier voor gheseyt
 dz die middelste vinger des
 hants Saturno wordt toe
 ghelcreuē in dese conste/ en
 dat die selfde daer om also gehetē wort/
 waer om den hoewel/welken onder de
 selfde is/wort ghenoeimt den barch Sa
 turni. Is dat saeck dat die waer pleyn
 ghanffelich/glat/ende sonder scrompē/
 sonder sneden/ dat bewijst eē simpel en
 recht op mensche te zyn/arbejdende/doe
 de sonder bedroch. Is dat saecke dat een
 linie comende vanden mensael doersni
 det desen barch Saturni/betepkent de
 mensch benaut te zyn van herten/ende
 van daghelicre sorge ghequelt/ welke
 sochfondicheden maken onrustich/ itē
 die altyts wat fantiseert/ende hem sel
 uen van binnen verdoet/ dan hoe wel
 hy dese dinghen doet/het sal seldenghe
 bueren ofte nemmermeer/dat hi rijck
 dommen oft grooten schadt vergaderē
 sal. Op die selfde plaetse veele aldusda
 nighe sneeden/betepkenen een benaut
 leuen/met ghebreck/ ende vol arbejts/
 in groter armoede/item karcheren/en
 in die selfde segghen si dat dese te voren
 betepkenen/groote pijnighen. Waer
 van die wortel des vingherlinck na Sa
 turnijs barch/een snee hem seluen dra
 pet/ ick begrijpe daer wt een gheuoelē
 ende tepken van een loep mensche/droe
 wich/slap onlustich/ ende nyet wacker/
 daer en bouen/plomp/mal/vermetelt/
 grof/bot/ende die nemmermeer eē dinc
 tent doet/ende dic wil oock derf onwijse
 licheen dinc aenstellen/met onbesraef
 den verstande/ende met plomper hertē
 Si willen oock segghen/also wat vrou
 we heeft veel meer snijdinghen tusschē
 den vingher Saturni ende Solis/neer
 sijghende seer lanck/dan tusschen So

lis ende Mercurij/ wanneer si al daer
 doock enighe heeft/dat die selfde bequae
 meli te kinderen/ende alre lichtelickste
 ontfanghen een knecht. Van welken
 ick niet en darf yet sekers te vooren seg
 ghen. Ja dat anders is/ick wil dat een
 peghelich weten sal/dat soe wanneer ic
 ondersocht hebbe van kinderen/wt die
 Chiromanci dat ick nie en heb van des
 haluen yet seker des konnen beuinden/
 waer om ick ghelooopen heb tot anderē
 dinghen. Mer dit hebbe ick voor seker
 is dat saeck dat sommighe cleyn snede
 hem seluen voort drijuende opwaerts
 wt die principael linien des hants/aen
 den barch Saturni/dat men mach we
 tenden seluen mensche te zyn van qua
 der ghestaltenisse/ende niet alre eer ba
 re van leuen. Si segghen/is dat saeck
 dat indie eerste iunctuer van desen vin
 gher/in eenre vrouwen handt/blijcket
 een crups ofte een sterreken/ dat selfde
 te zyn een tepken van onvruchtbaerhe
 den. Die desen barch heeft doersnede
 met veel reten hier ende daer/ende dat
 die barghen van die ander vingheren
 alsoe nyet ghereten en zyn/ oordelt den
 selfden ghanffelich een Saturnijs man
 te zyn. In welke plaetse ick laete my
 duncken groote macht aen te legghen/
 dat ick bedupden sal die ghestaltenisse
 van die selfde planete/met wat dingen
 hy instrueert den ghenen/welker ghe
 boertenisse hy heere is. Dese zyn ghe
 mepnliche bleech/ende niet superlick
 van aenschij/ende starende nae die aer
 de met die/lancksaem van ghanck/ma
 gher/ende somtijts crom van rugghe.
 Meesten deel zyn sy onbeleest van ma
 nieren/want Saturnus maecht boef
 achtighe menschen/arch/bedrieghelich
 Si zyn gheern alleen/ende leuen alleij

Die nature
 der geene
 ouer we
 ken Satur
 nus heer is

Inlepdinghe In die Chiromancie

tochaer selues profijt/noch by na si nie
 mandt anders haeren arbept mede en
 deplen/noch oock haren vrienden. In
 spijse en zijn si niet ghierich. Maer het
 zijn groote dronckaerts/dan hoe wel sy
 dickmael eeten/ende ooc somtijts vreet
 achtich zijn. Si worden stadich bewe-
 ghen met deerlycke onrusticheyde van
 sorghen/noch nemmermeer vry en zijn

van sochfoudicheyden/ende sy worden
 ghequelt benauwelick van binnen mit
 bittere ghedachten/altijts ouer leggen-
 de met der herten/drooenghe ende be-
 teesdedinghen. Haer leuen is bi moe-
 rasie ende staende wateren.

Handwritten text in the bottom left corner, partially obscured and difficult to read.

Inlepinghe In die Chiromancie

Si leuen in allen dinghen spaerlick/si spreken landsaem ende se re wepnich woorden. Dicwils en moghen si niet lusteren nae ander lieden/ende do: ouermidts haer ghestadighe contemplant. Van natueren so zijn si cout/si zijn cranc van lichaem/sieckelijck/ruyckende nae arm sweet/ende zijn Alopecij/ dat is in welkere hoofd dat wtuloedende hapt maecht kaele steden. Haer stemme is doof/dupster/ende si mompelen heeschachtich/ende zijn behindert van tonge/si benijden lichtelick ander luyden. Si zijn alsoe vast houdende haer affectien/als niemant anders. Ende daer om die si voor haer ghenomen hebben te haten/die hebben si ghehaet seer fellickē/ende sonder verghiffenisse/en dier ghelijckē/wien si willen/die hebben si lief al euen crachtich. Haer ghedachten zijn/willen timmeren/willen boomen planten bouwen/ ende beghinnen per welken langhe sal dueren. Si en hebben niet seer lief die vrouwen/ ende daer om selden hebben si met vrouwen te doen om kinder te krijghen/steruende dickwijls onvruchtbaer. Plomp van sinnen/ende grof van verstandt. Welken na dē mael dat si alsodanich zijn/nochtans so zijn si wonderlick vast houdende haers vryheit/ende die beschermen si hartnackelick/ende si en lijden niet enighen here/ ende oordelen int wterste quaet/ende verdrietlickē te zijn/om te dienen ende eyghen te wesen/boouen maten zijn si onghesacm regiment van gheweldighe ruycken/als niemant anders. Sy

hebben ghenuecht in swart/ende daer onnuesocleden si haer also ende willen doek/aldat omtrent haer luyden is/dat het selfoe gheverfe si met die coluere. Lichtelick hebben si quaet vermoeden/ende lichtelicke so:ghen si ende zijn verueert. Ende dese hebben beueel van die droomen/anders hebben si ghedachten van alle cleyne ende oormoedighe dinghen. Aldus langhe hebben wi ghesproken/van den ghenen die onder Saturnum hooren. Daer en boouen een teyken ghedrucht in die eerste iunctuer des middelsten vinghers/ is het saecke dat het waer in eenre vrouwen handt/beteykent goet/in eens mans handt beteykent quaet. Die vrouwe in wiens hat/in die iunctuer des selfden vinghers neer waerts ghaen aen die een side in die lancte des vinghers vijf oft ses linie beteykent dat die selfoe sal baren eenē soone/welken noch eens paep worden sal. Si willen segghen/dat die ghenē welken in die selfoe iunctuere Saturni heeft een sterre/een doot slaen sal.

Inlepdinghe In die Chiromancie

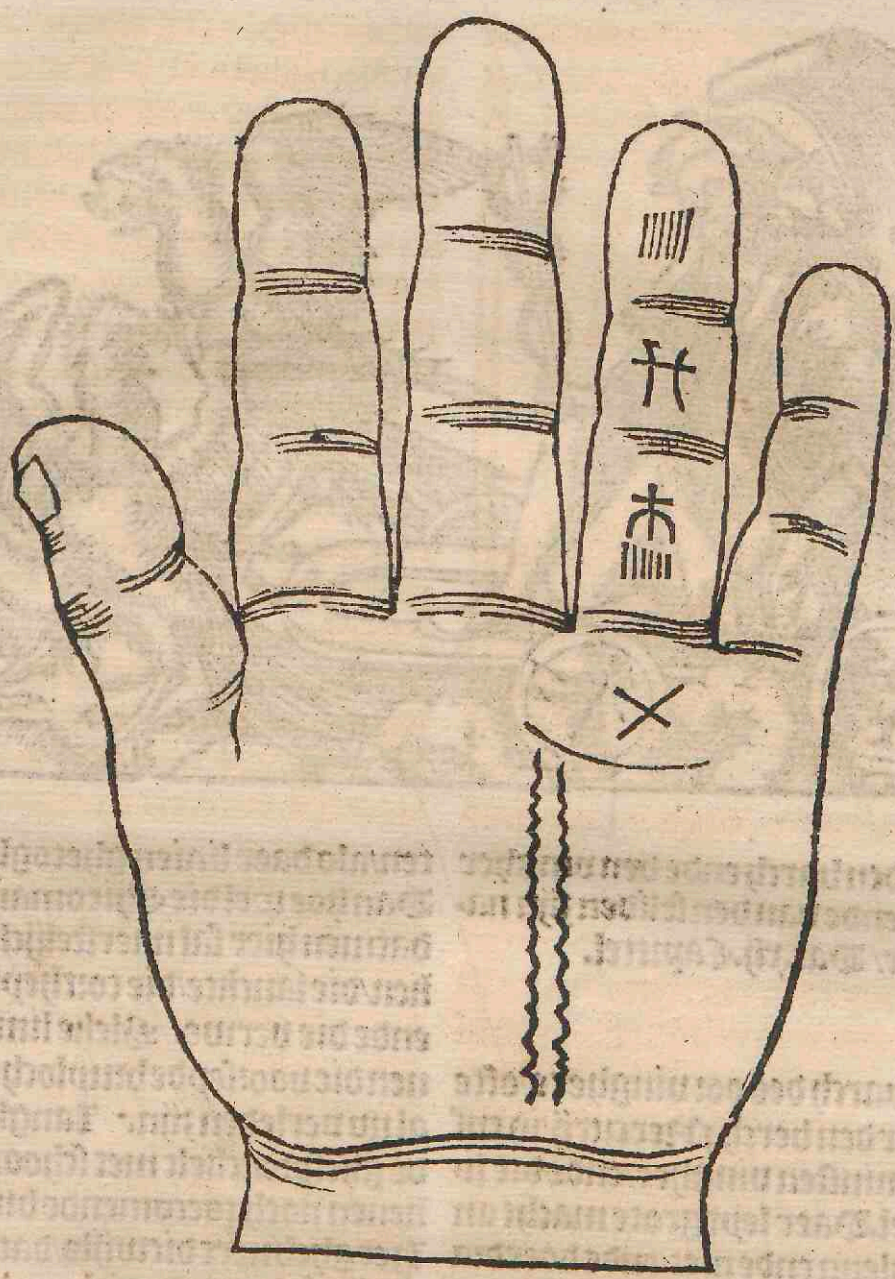
Vandē berch en den vingerlinck en vandie betepkenisse der genē die So lē hebbē voor een heer/ Dat. xi. Capitt.

Die vingerlinck berch is/welck hē v̄heft een weinich distācie tusschē dē vinger en der liniē mēsael/ gheieten vandē genē gēleerdē/die Sonberch. Daer ō laet een deel cleñ liniē ghestrect wordē vandie wortel des selfdē berchs/ tot die liniē mēsael toe/en doē by na dat selfde welck Mercuri? bi dē Astrologijs een wacker mā/costel vā v̄stant/toe gestalt tot v̄scheidē cōsten. Daer en bouē goetdūckhede/welsprekēde m̄; d̄; ijsstich;/ en daer bi die ōtfangen mach so geestlij ke so weerlike digniteitē. Het gebuert somwilē/d; de selfde bi parē al euē veer vā malcand staen/in eē manier vā de liniē welckē parallelē hietē/mer siet wel voor v̄ d; dit selfde v̄ m̄; en bedriecht/wāt tenscheelt m̄; veel vā die vorstē/dā dat sy daer wech nemē hoemoedich; vā woor dē/mer tgeeft soberh; en eerlich;. Mer

Die nature der geente ouer welckende Son heer is.

and's/ist sake d; vā een and' plaets heer wordē getogē and' liniē in die selfde/oft vā de eē side haer seluē doersnedē/als dā wichelt mē gāsselic vā d; daer bi gestalt is. Het en waer bi auōruer sake/d; si de se n; en raectē oft doersnedē/wāt als dā wort d; ghehoudē als geluckich en vol voorspoedelic/d; hi al i; viandē v̄winnē sal/en werpē die ond' hē. Mer raectē si den vinger m̄; en niet gelijc en warē gestalt vā dē mensael/mer hingē bi dē/die omtrēt en bi dē vinger is/na die vande ringe d' liniē/ betepket ooc vanderinge vā staet en leuē. Itē is d; sake dat eē deel cleñ en rootachtige liniē/ doer dē selfdē barch getogē wordē/beteikenē/ bly/ genuechlic en v̄socht en voorsichtich. Welck hē nocht as i; si gedraapt/en daer bi root achtich/beteikenē droefnis/ mit welckē nu m̄; werckē pemāt wort gequelt. Sle heliniē dier gelikē/pijnē; mer welc voor ledē i;. Linien hē seluē doersnijdende in een maniere vā een crups/welckē men hiet sint Andries crups/meer getoghen i; de vā den mensael doer dē barch Solis/tot die eerste iūruer toe/beteikent voorsichtich/en regierende i; dinghen wijselickē. Puntelickē en proper soecken wi aldusdanigē Solaer vingeren/en het is daer bi een seker tephē/ist sake dat die selfde vinger mit gelschackierde linien is verciert. Daer is ooc een and' tephē/ te weten twee gedraepde linien vā parallelē/streckende vandē restrict/welcke tephen als ghi siet in die hant v̄ kondicht seer grote geluckige dinghen en bilonder in digniteytē te v̄crijghen/en also wat daer toe hoort tot die alder beste duechde/wetenschap/versocht heden/ liberaelhept. Welcher figuer wy hier nauolghende ghestalt hebbē in de ser manieren.

Inlepdinghe In die Chiromancie

Item waer dat saeck dat twee clei
ne linien vergaderden boouen die eer-
ste iunctuer ende het waer een vrouwe
die dese heeft/ghansselich bereikent dat
selfoe/dan dat dese sal rÿch worden ghe-
maecht van haer mans/ende sal wordē
ghehadt in eer. Daer en boouen oock
deuoet/ dan dat si niet verdragen en sal

enighe clooster leuen. Also/waert sake
dat dese waren indie anderde iunctuer
sal hy alcht in eerē zÿ/meer onō den ge-
nen die vā eenre gheslachte oft coemste
zÿ. Wāt alre wegē beteikenē si rÿcdon-
so in mās persone so indie vrouwē/mer
seer quaet/waer dat saecke dat si voort-
ginghen tot die Sonbarch roe.

C Inlepinghe In die Chiromancie

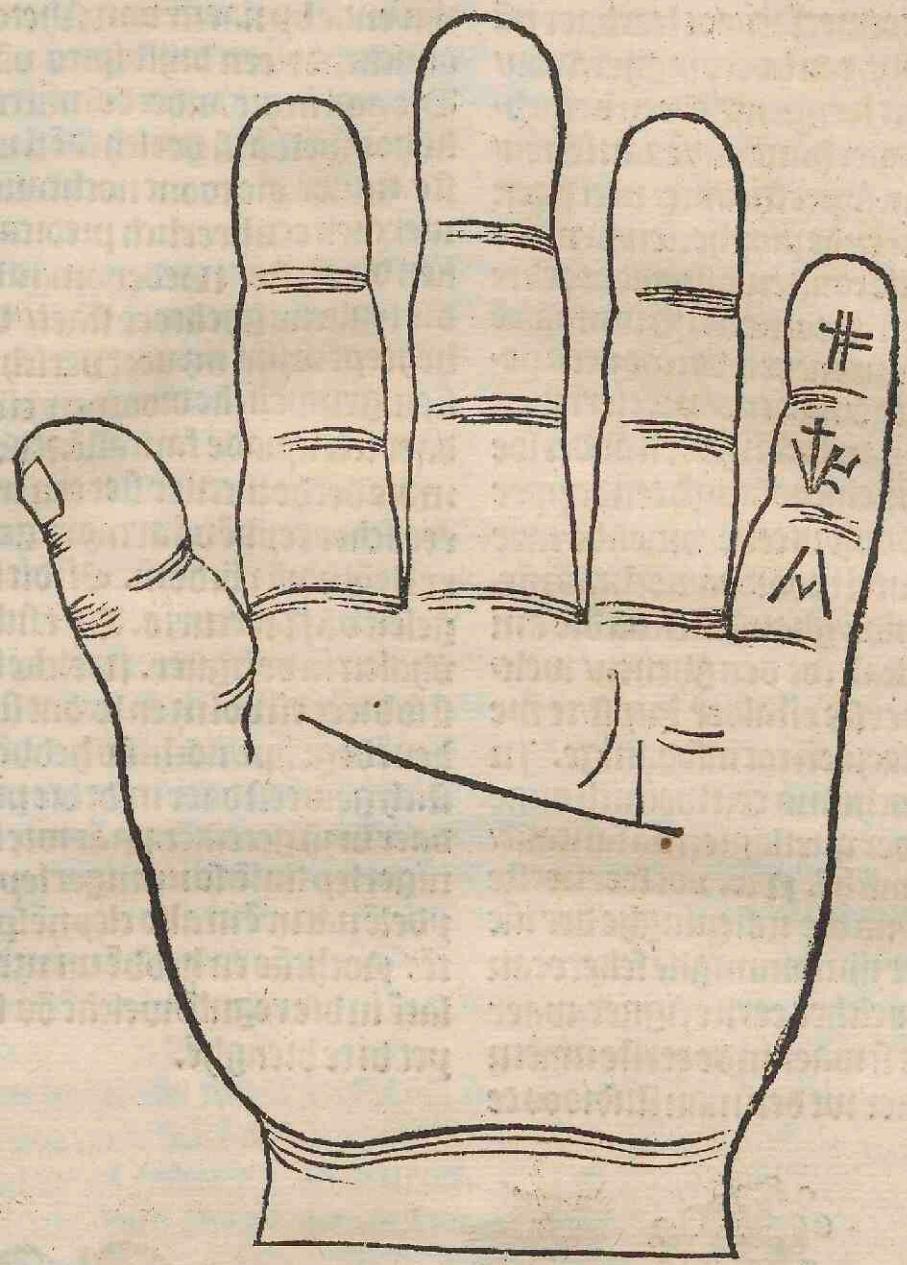

C Van den barch ende den vingher
Mercurij/ende van den selfden zijn na-
tuur/ Dat. xij. Capittel.

D En barch des oor vinghers/ ofte
beter den berch Mercurij/ is tus-
schen den minsten vingher/ ende die li-
nie mensael. Daer leyt grote macht an
oft dese is pleyn ende niet/ ende doer dia-
per met zenen/ oft dat si is betoghen in
linien ende si gheuerfder. Gheyn zijnde
van wratten/ van schubbicheyt/ van ze-
nen/ behoorlicken ende betamelick ghe-
verft betepkent een man stantachtich/
van herten/ in eenre maecht cupshypt.
Waer van die linie mensael een dun en-
de geverft comende/ neder climt tot die
wortel des barchs/ voort ghaende recht
midfendoer/ betepkent liberaelheit.
Die selfde nemende haer oorspronghen
doer veel/ tusschen den mensael ende de
oor vingher/ bewijfen also veel bruloch-

ten/ als daer linien ghetoghen worden
Dan hoe wel die Chiromantici willen
dat men hier sal naerstelijcken aē mert-
ken/ die lanckte/ die cortheyt/ die dunte/
ende die verwe. Sleke linien/ betephe-
nen die voorseyde bruplochten/ mer die
al nu verleden zijn. Tanghe linien en-
de ghespreckelt met schoon root/ betei-
kenen noch toecomende bruplochten.
Het ghebuert dicwijls/ dat van die self-
de zijn sommighe dickere/ ende daer by
oock rootachtich/ ende daer wt sult ghi
kennen eenen loegghenschieter/ een ver-
deruer/ een dief/ een roeuer/ ten laersten
een de welke besmet is mit alle manie-
ren van schellem stucken. Aldus lan-
ghe hebben wi ghesproken van die pa-
rollen ende rechte linien. Nu waer dz
sake dat wt die selfde vingher neer gin-
ghe een croume oft een circulaer linie/
scheum tot die middelste vingher/ betei-
kent een heerlike natuere/ van welckē
grooten hoope is/ dat hi sal zijn bequaē

Inleydinghe In die Chiromancie

met den lesten/tot alle fortunen. Naer dit sult ghy weten van die vrouwen/ Waer dat saeck dat het ghebuerde dat daer enighe hadde cleyn linien ende die selfde ghedraeyt van dat boouenste des oor vinghers/ betepkent ghemeynlyken een ghestaltenisse/ welchen by nae al dat gheselschap der vrouwen gemeen is/te weten moedicheyt/ snappicheyt/ onstantachticheyt. Dit is by nae die Physiognomie der Mercurialisten.

Middelbaer verwe tusschen wit ende swart/ een verheuen voorhoofd/ een rot aensichte/ seer supuerlycke ooghen/ als katten oghe/ niet ghans swart/ eenen swartebaert/ mer met dicht/ een spichrich lichaem/ betamelijcke statuer/ dunne lippen/ een scharpe noese/ een wepke stemme/ ende die vastachtich/ een wacker beweechuisse. En wilt ghi dat voren wicelen wt de barch/ dat barche is gheschakeert met veel rechte linien/

Inlepdinghe In die Chiromancie

Die nature
der geene
ouer wele
ke Mercuri
ri? heer is.

endena die conuersaci/ ooc leerbaer vā
verstant/ stout/ een hoere iagher/ trou/
gheneycht tot loeghentael/ een liefheb-
ber zyns selfs verstant/ ende van secten/
een hater van superstici/ niet veel staen
de op kercken ende prophetien/ bi na be-
quaem tot alle consten/ bisonder tot die
Mathesim en Geometri. Summa/ eē
man van alle vren/ een doctoor/ een po-
eer/ een Mathematicus/ verciert myt
wetenschap van spraken/ een onderloe-
ker van heymelijcke dingē/ een dapper
wys phylsooph/ niet beromende/ mer
anders van veel woorden/ nochtās nie-
mant quetsende/ ghanstelick vā die am-
bachten ghestalt tot den ghenen/ wel-
ken zyn properste en alder kuyft/ te we-
ten tot schildery/ en tot alsodanige. In
cranchede nochtans een weinich onge-
luckigher/ doer quellagien vā fantasiē/
dā ander mensche. Mer ooc seer nerste-
lick kuyfterē/ na die insieninghe der iūc-
tueren. Daer zyn sommighe sekere cau-
terien/ van welker eerste figuer/ waer
dat saeck dat si waer in de eerste iunctu-
re/ oordelt daer wt den man studioss te

zyn/ ende by naem van rhetorica/ goet
dunckende/ een deijst spits vā nature. c.
Die and in die anderde iunctuere/ welc-
ke hoe wel dat si verschedē si van die eer-
ste figuer/ die toont nochtans met den
wercken een heerlich predicant/ ghelijc-
ken die eerste. Weder om/ is dat saec dz
die teghens gheheert staet/ betepkent
beheept te zyn n; veel verscheden pas-
sien/ gruweliche droomen/ en also wat
daer si vā quade fantasiē. Also is dz ghy
in die derde iunctuer liet een crups/ dats
een seker teple vā armoet/ gebrec/ vā se-
re cleijh; vā rycdom. En dit si genoech
geseit vā Mercurio. Dese sullen wi bred
vhalen in de figuer. Welcke hoe wel dz
si so breet en vol n; en is/ dat si al die tep-
kenē begrijpt/ nochtās hebbē wy naer-
stich geweest daer in/ dz die principalen
daer bi zyn geteikēt. Wat wie kā also me-
niger lep liniē/ so meniger lep tepkenē d
pdelē naturē in also clepnē spaci beuat-
tē. Nochtās en hebbē wi n; achter ghe-
latē in die regulē/ welckē os sicheē/ daer
pet bi te brenghē.

Inleydinghe In die Chyromancie

Wand dat benedenste ofre base des driekants/ende vanden ghenen ouer de welken Luna/dat is die mane domine ret. Dat. xij. Capittel.

MEt den eersten moetmen seggen wat die Chyromantici hieten dz driekant basim. Dat is die lini/welke met een ghemeyn vocabel wordt gheten/de lini des leuers ende des maechs ende wort op gerecht vandat die steert ende benedenste vandie lini des leuens rakende die middelste lini naturael/de welken te samen gheuoecht wesende/maken een driekant/also veer als daer niet teghens en staet/welken contrari si pemants geboerte. Hoe wel nochtans dat ick wel weet dat dese lini niet en wordt versiert van sommighen/om dat si haer seluen altyts niet ghelijc en is/maer ick en kan niet merken waer om si achter ghelaten hoort te zyn/naeden mael dat het blijct openbaer/dat dese niet machts en heeft dan alledie andere/ende bisonder/ is dat saecke dat sy maecht een recht driekant/met die middelste naturael/ende lini des leuens. Want si te kennen gheeft ghesonthept/welwaren des lichaems/bloeiende niet alleen van lichaem/maer oock van herten. Waer dat sake/dat si malcanderen raecten/ofre verduyftert waer/ oft dz si rontsomme sich had eenighe stippinghe/beteikent te voozen niet anders vā die maech ende leuer/ te weten onuerduldichept/morpheam (dat welke een siecte is/welker die verweint lichaem verandert met roode vlekken) pijnighe/die crampe/phlegma/ benaewinghe des buycx/pijn indie maeghe/ende indie ribben/bpsonder waer dat saeck

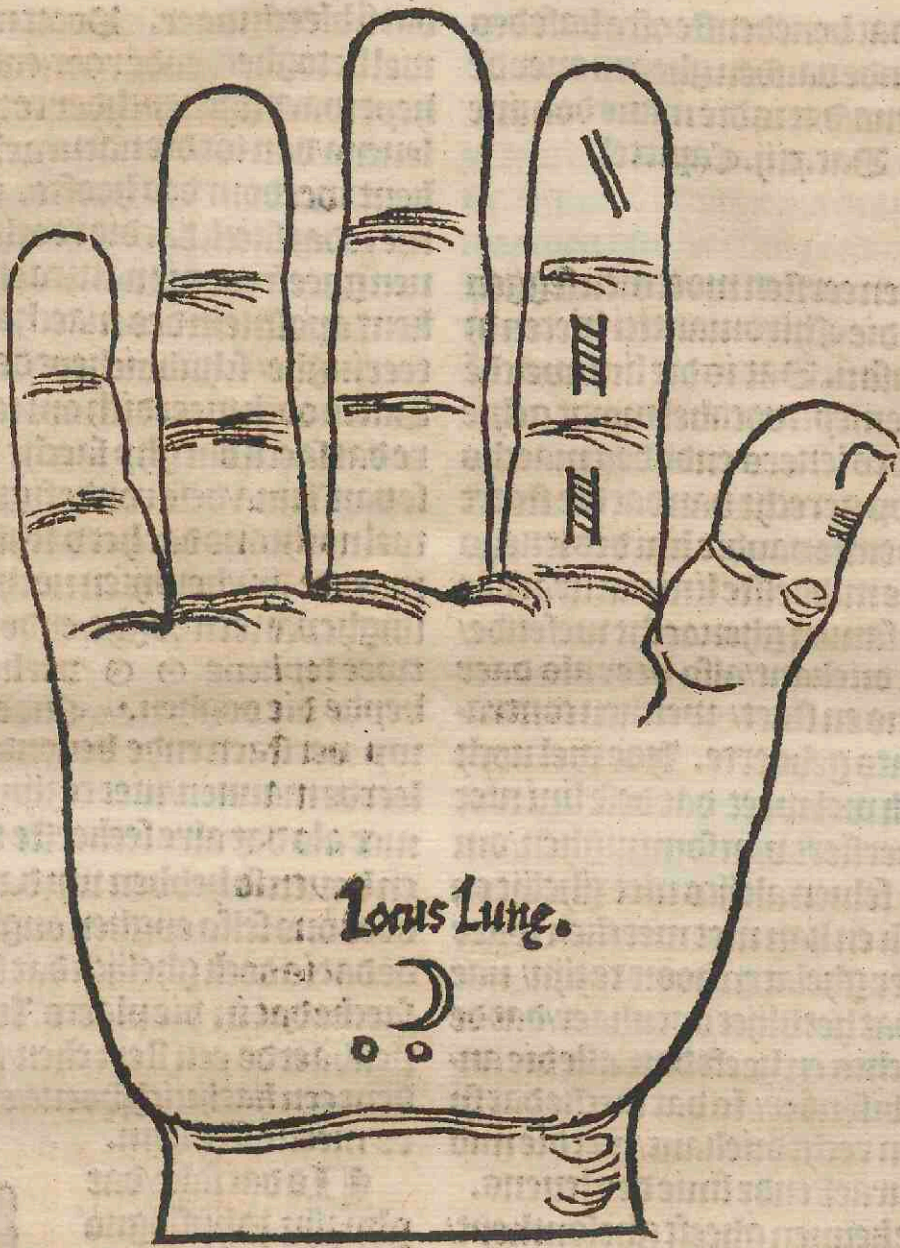
dat si bleeck waer. Dooit met de velle wel betoghen/ende root/ende die roothept waer ghenepchder tot die lini des leuens/dan tot die naturael lini/beteikent weedom des hoofts. Weder om me is dat saeck dat die roothept hem seluen gheeft tot die naturael lini/betepkent apostuein des maechs/de hoest/de teeringhe/ schubbichept des monts. Dat is oock weerdich om te weten/ware dat saeck dat ghy saecht in die plaetsse van Luna/dese rondefiguere ☉ hoe wel nochtans dat het v schijnt gheckelmaer te zyn/bewyfsen nochtans verliesinghe van een ooghe/ende zyn alsdaer twee tepkene ☉ ☉ verliesinghe van beyde die ooghen. Ende dat hebben wy verstaen ende beuonden van gheleerde mannen/niet te zyn alsoe sekere mer als dat alre sekerste is/ende daer en bouen so hebben wy dat ondersocht doer ons selfs epghen onghelucke. Ende dat is oock ghelijc dat selfde/ is dat saecke dat in die plaets Luna/hem openbaerde een sterreken/welcke betepkent een katjuich boeue/ende een de alre meeste schellem.

Is dat sake/dat ghy zyn pphysognomi weten wilt/hy is wit van aenschijne/en betoghen mit een weynich roots/ die wijnbrauwen zyn by een geuoecht/dat aensichte ende die kuuē zyn opgeblasen/onghelyche ooghen/eē weynich swartachtich/ ende by auontuere ghetepkent met een tepken indie aensichte. Sonder enighe goede constsonder profyt/ende ghemeynlyckē slap

Die nature der geenre ouer welke hē Luna is.

Inlepdinghe In die Chiromancie

Locus Lune.

onstantachtich/loep/ dwaes/ vanghebrekivende dat in die iuechr. In die anderde tijt zijnes leuens/sal hy een weynich rijcker worden. In die derde tijt weder omme armende ellendich/ versuffet/ongheluckich/ghebooren om die landeneewich doer te dwalen. Menghaendecranchevden ende ghebreken

is dese gheset/tot een vallende secte/tot verleemthept/tot vallende droppen wt dat breyn/pijnighedes aensichtes/ten waer saecke dat Luna hadde in die woelele des gheboertenisse/ wel te vriende Jolein oft Jouem.

¶ Inlepdinghe In die Chiromancie

¶ Wandie plaets Martis/ende van die natuere der gheenre die Mars on- derworpen zijn Dat. xiiij. Capittel.

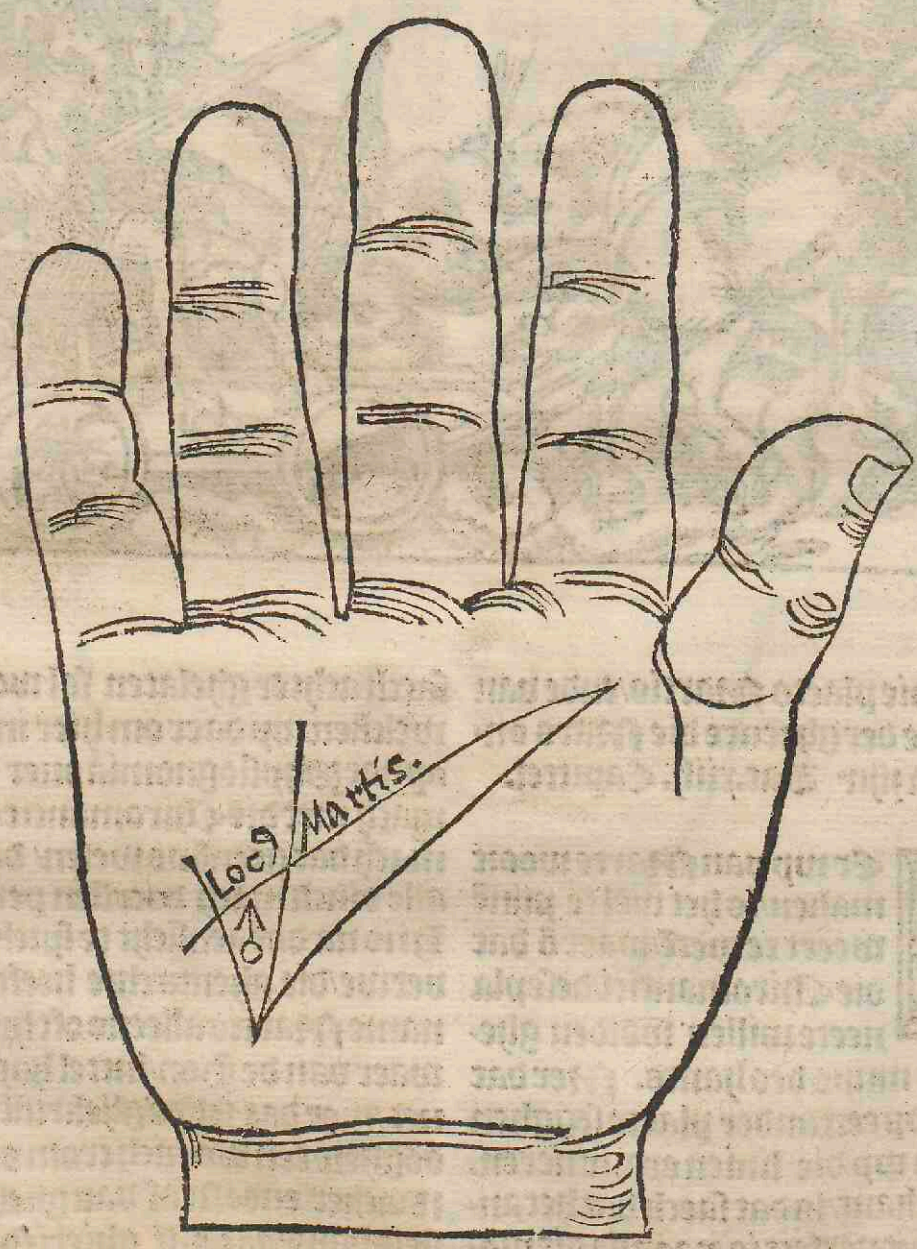

GEr wy van Marte woodt maken/is het wel te pynē weert te wetē/waer o dat die Chiromantici/dese pla neete willen worden ghe- stalt in dat mips des hants. Mer dat sullen wy op een ander plaets segghen nu moeten wy die linien examineren. In dat driekant/is dat saeck dat het an- der driekant perfect is/nae alle die pro- prieteyten der Martialisten moet men prognosticeren/ ende hoe dat meer o is ende meer o/soe moet dat ghetal meer- der verbreydet worden ouer midts ghe- breken/bysonder is dat sake dat si breed is ende wel ghestalt van linien Laet da- re die Physiognomi bi comen welken schynnt mi niet te dienen/ dat si in deser

saeck achter ghelaten sal worden/ende welken wy daer om hier in brenghen op dat Physiognomia ouer een comen mach met die Chiromancie/anders en mach dat geensins wesen/ dat pemaent alle dinck mach doersien perfectelick. Hi is na dat aensicht te spreken root vā verwe/die ghenuechte heeft in dietoe- name Martis alleens oft hy verbarnt waer van de Son/luttel hanc op d; ho- uet/mer dat selfde ghekrult/cleyn van ooghen/een weinich crom van lichaer. Wacker ende straf vanghesicht. Van liels haluen/stout/ ghierich/bedrieche- lick/een rupter/een roeuer/ontrou/een heerlick ghuychelaer/onshamel/licht/ niet stantvastich/toornich/een twist en- de tweedracht maker/suspicioos/onlijd- saem/een dootlager/ een beroemer/eē bespotter/menedich/een fallarius van allen dinghen/welken gheuallscht mo- ghen worden.

Die nature der geenre ouer welken Mars heer is.

Inleydinghe In die Chiromancie

Hier is voleynt dat werck vandie Chiromanci/ende hier na voorts achter die Conclusie/suldy achtervolghende vinden die Prognosticaci in die Chiromāci. zc.

Inlepdinghe In die Chiromancie

Conclusie van dat werck van Chiromancie.

Gerbaer ende duechtsami-
ghe Leser/ ick hebbe ghe-
wilt met dese corre woor-
den dat eynde te zijne van
onse Chiromancie/op dat
ick v niet moeplicke en si met meer om-
lopinghe ende wtweghen/ in welken
is dat sake/dat ick alledinck wel op zijn
hoofte gheraecht hebbe/ghelijck als mē
sept) dat is het ghene/nae den welken
ick ghearbept hebbe. Is het saeck dat
het anders si/soelaer ick mijn duncken/
datmen my alsulcx hoort toe te gheuen
dat ick dit hebbe dorren bestaen. Wat
in grootedinghen/is het ghenoech/een
goede wille hebben ghehad. Sum-
ma/ick hebbe also alle dese dinghen ge-
tracteert/dat oock dien nacomelingen
ghelaten is derren te vergaderen/ende
ick en hebbe niet ghewilt dat dese const
also perfect wesen souden/datmen niet
meer daer by en soude ofte en mochten
doen. Ja hy sal my een seere groot aen-
ghenaem dinck doen/die onse dinghen

alsoe emendeert/dat hy betere en
de ghepresender bi breent/
ick laet staen dat
ick dat self
de qua
lijck nemen
soude/ Blijft ghe
sont/ ghy die dese leeft/
wt onse parochie Steynheij
Datum Jnt iaer. 22.

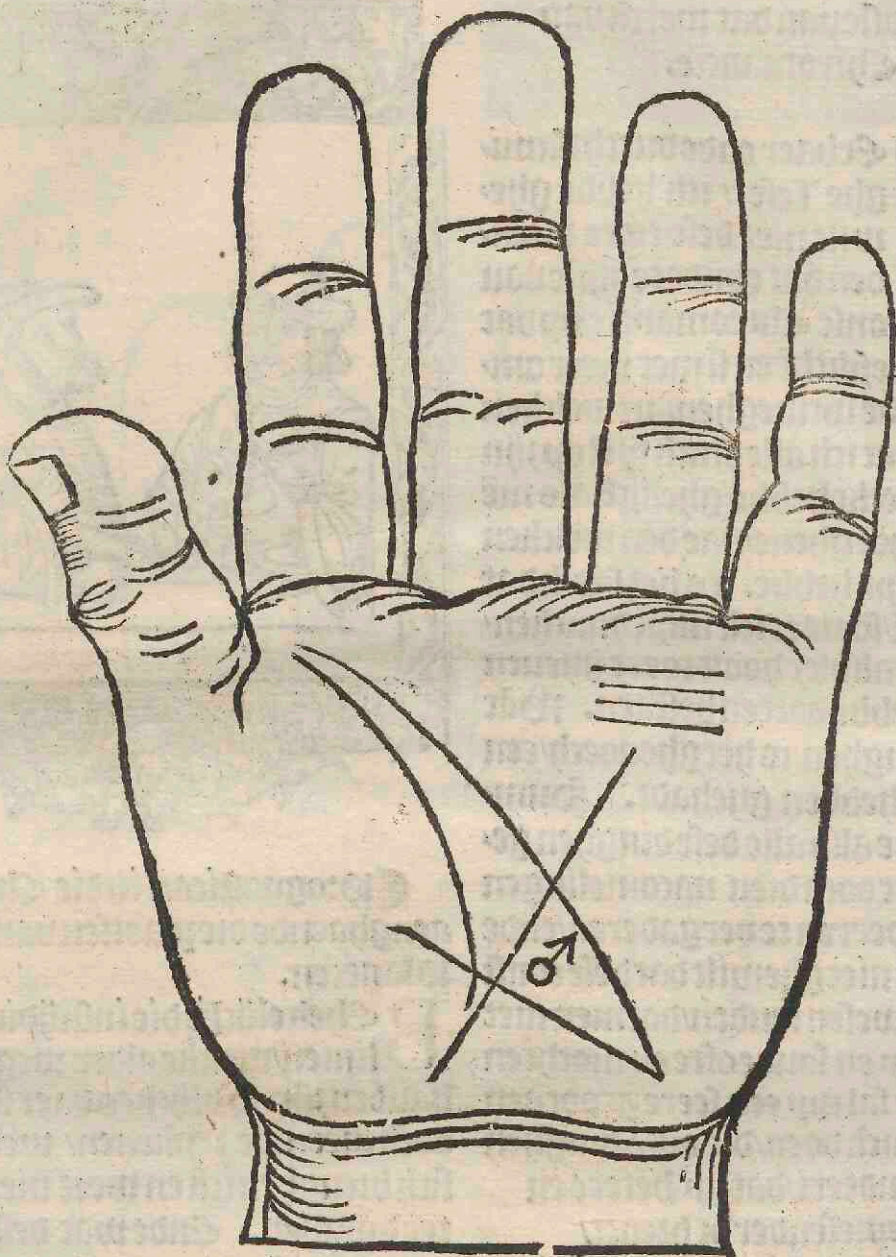

Prognosticaci indie Chiromanci
aenghaende die plaetsen van die seuen
Planeten.

Beheltelijckedie insnijdinghe ende
linien/welcke alder weggen in die
handen zijn/so blijcken daer somwijlen
oock vreemde tepkenen/ welken voor
sich brenghen ick en weet niet/wat gro-
ter dinghen. Ende wat dese beteyke-
nen/ heb ick met grooter naer stichept
ghearbept om hier by te scrijuen/ende
dat met der selfder cortheit/met welcke
ick pleech na mijn manier. Wi hebben
op een ander plaets gheseyt die narue-
ren der tepkenen/ende wie van die pla-
netē die heer si van een vegelijc/nv laet
wy ondersoecken/ wat indie planeten
die suspecte tepkenen doen/ick en segge
niet die tepkenen/welcke in den hemel
zijn/mor die welke den vinghe-
ren zijn tepkenen der
Planeten.

Inlepdinghe In die Chiromancie

¶ Van die plaets Marsis.

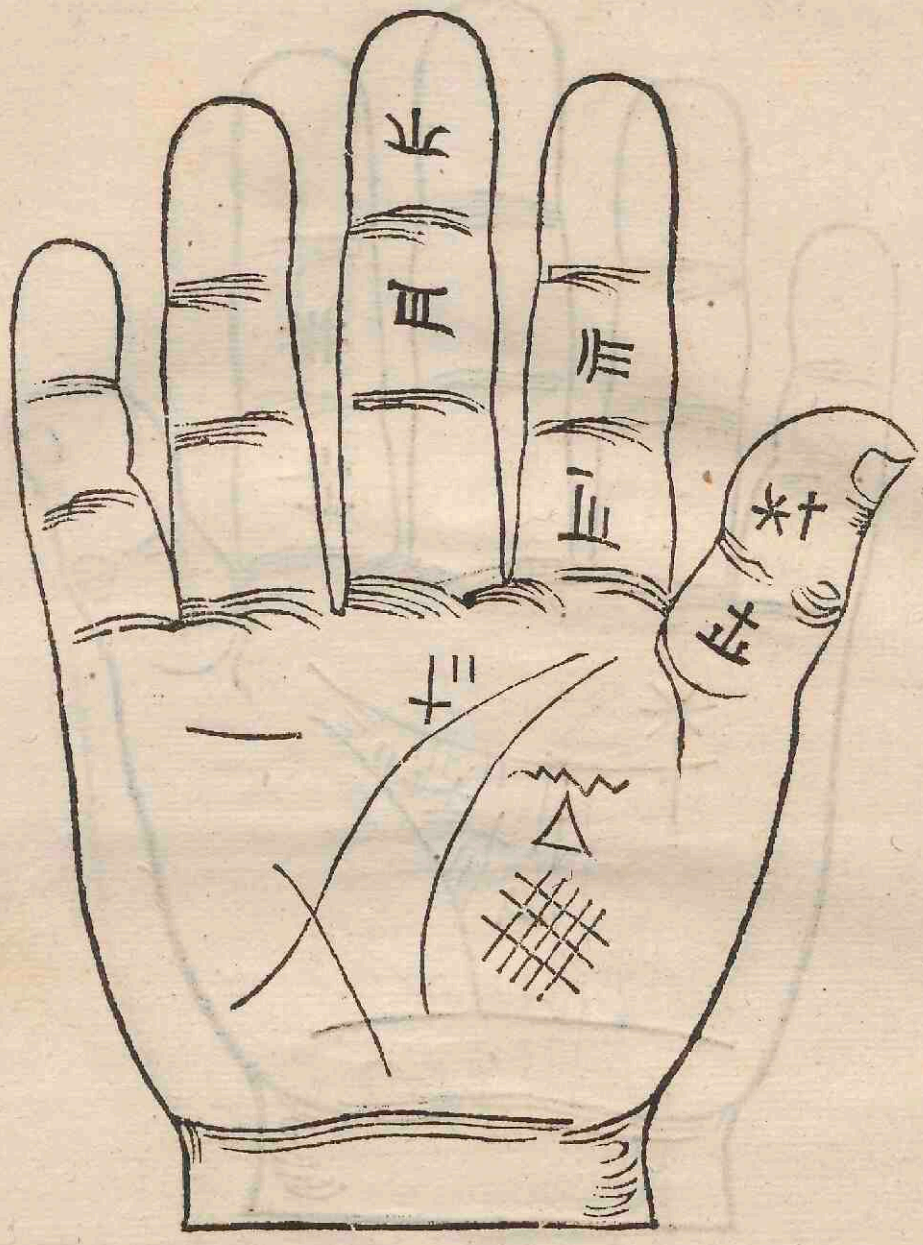

Marsis
plaets
in dat driecāt
Daer om liet
ghi daer ald?
danighe tep-
kenen/gheto-

ghen in dese maniere/dese is een frae
tialist/ende sal gheworcht worden met
een strick. Die ander drie omtrent die
tafel des hants/betepkenen stouticheit
hartneckichept/straffichept. Daer en
boouen doerbrenghinghe zijnes patri-
moniums/een ouerualler zijne magē
ende vrienden.

Inlepdinghe In die Chyromancie

Van den vingher Veneris.

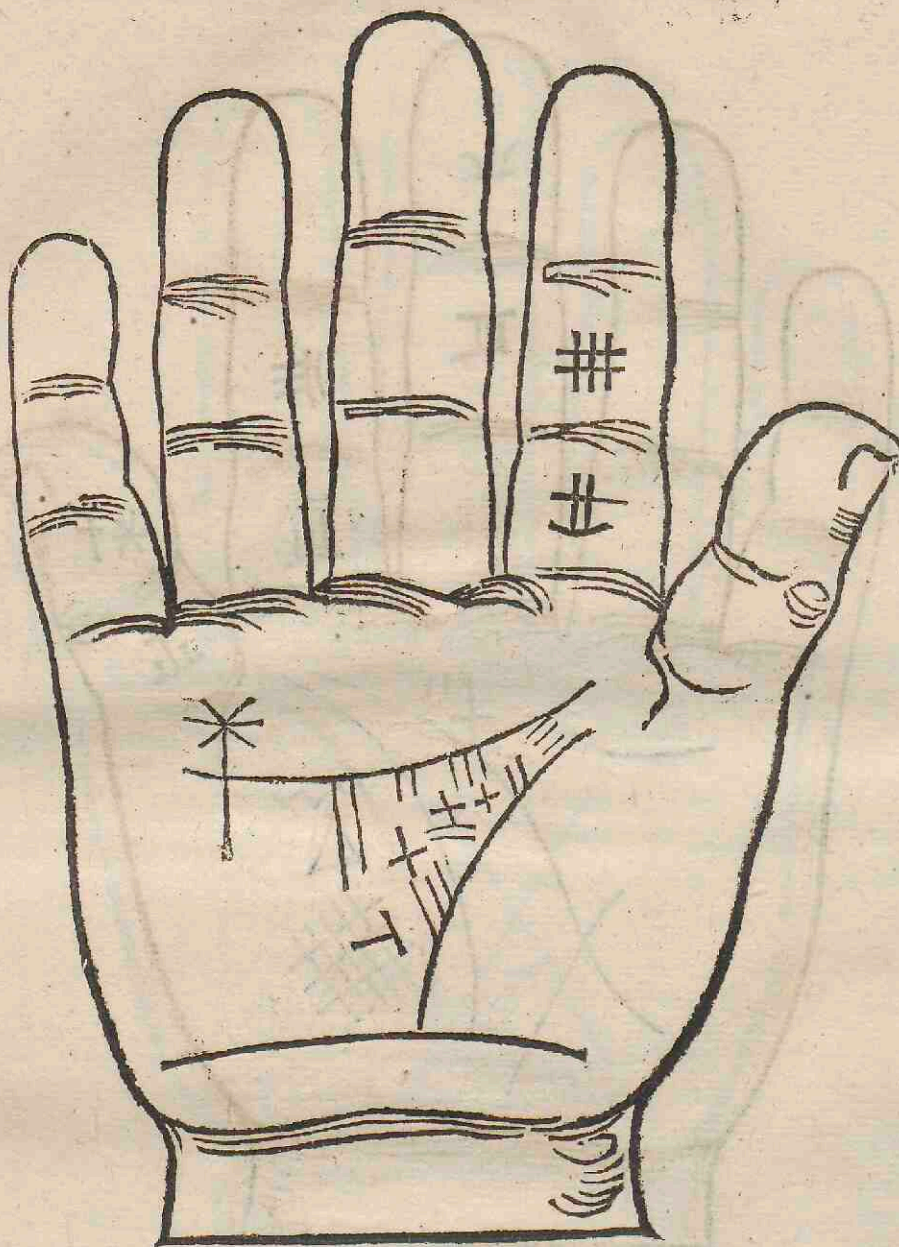
rich Veneris. Daer om siet ghy in die eerste iunctuer aldusdanighen tephen

Ven^{us} heuet den dupm in/mye d; myps/welc ken om dat sy aen een geuoeghet is/wordt geno^{ot} dē bar

dese sal ghemeepnljckē in alle dinghen gheluckich zyn. In die anderde iunctuer/arm. Omtrent den naghel/dat hy sal hebben een melaetsche gheboerte. Anders alcht betepkent het Venus hint indie plaets Veneris/ende ghenei ghet tot incest/een ouerspeelder/een sla gher zinder hupstroutwen/ende bison der is dat saecke/dat dese tephenen ghesen worden in den barch.

Mypus) dat is het tide/al daer die zee nē v gaderē

80
C Inleydinghe In die Chiromancie

Van den barch Jouis.

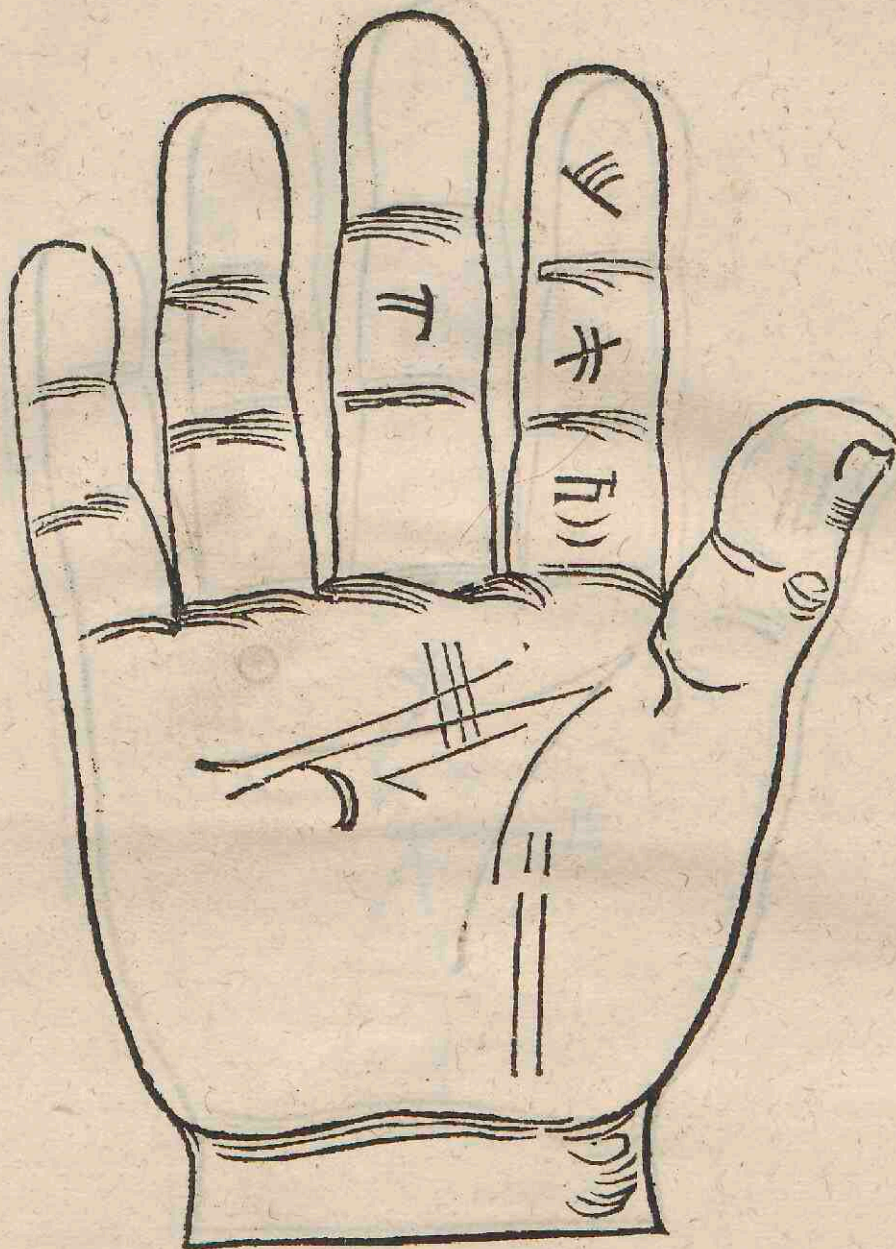
tephent. In die eerste iunctuer berey-
 kenen si eenen ooverspeelder. In die

Iupiter
 heeft ooc
 zijn tekenen/
 welcken besit
 den wijser/de
 se tekenen heb-
 ben wphyer
 onder aenge-

oppersten/rijckdommen/bysondere in
 zinnen ouden daghen. Die ander voer
 ghemeynlicken gheen toecomende din-
 ghen en thoonen.

Inlepinghe In die Chiromancie

Van die vingher Saturni.

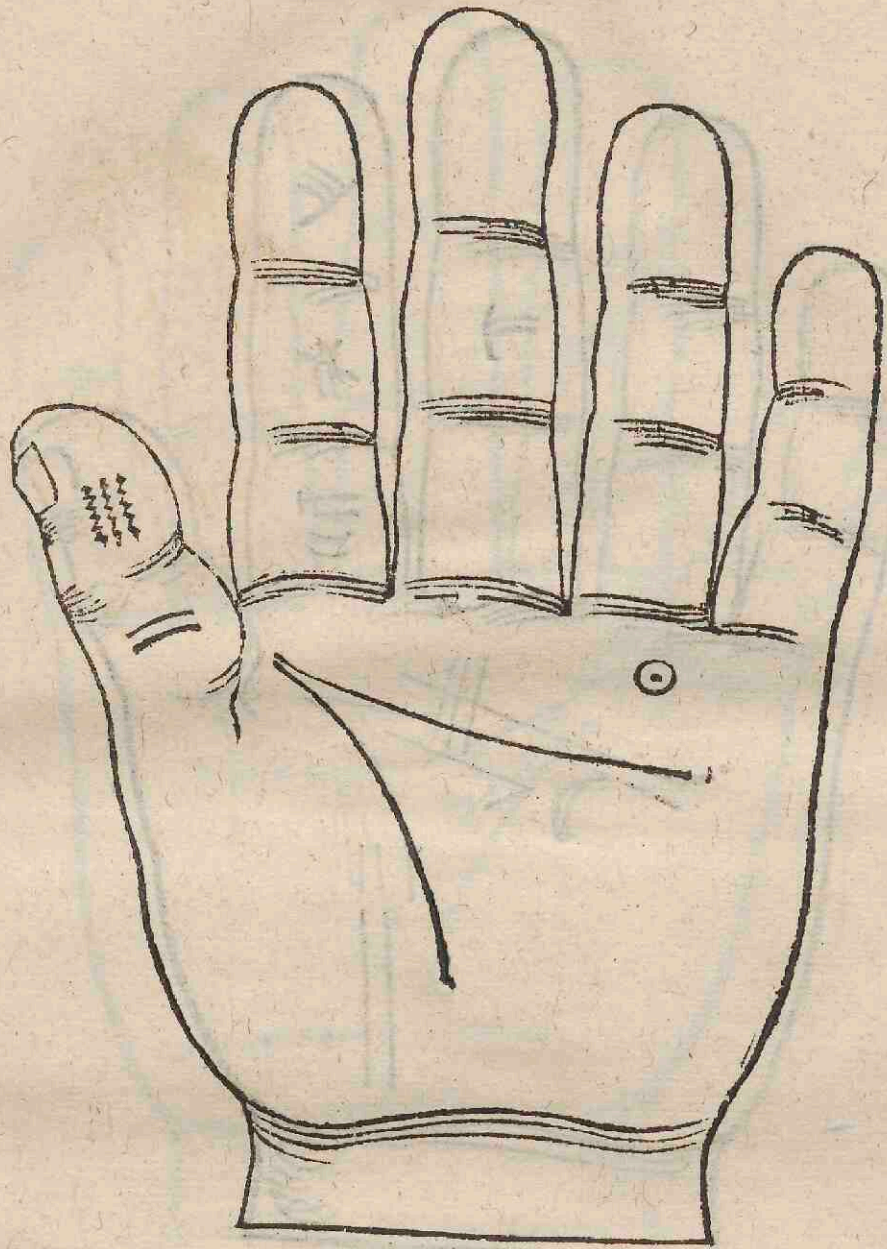
ben wy aldus aenghetepkent. Ende si betepkenen ghandelicken een mensch/

Saturn? in die andere die leste/heuet hier de middelste vingher in ende heeft zijn bisondere teykenē/dese heb-

welken gheheel Saturnicus is/welcher natuere/ghy eens deels weetet/wt die voorgheseyde dinghen/en een deels wy noch segghen sullen hier na.

Inlepdinghe Indie Chirromancie

Van den vingher Solis.

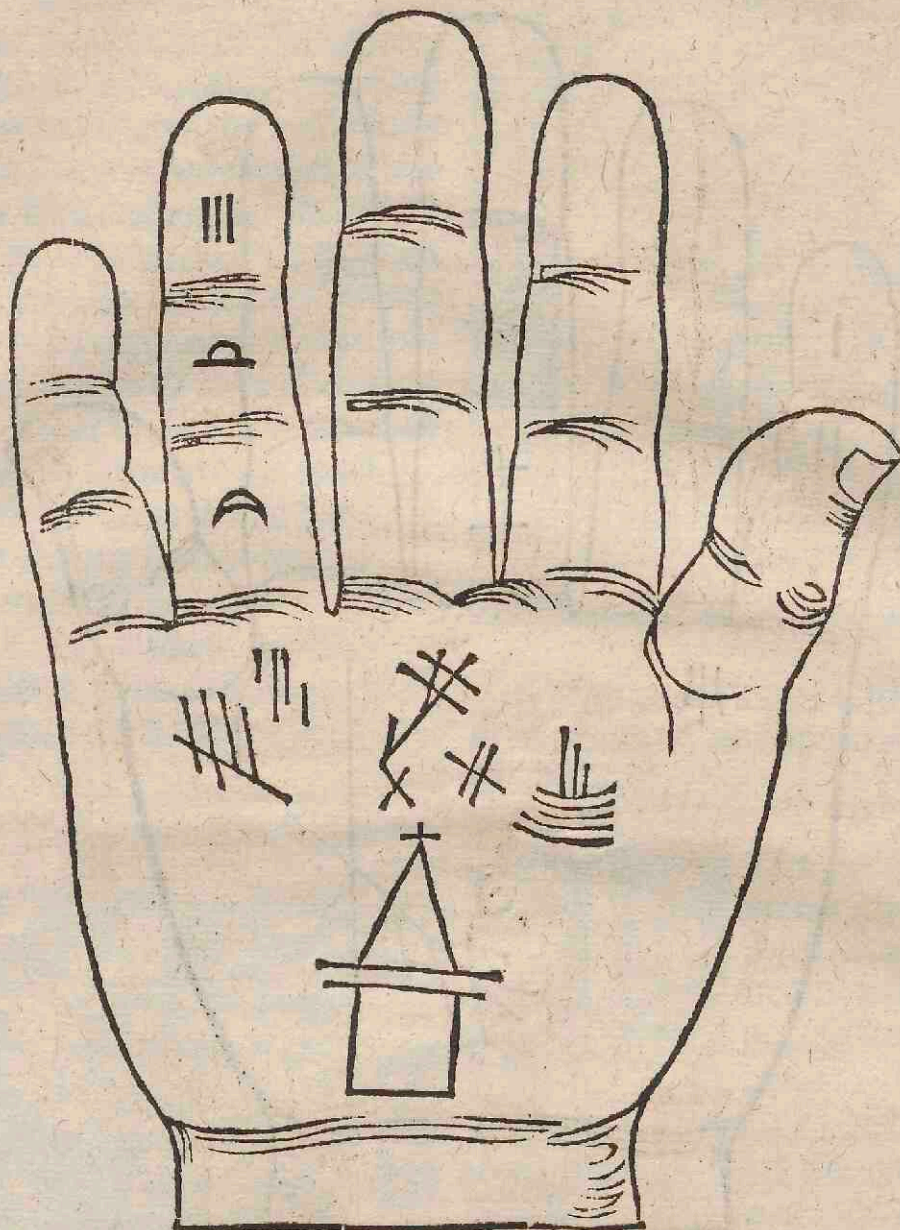
gher Solis/ende beteykent een lanck le

En linie ghemae-
het in dese ma-
niere/ in den
vingher linck/
welch proper-
lick is ghehie-
ten/ den vin-

uen/ende voo!spoet/ende alsoe wat an-
ders daer blycht/dar is wt quaet.

¶ Inlepdinghe In die Chiromancie

¶ Van den vingher Mercurij.

sehere linien/wt den welken een Mercuriael ghekent mach worden/cortelic

Den minsten vinghere hebben si toegheschreue ende toe geschiet Mercurio/ ende met ten selfden ooc

kenneemt dese. Sommighe van dese betepkenen beneficien ende officien/de andere droeffenisse/ melancholie ende benauwichept.

Inlepdinghe In die Chiromancie

Van die plaetse Luna.

van die restrikt af stighen die voorgescreuen linien/welken ghy siet/betep

Die plaetse Luna is van de smijtinghe des hādes/ oft vand; ander mijs. Is dat saecke dat daer wte/

kenen onvernuchthept. Anders in die plaetse Jouis/betepkenen si een buf fel ende een mal mensche/bysondere/is dat saecke/dat het si in eenre vrouwen/welken van natueren ipet te wijs en zjn.

Inlepdinghe In die Chiromancie

Conclusie.

D Vechtſamighe leſer/ghi hebt tot
 telick hier die teikenen der plane
 ten/wt welcken/buyten die Astrologi/
 ghy moecht weten/onder welker pla
 nete een peghelick menſche gheſtalt is
 neemt int goep deſen onſen arbept/en
 de beghint deſe handelinghe met dien
 werckente beſoecken/ om dat wy nyet
 en ſchynen hier tevergheefs ghearbeit
 te hebben. Daer is alleen van nooden
 oordelinghe. Den arbept is alſo
 cleyn/en alſo by na niet/dat
 ghi dat alte ſamen ten
 minſten eens oft
 tweemaal
 gheleſen zijnde/ſalt mo
 ghen verſtaen.:

Van oordelinghe te gheuen wt dz
 aenſchouwen des voorhoofts/Dat eer
 ſte Capittel.

Dat boeck des Phyſiognomi/op
 die ryghe dat anderde boeck.

Ick weet wel hoe dat
 men nyet en hoort te
 ſtaen ende gheloof te
 ſetten/ in dat voorho
 uet/welcken terſtont
 verandert wordt nae
 alle paſſien. Dan dit ſie ick alre wege
 waer ghenoomen te zijn/dat ghemeyn
 lickē ſommighe nergkens beter wt en
 mooghen worden ghekent/dan wt dat
 voorhooft/ende daer om/alſo onder die
 ghemeynſpraken ghecomen is/dat wi
 ſommighe hieten te hebben een doerge
 wrenen voorhooft/te weten den ghenē/
 die haer ſchaemt ſchoen wt gheroghen
 hebben/ende dat daerom/dat die ſcaem
 te nergkens meer en blyckt/dan in die
 ooghen ende in dat voorhooft. Welckē
 is dat ſaech/dat wy nu toe laten/het en
 mach niet te vergheefs zijn/dat welckē
 in eeren wordt ghehouden in alſoe veel
 byſpraken/ ende wt prophetien oopen

Een doer
 ghemeynen
 voorhooft.

C Inleydinghe In die Physiognomie

baer is dat het niet en is het achterste voor ofte onbehoorlich is het saecke dat wy byten alle die anderen lidmaten onse beghinsel sullen nemen al van dat voorhoofd. Want het is een ander re-

dene van een breet/ een ander reden van een ront voorhoofd. Welken dat het noch veele pleynre mach zijn/ alsoe willen wy alle dit met corten woorden oopenen ende verclaren.

En stont verheuen voorhoofd.

Welkere voorhoofd int ronde op ghaende verheuen is/ wordt van sommighe ghepresen/ bysonder is dat saeck dat het wel ouer een coemt met dat houet. Is dat saeck/ dat die rontheit in neemt/ die verheffenissen der siden van dat slaep/ ende si hier ende daer sonder hayr ende kael/ beteykent die heerliche den des verstants/ eerghiericheyt/ goet duncken/ ende alsodanighe dinghen/ de hoemoedighe menschen achtervolgen. Een vel dat kael is ende sonder hayr gepleynt/ ten si saeck dat het si tusschen de bouenste superfici des noesen/ beteyket een weerlich mensch/ sonder religie/ be driechlich/ ende toornich. Een voorho uer gherimpelt/ ende betoghen mit ropelen/ nochtans in dat middelscheuyt

neer ghaende/ heeft een dat alre quaerste instat ende ghebreck/ met twee ander die alder beste duechden/ grootmoedicheyt ende verstant/ te weten wreetheyt. Een seer groot voorhoofd/ ront kael/ beteykent een stont man ende doerloeghenachtich. Een lanck voorhoofd met een lanck aensicht/ ende dunne kin beteykent tyranschap ende wreetheyt.

Een ghemengt ende swellende ouer midts groote vetticheyt des aensichts/ beteykent onstantachtich/ eenen phlegmaticum/ plomp/ grof. Dese zijn ghe noech gheseyt int ghemeyn/ ende impt corte woorden/ soe veel als het van node is tot wetenschap/ ende kennemisse van die Astrologie.

En seer groot voorhoofd.

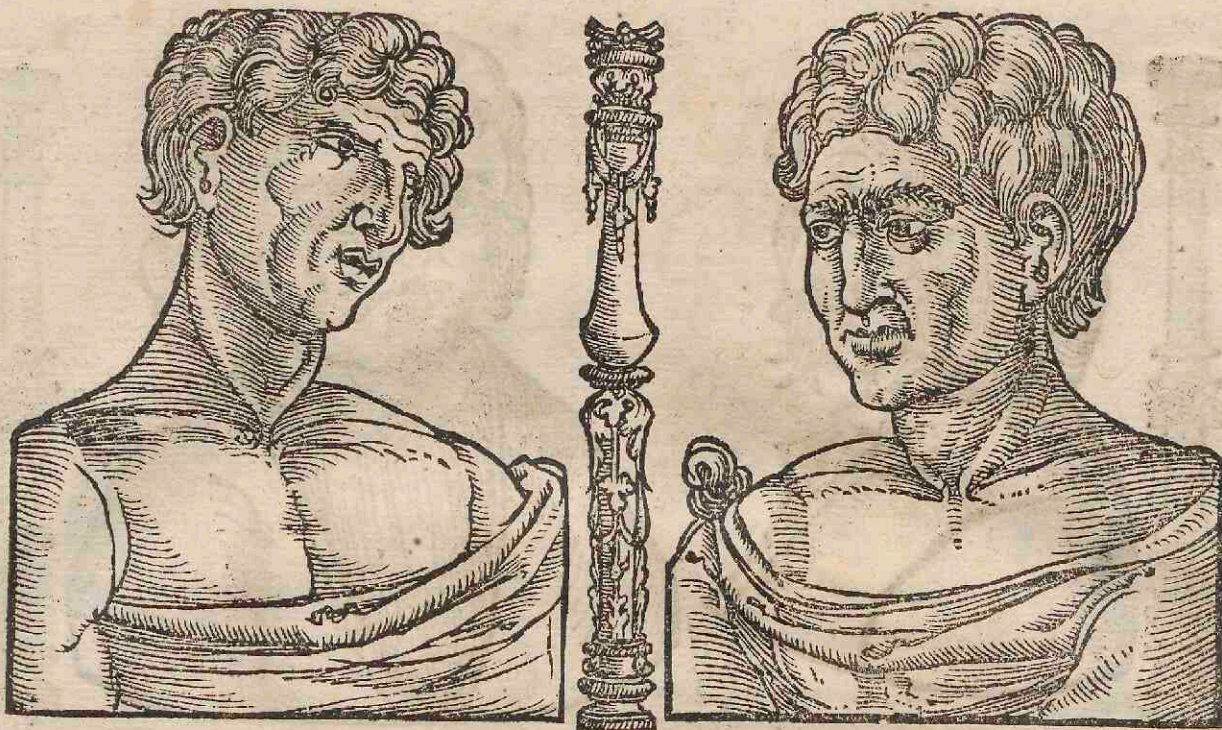
En lanck

Gemē ghet.

Kael.

Gerimpelt

¶ Inleedinghe In die phisognomie

¶ Van de oordelingheder wijnbrau-
wen/ Dat anderde Capittel.

Ende die wijnbrauwen selfs in ghe-
toghden in byspraken/ alsoe die zijn
hoornen op streckt/ ende wil hem selue
verheffen/ bouen alle andere/ wort ghe-
noemt/ superciliosus/ van die wijnbrau-
wen/ welcken niet seer vreemt en is vā
die waerheit. Het bewijst niet de waer-
heyt/ is dat saeck die wijnbrauwen zijn
te samen gheuouwen ende hart/ of zijn
si root/ een onschamel mensche/ sonder
schaemte oft schande/ hatich. Witte wij-
brauwen een wijuer man/ gheringhe
louende ander luy woorden/ heestelick/
onuerstandel. Hoe wel dat die alder
quetste zijn/ die by een ghewassen wijn-
brauwen/ ende die malkanderen raken
welcken betepkenen/ een swarte conste-
naer/ een plagiaer (dat is een die eenen
vryen man vercoopt oft huydt/ ofte hel-
pet verhemelen om een eyghen knecht

te maken/ oft dier ghelijcken doet) item
die ghestalt is ende gheneicht tot swar-
te consten. Welcken ick oopenbaer ge-
sien hebbe/ in oude roouenaersters/ die
welcke nu tot den brant ghelept zijnde/
aldusdanighe wijnbrauwen voor haer
brochten. Die sommighe kittelen ha-
re wijnbrauwen/ ende schynen haer sel-
ue een weynich te roeren/ welcken dier
ghelijcken een tepken is van stoutheyt
ende woemmoedicheyt. Die dicht vā
harden hayren zijn/ betepkenen recht-
opheyt van herten/ niet dubbelt/ sachte
ende ooc slecht/ ende recht ghelijck ouer-
malkander staende mit buyen hayren/
betepkent een getempert ende ghema-
tichde complexi/ ende eerbaer.

Dichte van
harde hare.

Sachtende
slecht.

Roode
wijnbrau-
wen.

Witte

Si een
gewal-
sen.

88
C Inlepinghe In die Physiognomie

**Van die oordelinghe der ooghen.
 Dar vijfste Capittel.**

Ende dier ghelijcken gheuen die ooghen te kennen/die eerbaerhet en de oneerbaerhept/ende dat oock oouer midts ghetuychenisse onses salichmakers/sprekende aldus in den Euangeli. Ofte v ooghe een schalck waer/ich ben goet: ende op een ander plaets. Is dz saecke/ dat v ooghe recht op is/ghansu lichaem sal claer zyn. Daer om die oordelinghe ende merckinghe is aldus danich. Siet ghy yemant verciert myt supuerlijcke bequame ooghen/ende de wacker wesende/open/claer/blikende/middelbaere/niet alte ront/wt die proporti/salmen iudiceren een gesont herte ende kups. Mer dien de ooghen wt hanghen by nae buyten die gaters/ in een manier vā doperen (gelijckerwijs mē dat selfde mach sien in weymich mē schen) beteykenen so bouen maten ver

sust/grof/plomp/daer toe oock ghullich ende oncupsch/loep/loeghenachtich/en simpel. Dier gheliken/waer dat saeck dat si waren alte groot/ende van miraculoose ende wonderlijcke openinghe. Weder om contrari/diepe/beteykenen nydich/boos/een maker van alle quaet toornich/ende suspicioos. Heeft daer yemandt ghedruete ooghen/als mette welken staerden nae een wit/beteykenen wreede keerls ende tyrannē. Daer si staen endrijuen/ ende ghedraept worden ghins ende weder (welcher maniere is vanden ghenen/die alle haer scaete van haer gheworpen hebben) beteykenen oncupsch/loeghenachtich/maer alre quaetste is/waert dat si warē blikende als citryne/oft die verwe fucne/welken eenrehande blancker is. Somighe druppen haer ooghen/ ende zyn rootachtich/welken niet en beteykent een natuer/mer vochticheyt des brens ende oueruloedicheyde phlegmatis. Hier af ghenoech.

Mathes in
 xx. cap.
 Die selfde
 int selte.

Summerlic
 ke ooghen

Wistchēde.

Diepe
 gedruet

Drupe
 de ende
 rode og
 ghen.

Inlepinghe In die physiognomie

Van die ooreelinghe des noesen Dat vierde Capittel.

Dat byspraeck vanden noese Kenoceron des beests/ toemt te pas in den ghenen/dieden anderen beghecke. Die een cromme gheroefde noese hebben die hebben dat voor een natuere/dat si ander luyden lichtelick bespocce. Anders hoe wel dat het selfde/bi die van Persen tot groter eer is/met den selfde crommen noese u tiert te wesen. Selijcherwijs die historien van Zenophontis ende Plutarchi vertellen/dat haren Ferrus hadde also danigen/ende tot desen dach toe en stelen si niemant in die dignitept/dan die

Ferrus
voes ge
roeft.

uiter maten wel ghenueft is. Si segghen dat dese bouen maten stout is gheueest/ende daer by ooc een ghecker ende vroem. Waer wt si nemen/dat si in schempers ende oock stout zijn/die ald? danighen noese hebben. Bedueghers verraders/roeuers/ghierighe/die ghenen die ghecromde noesen hebben/ghelijcken den hauick/ende ooc die arents. Maer de hebben met cromhept ee verheffenisse op die noese/ende die cromhept ee weynich slappede (van dese is een ander oordelinghe) Dese zijn gheimenlicken liberael/ vroem/welsprekende/ende houerdich/her en waer saeck/dat het uiterste vande se gescharpt waer/welken hoe dat het scarp is/hoe datter den selfde maect toerigher/straf/ een dieheimtsoecken ma

Ghecromme

Verheuen bouen.

Inleydinghe In die phisognomie

ket. Hier is die alder meeste verande ringhe/ia dat daer by na gheen andere distincci ofte onderschept van die aen sichten en is/dan by den noese/ende by sonder nochtas dat onderschept/in die lancce/dicte/ende cromte. Wy hebbe nu gheseyt van die gecromde. Die lā ghen/is dat si in die siden seer veer wr kighen/die rechtopheit van herten/dan die hem seluen niet wel en houden van lichaem ende kuyfthept/wel ghestelt vā mannelichhept/gheneycht om metten vrou personen te doen te hebben.

Tanghe.

Die dicke ende wijthept der noesga ters/brengghen by/plomphept van ver garen.

stande/mallichept/beschempinghe/be droch ende onmateliche begheerte/tor den vrouwen.

Greet in dat middel/ **E**ene ende een wey **de noes** nich ghedruet plat/ende boouen verheue opwaerts/be tekent eenen loeghenaere/ spits/wreedt/ kalachtrich/en de derten.

Eenen langhen noese ende al euen rōt/ betepkent roofachtich/ende neemachtich/ende gheneycht tot quaet/doer een eenrehande schickinghe van god. En dedaer is oock een onderscheydinge in die verwe. So wanner si lootachtich vael is ofte root/oft te minsten doerge weeft met roode draepkens in dat eyn de/oft met stipkens/ mercket daer wt een heerlich dronchaert/een snijper/dor stich/werm van leuere/ gheneycht tot doerslaghinghe/door oueruloedichept

Tā ver pēt rōt

baelaf/ rōt

Van die siecten/ ghestalt tot morphem/welken is een beghinsel ofte species van melaetshept. Dit tephenē wy buyten af metter haest aen/ oft daer te mant weten woude van die bedouen ionghen en maechden. Want dat wort bisonder ghekent wt die noese. Dat weeck been/welken is dat topken des noesen/is dat saeck dat hem laet clouen ende mach met den vinger in dat tastē worden gheclooft/ het is een tepken/d; die knecht ofte die vrouwe bedouen is. Daer zijn noch veel andere welke wāc si hier niet by en brengghen/alsoe veel te liener slae ick de ouer ende gae voorbi

Tepken non vā bederfē māt.

Inlepdinghe In die phisognomie

Van die Phisognomi des mōts ende watmen wt dat aenschouwen vā dien/mach nemen. Dar vijfste Capit.

Wij sullen met een reden wt spreken die Phisognomi des mōdes ende der lippen. Daer is een grooten mont/een oopen mont/ende een enghen mont.

Een oopen mōt.

En open mōt mit welckē wi sken bysonder ghestelt die gelipte francken beteyhet stout wedspannich/ōcupsch/loegenachtich/eē bedrieger/ōkups ende dat oordelinghe en heeft my noyt bedrogghen. Weder omme contrarie een enghen mont/beteyhent een houder ende bewaerder van heymelicken dinghen/leptch/ledich/sober/hups/blop/en

Een enghen mōt.

de milt. Voort laten wy den medicynen/stinckentheyt des adems/ende der tanden/welcken van den selfden ooueruloedigher ende gheleerder wordē ver tooghen. Dit is beuonden doer experiencie/dat die veel snaps hebben/welcker lippen dun sijn/ende oock welsprekende/veel woorden/vermistich/veruaren/verstandel. Die groote lippen hebben/ende die haer benedenste lippē hanghen/alsoe dat die tanden daer wt hūken/beteyhent plomp/heel/dien yet leeren en konnen/arch/oncupsch/onstāsachtich/ende quaet.

Groote lippen.

Item in s*ij* i. voors/staet geset Capit.v. Daer voorsuldi nemen/dat derde Capittel.veruolghende so dat claerlycken blyct.

iii.

92
C Inlepinghe In die Physiognomie

Van die Physiognomi des tonghes ende der tanden. Dat selste Capiteel.

Die tonghe is voorwaer een cleyn lidt/mer groote dinghen potchen de/een boos dinck/dat welke men niet curieren en mach/vol van dootelickse nijnt/ ende soe veel te quader ende hinderlijcker/omme dat het niet en kange noech worden ondersocht wt die Physiognomie/noch wt eenighe ander maniere. Men merckt daer nae so men mach/seldē is si haer selues ghelijck/ dā aengaende die behindinghe des tonghes/ende welsprekentheyt. Sooue

ende onmatelijcke ende langhetongen maecten die behindinghe. Weder omme dunne ghescherpet/ghewijlt/ in die manier van een aper/brenghe voor haer welsprekentheyt/doertoghenheit loosheyt. Hoe wel nochtans dat die Astrologie/hier wat anders versieren/niet legghende op dat ghebreck des tonghes/die behindinghe/mer op Mercurium/om ghekeert ende eerselinghe ghaende. Mer van dese op een ander tijt. Die selfde reden is oock van die tanden. Is dat saecke dat dese dick zijn ende honts tanden/ om die starchheyt beteykenen si een lanckleuen. Iken kan niet mercken wat hier veel woorden van noode zijn. Men mach veel ou-

*Et gro
ue tou
ghe.
Et dicit
ne tōge*

Inlepinghe In die Physiognomie

Tandē die verwelcht sijn.

de stoche luy sien/welcken noyt in haer tanden enighe seerte ende pijn ghelede en hebben. Weder omme/verwelcht oft verrorachtich/wagghelende/ghast/cleyn/ betepkenen cortheyt van leuen/oueruloedicheyt van hitten/quade humooren/ende aldusdanich sijn ghemeenlickendie tanden der gheenre die Cholericci sijn. Anders/dat herte aengaende en schijnen si niet te veranderen welcken oock waer ghenomen is. Daer

si verschepden wt malcanderen gheset sijn/oft buyten die ryge staen/die schijnen te betepkenen een licht calant/een keepker/goerdunckende/pompoos/ende onstantachtich.

Verschieden gheset

Van die kinne. Dat seuende Capittel.

Ick sien dat die philosophen ee drachtelicken oover een comē als van die kinne/dat/ghelijcker wijs een omme ghe-

cromde noese/ofte crom gheroofde/ofte scherp/ betepkent altoos toorn/stouticheyt/tyranschappe/also segghen si/dat een scharpe kinne oock alsulcx soude betepkenen. Dit moet ick voormaer int licht brenghen/van dien menschen/die eenighelidtmaten af ghecorz sijn en de beroof/hoe dat wi ons naer stelijcke sullen onthouden van die conuersacien

94

Inleypdinghe In die Physiognomie

Die natuer
van die ghe
schendt zyn

der selfden/ ick segghe van dien genen/
die welke berooft zyn van enighe lid-
maten/van dier natuere/ niet met den
wercken/ ofte ouermidts eenighe qua-
de handelinghe. Hoe wel dat dit schijt
by auontuer curiosos oft alte superstiti-
cos te wesen/ nochtans het is ghescre-
uen van seer wijse mannen/ wt welke
by dese dinghen ghenomen hebben/ te
weten/ wt Saleno/ Hippocrate/ ende
wt denghenen oock welken dat auont-
tuer niet wel mede en ghaet/ te weten/
die berooft zyn van haerē ooghen/ van
noese/ mont/voeten/handen/ ende de cre-
pel zyn niet dat een been/ ofte van wel-
ker/ het oopenbaer is/ dat si Saturnici
zyn. Ick segghe dattet sal superstitiosos
schynen te zyn/ dat ick segge/ ende ic seg-
ghe nochtans dat waer is/ ende ick seg-
ghe dat selfde oock stoutelick. Die Sa-
turnici/ ende die Iouialen/ ende Marti-
alen/ ende Venus kinderen/ scheelen on-
der malcanderen/ ende dat moecht ghi
sien/ in die vergaderinghen/ ende versa-
minghen der menschen. Daer schijnt
pet tusschen te comen/ ick en weet nyet
wat/ nadē mael dat met der waerheit
het anders niet en is/ dan een contrari-
ghestakenisse der planeten/ ende een o-
gheluckicheit der aspecten. Want Sa-
turnusoudt is ende drooghe. Juppi-
ter heet ende vocht. Hoe mach dat nu
gheschieden/ dat hitte ende coude/ mal-
canderen niet contrari en souden zyn?
Weder om Saturnus maecht traghe/
tap/ vast houdende/ ende bupch/ rupch/
quaet/ ontractabel. Jupiter maect be-
leeft/ bupchber/ leerber/ en milt. Daer
omme dat daer is in die qualiteptē der
planeten/ dat selfde maecht in den men-
schen die qualitept der planeten/ na die
toeghenepchthept ende influenci van

een peghelick verstant ende ingheboor-
ren natuere. Daer om wie sal die na-
tueren van dese moghen vereenighen/
oft wie sal hem seluen hier wt ontwer-
ren? Mer die dat wt die Astrologi ge-
leert heeft/ die weet/ wat men eenen pe-
ghelijcken toe gheuen sal/ hoemen eenē
peghelick tractieren sal/ ende handelen
ende sal moegen somtijts een wepnich
slap maken ende laten war/ van zynen
sinnen ende ghebrecken. Ghelijcker-
wijs Venus/ welke van natur en nyet
en staet met Mars/ nochtans in haer
sachtthept tempert si die wreecheit van
den anderē (te weten Martis) Doort
van die ghetepkende/ is dat alre wegē
ghemeyn ghenoech/ welken si toefcrig-
uen Aristoteli/ dat een peghelijck hem
seluen wachten moet vanden ghenen/
die godt ghetepkent heeft (oft die natue-
re) Doort vanden genen/ die onder Sa-
turno hoozen/ heeft seer proper ghescre-
uen/ den alre gheleertsten man Marti-
lius ficinus/ int derde boeck/ de vita ce-
licus comparanda/ dat is/ van dat leuē
van hier bouen te vercrighen/ welches
woorden zyn dese/ ende luden aldus.
Saturniys kinderen worden onreynne/
onwetende/ onsoet/ nijdich/ droeuich/ te
vooren ghegheuen ende slaende tot die
wilde boose ghesten/ Schuept veer ha-
re gheselschap. Want Saturnus fe-
nijnt lept erghens gherust/ ghelijcker-
wijs si weuel sonder vlam. Het barnt
dicwjl in die leuendighe lichamen/ ge-
lijckerwijs aenghesteken si weuel/ ende
het en verbrant niet alleen/ mer het ver-
wilt aldat daer by ende nae is met een
schadelicken walem/ ende vergeeft den
ghenen die daer by comen. x. Dier ge-
lijcken oock die Iouialen/ die wordē on-
gheluckich doer by wesen van enighen

Aristo-
teles.

Marti-
lius fici-
nus.

Inleydinghe In die phisognomie

die alsoeghetekent is. Aldus langhe hebbe ick vertelt die woorden Sicini. Men seyt dat Appollonius Thpaneus te Ephelen vant een oudt Saturnijns man/welcken die ghanste stad vergheuen hadde mer pestilenci/alleen ouer midts zijn teghenwoordicheit. Dese dinghen na den mael dat si copioos ende oueruloedelicken ghetraecteert zijn

vanden seluen wijsen man/ die andere dinghen voort/die laten wi den naer stighen leser/her is ons ghenooch/dat wy den auchoor ghewesen hebben.

Appollo-
ni? Thi-
aneus.

Van dat hapt ende andere acciden-
ten. Dat achste Capittel.

Aldus sullen wy te deghen bescrij-
uen de Phisognomi des haptis
is het saeck dat wy eerst haer natuere
aentepkenen. Die haptien en zijn an-
ders niet/dan een walem heet ende dro-
ghe/ by een dicke ghewassen/ende ghe-

droocht van die ommestaende lucht.
Doer welke definici/dit inden eersten
oopenbaer is/dat oude lypde ende Sa-
turninen/daer om sond hapt zijn/om dz
daer stadighe coude is in haer crachte/
Item die Cholerici rup van hapt/vol
vlechten op harē hoofde/om die groote
hitten/ende die verbrande humoren/be-
heltelicken den ghenen/ in welker die
hitten alte groot is. Voorts dat som-

Saturnijns
sond hapt.

R i.

96

Inleydinghe In die Physiognomie

mighe haren ghecrult zijn ende omme ghedraept/dat scrijuen die medicynen toe die conduyten/welcken hart wesen de die vlecht ooc also schicken. **P**ula ten wy allensken iudiceren.

Slecht hays/sachte/dunne/beteykēt wjnuerachtich/blop/slap/een bredemalier. **T**ay ende grof/beteykent/stout/starch/bedrieckelich/gheluckich. Daer zijn sommige welcker voothoof is vol hays/haerf/slaep/ringher van hays/den seluen willen wi toe scrijuen/door slaghinge/licht van woorden/goetdickentheyt. Dan waer dat saecke dat hartheyt quaem by die ghecrultheyt/dat brenghet altyts voo: sich traecheyt van verstande. **M**er wat ghecrulde hays dat ghehelmt ofte ghehampt hem seluen verheft opwaerts als een hoorn in die hoecken van dat slaep/beteykent dat die selfde is beheept ende genepcht

Tay.

Een voor
hoof vol
hays.

tot een swaere sonderlinghe ghebreck/buyten andere menschen/ dier ghelijcken die oock root hays heeft/ maer dat welcken alle man seer wel weer. **D**at hays is het alre beste dat welke swart achtichis van blinckent swart. **E**nde van dese salmen segghen/ dat si vernaren zijn ende wijs/ diepgrondich/trouwe/ eerbaer/ dier ghelijcken oock wit/ gheel/ende graeuachtich hays/ ofte een weynich wit. **D**it laet ick mijn dinc ken/dat hier correlickē bi hoort worden gheworpen/dat ghehaelt is wt de boecken der medicynen/ die graew hays en altevroech ryp wesende/onder beghinnen te schieten/dat die in haer iuecht zyn oncuysch ende niet liden en konnen/ontydich/ende onstant achtich. **D**aer en bouen/dit is ooc ghescreuen van **A**lexandro Aphrodiseo/dz de vochticheit welcken wordt gheresolueert die mans in vlechtē/ende hays/die wordt gekeert den vrouwe in menstruum/oft in melck/is het saeck dat si ontfanghen.

Ende welke vrouwen den baert wass die selfde hieten wy viragines/ seker e wesende dat si bouen maten begheerde zyn versaminghe der mans personē

Enleydinghe In die Physiognomie

duechde ofte boenerie. Goode verwe is alder weghen suspecht/ oock in eenre ghemeyn byspraeche/ gheuende te kennen een hiete complexie. Ongheprefen verwe is/ vael ofte loot verwe/ welken betekent/ behaluen die inclinacie van Saturnus/ ende swarte gal/ oock seer quade ghestaltenisse ofte affectien van herten/ te weten haet ende nijt/ tooren/ rancoor/ arbeydinghe tot verderfennisse/ laghen. Witte vrouwen/ sacht/ ende coude verwe/ betekenen oock een coude ende sachte ende wijuerachtich. Gehelteliker daer bluesende rootheit ghemenghet is by die wicheyt/ welckē men sien mach in die Sanguynen/ ende dese verwe is onder allen niet alleen die alre ghepreefste/ maer maect oock dat daer yemant geoccupeert is in eerlijcken dinghen/ ende daer hi bequaem tot alendinghen. Voorts aenghaert de die proporti/ verstaet dit ofte het aensicht is lanck/ hier ende daer die benen der kinnebacken wtlijckende aen bep-

Gen root aensichte

Vael.

Wit.

Gen lanck aensichte

Van die Physiognomie des aensichtes. Dat ix. Capittel.

En schijn het u niet wonder te zijn dat wt alle soe veel aensichten der menschen/ nauwelickē twee en zijn die welke ouer een comen? Daer om ist datmen hier gheen seker radinghe oft oordelinghe setten en mach. Want wie mach aller menschen herten doersien? Dan is daer yemant curioos/ daer na heeft hy verwe ende proporti. Die wterste verwe ofte oock ghetempelde/ ghelijcker wijs alsse doen in schilderi/ alsoe thoont si in dat aensichte/ oft

R ij.

98
Inleydinghe In die phisognomie

den siden/ wt welcken ghy sult wichele
 een stout mensch/houerdich/ eenen an-
 deren doende onrecht/ kibbelachtych/
 bedriechelick. Ofte het is middelbae-
 re/niet alte magher/noch alte vet/ende
 beteykent bequaem tot alle dinghen
 Vol vleesch/traech/eenen phlegmati-
 cum/lanclaem/loep/blop/amoreus/eē
 Venus kint/onstantachtich/vermetēt/
 ende hoe dat daer meer vetchepts by
 coemt/hoe dat het plomper maecht en-
 de ontractabelre. Een middelbaer
 magher/beteykent verstandel/studioos/
 se/wijs/ende veruaren. Die opblasin-
 ghe der kinnekackens/als daer gheen
 vleesch by en coemt/ beteykenen wat
 anders/ als te weten/ dat vallende oe-

uel/ende cranchheyt van de heylighen.
 Een bleepck aensichte en wordt nec-
 ghens ghepresen. Safferaen gheelu
 dat welcken wt dier natuere niet saffe-
 raen gheel en is/ beteykent een vallen-
 de siecte/ofte verstoppinghe des milten
 ofte ooueruloedicheyt des ghals/ ende
 Cholere. Ende aldusdanighe en wor-
 den nemmermeer ghetoghen tot haer
 tsestichste iaer/nae dien gheuoelen der
 medicijnen. Die ander voort sien icht
 nu doer die vingher/ende dat alsoe veel
 te lieuer/want het ghemeyne dinghen
 sijn.

Een
 bleck.

Een mid-
 delbaer.

Een vol
 vleesch

Een mager

Enlepinghe In die phisognomie

Van die Phisognomie der oore Dat thiende Capittel.

eezels manieren. Spghelchoort ofte
corte ooren/ende clepne als apen ooren/
beteykenen onstantachtich/ ende oock
bedriehelick.

Spghelchoort.

Hoe wel dat die ooren van den sommighen en comē niet in dat gesichte/nochtans zijn daer open ende ooc wyde ghespreydet/langhe/ ende eezels ooren/welken men meer iudiceert ende oordelt wt die naturen des beesta/ dan anders erghent wt. Die ghedort zijn/ als met eezels ooren/beteykenen/onlustich/ ende van

Van die Phisognomie des hooftes/ Dat xi. Capittel.

Nis het sake/ dat ghy al die te samen neemt/ te wetē/die mōt/die kine/die lippe/dat hay/dz voorhooft/de oghē/dat slaep/die maken een hooft te samen wt/of vā miraculose grooth; of cleij

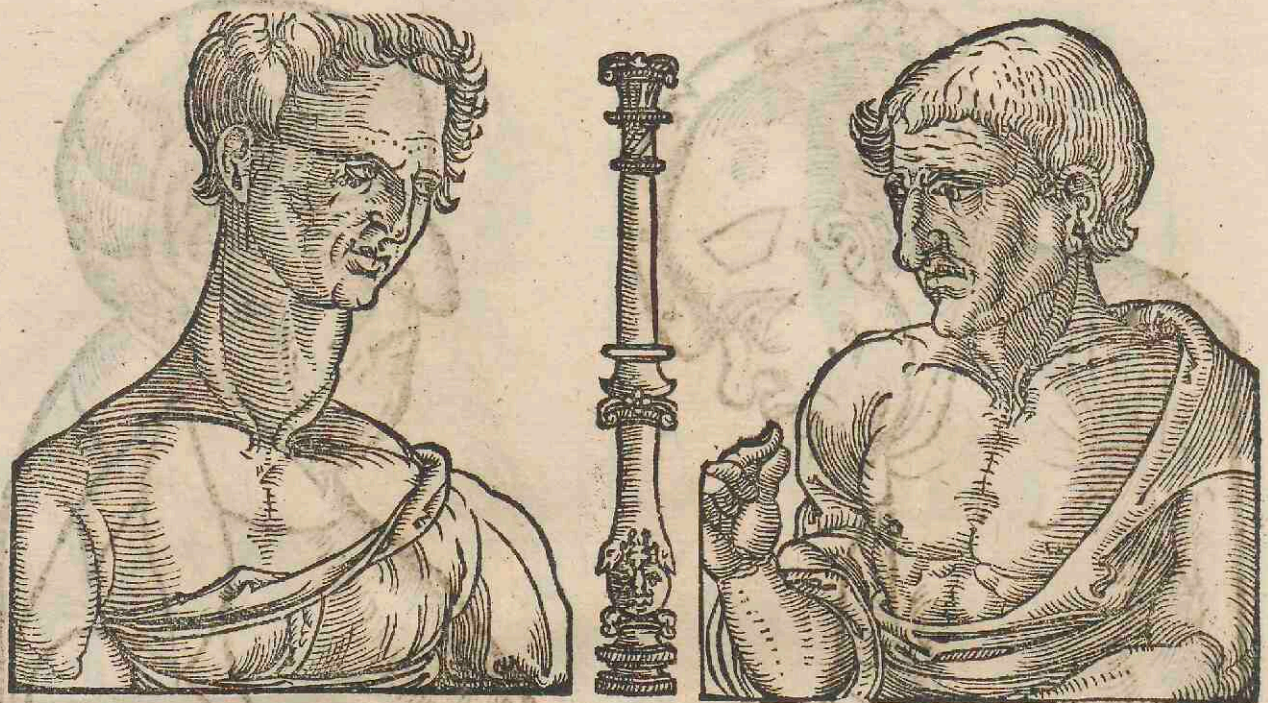

R ij.

Wel ge
(o.t.)

100

Enleydinghe In die physiognomie

Een hooft
dat bouen
gescarpt is.
Een ront

Dat bouen scharp is/beteykent onstan
achtich/plomp/grof/onleerbaer/onuer
standel/nijdich. Een ront hooft van
middelbaere swaerte/verstandel/ver
nufrich/cloecht/ende van goeder memo
ri. Weder omme een cleyn hooft/en
deniet seer lanck van stroote/beteykēt
sarich van sinnen/wijs/ende gheleert.

Een cleyn

Oste een cleyn hooft ende eenen lan
ghen hals/beteykent ongheluckich/en
ontleemt/ende ontwijs.

Van die vermedes gheheelen lich
aems ende hoofts. Dat. xij.
Capittel.

Alsde dat wi van die leden gheseyt
hebben/dat selfde dat meynen wy
doch/datmen sal gheuoelen/van dat ge
heele lichaem. Is dat saecke dat het
lichaem aenmercke met tasten/soesult
ghy terstont mooghen onderscheyden
die qualiteyt oft complexi. Teere en lichame
de spichte/ende wel gheuoet/sacht van
vleesch/bysonder is het saecke dat daer
een weynich roots bi is in die manghe
beteykent heerschappi van dat bloet. Wit.
Wit/vol vleeschs/ende saecht/beteykēt
Phlegma. Swart root/een weynich
wit de ropen siende/beteykēt die Colera root.

Inleydinghe In die Physiognomie

dat daer niemant en is soe plomp/van verstande/ofte hy en kan terstont iudiceren/dat die hardt zyn ende starck die armen hebben vol zenen ende vleysch naden mael dat die starckheyt ende die crachten des lichaems bysondere hier aen staen ende hanghen/beheltelicken daer in vol vleyschsvet/die zenen niet en zyn alsoe verscheyden ende menichfoudich. Aldusdanighe zyn Phlegmatici ende Sanguinen/gheneycht tot lusticheyde. Miraculoos langhe armen/betepkenen stouticheyt/starckheden/oneedel/ende daer mede oock een cort leuen. Cromme na die statueren/of swaerte des lichaems/betepkent ondanckbaer sonder schaemte/ghierich/achterclappers/nijdich/ende hoemoe-dich/niet veete scheelende vanden ghenen/die enghe armen hebben/welken men oock iudiceren moet derten te zyn oncupisch/loos/cloech/doert ooghen/onstantachtich/ende snappich.

Tanghe armen.
Crom.

Swyn
vercro-
pelt.
Spicht.

Swyn een weynich wt den swarten siende/bleeck ofte een weynich siende wt den bleycken/betepkent Melancoli/oft die verbrande Cholera. Dier ghelijcken is dat vel gherompelt/vol zenen/ende swilachtich/betepkent oock die Cholera. Spicht/dunne/witte betepkenen die Phlegma/cranckheyt van lichaem/ende dier ghelijcken.

Van die armen/ Dat. xij. Capittel.

Vanden armens haluen/en is genen arbeyt/ich laet my duncken

¶ Inlepdinghe In die Physiognomie

¶ Van die borst ende ribben. Dat xiiij. Capittel.

Die meesters welcken gheschreue hebben denatueren der ghedierten/die oordelen sonderlinge wt die borste/niet alleen starckheyt als een leeuw mer oock stouticheyt. Daer om wt die selfde oordelinghe segghen wi oock/dat het een starck man is ende daer bi oock stout/is dat saecke dat die borst wt staet verheuen/luxurioos/spits/derten in zynen woorden/houerdich/toornich/cap/vast houdende. Dien zyn borst is seer ruych/ende betooghen als met een bos hairs/dat gheeft te kennen dat die mensche is een Cholericus met alle zyn proprietepten. Een kaele borst/betepket conde/ende Phlegma. Daer om die hare borst is verheuen in eenen hoewel/onghelijck aen die een side/wy hebben be-

vonden dat dese zyn bedriechelick/laech legghers/ghenepcht tot die alre quaetste ghebreken/Martialen/lichte/hypocriten. Also die haer borst root is boue tot die keel toe/wi hebben bevonden dz die selfde zyn/thoornich/kibbelachtich/vermetent/goerdunckent/beroemers/onstantachtich/nochtans bloep. Dan dese segghen si/dat die alre best soude zyn welckē pleyn is/welckē vol vleysch is/middelbaer/en sonder hapt/wantret eē tepken is vā een discreet mā/wijs/vuaren/en van allē natuerlike goedē. En op dat wi oock hier niet achter late pet dat der medicijnē aengaet/daer is oock noch wat anders/welcken weerdich is om te werē/die cleyn harten hebbē/dz die gemeenlickē zyn stouter/wijser en moedigher dā die andere/ en dat daer om/om dat die lenendighe drijuende gheesten/zyn meer by haer seluen in een cleyn lidt

Een rottoer heuen borst

Ruych.

Kael.

Een ro: de borst

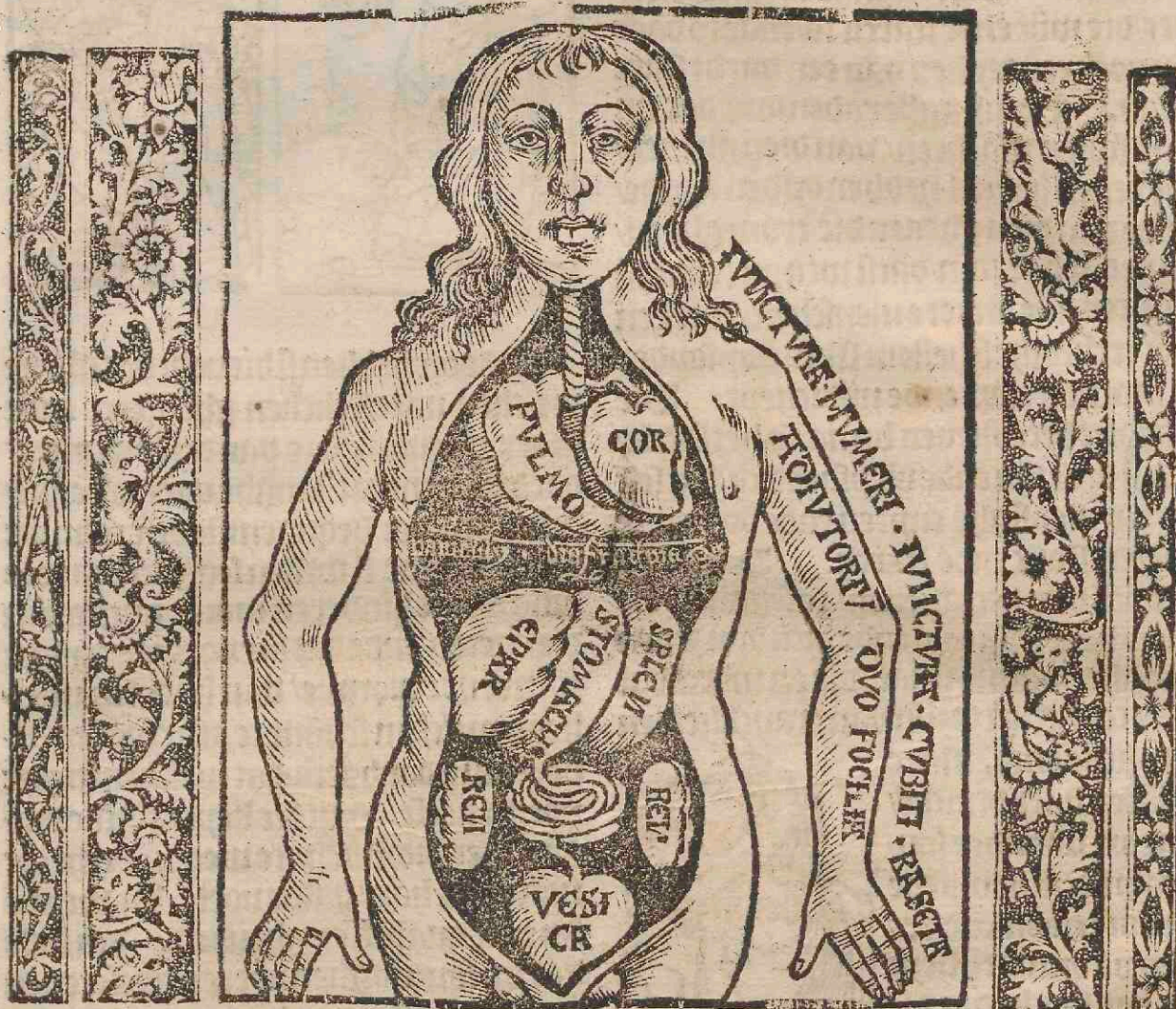
Eē pleyn en vol vleysch.

Enleydinghe In die Physiognomie

Dan in die groote in den welken si lichtelicken worden verstroyt.

Want wi genoegh beschreuen die Physiognomi des hants in onse boeck van die Chiromancie ende tot dien boeke seynde ick den leser.

Van die Physiognomi des hants Dat vijftiende Capittel.

Van den buyck van den rugghe/ ende van sommighe leden oft inghewāten beneden inden buyck. Dat xvi. Capittel.

neden in den buyck. Want dese en zijn die minste leden niet des lichaems/mer laet ons hooren/wat dese zijn. Een buyck rupch van hant/ende tot den nauel toe heel bewassen/beteykent inden eersten bysondere luxurios/ daer nae stout ende groot van moede/veruaren wijs/studioos/cloek/anders lancsaem ende ghelukkig. Een magher en de dunne/beteykent een hiere complex

Genhart
she buyck

Ede het en is oock niet swaer/oot wt den buyck te iudiceren/hoedanich daer yemant is/ende oock wt den rugghe/ende die groue inghewantē be

magher

104
Inleydinghe In die Phisognomie

te/ende Cholericam/somtijts oock een Melancolicam. Ghemeynlickē die ruelachtighe ende vette bupken hebben/die en hebben oock gheen goet verstandt/dat is nu niet veel experienci bevonden. Den rugghe is ghepresenter/die wijt ende starck is/ende is daer by oock een teyken van een hardt starc man. Sommigheraden ons/dat wi ons sullen wachten/ van dien ghenen/die eenen hoewel hebben op den rugghe/ende van dien ghenen die crom ghaen/ende dat daer om/dat si wt muetende zij buyten alle andere menschen/ met een sonderlinghe schellem stucke/bysonder van achterclap/ende nijdicheyt. Die hupen betepenen by na is het saecke dat si dick zijn ende vleysachtich/dat selfde/dat vleysighe ruyten ende voeten/te weten/stout ende starck. Dat selfde is oock van den ghenen/ te segghen/die haer benen zijn vol ende dick van zenen magher/dunne/smal/wie en merct dat niet teykenen te zijn van cranchheiden des lichaems. Mer si laten haer dunckē/dat dit bisonder soude zijn een bewijsetic groot teiken ende reden vā onmaticheyt is dat saecke dat die voeten zijn cael/ende sonder hup. Weder om contrari/van onhupicheyt/ ende van stouticheyt/ is dat saecke dat si zijn seer ruych van hup. Alsoe die harde voeten hebben/dat die selfde zijn grof ende plomp/maer die sachte voeten hebben/ende gladt/ die selfde hebben oock sachte ende glaepe (dat is seer scharpe) verstanden

Voort hebben si dit voor dat ghene welcken naerstelicken ghemerct ende waer ghenomen is vanden vrouwen/ dat die ghene die langhe voeten hebbe/ dese zijn alder bequaemste om te hinderen. Want si willen segghen/dat die luste om te hinderen wordt ghestalt in die voeten/ende dat die voet een teyken is in eenre vrouwe/ van haer schamelheyt/welcken schijnt te affimeren Albertus in dat boeck/dat welcken hi ghe noemt heeft/ Van die heymelijcke dinghen der vrouwen/ te weten/ recht die mate van haer halve voet. In welckē by niet qualick en gheuoelt. Ich leesē dat by sommighe anderen ghescreuen is/welcken zijn van die vergaderinghe der medicinen/dat nauwelick yemant mach een vrouwe bekennen/ dan myt warme voeten.

De voeten der vrouwe

Ruelachtich.

Eenen wijden rugghe.

Schocuelc

Dicke hupen.

Die benen.

Die voeten

Inleydinghe In die Physiognomie

Van die gheheele statuer des menschen. Dat. xvij. Capittel.

MEn mach oock iudiceren wt dier statuer. Aldus lesen wy dat geschreuen staet in die historien van eenē gheheten Maximinus/ de welke om zyn wtmutende ende miraculoose lancheyt/ ghehouden is voor een plompkeerel. Waer wt dit bispraeck oock ghecomen is: Clematis wt Egipten/ ende Maximinus hoese. Hoe wel nochtans wat is het van noeden daer af yet te citerē/ na dē mael dat wy sien/ dat alle de gene/ die miraculoos groot zyn/ dat die selfde niet/ ofte seere wepnich wijs zyn/ ende bysonder/ ist dat si zyn magher ende lanch van lichaem ende eenē wrghesteken ende opvaders hals hebben. Aldus danighe heb ick daer sommighe ghesien/ int hof van Keyser Frederick die derden/ ende Caroli/ welchen warē miraculoos magher/ ende ooc lanch daer by/ maer van wonderlijcker mallis-

heyt ende plompicheyt. Vandē welken oock niet veele en schelen/ die cromghaen. Waer wt starckelickē opghemen is dat oude heersprooken woordt. Ick hebbe selden ghesien eenē lanch opgheshooten man wijs/ ende eenen cleynen man ootmoedich. Mer welker statuer middelbaer is/ matelick vet/ ende daer by oock welgheeret met alledien anderen qualiteyten/ beteykent verstandel/ veruaren/ ende gherust in alledinghen.

Een corte vergaderinghe des gheelenconst des Physiognomi.

Op dat wy alledese dinghen/ als ghevooredent/ moghen brengen tot eenre sommen/ hoe wel dat die selfde/ welchen wy aldus langhe gheseyt hebben/ mochten schijnen ghenoech te zyn. Summa/ is dat saecke dat al die

Clematis wt Egipt. 28
Den ghenē die boonen matē groot zyn vā lichaem en vā ver swart/ welckē gheuoēt is vā die gedaente des crups des/ gheheten Clematis/ Teest Dioscوريدē in dē 11ij. boec/ itē Plinius int 21ij. in dat xv. capit.

Inleidinghe In die Physiognomie

leden vandaat boouenste topken tot die eyndelen toe wel worden doersien/aldus salmen van een pgheliche lidt wt spreken/ende inden eersten van dien ooghen. Die vochte ooghen hebben/ blinkkende/ bly/wenckende/ ofte smijtē de/die beteykenen oock alsodanige manieren/te weten bly. Mer dese dinghē mooghen veel claerlicher worden aenghemerct/ is dat saecke dat ick dese selfde recht hier ouer stelle als in een tafel/ wat een pghelich lidt beteykent/wāt dat was ons voornemen. In aldudanighen gheieghentheyt hebben wi geset.

Cochte ooghen/lichte/blinkkende bly/beteykenen eerbaer manieren/ende een duechtlamich leuen. Starende staende gheuestrighet/rootachtich/grote ooghen/beteykenen wreerachticheit ende oncuysheyt. Cleyn starende/beteykenen giericheyt. Staen en blau beteykenen eenen laechleggher. Die staē geuesticht stijf/een die vol bedrochs is. Geweechliche sedicioos/suspicios ontrou/een pocher. Wpe ooghē beteykenen loepaerts. Seuende/onlustich. Schijnende/wijnsuppers. Cleyn oochkens/onshamel. Ewep nich beuende/onrechtueerdich. Verscheyden en daer bi cleyn/vol bedrochs pluystrijkers. Streckende na die nose toe/onkuys. Wjde en druppende/en vā beweechelich aensie/rafsende menschen. Dore/beteykenen doertoghē seuende/onscamel. Swartafrich brupn en claer/beteykent rechtueerdich vernuftich/onkuys/ient/puntelich. Den ommeghanch van die selfde oogē groen zijnde/bedriechelich/boos of tenz recht op/een dief. Vochtighe ooghen thoonen grootheyt van herten/goeden

wtspraecke/een rechttoppen raer.

Groote ooghen/smijtende/beteykenen die haer sinnen niet wel tot haer hebbē licht/ghullich. Van groote gaters/holle ende dore/beteykenen wantrouwe/verraders. Hoghe wijt/lichte ooghen/pure/vochtighe/beteykenen vernuft/studioose/liethebbers. Loopen de ooghen/ende schreiachtighe/niet tot cranckheyt/beteykenen dwaes ofte onvoorsichtelich. Dupsterachtich ende dore/wantrouwe. Smijtende/wpe vochtighe/schijnende/beteykenen verstandelen/hoghe/gheweldeliche/koemoedighe/beroemers. Swartafrich ende weder schijnende/bly/die alre quaetste. Ronts omme swellende ooghen/beteykenen rauwe/ghulliche menschen/onbeimint. Cleyn ooghen ende holle beteykenen begheerich ende laechlegghers. Bly ooghen/recht uaerdighe. Shenepthde tot lachen/beteykenen beleefde menschen ende soe godsvruchtich. Vochtighe/menschē van goeden raet. Sup/dreuenich ende leech/ofte vochtighe/studioos. Mer die wechwijkende harkens/liefelike menschen. Wenckende/beteykenen laech legghers/dieuen. Teepe ooghen/onkuysche menschen. Mer wt ghesteken wijnbrauwen/wrouwe mōs spelende met die haerkens/ouerspeelders.

Een eynghe voorhoof/beteykent plomp/grof. Een lanch/leerbaer. Een verheuen/een swellende/ende rōt/beteykent doertooghen/ende die tsoeken maecht. Vol rimpelen/die belast is met sorghe. Een ront voorhoof/nijchende bedriechelich. Wjt/milde en liberael.

Die wijnbrauwen/vol van hayre

Inleydinghe In die Physiognomie

betepkenen behinderunghede stonges
Streckende tot dat slaep toe/onreyn-
nicheyt.

¶ Een plat aensichte/hibbelachtich.
Sonder swellinghe/die onrecht een
anderendoet/item onreyn. Een ma-
gher aensicht betepkent een wijs man
Vol vleyschs/leerbaer. Een straff
ofte droewich/dwaes ende voorsichtic-
heyt.

¶ Open ooren/betepkenen verwoet
Seer woest/onvoorsichtelich. Clei-
ne/onwijselich. Biercantachtich/ge-
leert.

¶ Een scharpen noes/betepkent ha-
stich tot roornicheyt. Eendicke ende
cleyn/leech/betepkent een van quaden
manieren. Streckende na die mont
toe/eerbaer/starc/leerbaer. Een gro-
te noes/betepkent goet. Een clepne/
een bedriegher. Een oopen noes/on-
huyfch.

¶ Wasse noesgaters/starckheyt.
Ronde/wiefe. Van malcanderē ghe-
loken/wacker. Enghe ende ront/be-
tephent onwijs.

¶ Eenem breeden mont/strijdtbaer/
stout. Een woeste/daer die bouenste
lippe wtprulende is/wreetachtich/god-
loos/snappich/vermetelt/onbequaem/
ende rau.

¶ Spichaey/dunne lippen ende sub-
tij/betepkenen welsprekent. Subtij-
le in een kleinen mont/een wijuerman
Vleysighe/onwijs. In dē welcken
honts tanden die lippen verheffen/scof-
fierunghe/en niet alte trouwe.

¶ Eenem scharpen gorgel ofte stroot
betepkent een ydel guphelaer/ydel.

¶ Eenem langhen necke ofte hals/
dunne/betepkent blop/ende van quade
manieren. Dicke/lanck/een rasent

blop/hardneckich. Middelbaer/be-
tephent leerbaer/starc/ende duechtfa-
mich. Dick/onbeshaeft/fel/verwoet-
noetelich. Een scharpen/betepkent
schoffierich. Eenē corten/vermerelt.

¶ Crom/stoffich/ghierich. Shebo-
ghen nae die rechter side/een ghemati-
ghet. Sheboghē nae die lichter si-
de/een licht rabaut/onwijs.

¶ Een groote borste/betepkent een
prijselich man. Wilt/grootmoedic-
heyt/stouticheyt/beleeftheyt ende eer-
baerheyt. Een corpulent/dats lynch
betepkent onbeleeft en wreet.

¶ Hanghende tepelen van die borst/
betepkent gheuwelich.

¶ Eenem grooten buysch/betepkent
sonder discretien/plomp/grof/drijslich/
lururicos. Shedronghen aen eenem
wijde borst/betepkent verstandel/en ce-
nen raetsman.

¶ Een breeden rugge/edel. Middel-
baerheit des rugs/en des borsts/betep-
kent prijselich. Een crommē rug/spa-
rich/ghierich.

¶ Lange armē/stoutich;/eerbaerh;
starckheit. Oppgestorte corte/ec saer
vā tweedracht/oncupsh;

¶ Corte handē/betepkent ouerstaedel/
en onbescaeft grof. Het mit die ving-
rē/diefachtich. Clepne/doertooghen.

¶ Vleysige voete/dwaesh;. Clepne
glad/hardachtich.

¶ Subtile schenē/ōwerēscap. Stoue
stoutich;/starckh;. Gredestarc;. Wel
gezeende/tracht. Cort en vet/gruwelic
h; en felheit. Schoeuelde en beneden
hol/betepkent quade mensche. Sacht
ende swellinge/betepkenen wel gestelt
van manieren.

¶ Dicke ruytē en cort daer bi/harde
scharpe hachē. Vetre benē raseri.

108

Inleidinghe In die Physiognomie

Dit sijn die corte inlepdinghen in die conste van die Physiognomi/ vandē welken een peghelic mensche gheholpen wesende/ mach iudiceren alle natuven der menschen. Ick weet wel dat Aristoteles/ ende alle medichn meesters Balla/ ende noch veele meer andere/ deselvede ghetracteert hebben. Mer dz en vernindert niet onsen arbept oft eere. Wi hebben ghedaen dat wi mochten/ ende hebben konnen doen/ gheholpen wesende van haer/ ende haren ar-

bept. Ende waer dat saecke/ dat daer pemant woude ons beknaghen met sijn honts ende nijdighen tanden/ die sal weten/ dat wi gheen commentariengheschreue en hebben/ met eenen cortē wech.

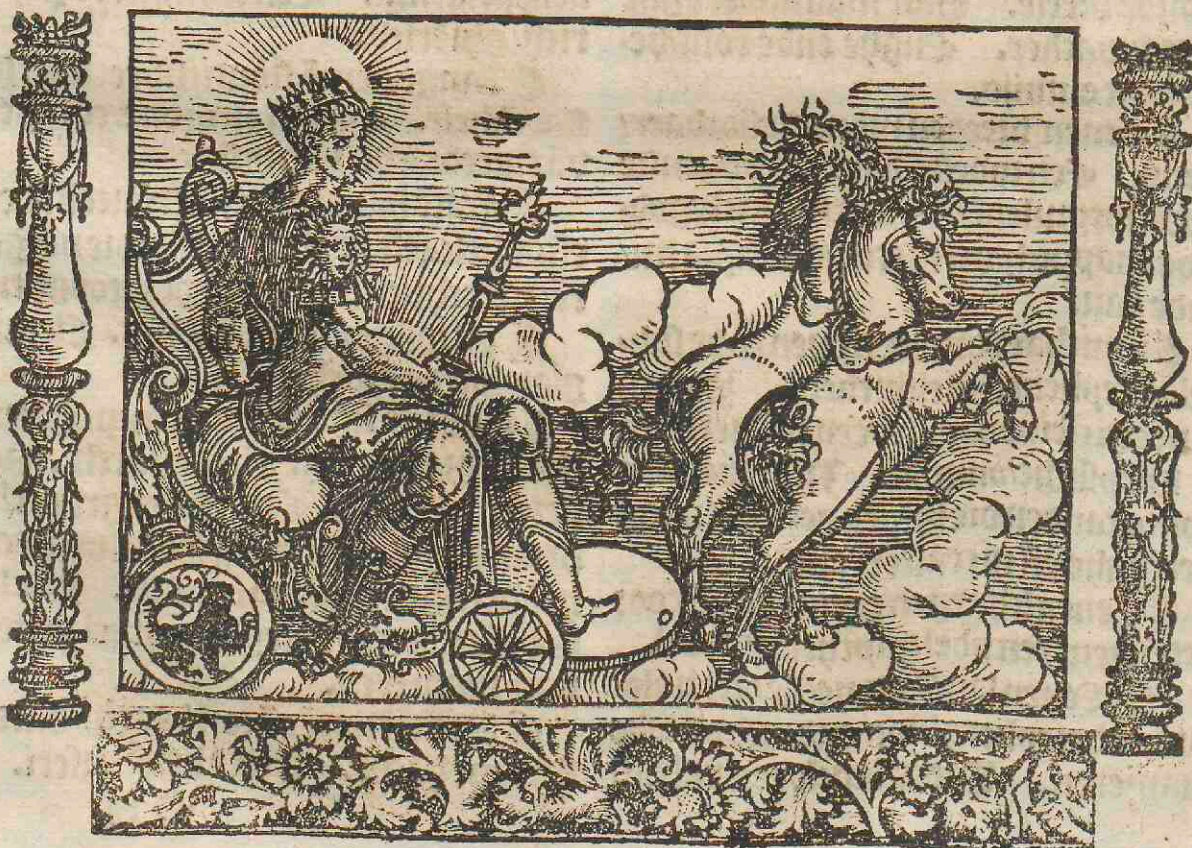
Ende daer mede/ laet ick dat eynde sijn.

☉

Dat eynde des anderden boecs.

Hier na volcht Periaxiomata/ oft Propositionien van die aenschynen der tephenen/ wat Sol doet in een peghelic huys in den ghenen die ghebooren sijn. **O**p die ryghe dat derde Boeck.

Menschijnen der tepkenen

Hier na volcht die Prologhe oft Voorreden/ in Periaxiomata. x̄.

Den mael dat wy voor ons ghenomen hebben/ die studioosen in te leyden in dien consten van Astrologie/ ende toe leeren/ oock nae den mael/ dat daer veel dinghen zyn/ welken hier moeten naerstelick waer ghenomen worden/ na die gheleghentheyt ende ghestaltenisse der huysen/ ende iudicien ende horoscopen/ dit is hier nu te bouen/ dat men moet weten/ van die aenschijnen der tepkenen/ wat si in een peghelick graed doen. Want Sol heeft andere/ ende weder om ander werkinghe in die graden ende aenschijnen/ da die ander planeten/ want ghedept anders doen si in dat eerste aenschijn/ anders int anderde/ ende anders int derde. Welken opdat ghy verstaen moghet/ een peghelick tepken wordt ghedept in dertich graden. Ende dese dertich graden worden de ghedept in drie

deplen. Die eerste rhyghe tot thienen toe/ heeft dat eerste aenschijn. Daer na van thienen af tot twintich toe/ wat daer tuschen coemt/ heet dat anderde aenschijn. Dat daer voorts meer oouer is tot dertich toe/ heet dat derde aenschijn. Ende in dese maniere salmen rekenen met die andere tepkenen. Dese graden hoe dat sy wassen meer ende meer/ alsoe minderen si so meer ende meer in haer grootfel/ ende bysondere in haer leste aenschijnen/ ende worden int leste slapper/ dan si gheweest zyn/ ofte in dat nuddel ofte beghinsel. Dese dinghen ende deser ghelijcken hebben wy corte lijcken aen ghetepkent/ wt Abraham/ Halp/ Alcabitio/ ende Firmico. x̄. Ende waer dat saecke dat enighe Zophilus ofte nydighe tongehier ons weder om teghen kepcten/ waer omme dat wi dese dinghen tot ons trecken. Dese antwoorden wy/ dat die gheleerde manne niet alle die dinghen/ leerlick/ dat is/ seere pleyen om toe verstaen/ gheschreuen en hebben/ welken eenen perfecten Astrologum maken moghen/ maer meer ghescreuen hebben om haeres selues vermanens wil/ dan om andere voort te leeren. Ende dese dinghen aldus te vooren gheproeft zynde/ so ghaen wy voorts tot Arietem.

Die aenschijnen der tepkenen.

Periarionata Van die

Die Son in dat eerste aenschijn des tephens Arietis. V

Daer om Sol (d; is die Sonne) we sende in Ariete wel che dat eerste teiken is/onder alle die ander twalef teykenē/

maect ghemeynlick den ghenen/die ge booren sijn in die eersten thien graden/ een weynich siende worden rooden/opē aensichten/cleyn van buyck/ende enge magher/ende ghereyken in dien slineker voet/oft cubit/oft ellenboech/de veele vrienden hebben/hatende dat quaet/ achteruolghende dat het alre best is.

In dat anderde aenschijn/te wetē/ van dat thiende graed Arietis/ tot dat twintichste maecht swart buyck/welcher buyckheyt en wordt nochtans niet gherekent tot mistande/mer tot schoon-

heyt/supuerlicheyt/ende tot beleeftheiden. Item van ghetemperde qualiteit ende ooc toornich/van quaden vermoeden/bedriechelich/wijs/dapper/omlinghelt van veel vianden/welcken daer na iaghen om dese te dooden.

In dat derde aenschijn/ somtijts root/ghemengt met saffer aens verwe eenich/ouerlegghende laghen bi hem seluen/erde dic wil bedroch.

Die Sonne in Tauro. 8

Die ghebooren is in dat eerste aenschijn/die maect hi v nufte/ende somtijts groot van ooghen/een lipert/ghereiket in de necke/wa-

rachtich/ghenuetelicken/alsoos becommert in wellust.

In dat anderde aenschijn/derten/oncupsch/mer soe seer niet als in d; eerste aenschijn des tephens/ int wilt loopende nochtans/ende oock onstantachtich.:

Int derde aenschijn/couder van cōplexien/ende dat om Saturnum/welcken dit derde aenschijn besit. hi maect pijn/seerte/van ooren/buyck/ende benē

Die Sone in Seminis. II

Is dat sake dat yemants geboorte valt int ierste aenschijn vā Semini/si maecten matelijck vā statuere/schoon

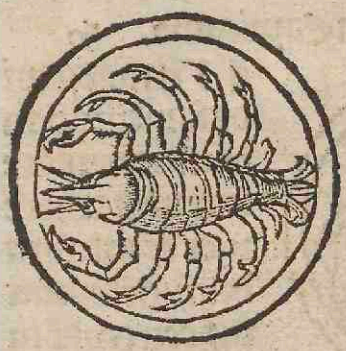
Menschijnen der teykenen

van lichaem/wel gheset van allen ledē
ghetepkent int hooft/ofre in die knien/
oock sacht van sinnen/laborieus/onghe
luckich van vrouwen/ende ghemepnli
ken onvruchtbaer.

In dat anderde aenschijn/vermin
deren si die statuer/mer si gheuen veel
meer bruynhepts toe/si teykenen in dē
ellenboech/in die schamelhept/ ende dē
in anderen dinghen vermindert schij
net te zijne/ dat wordt gherepareert in
welsprekenthept.

In dat derde aenschijn/ want die
graden af ghaen/maken si indie ghebo
ren/dat eerbaerhept vermindert wort
ende daer by oock die behoorlycke pro
porci der leden/ si maken bysinnich/en
de een saper van gupchelmerct.

Die Sonne in Cancro. S

Cancer
maecht den ge
nen/de ghebo
ren zyn/ in die
thie eerste gra
den/ bequaem
vā lichaem en
de hayren/ghe
dronghen van

wijnbrauwen/ gheleert van verstande
ghetepkent inden rechteren arm/ende
benen/daer en bouen/gheeft hy ooc een
goede siel doer zyn influencie/ende me
nichte van vrienden.

In dat anderde aenschijn/root vā
hay/cort van statuere/sonder baert/ge
tepkent in die ooghen.

In dat derde aenschijn/dick/plom
pert/vol van wijnbrauwen/inechelach
tich/van aensichte als opgeblasen.

Die Sonne in Leone. L

die oudthept/bekent vā veel menschen
ouermits zyn faem ende heerlike werc
ken/simpel/bemint van coninghen en
de vorstendeler werrelt.

In dat anderde aenschijn/breet vā
borst/spicht van schamelhept ende van
ledē/dapper/ende weerdich om te wor
den gheeert.

Int derde aenschijn/cort van statu
re/gheroost van verwen/ met een wep
nich wits bi ghemengt/beheept m: ve
le siecten/een hoere iager/ende een lief
hebber der vrouwen.

Die Sonne in Virgine. M

die wat weten wil/scharp van verstan
p i.

Die Leen
maect dier ghe
lycken/den ghe
nen die ghebo
ren is indz eerste aē
schijn/supuerlic
van lichaem/en
de root van ver
we/mit een wei
nich wits by ge
mengt/ soghen
van verschedē
verwe/recht vā
lichame mer ge
breckelic vā voe
ten/bysonder in

Die Son
wesende in Vir
gine/ indat eer
ste aenschijn/ma
ket den ghenen
als dan ghebo
ren/betamelick
vā statuer/scho
ne van aensichte

112

Periastomata Van die

de/veruaren/voorlichtich/ghetrult vā
hapt een die onkupschelich lȳdt/ een on
eerbaer prouckerken/ scharp ende clinc
kent van stemme/ gheleert in veele con
sten/ in kinder ter werrelt te brenghen/
onvruchtbaer.

¶ Onder dat anderde aenschijn/ dier
gelȳcken oock schoon van aensicht/ cleij
van oghen/ schoon van noese/ religioos
gheleert/ eerbaer/ recht op/ ende beghe
rende prijs ende eer.

¶ Ond dat. iij. aenschijn/ simpel/ schoo
leerbaer/ satich/ voorlichtich wijs/ goet.

¶ Die Sonne in Libra. ♎

¶ Den ghe
booren maecte
Libra schoo vā
aensicht (want
het is eē tephē
vā mensceliche
scoonh.) simpel
arbeidēde/ sedi

ge/ welch nocht as eēs ghewont sal wor
dē in dat hooft. ¶ Int andde aē
schijn/ dier gelȳckē scoon vā anschijn/ dā zō
wylē leep oghē/ of lufs vā ogen/ d; is/ d;
eē oock cleynō sal wesen dā d; and/ wāt
daer eē gebrec in wesen sal. ¶ Int
iij. anschijn/ eerwerdich/ statich/ scoo. ¶ Int
ald leste/ vā geēre sext of conde of tē min
stē vā alle beide. Mer laet hi hē wachtē
dat hi gheē senijnt en crijcht.

¶ Die Son in Scorpione. ♏

¶ Sol in Scor
piōe maect lelic
geteiket it hooft
of in descouderē
oft in die slicher
voet oft arm/ vā
borstē wijt/ ghe
mechlic i boert

voort te brengē/ sober oft discreet.

¶ Int andde aēschijn/ groot vā hooft
veel claps/ getepkēt in die knie/ oft in dē
rugge. ¶ Int. iij. cleij vā statuer/ ge
draeit vā ogē/ eē maet/ en eē hoerevoegt

¶ Die Son in Sagittario. ♐

¶ Hi maect sco
ne vā aēliche/ lāc
vā statuer/ eē ho
uelinc/ studios
vā alle goede di
gen. ¶ Int
andde aenschijn

betamelike vā

statuir/ scone vā aēlicht en saffer aē geel
achtich/ gesprept vā wijbrauwē/ getep
kēt in die boest.

¶ Int. iij. opghe
schotē/ schoo/ breet en wijt vā boest/ getei
kēt in die boest en voet.

¶ Die Son in Capricorno. ♑

¶ Hi maect wi
de somtijts van
boest/ teer/ mate
lich vā statuere
mer eē weinich
bruij/ geteiket
in een tephē in
dē ellebooch/ oft

in die boest/ cloeck

¶ Int andde aenschijn/ schoon/ ghetei
kent in die slicher arm/ mer is d; saeck
dat die geboertenis si bi nacht/ bereiket
boos/ lanck vā noese/ scarp vā vstant

¶ Int derde aenschijn/ schoon vā licha
me/ blinckent van aensichte als citrin/
ghetepkent in den arm oft in die knie/
toornich/ liefeliche/ een liefhebber der
vrouwen.

¶ Die Son in Aquario. ♒

Menschijnen der teykenen

Sol wesen de in dzierste aenschijn Aquarij/maeckt schoon van lichaem en aensicht/ghetei kent in die borst of in de sincker voet/minlic/af-

fabel/en tractabel bi die menschen.

Onder dat anderde aenschijn/maet hy lanck/root van aensichte/ghetei kent inden rugge/oft inden ellenbooch beheept met menigherley tribulacien

Onder dat derde aenschijn/cort vā statuerē/roosend van aensichte/ghetei kent in den ellenbooch/ een liefhebber der vrouwen.

Die ghebooren is in dat alre leste graed/den sal hy maken/dat hy niet alleen in die proporci des lichaems/maer oock in alle zyn ander wercken niet en sal oouer een comen.

Die Son geuondē in Piscib? X

Daer maect hy sacht van lichaem/wit wjt vā borste/betamelic van baert/schoon van voorhoofde/claer van vel/mz oopen oghē/ende daer bischoon/vol

vleys/en eerbaer.

Int anderde aenschijn/cort van statuerē/ghelijck/redelick/bruyt vā baert een weinich rupch van haptē/leuende/doende/blp.

Int derde aenschijn/schoon in allen leden/suyuerlick/hy geeft ooc een clanc

van een stemme.

Ooick heb ick mi oock laten dunc-ken/dat dit weer dich is oock/om aen te teykenē/dat daer zyn seker teykenē ofe gedaenten/welchen oock ghaen na die grootheyt/welcke is in die Astrologia Artificialael. Ghelijcken Leo/Virgo en Sagittarius. Sommighet tot vnderinghe/ghelijcken Pisces/Cancer en Capricorn? En dat daer is van dat beghinselder teykenē Aries/Leonis en Tauri/die doen die lichamen keren tot grofheit en starchept/en die eynde van dien gaen tot magerheit/en onthiedthz Dier ghelijcken Gemini/Scorpio/en de beghinselen van Sagittari? sien tot magherheit en onthiedthept/en die eyden van dese voorseyde teykenē strecken tot grofheit en starckhept.

Mer Virgo/Libra/en Sagittarius strecken tot ghelijckhept en goede proporci. Taurus/Scorpius en Pisces (gelijckewijs Halp sept) doen te streeckē tot contrari proporci des lichaems. Voort die ghebooren zyn bi daghe/die zyn claere en witter dan die bi nacht ter werelt comen/want die nacht helpt die planetē welke beteykenen swart bruyt/ende duyster nis/ia dat meer is/die sullen mit dat vallende oeuēl gequelt zyn/in welker geboertenisse Luna is met Mercurio vergadert/want gheen van beiden van die/wort voorghhouden voor een ascendent in die vrede des gheboertenisse en waer dat saeck dat met dese Saturnus waer inden hoeck/in een dagelicke gheboerte/oft Mars in een nacht gheboerte/so zyn de der gelijcken bisinnich om Saturnum in die hoeckē/in die dagelicke en nacht gheboertenisse/bisonder als Cancer/Virgo en Pisces in die hoecken beuonden worden. Ende als

Die beteykenisse der teykenen.

Periacionata Van die

Saturnus betrapt wort in die hupfen der lichten/dat is in Cancro ofte in Leone/altijt betepkent hy daer enighe passien van ooghen.

Die tepkenen pupsten/melaetshe/den/roode vlekken (morpheam) iuecke richeyt/kinder pocken/ende andere on cureerlyche pocken/ende melaetsheyt/doofheyt/behinderinge destongs/haelheit van hoofde/luttrichbaerts/zijn dese Aries/Cancer/Scorpius/Capricornus ende Pisces.

Die tepkenen van veel kinderen zijn dese/Cancer/Scorpius ende Pisces.

Die tepkenen welke betepkenē eerbaerheyt van vrouwen/ religien/ende duechtlamicheyt van haer/zijn Taurus/Leo/ende Aquarius.

Redelijche tepkenen zijn Gemini/Virgo/Libra/ dat eerste deel Sagittarij/ende alle die deelen Aquarij.

Tepkenen van toornicheyt en scarpheyt/Aries/Leo/ende Scorpius.

Roepende tepkenen/en die daer hebben stercke stemmen/zijn Gemini/Virgo ende Libra. Ende die gheen stemme en hebben zijn Cancer/Scorpius ende Pisces.

Drie planeten zijn daer die rijkdom gheuen te weten Jupiter/Sol ende Venus. Sol gheeft oock wijsheyt. Mercurius wellprekentheyt. Venus ciragie des wtspraechs.

Daer zijn drie oost tepkenen. Aries is dat hert vant oost/ Leo die anderde drie vuldicheyt des selfden/en dat sincker deel vant oost. Sagittarius is dz rechter deel vant oost.

Capricornus is dat hert vant suidē Taurus dat sincker deel. Virgo dat rechter deel vant suyden.

Libra is dat hert vant west. Aqua

rius het sincker deel. Gemini het rechter deel van dat west.

Cancer dat harte vant noorden.

Scorpius het sincker deel. Ten leste Pisces dat rechter deel vant noorden.

Wt dese wilt ghy nu weten/waer toe profijtich is aldusdanighen oplicht der tepkenen ende dispositie/ verstaet dat cortelick aldus. Wy hebben gheseyt dat daer zijn drie orientael ofte oost tepkenen/drie in dat suyden/drie in dat noorden/ende drie in dat west. Die oost tepkenen zijn ons profijtich/is dat sake als dese opghaen/ ende als die Sonne daer in is/dat wy alsdan setten ordineren/schicken/der waerts (dat is na dat oosten toe) al die dinghen die wy doen sullen/te weten nae die bedrsteden/ die bedden. Shelijcherwijs/is dat saecke dat wy leuen willen een ghelont leuen niet vast slapen/ gheluckich zijn in kinderen/ist dat wy een hupfrouwe hebben. Item is dat saecke als wi yet coopen sullen ofte vercopen/willen wi dat het licken sal/alle dinck met contract. Hopen wy enich eer ofte profijt oft yet dier gelijcken/laet dat gheheel doen na den hoekdes hemels/werwaert men siet na die voorsyde tepkenen. Shelijcherwijs weder om contrari. Is dz saeck dat wy sorgen ende beant zijn/dat enich dinck ons niet qualick en verghaet/dan moet men die contrarie tepkenen schuwen. Ende in dese maniere mach men iudiceren/van die andere voort meer. Naer dit hebben wy oock cortelicken hier by ghescreuen nae den mael wy begonsten te spreken/van die qualitept ende natuere der hupfen.

Aldus hebt ghy oueruloedelickē ende cortelijcken daer by nochtans die

Die betepkenisse der planeten.

Aenschijnen der teykenen

natueren der aenschijnen/ende andere teykenen/ofte ghebeelten/ende figuerē

Jck en kan oock niet mercken/hoe dz pemandt costerē soude mooghen dese voortleeren/ endewaer dat saecke dat wy hier langher ende in breder omwēghen wouden bliuen hanghen/dat en soude alsoe gheen groote vmechde zyn. Want si so heen promoueren tot die Astrologi. Nochtans en zyn alsoe grote dinghen niet/dat men indie selfde sal stellen alle onse meyninghe ende voornemen/het eerste ende dat leste. Sy moghen passelick worden verstaen ende gheweten/ mer si moeten alsoe met maticheyt worden gheleert/op dat niemant terstont hem en laete duncken/ als dat hy een Astrologus is/wanneer hy dese dinghen vaste heeft/ghelijcker wijs die oock wijs maecten/welken cappiteynen zyn van deser consten.

Daer omme soe vermane ick/so wie dz ghy oeck zyt van sedicheyt/ghi die daer schijnt ghenepget te zyn tot de conste/dat ghy niet en doet per onvoorlichticheit/en de dat ghy n; terstot en wilt iudiceren gelijker wijs als pemaēde zyn gheboortedach voort ghebrocht heeft. Daer zyn soe veel dinghen/die ons noch moghen te loer setten ende be diegen. Die voorlichticheyt des persons/gods gheschickenisse/een bedriechelick oordel. Ghelijcker wijs/het mach ghebueren/dat pemaēt ghebooren in Ariete/van natueren seer thoonich is/ende die selfde ouerlegghende by hem seluen/die schendicheyt ende de

leelicheyt des ghebrets/dat hy zyn toornicheyt moderiert ende onder die voeten druckt/ich soude dese iudiceren voortornich/wie en soude my niet beghecken: Hoe wel dat die natuere ende fatum/dat is voorschickenisse neyghen nochtans moet men dat gheuoelen also matighen/het en si saeck dat alle dinghen perfectelicken voorsien zyn/so dat ghi niet lichtelick dese const daer neder onder die voete en werpt. Is dat saecke dat ghy per anders doet/ weet vrylick/dat ghy niet alleen niet te vooren en segt dat waerafrich is/mer oock sult zyn tot een gekesmeer allen menschen. Dese dinghen plante ick alre wegghen in/om dat ick weet/datter sommighe seer schandelick hier inghedwaelt hebben/om dat si als sonder soch/schooten wel rui. voeten van dat wit/ghelijck als men sept.:

¶ Dat eynde des derden boecks.

¶ Hier nae volghen sommighe Canones oft seghelen van die cranckheden/met wat manieren/men die te hulpe comen mach/wt dē aspect oft aenghesicht der teykenen.

¶ Dat vierde Soeck. p ij.

Regulen van Cranckheyden

Prologhe oft Voorreden.

DEn dwazen hoop der Medicinen welc wy hndē daechs also sien hē verhoemoedighē en vermeten en ons bedrieghen met haer purpurē en siden cleveren/naden mael dat si verstaen en weten haer geleert te zijn vā haer meesters/memant medicynen te gheue sonder raet ende conste van Astrologia/en dock dat die selfde die welch Astrologia niet en weet/so veer van die medicinen is/also dat hi niet weerdich en is eē medicus te hieten oft ghenoemt te werde/

maer een beghynchelaer/nochtans ist so veer ghetomen huydens daechs dat men wt hondert nauwe een ofte twee en vint/die terecht kan onderscheyden op wat tijden een peghelicke medicyn hoort worden ghebruyct. Dat welck bi auontuer gheen wonder en is. Wāt wat tijt souden de moghen hebben/om haer seluen te gheuen tot Astrologiam welck niet also veel tijts en hebben/om haer Salenim te lesen ofte Hippocratem/mer met der haest doen alle dinck/ouer eers ouer bol/ia met sommige recepten/die haer voorghele reuen zijn. Ich hebbe eenen ghelien te mens/die welke gheen cleyn man was gheacht ghy sout gheseyt hebben dat hy die derde Catho/otte den anderden Salenus gheweest soude hebben/had zijn purpure eenich sins in die const mooghen helpen. Dese also hi was die alder plompeste gheest/en besichde meer twee recepten/welcken hy ghesoken hadde/ich en weet niet wt wat carten/ in welke recepten was. 3. 5. ellebori/ ende dier ghelijcken oock so veel Scammomie/om relaxari in den buyck te crighen. Dese gaf hi met buerte sonder enighe onderscheyt van cōplexie der mensche/of siecheyden/ende met dese ghekeelmeere soe vergaderden hy also veel ghelts/so dat doen hy door was/hi achter liet drie du sent gouwen gulden. Dat principael vandie konst/had hi daer in ghestelt/dz hy den buyck relaxeerde. Alsoedanighe cracht heeft een purpur ende siden cleedt in die const der medicynen/ende een gherompelt straf aensichte. Dus danighe plompe menschen/welche versnaden ondewesen ende van yemant gheleert te zijn/ich niet vermanē en sal noch op die rechte wech wed om roepē

Regulen van Cranckheyden

Mer die ander/welck toetromendeme-
 dicynen zyn/ die selfden sal ick sommi-
 ghe regulen voor schryuen/opdat si mo-
 ghen leeren wt den hemel ende sterren
 dien crancken raet gheuen/alle oude o-
 profyteliche brabbelinghe achter ghe-
 laten zynde. Het is ondersocht dicwil-
 len/dat welck veel medicynen niet veel
 ende crachtighe remedie niet en hebbē
 konnen doen/dat dat selfde met een sim-
 pel crupdeken perfectelicken is vollen-
 brocht/van een Astrologo/ende dat do-
 vermidts waerneminghe van die toe-
 ghanck ende afghanck der teykenē des
 hemels. En wes daer af is/dz hebbē wi
 gedeplt ganslic in Canones of regulen

Die regelen.

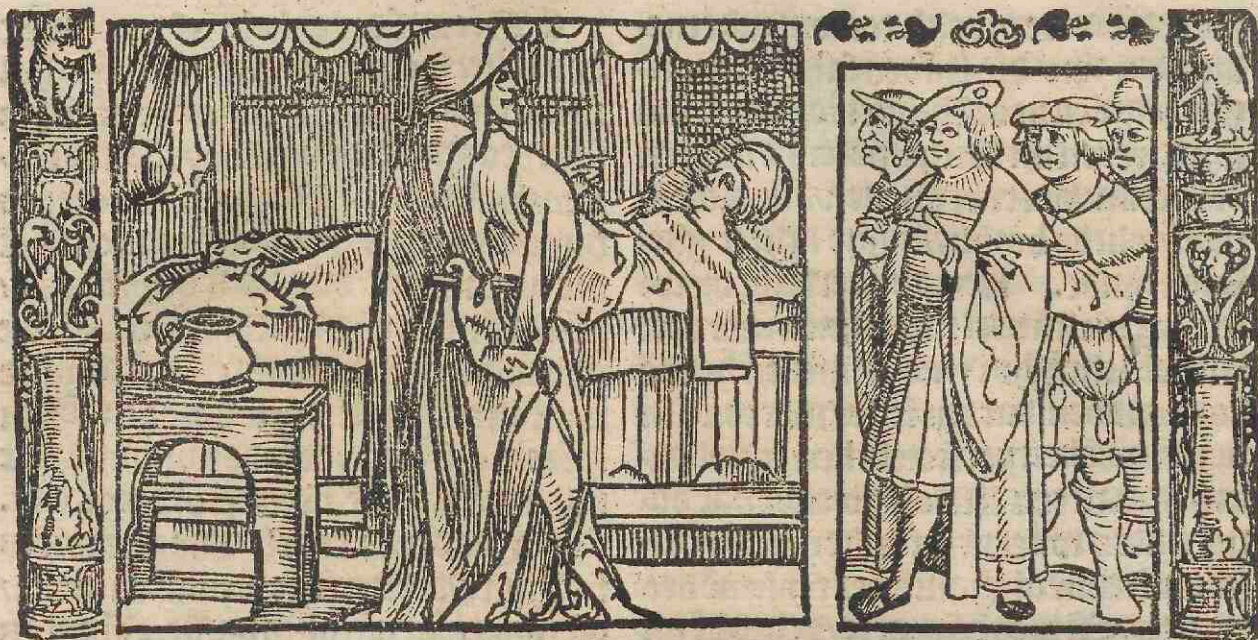
Die eerste reghel. Vier teykenē
 zynnder/welcke aensien die binnē
 ste van den mensche/dese hieten die me-
 dicynē gheestelike leden. Welcker tey-
 kenen zyn/Cancer/Leo/Virgo/Libra.
 Ende van desen/ Cancer een opsicht he-
 uet/op die Leuer/die Longe/en die voor-
 deplen des harts. Leo die maghe en ha-
 re mont. Virgo/dat diepste der maghe-
 den buych/dat middelrucht/die dermē
 Libra die lenden/die benedenste vāden
 buych/die navel.

Die andere reghel. Cancer welc-
 ke aensiet die longhe/van siechtens hal-
 uen/maect hoeft/teeringe/steecte in die
 side. Leo apostuein/vallende siectē/roor-
 tlen/pestilenciē. Virgo swellinge des
 buycx/watersuchtrich/die loop/colica of
 die beer moed. Libra/dat buychouel/
 pñ in dē buyc en bi dat rugbeen. En dit
 also wāneer dese voorf teikenē comē te
 vallē in die huisen/welc vā natuerē zyn
 quaet. En die zyn dese/dat.vi.hups/dat
 viij.dat.xij.vā dē ascendēt of horoscoop.

Die derde regel. Die gheborē is
 in Tauro/die sterft gemeñlic vā venjē/
 oft touery/of vā colica passie. En dat/in
 die moort of periculose iarcē/te wetē/int
 vi.int.vij.int.xviij.int.xx.int.xxij.int
 xliij.nae die reuoluciē des.xij.jaers/af
 rekenēde vā dat.vij.jaer des geboertē
 Daer o wāt Taur? die keel aēstet/so stel-
 len si hē tot squinacie en alle apostuenē
 oft sweeringe die in die keel ghebuerē/
 welck nadē mael eē medic? wel doersie
 heeft/laet hi dā wel voor hē sien/dz hi nē
 eē dinc daer toe en doet sond rypē raet/
 oft vmetelic of sond ondscheit. Wāt dit
 is bi na eē gemeñ regel/so wāneer de sō-
 ne/oft om beter te seggē/die maē/doer e-
 nige teikē loopt/welc teykē als dā de le-
 dē aensiet/en cranc is oft gebrec tijt in
 dier reuoluci/dat mē als dā tot de selfde
 ledē geen medicinē en sal toedoē/of dat
 mē de so daer toedoet/nz o gesont te ma-
 hē/maer om te voedē/ō dat hi nē hier in
 een quad en sal vallē/tot der tijt toe/dat
 die son/wt dat teykē ghestrekē si.

Die.iiij.regel. So wie daer van
 stragurie/dats die coude pis/dicwil ge-
 brecheeft/en gequelt wort/of ooc vā die
 steen/dese zyn gemeñlic geborē als de son
 in Ariete is/oft Seminis. En dese crij-
 ghen aldusdanighe cranckheit.

Regulen van Cranckheyden

Die vijfde reghel/die Disces hebben in den opghanch haere gheboortnisse/oft die in Discibus ghebooren zijn dese moeten wel soeghen voor hiere siecten/te weten/barnende coortzen/groote steecten des buyx/wenijnt/endedat om Libra haer heer/int achste huys. Aldusomighe siecten hanghen haer oover dat hooft/ende haer sijn aenstaende/eens deels van lichte vrouwen/oft quade wijue/oft anders/oft in de iare. xliij lvi. lxxvij. welke als dan niet veer af sijn sullen van haren doot. Dese dinghen behoort notelick een naerstich medicijn/mer veel soeghen waer te nemen. Daer sijn oock schalaer ende climaterijck iaeren/van welke een peghelick seuenste iaer/een iudiceer iaer oock is. Daeromme wilt ghy v leuen tot den ouderdom toe verlenghen ende brenghen/so sult ghi also dizwils als ghy beghint te genaken alle seuenste oft negenste iaer so veer als ghy ghelooft Marsilio Ficino ofte Firmico/naerstelichte raep nemen eenē Astrologum/ende laten voor

derwijsen/waerv perikel is af aenstaende/ende daer nae/neemt daer een medicijn meester by/ ende doet daer toevernufricheyt/ende soberheyt/ende matelicheyt. Ende also sult ghy moghen verrecken uwe natuerlichen starfdach/so doer die hulpe van Astrologie/soe doer die beschermenisse der medicijnen. Ende en laet het v niet pijnlijck sijn te warghen naerstelick die versochte medicijnen/wat natuerlick v si/ende den Astrologhen/wat sterre v gonstachtich is/ende den seluen sterre vuecht bi die mane. Ende ghy selfs int beghin sel van cranckheden/aenmerct die sonne bi den dach/oft die mane in dienacht. Maer sijn si behindert/so moetmen wter maten seer sorghe draghen voor den crancken. Dat selfde is oock te soeghen in cranckheden/als die mane ende die heer vanden ascendēt sijn int achte huys behindert/welcke huys is d; huys des doots/wat men als dan wel alle noot mach opgheuen ende mishopen/het en si dat die nersticheyt van een experert ende versochte

Die scalaer
oft leer iare

Regulen van Cranckheyden

medicijn daer bi si. Dese ende veel meer andere behoort een nerstich ende vernuft medicijn mit veel sorghē waer te nemē.

Die.vi.reghele. Leo in dat achte huys wiesende/brenghet groote siecten den ghenen die ghebooren is in Capricorno/ te weten quellagie ende steectē des maechs/steectē in de side/hoest/hitrichheyt des leuers/apostuuenen des maghes. Het si saeck dat dese siecten ghebueren in Julio/ dat is so wanneer die Son ende die Mane verkieeren in Leo/ so wordt die siecte ende onghemack verdubbelt. Maer int curieren so moet men hier enighe daghen schuwen/dat is den woonsoach om Gemini/ die int vi.huys is.den sonnendach/ om Leo in dat achste huys.en den donderdach om Sagittarius int.xij.

Die.vij.reghele. Die sonne wiesende in Sagittario/maect Cancer siecten ende weldicheyt des longhens/ ende dier ghelijcken oock die droochte ofte teeringhen/ende opblasinghe des longhen. Ende het si saeck dat Saturnus gheuonden wort in Sagittario/opblasinghe ende swellinghe der voeten/ die cramp in die voet. Saturnus in Cancro wiesende/weedom van v mannelicheyt ende dat daer aen hoort/ ende der clooten.

Die.vij.reghele. Scorpius maect die cramp in die hant/ghicht in die lenden/ende somwijls weedom in de hoofts. Het si saeck dat Saturnus in dat selfde teyken is/pijn in die kaken daer omme salmen aldusdanighe manier nemen om na te leuen. Niemand en wil sijn hooft wasschen des dinxdaghes/noch in warme stouen ghaec als die sonne is in Ariete/noch die hooft ap

er oopenen/ om dat daer sonderlinghe groot perikel vant leuen is anhanghede/te weten raserie oft verwoetheyde. Ende want het behoorlichen is dat mē die daghen ende maenden ende quade iaren waer nemen sal/in desen saluen by namen van hietendinghen abstinieren. Om remedie ende hulpe der benedenste dar mē is den donderdach ende manendach ende Sonnendach goet ende gheluckich. Contrari weder om quaet ende ongheluckich den dinxdach en woonsoach. Scorpius heeft opsicht op die schamelheit/ende daer om en sal mē die niet handelen om te curiere als die son is in Scorpione.

Die.ix.reghele. Die in Virgine hebbē haer horostopū oft geboert punt oft ooc ghebooren sijn/hebbē dicwils natuerlike cranckheyde in haer benen/oft voete vol etters/oft benē die seer draghē/oft wanghē met puystkes mismaect/oft oock kinnebackes der ghelijckē. Doort mede grote weede des hoofts en d; doer vocht; die opclimēde sijn wt die voete int hooft/ die nocht as terstot vergaē/en d; als die swellinge ghesmede is mer bisonde so veelte meer als Saturnus is in virgine/de tijt d; geboerte. Als sake d; ghi dat wel waerneet/so sult ghi wel merckē datter is eē natuerlike crackhs en hi na de mē n; af en kã sijn noch otvliē en daerō moet mē si vdrinē n; natuerlike waernemige d; teikenē. En dese ald; gestelt sijn;de moet mē houdē wt stouē vā water of sweet stouē. En can mē des n; schuwē/so moet mē nocht as schuwē die woosdagē en dinxdagē/en die voorfmaecōc en quade iare/en nersteliker dā/dā op ande tijde:wāt si haer fenijt dā wt storre. Doort laet si haer oock abstinere vā vruchtē des herfst oft noostmaect.

Regulen van Cranckheyden

Die.x.reghele. Die in Leo ghebo-
ren sijn/ hebben ongelukkighe daghe de
woensdach en donderdach. Welck si in
haer dpeet waer moet nemen. Haer
hinderen allescherpe en gepederde din-
ghen. Voort en salme haer gheedranck
in gheue. Naer als die son wt Leo comt
in Capricornu/ ofte tot Piscis/ soe moet
si wel schuwē ghesoute vissche/ en oock
haer bloet niet te verminderē.

Die.xi.reghele. Die son wesende
in Ariete/ ist saeck dat daer pema-
nke cranckte wordē/ en ghi een medi-
cijn wesende daer bi gheroepē wert (hi
plach gemeenlich terstont weedom des
hoofds te maken en scotomi/ dat is/ we-
dich/ en daer doer dypsterh/ des oochs)
siet dat ghi dā gheen warme badstouē
en besicht/ oft hiete drooghestouē/ om
Martē/ en bisond dat so veel te meer in
October/ als die sonne is in Scorpione.
En in dese gestaltenis des leuens en sul-
dy niet belighē hamelen vleis/ oft ram-
men/ oft lammerē. Noch ghi en sul-
t ooc vhoof niet laten wassche op den dinre-
dach/ en woensdach/ opdat Mercurius
is een heer van dat.vi. huys/ dat is van
Virginis/ en Mars heimelic daer geer-
ne is/ en om Scorpi? int.vij. huys/ wāt
si dā die cranckh/ voort vmeerē/ niet al-
leen om dese saeck wil/ dat dat.vi. huys
is een woninghe der siectē/ mer o d; Vir-
go is oock een cout tephē/ drooghe/ aert-
achtich/ ende melancolijckelich. Noch
tans is daer een hoope toe dat die siec-
ke menschen niet steruen en sal als dan.
Ende hoe wel het sake si dat Scorpius
ghelijck daer gheseyt is/ in heeft oft heb-
ben mochte/ dat achste huys/ dat is des
doots/ want Mars is een heer van dat
selfde tephē/ soe en mach hy niet doen/
want gheen quade Planete hinderlijc

ken ofte schadelicken wesen kan pema-
de in zijns selfs huys/ ende bisonder dat
hy niet met den sweerde en starf/ die al
dufsamich sijn. Naden maeldat hi ge-
nesen is/ soe salmen den crancken ghe-
bieden/ dat hy niet (die sonne zijnde in
Piscibus/ welckē is dat twaelste huys
van den gheboert punt) hem seluen op
die reple gheeft/ noch te doene wil heb-
ben met notarien/ scrijvers/ snijders/ of
te steekers/ goutsmeden. Item hy hou-
det hem van maechden/ van paerden.
Dese sijn dinghen/ van welcken hy ver-
wachtende is cranckheyt/ om dat selste
huys/ welck is dat huys des cranckhei-
des/ ende dat bisondere in Augusto/ als
die sonne doer Virginem loopt.

Die.xij.reghele. Men moet ooc
waer nemen naerstelicken den ordinā-
ci van die iaren des ghenen die daer is
sieck. Want het seuende ende dat ne-
ghenste ghetal der iaren is altoos seer
hinderlick/ ende dese worden genoemt
van der Astrologen/ ghelijck daer te vo-
ren ghescreuen is/ weech iaren/ die ne-
gende iaren/ Climaterici/ dat machmē
int latijn hieten Scalares/ ende in on-
ser ghemeyn dypstcher sprake/ leer ia-
ren. Die reden van dese is/ dat altoos
in die iaren ghebuert een veranderinghe
des lichaems/ naden maeldat Sa-
turnus die andere iaeren van ons ver-
schepden is/ dan wordt hy bi die mane
gheuoecht/ welck is die alre minste der
planetē en die leechste. Daer o moetmē
wel waer nemē aldusdanighe aensicht
der planetē/ in die lopinghe der iare/ oft
daer enich sijn perikel is aenstaede/ oft
Mars en Saturn? haer boofth/ mogē
toonē/ welc Mars aensiet dat.ij. iaer/ of
te of si enige vā die ande hebbē te wēde

Regulen van Cranchheyden

Ende dan salt ghebueren/dat ghi niet alleen die cranchheyt/maer oock vgheselde starfoach salt moghen verdrinen der werckinghe der Astrologie

Die dertienste reghel. Men sal alchts ondertasten die dweet vanden cranchen mensche daer na zijn geboertenis punt/ten laetsten/soe salmen op rechten die figuer. **Wt den figueren salmen naer stelicken doersien die staet der Planeren/wt den staet ende die by een settinghen van den selcken/haer effecten/ item die saecke der siecten/ende die heer der gheboertemisse/ ende alsoe wt contrari qualiteyten ofte ghestaltenissen der teykenen/salmen verdrinuen die cranchheyt. Welck wt een weinich hier toonen sullen met exempelen.**

Die vierthienste reghele. Van de daghen haluen salmen waernemē die seuenste/ende crisis/ende daer wt so salmē wt merckē het leuen oft die doot. **Mer wat daghen zijn/de welck Critici worden ghenoemt/na mijn gheuoelen dat salmen halen ende besien indie scoelen der medicinen. Mer want die exempelen meer kennemisse leeren/so sal ick hier een exempel ofte figuer bi sette**

Het ghebuert by auontueren/dat in dat beghinsel des siecten die sonne si in Ariete/welck een teyken is heet en droghe/her sal gheburen/dat Aries sal ontsteken die cranchheyt nae zijn selck teykens natuer. Dan moecht ghi vermanē den cranchen dat by hōsaem si/wāt hi op dē seunden dach beter te pas wesen sal/in welken dach die mane in Cācrun sal treden/ten si dat die siecte si raseri. Want Cancer is cout ende vocht/ende het vierde aensichte tot Arieten daer om sal hi tēperieren die cranchheit met zijn couwe ende vochticheyt. Welc

het si saecke dat ghi niet stelick wilt aenmercken/soe sult ghy merckelick begrīpen. Ende ald? moecht ghy oock wercken indie andere figuren/mer wat manieren die cranchheiden ghestarct worden wt ghelijcke teykenen/ende wt contrarie ghecureert wordē.

Die xv. reghele. Aldus maecte dat anderde ghetal der daeghen/dat is de vierthienste dacheen seker kennemissen ende oordel/ende dat daer om/d; als dan die mane vol is/niet alsoe seere om die Crisis/ als om die influentien des maens/welcke hier staet recht ouer gelijken Aries/ende Libra/Taurus ende Scorpio.

Die xvi. reghel. Ende medicijnen self/hebben haer teykenen. Want men sal op allen tijden/niet alle medicinen sonder eenich onderscheyt gheuen mer op andere tijden salmen in gorgelēn/op ander tijden stouen/ander tijde dranch innemen/ende op dat ick niet lāgher en si ick salt in eenre reghelen begrīpen.

Die xvij. reghel Het si sake dat die mane is in Ariete/in Leone/ende in Sagittario/so moecht ghi wel starckē die cracht/die aentreckende is in eenen mensche/ende die crachte die houdende is in Virgine/ende Chaurō/en verteerende is in Seminis en Libra/ende Capricorno. **Sorgelingen/en tot ouergēuen brenghende dinghen/en stouingen salmen teyken en gheuen als die maē is in Ariete/ende bi auontuer gorgelingen alleen als si is in Tauro. Ende als si is in Scorpione/dinghende lossen dē buyck met dranche/in Cancro doerghebaken supker/in Discibus (behaeche dat v) met pillen. In Seminis ende Aquario/met triser/en met medicijn die**

¶ ij.

Crisis to de alre swa richeyt des siectē/als mē bicans orde len kā waer si heen wil en den dach in welc des gheschiet is gheheten Criticus.

Regulen van Cranchheyden

Marcht. In Libra oock oft in Scorpione/mer lossinghen van winden oft clisterien.

Die. xvij. reghele. Int purgieren salmen oock hebben een opsicht na die mane ende haer aspect. Welck wessende in Cancro/ende hebbende eē drie/ vuldich aspect ofte ses/ met Venus/soe machmen die Cholera purgieren.

Naer die Sonnedie Phlegma/ Naer Jupiter die Melancolie/ende dit bifonder/ist saech dat ghy bolus oft pillengheeft. Naer wilt ghy mit dranche dese purgieren/besicht die selfde aspect in Scorpione. Dat selfde doet oock in Piscibus doer pillen. Ende het si saech dat op een tijt twee Planeten zijn inpt die ofte selfde aspecten met die mane/so machmen twee purgacien doen hebbē Exempla causa. Het waer saech dat de mane waer met Venus ende met die Sone/doer drie oft sesste aspect/so mach die Cholera/ende de Phlegmate samē beyde ghelijck gherepnicht worden

Die. xix. reghel. Die Martem hebben int benedenste haers gheboertenisse in Ariere/ ofte oock zyns derden plaets/dese zijn Cholerici. Dese luyden hanghen ghemeynlich ende meest doer thoost/hiete zaghē ofte coortsen ende dat doer die oueruloedicheyt des Cholera/dollicheyt/bloetsweeren/ruette/carbunckel/ ofte heplich vuer/welck dat vleesch/verflinden ende opeeten. Welcken het si saecke dat si gansselic en gheheel niet gheschuyt en moghē worden/nochtans ist van noode dat een medicus oft Chirurgijn al zyn naersticheyt daer toe doen sal/op dat hi/na dese regelen/welcke ick gheseyt heb van die qualiteyten der teykenen/mach die crancheyt verdrjuen.

Die. xx. reghel. Der ghelicken reden hebben de ghene/welche Mercurium hebbē/ niet wel sittende in Martis huys/welck als ghi beuint int huys uwer gheboertenisse/daer sult ghy merckē/hiete coortsen/bloetsweert/die kanker/vallende siectken/quaet vuer/seer vroech dnpsterheit der ooghē/daer en bouē gruwelike ghedachten/en verschrickingen/het en si saech dat die maē dat tempereert oft Ven[?] in de voorscreuen teykenē en plaetsen/ende dat in die Cholericken.

Die. xxi. reghel. Ander siectē hebben die Phlegmatici. Dese comē ouer dicwils daghelicse coortsen/gelijck men si heet/ende meesten deel worden si ghequelt mit coude. Dat welke selfde mensien mach wt haer water/welc dick is en rau dicwils/dese moet mē beueelē dz si haer oeffenē sullē/en dat si haer wachten van vet vleis/en verckens vlees/en wachten haer vā kaese/ vā melck/ende march en bren van gedierte.

Die. xxij. reghel. Saturn[?] met die mane/maect van crancheyden haluen/vallende siectē/ oft sint Felts siecht/ atram bilem/dat is droolorich/en plōpheit melaetsheit/fistel/morphen of rootsweer/cramp in die voet/en dicwil passien/welck chronijck hieten/dat is de op haer tijt dē menschen aencomē. Welche siecten als si gebuerē/so sal mē verlācsem en sachte daer mit handelen/en in dusdanighe/en sult ghi die sterren niet contrari zyn/het en si saech/dat die medic[?] alsodanich si dat si mit al haer crachte arbeeyt om die crancheyt te verdrjuen/en de selfde siectē gansselic te wortel toe wt plucken mach. Item ist dz daer pemant gheboeren wort in die coniunctie des Sone en maens/so sal die self

Regulen van Cranckheyden

de gheboertenis altoos quaet gherekēt
zjn oft niet eenē quaden gheest gequelt
want si maecht die selfde periculoos in
haer oudtcheyt/crimpich/ghebrekelich
van cranckheyden/valachrich/oftedol-
licheyt van harten/ ende alsoedanighe
cranckheyden/welcke qualich van den
medicynē ghecureert moghen worden

Die. xxiij. reghel. Ghy sult mo-
ghen te vooren mercken die cranckheyt
wt die loop van der sonnē/het si saecke/
dat wi aenmercken die maent/ in welc-
ke pemandt ghebooren is. Te weten/
daer is yemant ghebooren in Scorpio-
ne/desen sal nakende zj/cranckheyt der
schouderen/die cramp der handē/of die
cramp der vingherē. Ist saeck dattet eē
vrou is/weedō des milts en des mages
Die genedie in Cancro gheborē zj/sch-
achrich/sweerē/pupstē/ en dat ald me-
ste/ist saec dat si Cancrū hebbē tot harē
ascendēt/die vrouwē/pj der dermen en
perikel vā water. Die Taurū hebben
cranchedē bi die keel/en sommige ande
pijnē ooc des lichaēs/en d; bisond in die
oude iarē en maenden voorf. Also oock
die Leonē hebbē/weedom des maechs.
Die Aquariū hebbē/de sullē somtijts se-
re gequelt zj mit lage coortzē/welc wp-
lichtelic gernerth hebbē hier voor.

Die. xxiiij. regel. Naer dits d; son-
dlineste dā so seer n; profitelic dē cranck-
kē als dē medicij meester. Ist sake d; de
cracke heeft in dat. vij. hups Saturnū/
oft Martē/ so ist dā gans phtelic geen
medicij meester noch gheē medicij te be-
sighē/hoe wel d; die heer des hups is o-
gheluckich. Also schijret Saleno te zj.
Ist het si saec/dat die medicij meester eē
Saturnic? oft eē Martiael mā selfs is/
ghelijc ooc die cranckhe is/het is seker d;
dese alle beide gheborē zj tot vderfenis

des menschelike gedachts. Naer het on-
mogelic is/dat si hmermeer sullē curie-
ren/oft pet geluckelic beginnē oft doen/
dan in weerlike oft in lant en groue lu-
dē. Aldusdanigē een en certej die oock
gheleert heb ic ghekent/en die seer ghe-
eert was bi dē vorstē/aengaende die cō-
ste/so en ontbrack hē niet/mer ouer prie-
sters/ouer eelingē/ouer vorstē/ouer gee-
stelicke ludē/en dede hi noyt pet wel dā
altoos hē die const faelde/en het meeste
deel vā dien hi doodē/mer in clej oft ge-
meyn ludē hi sond arbeyt en sond pet i-
kel prosperierde. Daerom siet ghi wel
wat cracht die sterren hebbē in dese/en
deser ghelijcken: Naer dat derf ic wel
voorvalt seggen/het si saeck dat yemat
Martē; heeft met Venere int. vi. huis
dat die sal worden een seere costel medi-
cijn bouen maten en dese en sal hem n; z-
gheen ander const becommere. Ist sou-
de v hier wel moghē bi brenghen te tu-
ghe verstandighe luyden en medicynē
welcke het licht is om te curieren ende
sonder arbeyt/en haer sommighe wed-
om so swaer/dat si nauwelick mpt allē
haren arbeyt pet konnē bedryuē/wits
namen daer wi swijghē/op dat wi nie-
mant en schijnē met woorden te ver-
cotten. Dit si op het cortsteghesummeert
niet opdat wjt alte mael soudē mogen
exponere. Wie soude dat met cotten
woorden moghendoen: Naer opdat
wi die medicynen moghen gheuen een
oorsaeck/ op dat si/als wel die profijt vā
Astrologie doer merct si/met alder vlij-
ticheyt die aenueerde sullen/en niet al-
leen wt de voorghelende reghelkēs der
mensen/ende leerē te hulpre comē dē
crancken/maer wt haer selfs verstant
moghen weten/alle dinc te ordineren
ia dat oock sonder eenighe medicynen.

Regulen van Cranckheyden

Want alle die crancken en zijn alsoeda-
nich niet dat si medicijnen verdragen
moghen. Sommighe doer haer dyet/
sommighe doer waerneminge der tep-
kenen mooghen soe veere werden ghe-
bracht dat si ghesont weder omme wer-
den. Laet si ons beghuychelen die wil-
len/ende bysonder/die alder ongheler-
ste/wy hebben certeyn dit gheschreuen
met een recht op herte/willende haeste
wtgheuen grooter dinghen. Aldus so
scheen het mi goet te zijn/eerst te beduy-
den die ghemeyn dinghen/daer na/die
aen welke die sonne van desen hangt.

Een cort tractaet. Wat een peg-
lyck Planeet in die natueren/ende der
menschen qualiteyt doet.

Aldus langhe hebben wi ge-
arbeyt/wt der ledengestal-
teniste cruyghen ende merc-
ken der mensche natueren/
ghansseliche ondersoeckende die waer-
achticheyt/keren wi ten lesten tot dien
Planeten/op dat/het si saeck/dat in die

voorgheroerde dinghen/ yet vergeten
is/oft seer flauvelijck oft slappelick ge-
sept is/dat selfde oopenbaer mach zijn
wt die aenmerckinge der Planeten.
Is het saeck dat daer yemant heeft een
menschen herte so onstantachtelick (ge-
lijck die propheet seyt) als het is in som-
mighedinghen onbegrijpelic/welck
men niet doer gronderen en mach/hoe
veel te meer hoort men met alder naer-
sticheit te arbeiden/ende alle maniere
te soecken/ dat men daer doer mach co-
men/alsoe drap als men gronderen kan
hy doet by den arbeyt wat by/als alle
manieren werden ondersocht/welcke
dinghen in onser macht is/mer het si sa-
ke dat het een niet en lukt/seker het an-
der moet lücken. Alsoe/dat ghene dat
wy in Physiognomi niet doen en costē/
dat sullen wi doen in natuerlike Astro-
logie/ende dat seer cortelijck. Ich weet
wel dat dese dinghen langhe van ande-
re ghetraecteert/ende breder gheseyt sijn
maer dat sy met langhe omloopen der
woorden/dat selfde hebben wy mit cor-
ten gheepndet. Het is al een prijs/te
zijn een principael van enich dinc/ende
alsoe enich nu ghenonden const te leerē
ende te scrijuen/ dat het van veel mach
cort ende lichtelicken worden verstaen.
Ende op dat ich nyet te veel woordē en
make/ als ich arbeide snappicheyt en-
de veel kallinghe te schuwen/ het schijt
my goet te zijne/ te beduyden van wat
natuer een peghelick Planeet si. Die
son is van zijn natuer heet. Die mane
is min heet maer vochtigher. Satur-
nus is cout ende drooghe. Mercurius
is twijfelachtich ende tusschen beyden
Ende op dat wy hier niet langhe in en
toeuen. Mars is heet/maer somtijts
min somtijts meer/maer anders altijt

Regulen van Cranckheyden

drooch/welcke lichtelick iste sien in die cirkel van Angis int vochte repken. .xv. want als dan is hy alleene vocht/daer na dat hy heeft veel tuyghen des vochtichepts. Maer in qualiteyten actiue wordt hi gropende als hy is een ascendent in die cirkel Angis. Jupiter ende Venus matelick maken si wermte ende vochtich. Nochtans Venus met getemperierde rouchept. Mer het si sake dat si ascendenten sijn/ soe word die temperieringhe des natuerlicken hitens van alle beiden ghestarckt/weder omme sijn si descendenten/haer natuerliche vochtichept/wort ghestarckt. Ende dat selde salmen oock gheuoelen vā die Sonne. Van Mercurio moet men anders gheuoelen/ dese na den mael d; hy niet seer drooghe en is/noch niet seere cout/als hy ascendent is/soe wort hy nochtans hieter/ende doer swaricheit endedroocheyt droghe. Weder omme een descendent wesende/vochtigher gemengt met een weynich couts/anders nochtans meer dan alle die andere onstantachtigher/na die natuere des repkens ende plaets/in welck hy is. Nu wilt ghy iudiceren/siet aen die Planete/welcke een heer is uwer gheboertemisse. Te weten/Laet toe dat die sonne is in Leone in die tyt van Peters gheboertemisse/in welcken yemant contrari mach sijn/ oft Peter sal heet moeten sijn/ende een weynich drooghe/ende dare om maechtse wijs/versocht/eerliche/ghesien/ende ghemeenlick die glorie ende die heerschappie vercrighen. Ende die heer van alle die andere Planeten/is die sonne/ende int middel ghesat als haren coninck. Een andere. Laet daer yemandt sijn een Lunaticus/ die Maen is vochtich/een weynich maect

si warm. Daer onne/die alsoe gheboeren is die sal ghequelt sijn met die valende siecten. Also oock het si saeck dat yemant is ghelept onder Saturno/dese maectet cout ende droocht/endedaer om maect hy versmadelijcken/mijmerich/droeuich/verslaghen/eenich/blop/suspicioos/hatich/onvruchtbaer. Jupiter/want hy matelick warm maect/ende vochtich/daer omme so gheeft hy wijshept/eendrachtichept/religie/eebaerhept/goetelickhept. Mars soe drooghende ende barnende/ontsteect die Choleraim/dollichept/higheeft stoutrichept/starckte/houerdichhept/impotuyt/goetdunckent. Venus/want si niet seere warm maect/maer vochtich meer dant ghenoech is/maect eenen dronckaert/een leechgangher/oncups/sacht/een speelre. .xv. Alleen Mercurius/ghelijckē wy gheseyt hebben/als een onstantachtich vertumnus/ die een reys drooch/die ander reys vocht/ende cout/werckt onstantachtighe dingē endedaer om/somwylen die ald quaetste. Mer hoe ende met wat manieren ghy sult kommen begripen ende merken dien heere uwer gheboertemisse/in die nauolghende dingen/sullen wi dat bescrijuen. Ende dese late nu ghenoech gheseyt sijn met cotten/niet ghescreuen sijnde als commentarien/mer als die eerste beginselen.

Hier eyndet dat vierde Boeck.

Regulen van Cranckhepden

Hier na volcht dat vijfste Boeck.

Prologhe ofte voorredene Joannis Indaginis/op die natuerlike Astrologie.

Ik mochte bi auonturen vermetelich schijnen te zijn/woude ich bestaen welker voor mijn weinich hebben gedaen/ int examine ren ende te tracteren

die natuerlike Astrologie. Want ich sie dat si alle te samen haer sinnen hierē na een ander/ te weten tot Rhetorice/ dat die een wepnich ciuylre is/mer seere wepnich/welcke die natuer/ende die mutacien der tijden volghende/ghetreden zijn in die natuerlike voetstappen. Want Julius Firmicus: na den mael dat hy in dese ende in die artificiael conste een principael zijnde/ ende niemant heerlijcker nae hem ghelaten en heeft/dese en heeft deselue const/also seer niet

mit corte gherracteert/als oft hi si nipt opsetten wille heeft ghedissimuleert bi auonturen dat aldaer omme/ dat het gheen grooten arbeit en si een natuerlick Astrologus te werden/maer die alder grootste prijs te zijn excellent te zijn in die Artificiael Astrologie. Naden mael dat warachtelickē meerder prijs si die natuerlike Astrologi dan die Artificiael (mit oorlof des alder geleertste man gheseyt si) eens deels: dat si vastier is: ende min superstitioos/ eens deels: want si so lichtelich ons niet bedrieghē en kan. Want waer voor comt dat dō men curioose dinghen soude achter volghen: na den mael dat wy nau en konnen doersien dinghen die voor ons ghesichte ghestalt zijn: welke oock niet en worden vaste ghemaect doer eenighe beghinselen/ende onseker si: of dese warachtich zijn oft vals: Hoedanich schijnet te zijn die Artificiael Astrologi/ die welke soe seer niet doersienbaer en is. Maer de natuerlike: hoe wel dat si vā sommighe vermetelike wort mislaect nochtans die experientie brengt een so veer: dat die ghene dol moet zijn/die segghen wil dat dese te vergheefs zijn soude: van welchen het oopenbaer is/dat veel meer heerlijcker dinghen bekant sijn dan doer de Artificiael: van welckē wy te rughe nemen Johan lichtenbarch/ een die niet minder en is dan Stolomeus. Ende wie en heeft hem van desen niet verwondert wie en heeft hem niet in weerden gehad: ia dat hy van sommighen voor een propheete gherekent is geweest. Ende dese heeft oopenbaerlichen mijn toe gegheuen/dat hy des altemael dane wist/die natuerlike Astrologie/ende die Artificiael gans niet toe en hadde gegheuen: te weten oock een

¶ Astrologia Naturael

weynich gheholpen te wesen van dier
 Physiognomia ende Chyromancia.
 Hier dat ich hier omfirmicum wil be
 rispen/oft die andere welke cappitey
 nen zijn vandier selfdeconste/als Albu
 masar/Alboali/Abraham/Dorotheum
 ende soe wie dese zijn/maer dat ich dese
 mijne veer sette boouen die Artificialael
 hoe veer die natuerliche dinghen te bo
 uen/den ghenen welke zijn vander cō
 ste. Ende hoe wel dat dese naem si veel
 suspect/ende daer en bouen oock gheda
 neert vanden Dausen (welcken pet en
 plegghen te approberen/ dat haer quest
 ende profijtē vermindert) nochtansen
 is si anders niet/dan eene perfecte ver
 wullinghe des natuerliche philosophie
 want wat schijnt v anders een Astrolo
 gus te doen/als hy toecomende dinghē
 te vooren seyt/ dan dat hy die secreetste
 dinghen der natueren/welcke god alle
 ne bekent zijn/den menschen te kennen
 gheeft doer een prophete/gods wil en
 de raet in ons ghestort. Ghelijcker
 wijs Josephus/Eusebius/Dicearchus
 Theodotus/ende andere Griecxe mee
 sters/welcke Josephus citeert teghens
 Apionem den grammaticum/segghē
 dat Moyses ende Abraham Astrologi
 gheweest zijn. Nochtans wat is des
 van noeden dese te citeren/naden mael
 dat die scrift dat openbaer belidet. Al
 dus seyt Stephanus van Moysse. En
 des Moyses is gheleert gheweest in alle
 wijsheit der Egiptien/ende was mach
 rich in wercken ende woorden. Daer
 en boouen Joseph die patriarche/hoort
 wat hy van hem seluen seyt tot zijnen
 broeders. En weet ghy niet dat daer
 niemant en si mijns ghelijck in die con
 ste der wichelie. Wat mach daer cla
 rer zijn dan dese gherupchenisse. Jck

laet staen Origenem/den alder kerste
 licken authoor/welcker seyt/dat die wt
 ghegrauē cisternen van Jsaack ande s
 niet en is dan die philosophie/ also van
 die studioose patriarch wt gheropt en
 de voort gheleert. Nochtans en haelen
 wi die niet weder op/ welke alle rech
 ten/alle ghemeenten gedamneert heb
 ben/ in welchen niet gheloefelick en is
 heilighe luyden ghestudeert te hebben
 maer die verhalen wy welchen oopen
 baer is wt sekerre beghinselen/welcken
 alle wijsse luyden/alle die studios; nge
 weest van hemelschen dinghen/appro
 beren ende na volghen/welcher hoger
 ende hepligher is/dan eenighe philoso
 phi/dat is/welcher is een principael en
 een wit des philosophie. Anders/waer
 toequaemt van noode/dat also curioos
 die philosophi onder soecken soudē dē
 loop der sterren ende der hemelen/wa
 re dat saeck dat die sterren niet en costē
 wercken ende doen doer haren loop.
 Nochtans wat sullen die selfden lopin
 ghebaten/wanneer si voo; het alre gro
 tteste firmament/dat seker hebben/ dat
 die natuer niet en doet te vergheefs.
 Wat wercken si/in wassinghe/in gras
 in groepende cruyden/in bloeyen ende
 ebbe/in die bloeyende tijden/in welke
 vant beghin alle dinghen worden nieu
 gheschapen/doer die influentie der ster
 ren. Ende dat en konnen si ghanstelic
 niet missaken. Daer omdat si alle din
 ghen toe gheuen/sullen si dat alleen die
 menschen lichamen niet toe gheuen.
 Wat wonder spoeck is dat. Laet ons
 seggen een ander noch/op dat daer nie
 mant hem en laet duncken dese onse A
 strologi ouer een te comen/met de welc
 ke daer verboden is. Die superstitio
 se Astrologi en heeft niemāt openbaer

Inleedinghe In die

beleden oft gheleert/ welke soude verghaen hebben in scoffiericheyt des authoors/mer dese Astrologi hebben openbaer gheleert die alder beste mannē/ende dat mit grooter eer ende prijs. Dio genes Laertius (in zijn leuen) scrjft/ende Plutarchus dat selfde dat Pythagoras noyt ghelooft en heeft die Astrologie/welc daer verboden is/welcke noch tans een cappiteij gheweest is bi na vā der seluer constē. Die selfde const/wort bespot van Seneca/ende wort verstuht van Cicerone/si is ontacht van Aristotele/en van Platone/welck haer lieten duncken dat deselfde niet waerdich en was van welke men een woort soude maken pinnermeer. Summa/gelijcker wijs si niet gheprobeert wort/oft bewesen mit enighe reden/also en wort si oock niet ghestarckt mit enighe seker authooren. Mer dese ons Astrologie/is gheuonden ende verlicht van heerlijckemannen/ende heeft bisonder gehad dese authooren. Famosiden: Zoroastē: (niet die/welc men bi auontuer meent/mer Zoroastijns soen) Damigeronta Hippolloniu: Hostanem: Dardanum Eudorum: Alchimidum: Rogorij/welc selfde sijn oock gheweest authooren van maghie. Van onsen: Lichtenberch/eē miraculoos man der naturen/vol groter misterien sijn dese astrologi/heeft in hem seluen een seer diepe contēplaci van grote heimelike dinghen/ende gauedes natuers/ende nochtans en doet si also seer gheen wonder/als si te hulp coemt/den genen die die natuer stadich contemplerende is. Ende ghelijcker wijs die verboden Astrologi/eyghent gods vianden/ende trecht si af van god/also dese Astrologi verwecket tot alsoe danighe verwonderinghe der werckē.

Ende ghelijcker wijs een ackerman/de wijngaerden voecht aenden berckē/alsoe dese by een voecht die aerde by den hemel/dat is: die benedenste by die alre ouerste crachten. Want gheen dinc en helpt meer tot die eeren godes/ dan stadighe contēplacie der wonderlijckewerckengods. Mer want in aldus danighe vertellinghe/ beweghen oock der gheleerde luy hulp/alsoe vermane wi ooch hier en tusschen dat mē in Marselij Picinus: des swaer authoors der dē boeck leest/ de vita celirus contēplanda (dat is) vā hemellicke leuen te contempleren/dan machmen verstaen sonder twijuel dat wy dat minste deel van deser conste niet gheleit en hebben/dat welck is met alder manieren alre godtelichste. Ja dat meer is/ dat die godtelijcke dinghen onsprekelicken sijn/endenemmermeer ghenoech en moghen worden gheprelen. Ende daer omme voorredenen wy dit alsoe mit den cortsten/om der ghenens wil die alchts onbekende dinghen damneren/roepende alcht ketters sterftont te sijn/ oft so wat si niet en verstaen/ oft ghedamneert te sijn vā die ongheleerde Sophisten als recht oft Astrologia daer omme quaect oft ketters waer/om dat Thomas van Aquijnen dese beruchticht heeft/welck selue in gheenen dinghen stantachtich en is. Mer laet si hier en tusschen roepen en blint sijn in veel dinghē/wi sullē bewijfen mit dē werckē/dz wi hebbē be looft. Is het saecke dat wy dit eersten verhalen/dat wy alleen den wech willen beuestighen/welcke alsoe nochtans oopen sal sijn/so wie eens in die ghereden is/ dat die selfdelichtelicken wt die clepne groote/ende wt die alder minste die alder meeste sal mooghen weten. .

Astrologia Naturael

Daer omme/op dat wi gheen dinc dyp
 ster en tracteren/op dat wy niet en be-
 diegen den ghenen die welke noch in
 deser conste ongheteert zyn/ende want
 so dicwils als mensli is van die huylen/
 van de teykenen/vanden horoscopo/vā
 den ascendent/ van dien heeredes ghe-

boertenisse/oft der teykenen/soe willen
 wy cortelicken diffineren een peghelic
 van dien/ myt corten woorden
 wt Julio Firmico.

Hier opndet die Voorreden.

Gen seer corre bescrijninghe des
 natuerliche Astrologie/ Sp Joannem
 Indagine priester/welch noyt te
 vooren ghetraecteert en is/
 mit ghelijcker cort
 heyt.:

Das vijfste Goeck.:

nde inden eersten soe
 ist behoorliken te niet
 te doen/dat welch die
 Planeten aen ghaet/
 waert saecke bi auon-
 tuere/dat enige ma-

thematicus berispen mochten/dat wy
 die andere Planeten/behaluen die son
 ende die maen/also veel niet toe en ghe-
 uen/als wy die som ende dat principael
 setten alleen in die twee. So moet hy
 weten dat in die twee also veel crachts
 is/als in die ander tesamē/ende het ryc-
 ke ofte dominie bi daghe behoort toe te
 scriuen die Son/ende bi nachte de ma-
 ne/ ende het en is van gheenen node aē
 te sien en ghe van alle die anderen. En-
 de dat is die differenti/waer in si schele
 van malcanderē/die natuerliche Astro-
 logi ende Artificiael. Want al dat ghe-
 ne/dat specialick ende bisonder stelt die

R ij.

¶ Inlepdinghe In die

Artificiael/ en een pegelic planeet van die aenmerckinge der horoscopen/ dat doet die natuerliche Astrologie alleene int aenmerckinge der beweekenisse van die Son en Maen. Want anders si makander also na zijn/ dat de een son der die ander niet te recht kan worden geleert. Daer om die si beydeleert/ die en sal zijn arbeit niet qualich aenlegghē/ en dat niet alsoe seer om const/ als oock om die genuecht/ want die natuerliche Astrologie die heuet in sich ick en weet niet wat mesrō properh/ en ghe-nuechte/ dā de Artificiael/ hoe wel noch tans dat die ander heerlicher schijnt te sijn. Daer om laet ons hoorē wat een hups is.

¶ Wat een hups is.

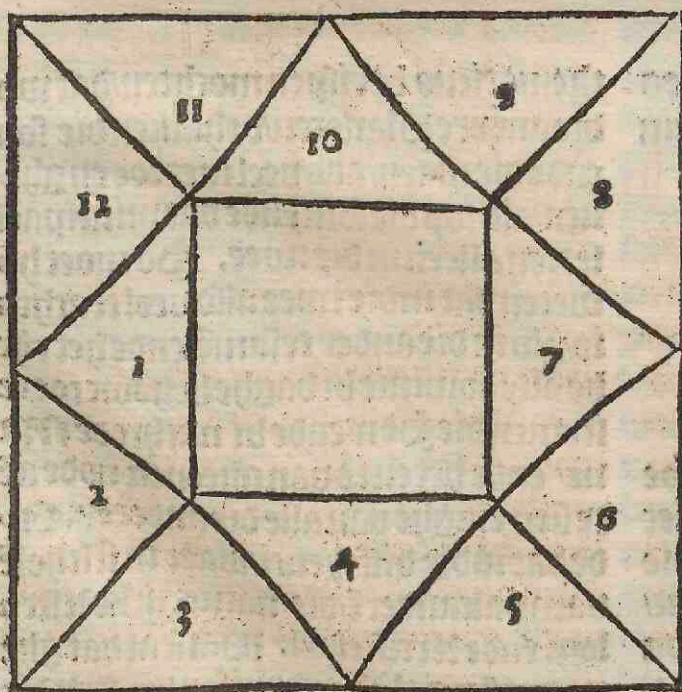
En hups/ is een reley spaci des firmamēts/ mit seker gradē gemetē doer welke spaci die planetē wordē beweghē/ welke een hups heet/ doer een metaphoran/ gelijcherwijs in ē hups

een woninghe is/ alsoe hebben die planeeten inden hemel/ dat is int firmament haer plaetsen/ doer welke si ghaen/ ende in welke si sitten. Ende die plaetsen hieten si een descripti der teykenen/ by. xxx. gradus/ wāt een peghelic hups of teyken heeft. xxx. gradus.

¶ Van dat ghetal der hupsen.

Der sijn twalef hupsen/ welchen die Astrologie aldus langhe myt ghemeen verskens hebben beteykent. Ende wy en schamen ons oock niet de selfde hier by te scrijuen/ want si schijnē wat die memori te helpen/ welke sijn dese.

Natus vincit. fratrem. pater. filium. infirmus. proce mors. ambulat. regnat. fortuna. incar. cerat. dat is. Gheboten/ hi verwint/ broeder/ vader/ soen/ cranch/ wijf/ doot/ wandert/ hy regneert/ fortun/ in kar. hert.

¶ Van die welke die beduydinghe is dese.

Dat eerste hups/ is het hups des leuens/ int hebreuoghietē *Sethchai*/ int Suetz *Tou bion*.

Dat anderde/ dat daer na volghet/ is hups der rijckdommen ende substancien/ int Griex gheheten *Anaphora*/ vandie andere gheuoemt die poorte der hellen/ om die importunichept.

Dat derde vallende/ *Thea*/ die woninghe der broederen.

Dat. iij. die diepte des hemels dē hoet der erdē/ hups d'ouderē

Astrologia Natural

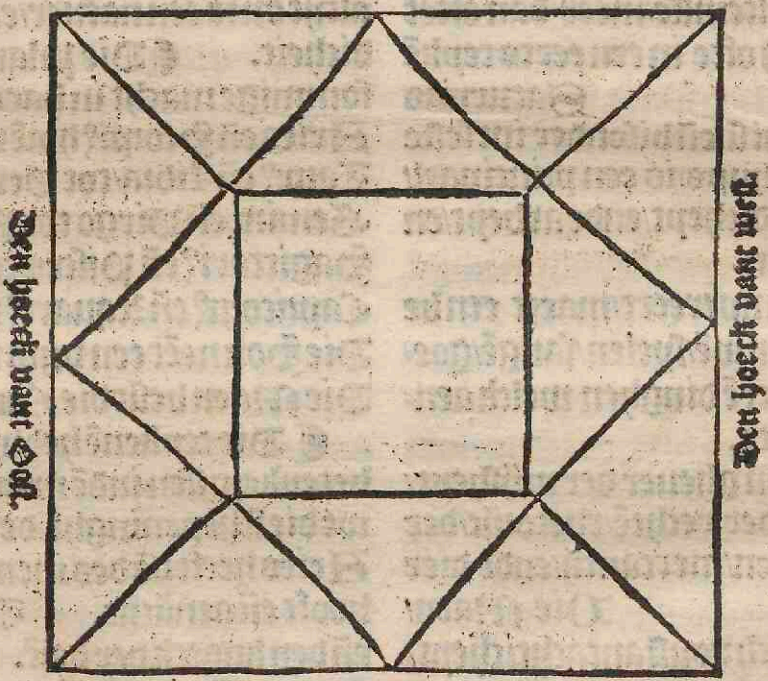
Dat. v. daer na volgende/venus blij-
 schap/ int griecx Agatha/ het huys der
 kinderen. Dat. vi. vallende/ thups
 van weder spoet/ vā knechte/ vā cranch-
 heit/ Martis bliscap. Dat. viij. recht
 teghens ouer staendend; eerste/ Clis/ der
 builofte/ der openbaer viandē. Dat
 viij. nauvolgende/ dat huys des doots.
 Dat. ix. theos/ des religie/ oft vā groter
 reysinghe/ die bliscap des sons. D;
 x. dat middel des hemels/ vā rijken/ oft
 meesterescap. Dat. xi. navolghende/
 vā groter fortune/ Jupiters bliscap.
 Dat. xij. des kerckers/ Saturnijs bly-
 schap/ in griecx gehietē/ Cacodemon.

Hier volcht na van die hoeckē oft

henselē des hemels/ Cardines gehiet
Vā dese. xij. vāder sommich Cardi-
 nes celi/ d; is/ henselē des hemels
 genaēt. Dat eerste huys. dat. x. Dat. viij.
 dat. iij. Dē eerste hoec/ is dat oost/ ende
 dat is het huys vā Aries/ die horoscop?
 des geboertenis. Den. ij. hoec/ heeft dat
 middelste des hemels in/ welc is thups
 vā Capricorni. Dē. iij. hoec/ dē ondganc
 oft dē hoec vā weste/ dwers doergaēde
 Dē. iij. hoec/ wort vā Firmico genoemt
 het benedēste des hemels. Wat dese hāc
 aē bi na d; heel gevoelē/ en het xij die pri-
 cipael hoekē ende planetē/ in welckē si
 meer cracht hebbē dā in die ander.

Wāt begifsel des geboertenis te nemē

Dat middelste des hemels.

Dat benedenste des hemels.

Iclac mi dunckē superstitioos te xij/
 veel dingē te cauillerē/ vā d; begifsel
 des geboertenis/ nadē mael d; dat mer
 aēgaet die Artificial Astrologi/ te we-
 tē/ van die val des saets in die moed/ vā
 die horoscoop des geboertenis. x. welc
 hoort tot tē and speculaci/ gelijc d; te vo-
 rē geruert is. Mer wi schickē oō incēci

nad son/ en d; tephē in welc die son is in
 dē dach des gheboertenis/ wāt also veel
 crachtē xij in die son/ als in al die sterrē/
 Ptolomeo tūgēde. En welc wi nu ond-
 socht hebbē wt de natuer/ en m; lage o-
 dsaekingē die selfde sullē wi openbaer
 makē/ doer de viger siēde/ d; supsticioos
 is. **W**ā die effectē der Planetē

A ij.

C Inleydinghe In die

Het is behoortlyck indeneerstentē
tracteren/van die natuer ende ef
fecten der Planeten/wat si in een pege
lich hups doende zyn. Welcke hoe wel
dat icht ghedaen hebbe/in onse Octoē
dronce/ nochtans en verdriet het myn
niet cortelick hier anderwerf bi te schri
uen.

Wort daer pemant ghe
boren van den thienste oft den xi. dach
van die Meert/ in welck ghemeynlyck
die son ghaet in Arietem/ en duert daer
in. xxx. daghen/ so tot den thienste oft de
xi. dach des Aprils/ en Mars ghenonde
zynde in de dach der gheboertenisse/ na
den mael dach hi vuerich is/ en dier ghe
lycken oock Aries/ vermeert hitten en
de toornicheyt/ en ghanstelick alle ande
re quade ghestaltenisse/ meer dan oft
in een waterich ofte in een eerts tepke
waer.

Saturnus
hys waer dat hi si/ en bisonder int seste
achtste/ ofte. xij. hups/ is een principael
van druck/ ellendicheyt/ ende arbeyt/ en
de cranchhepden.

Ven? ghetempereert/maect een be
minder der vrouwe/ spelen/ sangē/ goe
den tier/ en anderē dinghen welck aen
gaen ghenuechte.

Mercuri?/ een gheuer der wijsheyt/
welsprekench/ der rechtē/ rhetorijc/ der
subtylre werken/ mercantij/ ende dier
ghelijcken.

Die Maen/
maect bysinnich/ onstantachticheyt/
wochticheyt/ loepheyt.

Jupiter in die hoeckē/ is een maker
vā schoonh/ ryckdom/ eer/ administraciē.

Die Son/ in ascendēt/ oft in de hoec
ken/ vheft die menschē/ maect geeert/ en
vnoemt and voiste.

Die teikenē
der schoonh/ zyn/ Gemini/ Libra/ Virgo
en dat eerste deel Sagittarij.

Vā middelbaer schoonh/ Scorpius

Capricorn?/ Pisces. Onvruchtbaer
tephenē/ Gemini/ Leo/ Virgo.

Tepkenē/ die daer makē ghebrec/ en
gheen kinderē/ Aries Taur? Libra Sa
gittari? Capricorn?/ Aquari?. Na
delbaer/ en sond stem/ Cancer Scorpio
Pisces. Gedelickē/ Virgo Libra/ A
quari?.

Ich vmoede dat die qualiteyt der
tephenē ghenoech bekant zyn.

Aries Leo Sagittari?/ zyn werm dro
ghe en vuerachtich. Taur? Virgo
Capricorn?/ cout/ drooch/ eertachtich/ me
lancolijck. Cancer Scorpi?/ Pisces/
cout/ vochtich/ waterachtich.

Semi
mini Libra/ Aquarius/ werm/ vochtich
lichtachtich. En also. iij. tepkenē comē
altijt ouer een natuer/ en makē drie uul
dicheit.

Die Planetē hebbē oock
sommige macht in haer epgē hups.
Aries en Scorpi?/ hoē tot Mart/ huis
Taur? en Libra/ tot Veneris.

Gemini en Virgo tot Mercurij.
Sagittari? en Pisces/ tot Jouis hups.

Capricorn? en Aquari? tot Saturni
Die Sonneēt een huis in/ als Leonē
Die Maen besit die Canker.

Die tepkenē hebbē ooc haer epgē
betepkenissen indē menschē lichamen/
wt die schepeninghē der leden.

Aries heeft vā des menschē lichaē/ dat
hooft en aensicht.

Taur? den hals/
en den knoock der kelc. Gemini die
schouderē/ die armē/ en handē. Can
cer/ die borst/ dat hert/ die maech/ die rib
ben/ die milt/ die longhē. Leo/ die be
nedenste deel der magē/ de rug/ die side.

Virgo/ de buyck/ de middelrucht/ die
ingewantē/ dat net. Libra/ die lendē/
die benedenste des buyck/ die nauel.

Scorpi?/ die scaemte/ de pralle/ die blase
die dien. Sagittari?/ die billē en dat

¶ Astrologia Naturael

Daer aen comt. Capricorn^o/die knie.
Aquarius/die benen. Pisces/die
voeten/en enckelen/dwelck men int la-
tijn cauillasheet.

¶ Sommighe dinghē/van die Son
en Maen/welcke waerdich sijn om aen
te mercken.

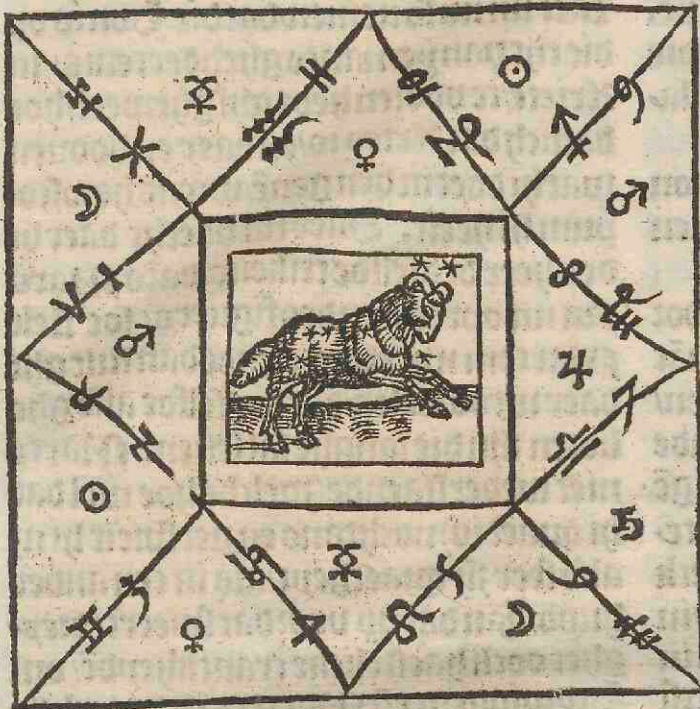
DEt en is mijn voornemē niet voor
bi te gaen/op dat her selfde niemāt
en bedriecht/vā die Son en die Maen/
welcke/hoe wel dat si sijn die princē ende
ouersteder Planetē/nochtans en crigē
si gheen heerscapp enigher geboerte-
nisse. Exempli gratia. Is het saeck
dat de Maē in Gemini is/op die tijt/in
welc het kint gheborē wort/ oft oock in
Cancro/welc is haer hups/so en heeft si
als daer haer domini niet/mer die Pla-
neet/des nauolgendē hups/wordt voor
een heer gherekent. Also dier ghelijckē
laet pemāt gheborē sijn/de Son wesen
de in Leone/hoe wel dat si is een heer vā
Leo nochtān vliest si hier haer domini/
en wort ghetoghē tot Mercuriū die pa-
troon des naeste woenings/dat is Vir-
ginis/want Virgo is dat naest volgen-
de tephē na Leo/ en Mercuri^o een heer
van Virgo. Itē het si saeck/dat die ma-
ne wort geuondē in Virgine/als dan is
Venus een vrou des geboertenis/oock
Ibrahim die daer naest volgende is/van
welcke tephenē Venus een ouerste is
Het en waer ooc niet onprofytelick en
dit ooc te vmanen (vā welck ick sie/dz al-
re weghē ghetwijfelt wort) dat die qua-
de herē oft Planetē/te werē als Satur-
n^o en Mars/dat die selfde also schadelic
en hindlic niet sijn in haer eppen hups
als wāneer si and^{er} planetē leggers ofte
hupsen in hebbē. Ick sal u bi brenghen
een exempel/vā dat eerste tephē/op dat
ooc dese voorē dinghē moghē claer sijn.

Die Sō
ende de
Maen
en sijn ge-
ne herē
des ghe-
boerte-
nisse.

Satur-
ni ende
Marti
goedij.

Laet win u so nemen/dat die Son is op
die tijt van pemants gheboertenis/ in
Ariete/te voo:en hebt ghi ghewetē/hoe
danich dat Aries is/en daer en boouen
wat hi doet in den genē/wiens horosco-
pum hi heeft. Daer na voecht daer bi
den heer des selfde teikens/dats Mars
sijn int oprechtendes figuers/ soe stelt
Martem mit Ariete/ende dan sult ghi
daer wt oordelen/dat die selfde also ghe-
boren sijn die langhe sal leuen. Marte
niet wederstaende (welcke hoe wel dat
hi quaet is) nochtans en verspreit hi n^o
also seer sijn quaetheyt/als in een ander
hups/dan dat hy voor dat lveert/drey-
ghet oock haesteliche cranchhepde/ om
Scorpionem en Martem in dat achste
hups. Die cranchheyt en sal alsoe ter
doot toe niet hinderlich sijn. En laet vā
desen dinghen cortelick so henen nu ge-
noech gheruert sijn. En dat selfde is oock
te verstaen van Saturno in Capricor-
no oft Aquario. Nu op dat wy niet en
schynen gansselick achter rugge te stel-
len die Artificiael Astrologie/welck wi
belijden oock van noodete sijn tot de na-
turael. Waer om/want die cracht der
tephenen moet wt worden ghelept/dat
willen wy eerst vanden Artificiael/op
dat/waert saecke dat daer pemant s^{ic}
micum niet en had/ende die tafelen/die
selfde mach hebben een pleyn Astrola-
bium/in welke den ascendent aenghe-
merct wesende/aen die vre des geboer-
tenis/mach pemandt wt die cleyn din-
ghen indiceren/ende daer na/op die ry-
en mit ander woorden sullen wy
handelē dat selfde werck des
naturael Astrologie/
mer welke sul-
len oock
profytelick sijn den Artificiael.

Inleidinghe In die

enighe ander cranchheiden (wae Aries bisonder dat hooft aensiet) item meesten deel te hulpe comen de den ondancbaren mensche/ende dat/waert saeck dat Aries wa re inden horoscoop. Naden horoscoop salmen de hoecken doersien van welchen wy gheseyt hebben wat teyken dat een peghelijck in heeft. Ende dat is lichtelicken ter stont ter rekenen op die vingheren oft wt die opgherechtfiquer.
 Exemph gracia. Als Aries in heeft dat eerste hups/ ghebuertet somwilen/dat Cancer besit d; benedenste des hemels/ Capricorn? dat middelste des hemels/ Libra

Wand dat eerste hups ende den ho roscoop in Ariere.

Soe waecht ghy inden eersten/ hoe ueer in ons wercht den horoscoop in Ariere? Inden eersten bouen al/ver mane ich/d; welken ich oock te vooren ghedaen heb/dat die sterren in ons niet mit forts en drucken/mer alleen die genepcht zyn/trecken/ welken nochtans als dan wij zyn/dat/het si saeck dat si de reden als een leptsinan volgen/die sterren niet en bedriuen. Mer volghen si haer natuer/so doen die sterren dat self de byna/dat si doen/ in die onredelijcke beesten. Die nu also ghebooren is/den selfden maecht hi bloepende in zynder inecht/berooft van sinen broederen/pa by auontueren tot eenen toe/ is het sa ke dat die fortune wel ghaet/item osta dich erffenisse/welck soe dray als si ghe creghen is/ter stont versprept werden/ende ter stont die versprepde wederom sal worden ghecreghen/item genepcht tot weedicheyt des hoofts/ meer da tot

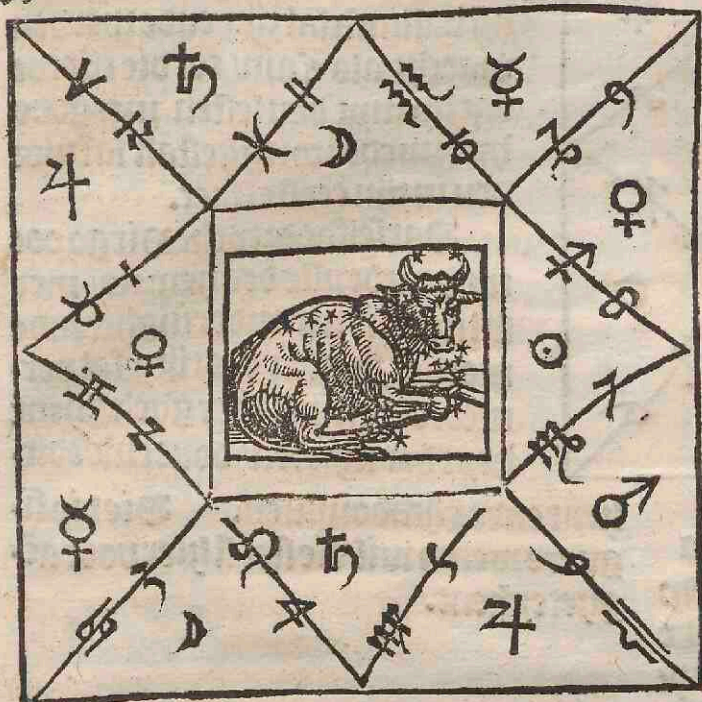
den onderghanck oft dat west. **H**u wat een peghelich hoek beteikent/dat sullen wi gaen segghen.

Capricornus in dat middelste des he mels/gheeft eeren/riichdommen/ende groote cost/ver heuenheyt/heymeliche dinghen der religien/doer traptheit va verstandt. **L**ibra/inden onder ghanck/het leuen ende hoofsche manie ren/welche leuen/ghelijct van weinich hup ghepresen word/ende is onstantaf rich/also sal hi dese neer werpen van de trappe/ende welken te vooren sadt mit hooft/ter stont daer na sal stellen in die stant/ende als dan dat auontuer den self den altoe lachende/ende ghenuechelick slenterende/ter stot mit aldley druc cñ kien sal tribuleren/ende en sal geen pro fyt alleen hebbē sonder schap/ende son der een toeghewicht van hinder. Ende daer toe sal den seluen toe worden ghe bracht doer dat haet ende nijt zynre me de ghesellen/ welken is dat alder felste quaet/maer so wat schay dat het si/ dat selfde sal Cancer weder om verbeteren

¶ Astrologia Naturael

ende verstorren int onderste des hemels
Soe hebben wy hier bi ghedaen die fi-
guer/in welcke ghijt als in eenen taue-
reelghansselick al perfectelick sien mo-
ghet.

¶ Is het saeck dat u horoscopus is in
Thauro/so moet men rekenen ende oo-
uerlegghen nae deser maniere/dat den
selfden sal zyn een doende mensche/vol
van arbept/beant/ende ghedreuen vā

veelderlep soeghen in rijkdom-
ment te crighen/lichtelicken om-
ghelt ende goet te conquesteren/
mer weder omme/om die selfde
doer te bringhen ende te verlie-
sen/item gheluckelicken triume-
pherende van sinen vianden.
Ende Aquarius int middel des
hemels/ sal den selfden maecten
aenghenaem Princen ende vor-
sten/ endesal hem een ooverste
stellen van handelinghen ende
ghemeen officien/ende by auon-
tueren oock ouer dinghen/welc-
ke wateren aenghaen/ om dat
hy schijnet meer ghestalt te zyne
tot die natuere des waters.

¶ Van dat anderde hups/en horo- scoop in Tauro.

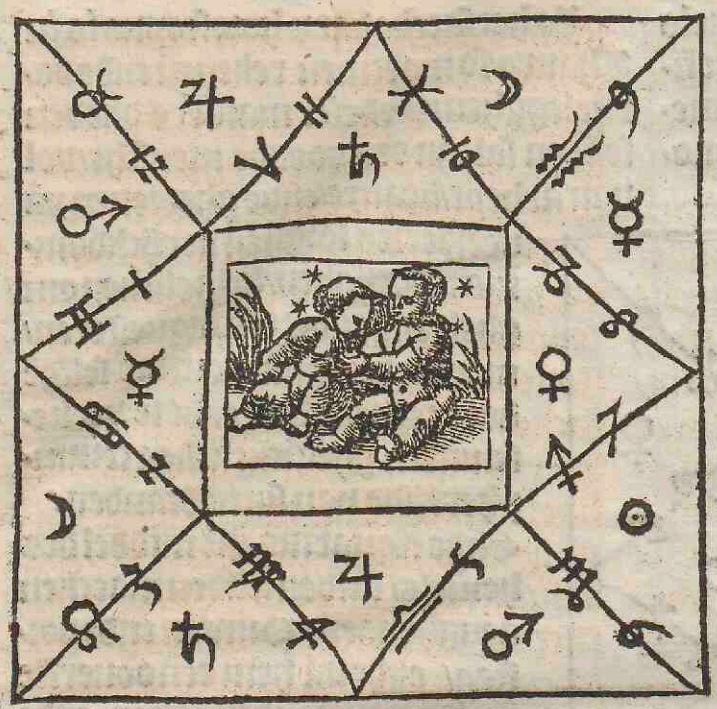
N Mars volcht Taurus/ naeden
rechten lini in die ordinancie der
tephenen/ende wordt ghestelt in die fi-
guer bi dat anderde hups/welcke is (ge-
lyckē als wi gheseyt hebben) het hups
der rijkdommen ende substancien.
Daer om/wil penant weten/ofc hy in
zjn eerste/ofc anderde/ofc derde tijt zjn
re iaren rijk sal worden/soe sal hy iudi-
ceren nae die drierlep heeren/endes nae
wat hupsen die selfde ghestalt zjn.
Mer dat selfde sullen wi tracteren mit
den lesten/ny willen wy allen segghen
die generael ende de alder ghemeenste
dinghen.

Scorpius int weste/maect den self-
den wijs/verstandele/bedienstachtich/
welcken ist een mans persoon/zjn hups
frou verliezen sal/ ist een vrouwe/welc-
ke berooft sal worden van haren man
ende soone.

¶ Ist saeck dat Leo is int onderste des
hemels/sal hy willen hebben zjn patri-
monium/ welcken hy nochtans
niet wederstaende alle la-
ghen ende driftriche-
den zjnder
ma
ghen/vercrighen sal.

Inleidinghe In die

side/een zee vol/dat is een ontalli
ke menichte van druckende van
lijden/hem aenstaende sal zyn/dz
hy zyn lant daer hy gheboore is
sal moeten verlaten/wt welke
hy ballinck sal zyn/ende werden
vraecht als Cain/ tot die tijt toe
dat hy inpt den lesten met gods
hulp weder om ghestalt sal wor
den in zyn eerste staet.

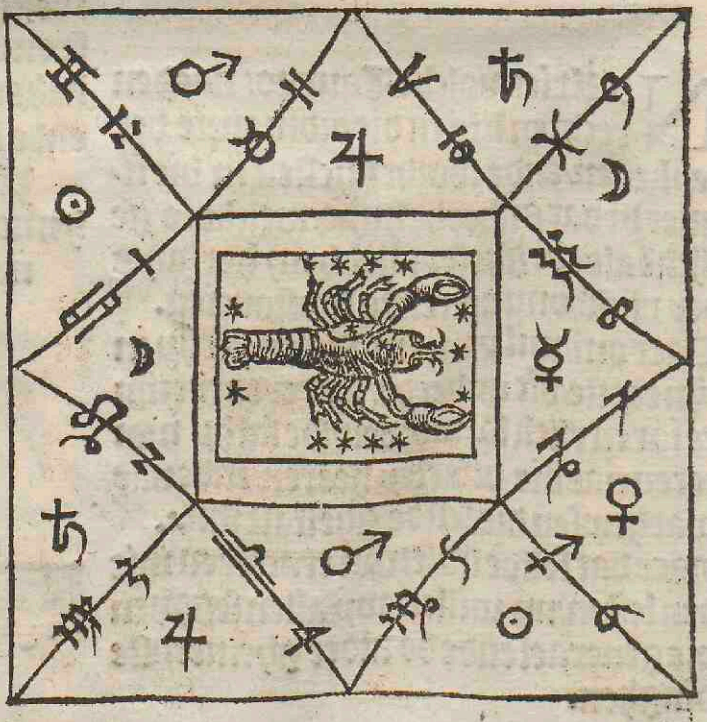
Dat selfde diepcht Virgo coc
int benedenste des hemels/ mer
sal met die veranderinghe/ende
met dat wassen des tijts/sal ver
meerderennaer dier gheleghent
heyt der schaden/ oueruloedic

Wan den horoscoop in Geminis
Ist het sake dat yemac sine horoscoop
heeft in dese/si seggen alle samē dz de
se gheluckich sal zyn/ende sal rijckdom
men vercrighē van zyn ouders/broeds
vrienden/zyn maghen/ende groote hee
ren. Na Firmici gheuoelen/ hebben
si yemant ghebooren in Discibus in dz
middel des hemels/ dat die selfde
sal leuen van vochtighe ende wa
terachtighen dinghen/ hoe wel
nochtans een wijl van anderen/
nochtans en sal hy niet leuen vā
die sinen/waer om hi vercrighē
sal loon van een prince oft stede

heyt ende rijckdommen. Die die si
guere weten wil/die liet si hier voer aē
ghetepkent.

Wan den horoscoop in Cancro.

Sagittarius int west/ weder
om diepcht zyn broederen ende na
ste vrienden/waer om het sal ghe
bueren/dat hi met vecele sorghen
verstroyt wesende van sinne/sal
een langhe tijt gherribuleert zyn/
ken die een side zyn vianden met
scaren hem aen vallende ende op
hem bruysschende/ aen die andere

Astrologia Naturael

A Engaendedie natuerliche dingē en die gansse fortune/aldus ordi neert Cancer int horoscoop. Hy ma ket eenen mensche cloeck en vernuftich van verstande/hoewel ooc een weinich traech/soet/behaechelich/rustich/thoor nich/en in een toome in veruolghende alle quadē/mer wiens toornichept seer drap ghesest wert/starck/ghematicht/ stēmich/door welke ghanē hi also veer geroghē sal wordē/dat hi op gemeen of ficien gestalt sal wordē/en daer vā sal le uen. Sommige sullē hē seluen verne deren/en door bedwanc dē selfden pluig strycken en schone woordē gheue/ mer beuenselich/en niet wt gansser meinin ge. Hi heeft Saturnū te viant/ is het saeck dat hi mit dē horoscoop verlaemt oft te minsten ouer hoechs aensies. Hy betepkent v te voortē eenē doot/ welke niet alleen geweldelich sal in/mer oock een swaer siecte en eenē doot inre broe deren

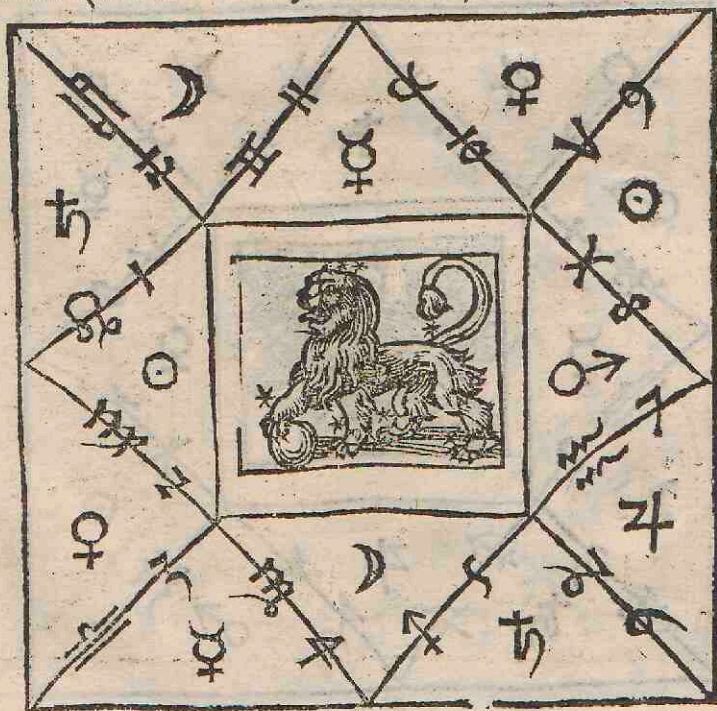
Nochtans hoe wel hē contrari is A riososeer als hi kan/int middel des he melis (ist saeck dat hi daer bi si) welck dē

selfde aengenaē sal makē princē en gro te hanen/en oock den selfde seer vlyteli kē maken tot goedē en eerbarē dinghē. en ooc een doerslagher vā patrimoniu welckē hi nochtans wer der crighē sal.

Capricornus int west sal mit der self der goetheit een clad van quaet geruch te op werpen/welcken hi nochtans ter stont daer na wt sal doen na veel onghelukes/en sal doen dat dese selfde sal we der ghestalt sal werden in zynen ouden staet. Doot sal hi gheue macht mit re giment/en sal hem toe stokē en verwec ken om te ondersoeckē mpt alder naer sichept verhoelen heymelicke verbor ghendinghen/en dat nochtans niet son der grote arbeit en beangheit.

Is Libra int benedenste des hemels/ den eenē druck hopende op den ander 2 brengt dat patrimonium door/ welke in ter stont weder om verhaelt en we der gestelt. Doot den ghenen die ver worpen is/die maecht si een oppeste ouer ghemeen officien oft stadts dienstē so dat hem secrete dinghen en grote be uelen toe betrouwt sullen worden/welck

nemant en pleghen wordē gege uendan die besten. Endat Sa turmus te bouē/inden horoscoop/ dreyhdē van eenen quadē doots haluen/dat selfdesal Libra weder achter vciere mit eenē eerliken doot en begrauinge. Waertdat Jupiter in dat naestvolgēde tepkē wordē beuondē/ maect dē/ond al le mans ge boer ten/den eerstē soon.

(Van dē Horoscoop in Leone
D ij

Inlepdinghe In die

Die zinnen Horoscoop heeft in den
 Leuwe/het ghebuert dichwijls/
 dat die seloen ghesteken worden in vee
 le bewins/welck somwijlen haer n: aē
 en ghaen. Waer om gheboeret/dat si
 haer seluē maken onstarfelike namen/
 en comē oock voort tot and naciē/si re-
 stitueren de vryheit/en si en lijdē n: lich
 telicheygenheit/arbepdē mit alder ner-
 sticheit/dat si and lypdē voorscriuē ma-
 nierē/na welcke si haer seluen stellē mo-
 ghē. En waer dat saeck/dat Marspiter
 indē artificiael figuer des hemels daer
 recht ouer doerslende Leonē aenschout
 so wepgerit hi hē kinderen/het vaert so
 dat vaert/ten si saecke dat hem Jupiter
 goedertierē waer/welc bi auontuer hē
 ghenē sal een dochter.

van veer aensiet/ende diepcht hem ghe-
 uanckenisse/ende eenen doot in vreen-
 de plaetsen.

Wanden Horoscoop in Virgine.

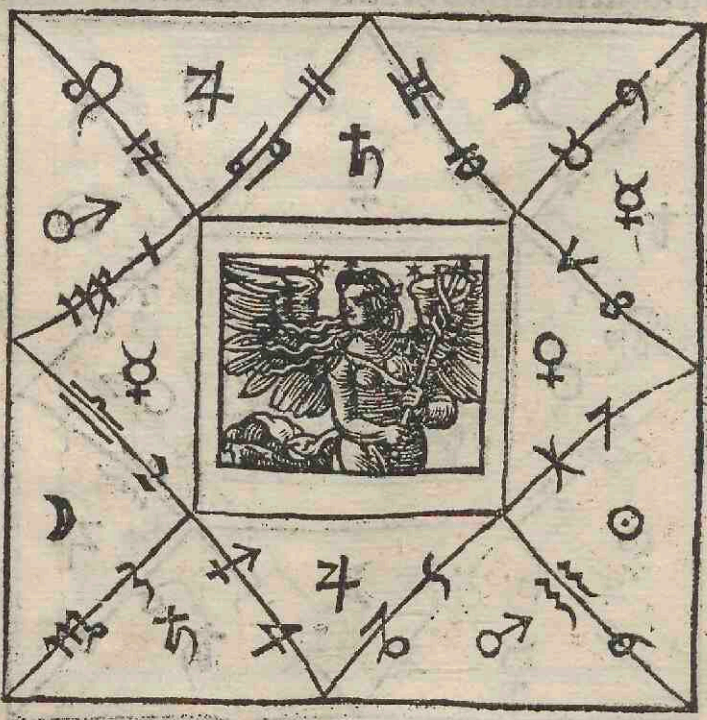
Ende den Horoscoop in Virgine/on-
 steekt de senen seer tot oncuysheit
 ende maect desen/aldus ghebooren we-
 de/dat hy versot wert op vrouwen also
 seer/dat hy die al wil misbruypcken.

Item gheeft oock rijckdommen/ende
 religien met dertienhept/ ende sal hent
 oock maken een meester om antwoort
 te gheuen ende te wichelen/ende toeco-
 mende dyngghen te vooren te segghen/
 dat si schijnen gheuallen te zijne/wt het
 ghetal der heylighen/wetende alle din-
 ghen/alle dinck ondersoekende/alle dē
 gen op zj dūg wetende/wetenscaphēb-
 bende van alle dinck/een constenaer vā

Ja Taurus int middel des hemels
 maect den suspect groote princen/een
 opperste ende een capperetyn ouer ghe-
 meyn officien/ofte verciert van groote
 lypden/miet enigherhande dignitept.
 alle dinck verstaende ende wetende in
 allen dingghen gheluckich wesen
 de/behaluen in huyfrouwen te
 trouwen/wt welcken/de schoon-
 ste ende eerbaersten verwoyen
 wesende/sal hi trouwen een out
 wijf/oft een van quaden gerucht
 oft een wedue.

Het west in Aquario/sal hem
 gheuen/oprijfinghe/ende schade
 Scorpius int benedenste des
 hemels/sal den ordineren tot ee-
 nē prinsch ende ouerste van som-
 mighe handelingghen.

Ende dese hebben Taurum
 ooc int middel des hemels/welc-
 ken Mars daer teghens ouer

Astrologia Naturael

allen dinghen/oueruloedich rijk/ het si wt die religie/oft wt zyn gheleertheit oft wt zyn comenschap.

Dat selfde betepkenen bi na int middel des hemels Gemini/ (zyn si daer) da dat si soe seer vroech niet toe en segghen die selfde rijckdommen/ maer voort in heymelicke dinghen te doerlien/ dijuē si den selfden zyn natuere/ende oock ander luyden te wijsen een manier om te leuen.

Dat selfde doen oock Pisces/kerende na dat west/ ende voorbootschappen niet alleen die selfde dinghen/mer oock gheluckpgher/ te weten amozentheyt/ miltheyt/edelheyt van natueren/teerheyt/ghunst/ende bertheyt bi alle menschen.

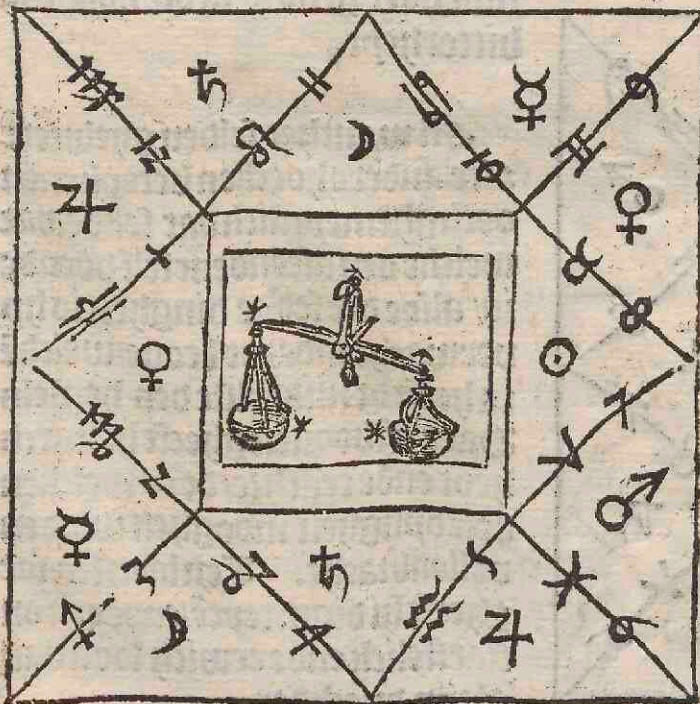
Sagittarius werpt oock den seluen toe/die graci der heplighen/daer en bouen oock gheluckicheyt/ende oueruloedichheytē van allen dinghen/kinderen/ een rijk ende regyment van heplighe dinghen/wackerheyt om alle dese dinggen te doen. Ende dit is die voorschic

kenisse van den ghenen/die zynen horoscoop heeft in Virgine/ende also voorts die ander drie teykenen daer bi gestalt/ghelijcken wy gheseyt hebben.

Van den Horoscoop in Libra.

In den horoscoos in Libra/betieket cranchheypden/perikelen/vianden kjuuets/ ende stelt nochtans triumph na die perikelen altoos. Daer en bouē oock/digniteyten/religie/rechtroheyt/ende puerheyt int iudiceren. Ende maket niet ongheluckich in eenighen dinghen/behelckelijken in kinderen voort te brenghen. Van welcken/naden mael hi een deel voortgebracht heeft/ende hi al zyn betrouwē daer in heeft beginnē te stellen/ter stont sal dat gheral beghinnē te vinderen/en die sullen steruē/ in welch hi al zyn hoepē schein ghestalt te hebben.

Voorts wil yemant weten mit wae digniteyten hy sal bouē al vheue zyn en in wat plaets/dat wert seer pūtelic onduondē wt dē opclimlinge vā Cacer welc int middel des hemels is/welc schyt mi te betepkenē geestelic loō/in die religie oft in een gewide plaets/d; is/dat die selfde gemeelic zyn cost sal winnē vā gemeeten. Tot dē selfde hoorē oordie sub stāci/kinderē/edeldom/rijckdom/welckē ghebueren sullen indie ouerheit seer oueruloedelicke/hoe wel nochtans in ghelucke van kindrens haluen/en sal hy also seer geluckich niet zyn/het en waer saeckē dat Jupiter hem aensaech mit een ghenuechelick en een voorgesstelde aenschynsel.

¶ Inleydinghe In die

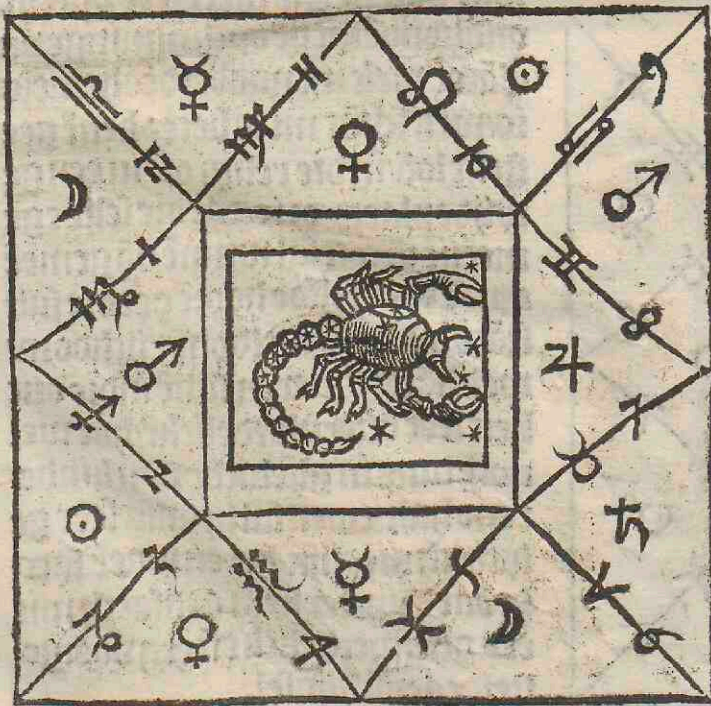
terreyn waer anders van.

Ende alle dese dinghen die sal vries gheuen int wesse/maer in waterachtighe plaetsen oft daer by/oft sal hem beëghen wt den water. Daer en bouen/ingroote perikelen/ in langhereyfen/ in woeste plaetsen/in perikelen mit zyn rehyffrouwen/ende dicwijls oock neder werpen in dolle passien/oft raserien/ende dat tot zyn oude daghen toe/in welken nochtans mit den lesten eē eyde sal zyn/van alle desen.

Capricornus sal hem hier ende daer schudden in veel verstoorenissen ende turbacien/ende sal selden toe laten dat hy rustich sal moghen leuen. Voorts en sal hy niet toe laten/ dat patrimonium by te zyn/mer nu sal hi dat hinderliche wesen/ nu sal hy dat selfde wederomme restitueren. Ende want die seere derten zyn die Capricornum hebben int benedenste des hemels/also sal hy hier gheuen eenen soone van een onedel/oft een onrechtelike persone/oft

¶ Vanden Horoscoop in Scorpione

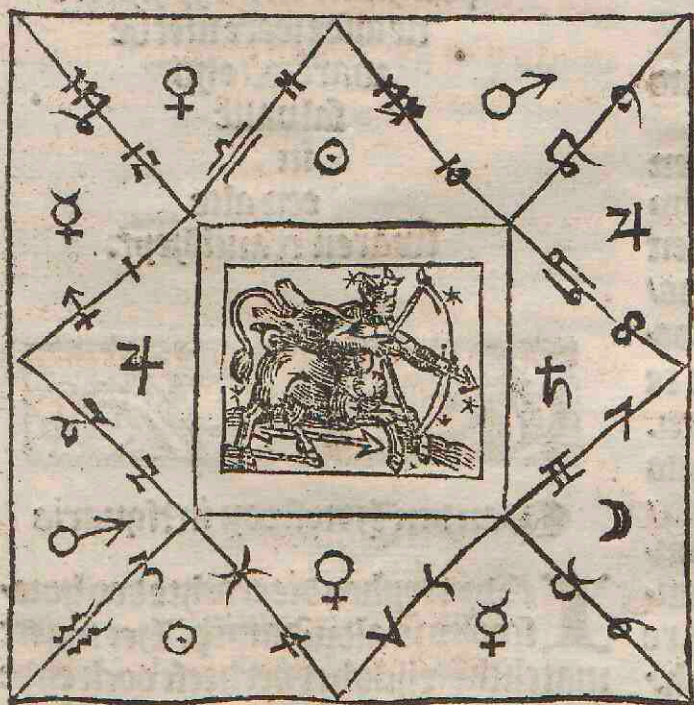
Siden horoscoop in Scorpione/ so laet sich mi dunckē/dat die natuer oopenbaer genoegh si/wt des selfde diers natuerliche treckinge. So wie dese heeft in zyn horoscoop/die maect hy roornich van natuerē/geuende hier en daer heymelickē enich fenijnt/achterclappende mit zyn fenijndighe tonghe/rijck deure den nu hier/nu daer als niemāt anders/in diuersche perikelē/ ia dat hy oock sal mishopen/mer die een wepnich geseft wesende/ sal dan ontfanghen rustighe vrucht van glorie/van digniteiten/van bediensticheyt/van lanckmoedicheden ende religie. Hy gheeft oock een leuē dyghe geest/groepentheyt ende vigoor vā herten/ properheyt des taels. Daeromme niet wederstaende die eerste stade/hy sal vermenichfoudighen die kinderen die welke sullen recompenserē myt haer geluck/ al die voorledē bitterheyt.

En want het selden ghehuert ofte andere hoeken beteykenen oock ghemeynlich dat selfde/dat welke den ascendent self doende is/ alsoe die selfde dinghen is hy verwachtende wt Leone/welckē in heeft dz middelste des hemels. Daer en boouen gheeft hi starchheyt ende crachte/ doer welchen dese dynghen mooghen worden vollenbracht. Ten laetsten soe gheeft hi digniteytē/ende een onstarffelich endz eewich loon van al zyn duechden.

Astrologia Naturael

Taurus int weste sal verduicken zū
 vianden/welcken teghens hem op sullē
 moghen staen/het si heimelick oft oopē
 haer/want het moghelijck is dat die hē
 ghebueren sullen moghē/mer Taurus
 sal de. Alden mit een cleyn quaet ghe-
 rucht in besprenckelen/ en dat om on-
 ruyt/pt/ende nochtās sal die allentkē
 verthynen/ende die een reys vermeer-
 dert hi dat patrimonium/en die ander
 reys verstroyt hi dat weder om
 Aquarius int benedenste des he-
 mels/dreycht perikel wt die
 waterē/en ondancber
 heit der ghenē op
 welck hi dat wel verdient heeft.

Van de horoscoop in Sagittario

Den horoscoop in Sagittario is
 vanden ghenen welcken haer sel-
 uen stekē in veel en vlschep dē perikelen/
 als hi een ascendent is hi locht wt en
 trect den ghenē die onder hē geboort is

om pelgrimagie te doē/en zeen tonder-
 soecken en grote bloeden. Voort so ge-
 uet die natuer self hem een verstant be-
 quaem tot allen luyden/en tot alle goe-
 den constē/soe veer als hi na volcht dese
 natuer/welck een leytster is.

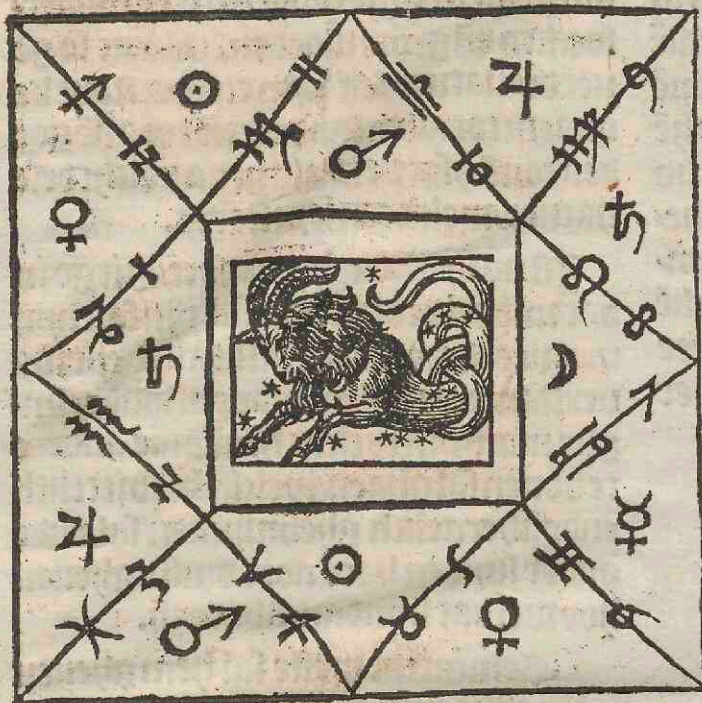
Is nu saeck dat hi dat doet/Virgo in
 dat middel des hemels/sal zyn forruyt
 vermeerderen/ende sal den arbeyt zyn
 verstants verlijken myt een sonderlin-
 ghe macht/in welke hi alle die andere
 te bouen sal ghaen/welcke hi wittelick
 endeliberaelick ghebruycken sal/ende
 ander luyden haer noot druffte gheuen
 hoe wel dat si ondancbaer zyn.

Semini int weste/sal hem gheuen
 hinderen ende neuen/ ende dat
 als zyn uechdeliche iaeren voor-
 by zyn gepasseert. Voort sullē
 den mensche makē een schryuer
 oft een secretarius/oft een raets
 man van heymelicken dinghen.

Pisces int benedenste des he-
 mels/sullen te hulpen comen wt
 vochtighe plaetsen/ende maken
 dock een ghetrouwe man/welck
 men heymelicks dinghen toe be-
 trouwen mach/ edel van bloede
 ende van aert. Ende is het sa-
 ke dat Juppiter dese aensiet mit
 een cleyn blikinghe/so sal hi
 hem toe werpen een
 huysfrouwe/
 maer die tevooren
 van haer eer gheset is/oft
 een ander.:

Leidinghe In die

ghen mit den lesten een gheluchi-
ghe ende een voorspoedighe ou-
derdom.

Cancer int westen/ sal maken
vriendē toornich op hem/ ende ste-
ken hem seluen in ontalliche peri-
kelen.

Welcher selfde dreycht Aries
doek in d; benedenste des hemels/
alle tūne dat hy heeft sal wagghe-
len/ zyn ghelt zyn goet/ zyn digni-
tepten/ zyn officien/ welken sullen
die een reys rijzen/ die ander reys
sedalen. Welcke alte samen sal
Libra matighen met den laesten/
ghelijcken wy gheseyt hebben.

Rohtans en sal hy zyn soo
ne alsoe seere niet be-
warē/ ofte hy
sal vallē
in
een alte
swaren cranchhept.

Van den Horoscoop in Capricorno

Capricornus en is alsoe seer gheen
quaet tepken/ is het saecke dat hy
in sich heeft een horoscoop/ maecht den
also geboirē lieffelick/ bly/ trouwe/ loos/
ende sloeck/ coueruloedich/ clepnmoe-
dich/ ende alte supersticioos in godt te
bidden/ oft zyn ghebeden op te offeren.
Daer en bouen oock/ oncuysch/ mer als
hy zyn ghenuechte vollenbracht heeft/
cerstont qualijck handelende die vrou-
wen/ een heymelich oordelber van an-
der luyden leuen/ ende bisonder van re-
ligie/ oft van dier ghelijcken een dinck.

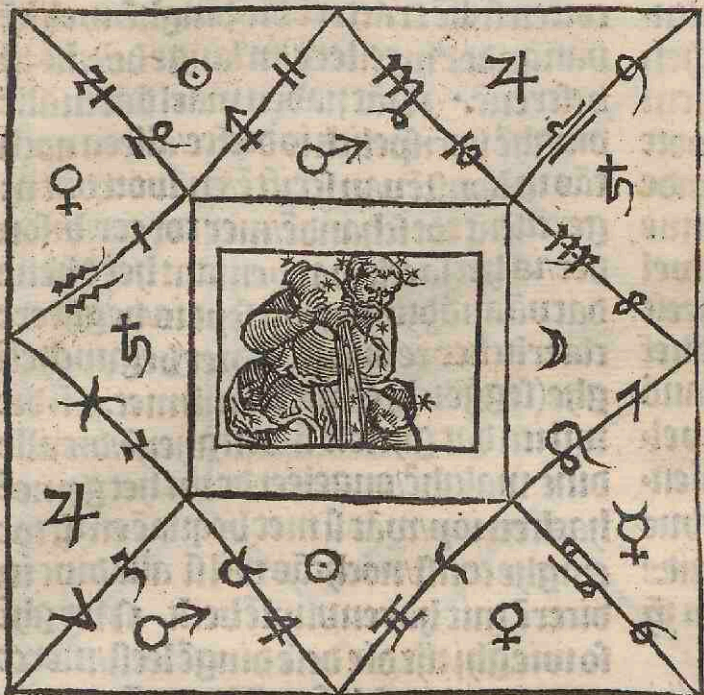
Libra int middel des hemels/ maecht
dat ander luyden schaden/ ende doot vā
weemde luyden/ zyn dese tot profyt en-
de winninghe. Ende daer voort bi/ eer-
baer/ godswichtich/ aenghenaem/ en-
de welsprekent/ gheleert/ louende gelof-
ten god in last ende noot/ waer om het
gheburen sal/ dat na allen quaet sal vol-

Van den Horoscoop in Aquario

Adyt tepken die crachte des horo-
scoops is aldus danich. Het maect
matelickē rijk/ het verheeft oock ende
promouert by luy die macht hebben/
het werpt in perikelen/ wt dē welck nu
als half mishopende/ sal worden weder
wt ghetooghen ouer midts hulpe van
godt/ het maecht oock minnelick in pe-
mant te ontfanghen/ mit in ghauen te
gheuen/ doerbrenghende/ een bystander
den ghenen/ welke schijnen boouen al
wat van die alder beste consten/ vercre-

Castrologia Naturael

den lief hebbē. Sij huyfghesinne sullen zij viandē zij/door wijs hulpe zij viandē sullen hē moedelic zij en verderuē. Hi sal hē crūghē tot een huyfrouwe/ een vā een ands bedde/ oft te minstē een wedue

Taurus int benedenste des hemels sullen hem vmeer derē glorie en pōposicheit/ tot welckē hi schijgans ghestalt te zij/ welckē hy dat danck weren mach/ dat ander huygoet hem toecoemt/ en sal eē lanck leuen leuē.

Wandē Horoskoop in Piscib?

ghen en aenghetast te hebben/ voort de handelen sal/ ende verderuen sal heplighe dinghen.

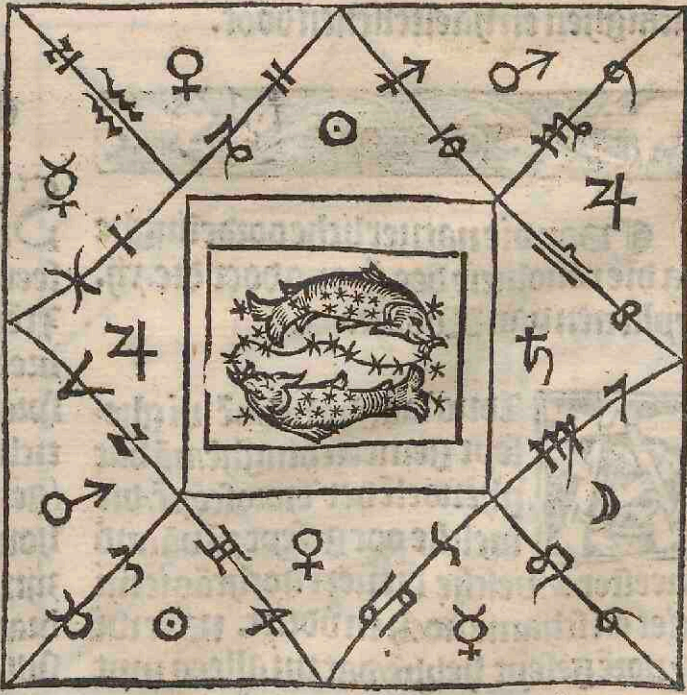
Ende het si saeck dat Scorpius in hē uet dat middel des hemels in aldusdanighe constellacie/ die gheeft starchyt/ ende een wreet ende hardt leuen/ hy sal hem dīuen tot reysen dicwil/ dat hi in een plaets niet langhe en sal moghen bliuen.

Aenghaende huyfrouwens haluen/ soe sal hy bevinden dat auontuer hem contrari. Ten laetsten sal hy wt als dit onghelucke doer comen ouermidts hulpe van goede huyden.

Leo in dat west/ sal hemeē huyfrou gheuē/ oft een concubijn/ mit welck hi sal twistende zij n; verscheyden haet ende kīf. Hi sal hē ooc gheuē een out wīf/ welck hem mpt die mont sal schone woorden gheuen/ grote dinghē belouende/ mer mit der harten sal si ander huy

Pisces die maken heerlich vst andel/ gemoet/ wijs/ hartich/ trou/ liefelic allenckē vheuen/ ter rīt toe/ went si desē vheuē hebbē tot dat hoochste.

Sagittarius int middel des hemels sal hē daer neder werpē in veel perikelen/ in veel dwalinge der landē/ anders seer bequaē/ en die ooc mpt grote mach

T i.

C Inleidinghe In die

fighe heeren sal derren in kijn staen/ende den selfden oock in perikel brenghen van eens anders wegghen/endesal hem doen besitten den hem niet toe en hoort

Virgo in dat west/maecht wijs ende hartich/minlick int ontfanghen heimelike dinghen swijgende/dat huys wel regierende/ die zyn huysfrou lief heeft bouen maten/welc si nochtans niet lief en heeft weder om/ en ghelijck die and oock ondancbaer zyn/in welke hi weldaden aen te cost leyt/en die hy bedienstich is gheweest. Waer om het gebueren sal/dat hi mit grooten arbept ende druck benaut van herten sal:zyn/om zyn huysfrou wil en kinderē.

Daer en boouen/sal hi ghequelt zyn met cranchheit/door Gemini int benedenstedes hemels. Hi sal beheept zyn mpt een ghebreck welck hem alleen behant sal:zyn/en sal zyn substanci/welck hi bi auontuer verliesen/weder om crjghen/en zyn vrienden sullen dat verbeteren/so dat hi alsoe niet verlaten en sal schijnen te zyn. Hi sal steruen in vreemde plaetsen wt zyn lant/mit een onghe-luchighen en haestelichen doot.

Van die natuerliche oordelinghe na die reuolucie des Sons doer die. xij. tephenen van Zodiac.

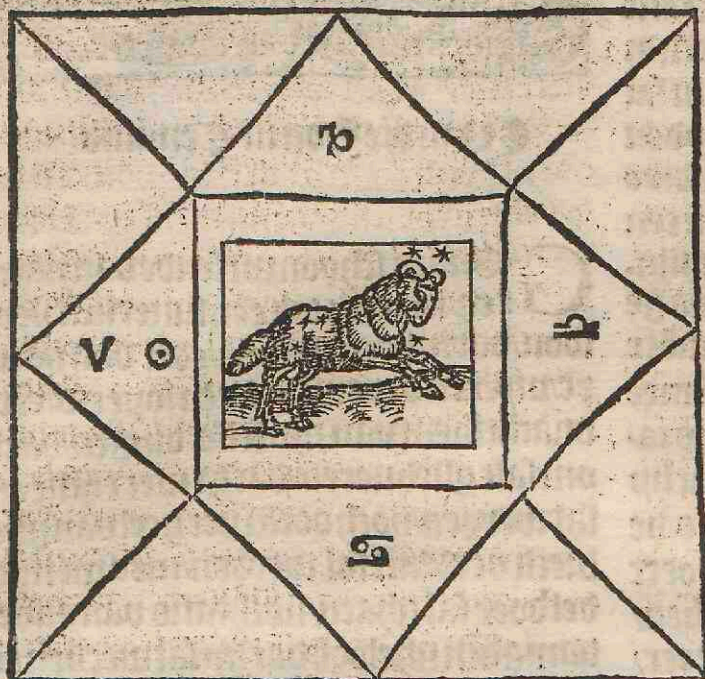
Aldus langhe hebbē wi gheseyt gemeen dinghē/vā dat gheuoelē der horoscopē/die welke ooc gesept zyn vā and meesters/welcke dieneri nochtās ic niet en schame noch en vdrjet. Wāt wite vorē gesept hebbē/dat wi alleen mpt

corten sullē tracterē die dinghē/welckē van ander meester's/in lange boeckē zyn bescreuē. Wāt naden mael dat in allē dinghē berispelich is die te/alleen nochtās in konstē van scriftē/en wort dat ngerekent tot schandē/mer tot eer/bisonder/is het saeck/dat pemant het ghene dat vā and dupstere gesept is/begheert claerlicher te openē. Dier beguyphelighē (segge ick) en vdrjet mī niet. En dit wil ick dat gheseyt si den ghenē/die alle dinc walghē/ongeleerde wt het gemēehack en iop/wāt si niet bequaē en zyn tot enighe const/nochtās wil si alle dinc indicerē mit haren wuplē beck. Mer ghi so wie ghi zyt die dese dingē leest/merct meer aen bi v seluē/mī hert en memin-ghe/dā mī woordē/welck bereypt bē geweest om voort te leeren/en ghans niet voor v verholē te houdē. Is daer yet anders geuallē/dat is gheschiet buytē mī meningē. Nu gaen wy haestelic voort tot die natuerliche oordelinghe in welke van Aries mit den cortsten aldus gestalt is.

Van die Son weseude in Arie.

Sol in hebbende Arie/maect dē geborē als dan niet rjck noch ooc niet seer en vneert oft verarmt oft wt put. Jitē toornich vā natuerē/mer de drap te vrede mach wordē gestelt/studioos/wel spreket/onstaraftich/moedich/loegēachtich/onkups/oueruloedich/belouende (geljck men seyt) goudē barghē/mer n houdende zyn beloften/beruchticht ond zyn maghen/hi sal in perikel werdē gebracht/vā zyn vianden/welcke n cleyen sullen zyn/en hem contrari sullē wjfen

Astrologia Naturael

faem bi ouersten of te pincē/we
der om contrarie/ nocturnaels
dat zyn/die bi nachte ghe
booren zyn/ onghe
luckich ende
sond
naem oft faem.

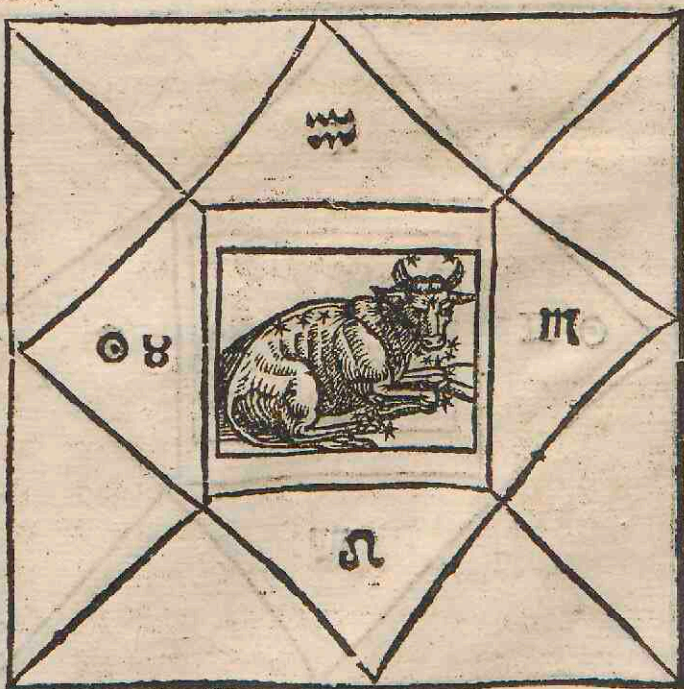
¶ Van die Son in Tauro.

Also maect Taurus stout/
ende gheluckich in dingē/
ofte groote seften te beghinnen ofte te

Het sal ghebueren/ dat hy van beesten
neder gheworpen sal werden/ ghelijckē
van een paert/ en wt den val liettepke
kenē sal ontfangē tot perikel des doots
roe/ also en sullen mit hem niet luckē vo
ghel vanghinghe/ vischerien/ iachten/
peert rjdinghe ende dier ghelijcken/ in
weemder sal hy nochtans gheluckiger
zyn/ item oock een lanck leuen. Item

ander soecken/ een verwinder zynre vi
anden/ weemt/ ende ballinck wt zyn va
ders huys/ epgghens gewijs dienende/ sa
miliaer/ choornich/ hieter nochtans in
zynre iuecht dan in zyn ouchept/ want
die onderdom neemt alle ong remack
wech/ ende sal gheuen rijckdon/ en een
huysfrou/ en mpt dit middel sal hi hem

ist een maecht die aldus ghebooren
wert/ die sal wesen loeghenachtich/
toornich/ schoon/ curios/ begheer
lick te weten wat nieuws/ hartich/
vruchtbaer in kinderen/ mer hare
eersten ghebooren soon sal steruen
item ghestelt tot periculen sal zyn/
wt welke si ooc een tepken ontfan
ghen sal/ oft een brant in haer hooft
anders van naturen oock ghetep
kent in dat hooft/ oft in die voeten.
Dit vinde ick oock bi sommighe ge
screuen/ dat Arietis diurnaels kin
deren/ dat zyn die bi daghe gheboo
ren zyn/ dat die gheluckich sullē we
sen/ ende van grooten naeme ende

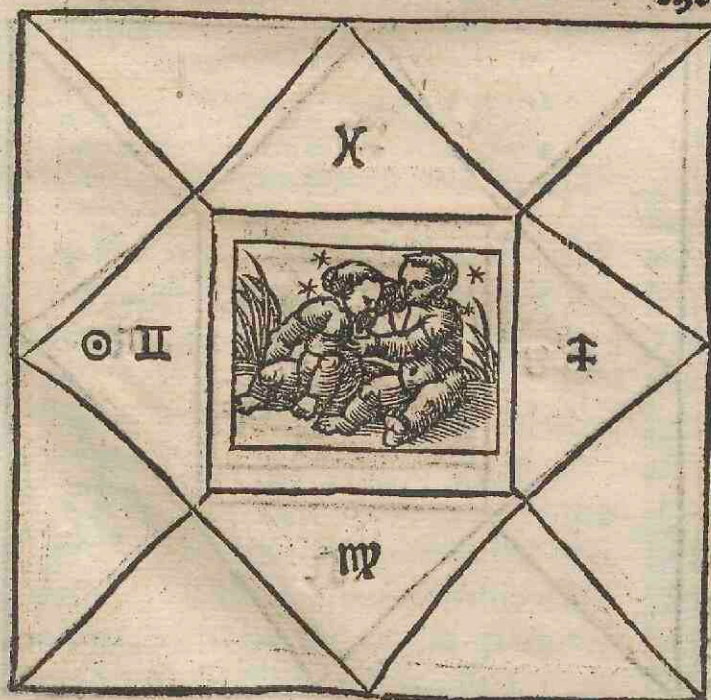
¶ h.

146

C Inleydinghe In die

myt den lesten veruueyden. Want int eerste van zijn mecht/ is het saeck dz hem een wijf wert ghegheuen/ nau sal hi dese vrouwen. Alleen cranckheyden en neemt hy niet wech/ hy gheeft droe uicheyt/melancolp/een byttinge vā een hont/suarte galle/en dat om trent zijn. xxvij. oft. xxxv. iaer. Dese daer nage leest wesende/sal hy wedom beginnē te bloepē/ en sal voort gaen wt de als mee ste outhet/tot Nestors oft Heliody's ia ren. Niet weynich anders maecht hy ooc die vrouwenderten/vol arbeyp/be dienstachtich/snappich/ende veel boert achtighe woorden oouer haer hebben/ beruchricht om haer scaemte ende eer/ die si verlooren heeft/ welke quade fa me sal nochtans niet der tijt verghaen ende verfwijnen/als si ghecomen is tot haer. xxi. iaer. Si sal huwen aen veele mans/en sal kinder voort brenghē

Hy sal zj also veruaren/dat si ander luyde raet sal moghē geuen
voorlichtich ende rijk.

Van die Son in Geminis

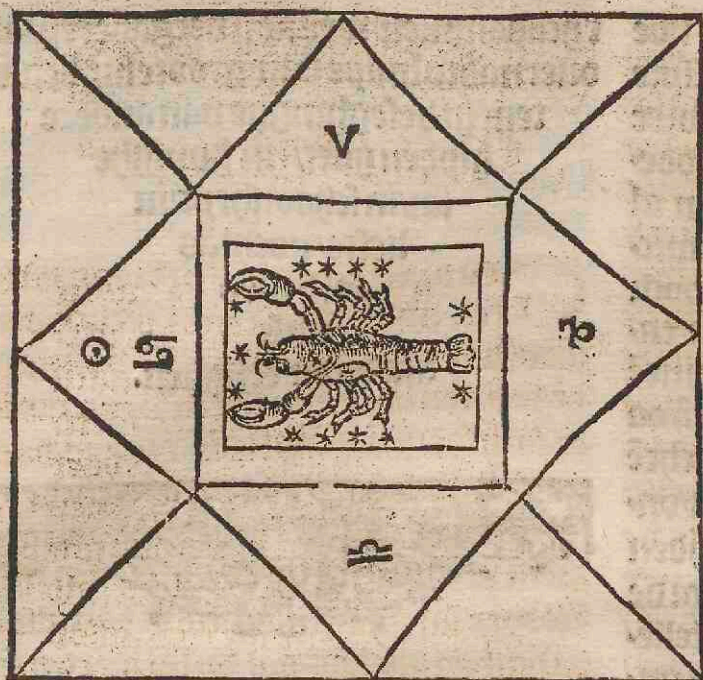
Gemini schoon wesende van natu ren/maect oock een suuerlich per soon/barmhertich/wijs/edel van natu rē/vry/een berommer/een looper/breēt/ onachtlaem van zijn selfs dingen/daer om salt ghebueren/dat hi niet rijke en sal werden/noch oock niet heel van ghe breck verdruct sal werden/mer int mid del doer sal ghaen/nochtans van alsoe danighen gheloof/dat hy sal werden eē oouerste ghemaecht ouer die ghemeen ghelckist. Ghy van gheeste/verstandel cloeckende doertoghen/verstandel/mi nentlick in tael ende antwoort/van na tueren aenghenaeme alle man/als die ghenen/die welcken Venus hebben int benedenste haere gheboertenis. Item schoon van aenschijn/ende verciert ooc myt schoone consten/te weten met ma thematica. Ende dit heeft hy bisonder

wt nutende/dat/als hy verstoort is/zijn toornicheyt kan heymelic ken houden ende beueynsen hem sal perijkel aen staende zj/als hi ghecomen is tot xxxij. iaer/ende dat wt een beet van een hont oft vā uer ofte van hjer.

Van die Son in Cancr.

Astrologia Naturael

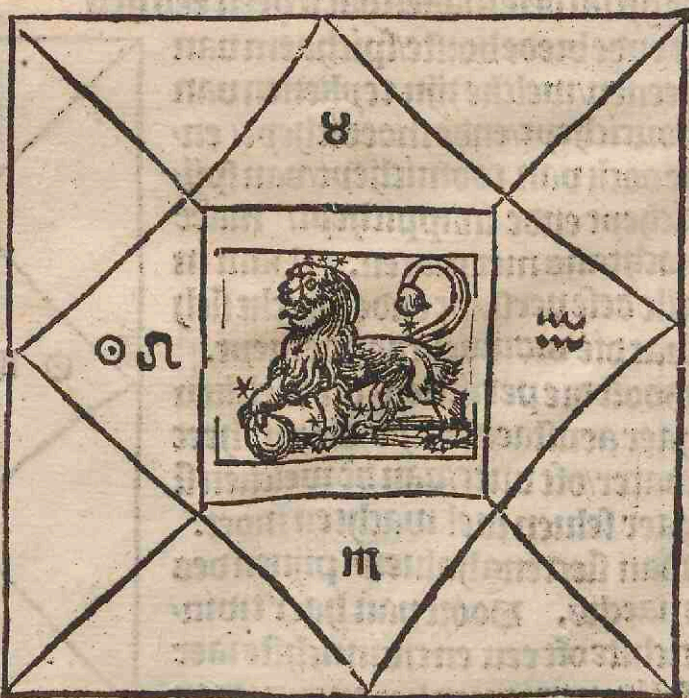

schamel/vernuft/bedriechelick
 cloeck/ondancbaer/ anders seg
 gende anders doende/ hebbēde
 in haer herte benaetheit/ swa-
 re dinghen/ ghestalt en ghenep
 ghet tot veel perikelen/perike-
 len in water/perikelē in vallen
 perikelen in baren/perikelē in
 Cholica passione dat is de beer
 moed/barēde haer eet sie drach
 te seere cranck en clenlich/haer
 anderde starcker. Boort heeft
 si enich quaet gherucht ghecre
 ghē/het si wat dat si/ het sal we
 werdē ghedaen nae haer. xvi-
 iaer. Alder weggen is daer vic

Cancer cout ende vochtich/ vdicke
 cheer vlees/ trect tot liefte der vrou
 wen/ende verweert om mit vrouwē heb
 bentedoen. Anders gheeft hi alroos v
 stant/oetmoedicheit wijsheit/stekende
 pemant in kijf ende verscheden oelo
 ghen en twist/en ghemeenlick nochtas
 makende den selfden een verwinder in
 re vianden. Welcksal ondersoec
 ken en bysonder zeen. In veel sal
 hi in groot perikel zijn/en sal met
 verschedē onghemack en schade
 ghequelt worden/ende dat in gro
 ter armoede ende ellenden/ hoe
 wel nochtans dat het si om profij
 tes wil ende winninghe/hi en sal
 nochtans daer wt niet te ghestal
 der werden/ hy sal eenen schadt
 wt grauen ende vinden/welcken
 hy niet ghehoept en hadde. Naer
 waer dat saecke dat aldusdanp
 een vrouws persoon si/ die sal soe
 heen vet zijn/schoon/doende/wac
 ker/choornich/ versoentlicken/be
 dienstachtych/veruaren/beleest/

torie der vianden/het si in vrou personē
 oft in mans personen/en sullen gheluc
 kich zijn in die naestvolgende iarē/wel
 gevelecht/sedich/trouwe/arbepende/see
 re gheerich vandranc en spijle/ bekent
 groote heerē/gheluckich in bouwerck.

Van die Son in Leone.

T ij

C Inlepdinghe In die

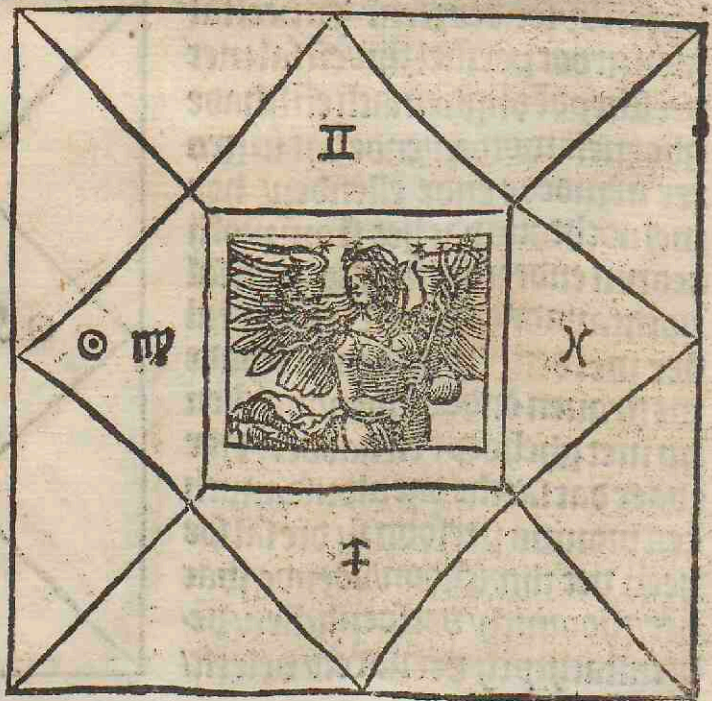
Sal wiesende in Leone/maecht hoe moedich/stout/ometende/welsprekende/houerdich/een beghecker/wrede/onbarmhertich/hardt/ouerbiddelich/sier ende onsoet/omringhelt an allen canten myt seer groote benaunicheyt/ende perikelen. Ende neemt oock den selfden weder wt die perikelen/ende maecht hem een ouerste ouer gemeef officien/hy maect hem een cappeteij ouer hondert oft .l. knechten/verwachtē de weldaden van drie groote heren/ongheluckich in kinderens haluen/lyden de veel arbepts ende tribulacie voor de selfde/ghenepcht tot toornicheyt/stellēde hem seluen in veel perikelen. Hi onsteect die Choleram. Hier en tusschen verheft hi den tot dignitepten ende eeren/ende treckt hem tot perikelen van brant/van ijser/ende aenwallinghe van beesten/daer om sal hi verghaen in een plaetse/die hem vreemt is. Nochtans sal hi wt die perikelen ontcomen/ouer midts gods hulpe. Der ghelijcken ist een meysken/si sal werden ghemoet en de hy sal dese maken dat si heeft een grote ende brede borste/spichaem van beenen/welcke zijn teykenen van stouticheyt/ende moedicheyt/ende oock van toornicheyt/van spijticheyt ende snappicheyt/maer nochtans niet maten. Want in alle dese verslapt ende breekt sich wat die vrouwelicke goetheyt. Doort die perikelen/die welcken haer aenstaende zijn/die zijn/heet water/oft ouer/van dē welcken si haer seluen wel wachten moet. Van siectens haluen/pijnen des maechs. Doort van haer twinrichtste oft een en twinrichtste iaer sal hy vernemen het auontuer in

rijckdommen/welcke si vergaderen sal ouer midts hulpe van groote luyden/ietem in beseghinghe van andere luyden goet/ in huyfghesin/in schoonheyt/in liefte/nochtas sal si wewenich kinderen cruyghen.

Van die Son in Virgine.

Also maecht Virgo een bequaem ouerste ouer huyfscen te regierē/verstandel/waerachtich/hoemoedich/soeckende eer. Si sal hem in huyfscrouwe ontnemen/eer dz hi se bekant heeft. Een deel vā zyn goet sal hem ontnomē

Astrologia Naturael

werden ende berooft. Hi sal hem wreken oouer zijn weder partije/ ende nyet en sal gock konnen swyghen heymelicke dinghen/ia dat hi zijn alre heymelicke dinghen nyet en sal konnen verholē houden/ende dat daer om by anontuer want hi gheneychder is tot beroeminghe/suyuerlick van aenschijne/mer van manieren/een liefhebber der vrouwen ghaende in houen van coninghen ende princen. Daer en bouen ooc rechtuiwer dich/wijs/goet/eerlickē/een raetsman/een voorpraeck der vrienden/duchtelamich/barmhertich/amoreus/schoone/wit ende reyn van lichaem/omcingselt met een groote menichteder vrienden.

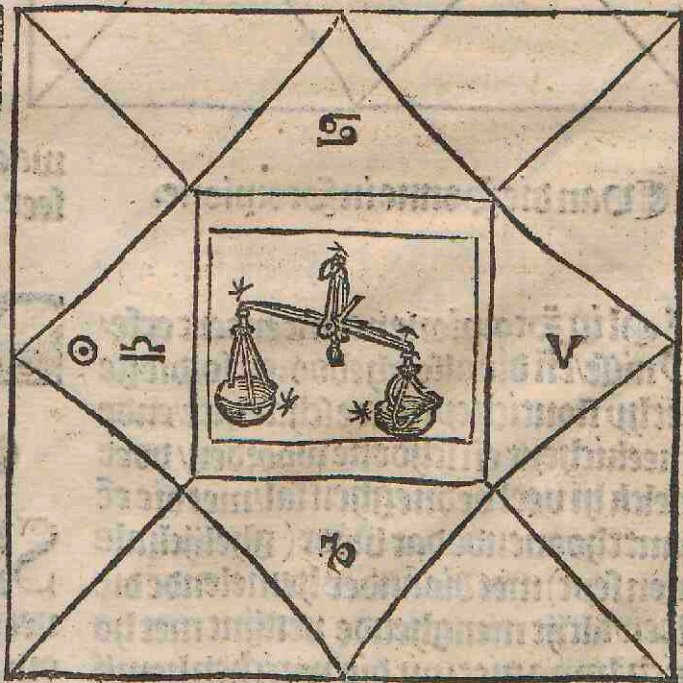
En meest ken deser gheboertenis/sal zijn cloeck van verstand/schamel/hups welgontsich/bedienstachtich/voorsichtich/toornich. Si sal huwelickē omtrēt haer .xvi.iaer. Si sal baren haren eersten gheboortē/schoon van gedaente. Doort het si man oft vrouwe/si sullen in veel perikelen ghewentelt wordē.

saem/ondsoeckende veel heymelicke dinghē/mer selden stant vastich in beloften hoe wel dat hi anders toont mit woorden. Hi sal hem seluen stellen in lagen ende veel quader listen. Hy en sal niet langhe hebben zijn eerste hupsfrouwe. Erf sal hi bueren van bestarfenisse een deels oock doer zijn selfs cloeckheyt ende arbeit/anders nochtans en ghelooft hi niet lichtelick. In vier voete beesten en sal hi niet ongheluckich zijn. Hi sal veel ende groote dinghen lijden om die vrouwens wil. Hy sal vallen in oneer van onbetamelicke bislappinghe/en sal een seer goet beduyder wesen van droomen/ hy sighebooren bi daghe ofte by nachte. Dat meest ken maecht hi seer vriendelicke/ bly/ghenuchelick/welcke verscheyden ghenuechten sal hebben wt velden/ende cruyden/ tot den welcken si bisonder ghestalt zijn. Hi drijft haer tot onbekende plaetsen/ si sal houwelicken omtrēt haer drie entwinticste iaer/ wiens huwelick sal voorspoedich zijn ende gheluckich.

¶ Vandie Son in Libra.

DEn ghenen die in Libra ghebooren is/den maecht Solō hupsch/doende/gheluckich/bysonder in wateren oft dinghende wt den water zijn/daer en boouende van cruyden zijn/ende costeleghe steenten/ oft der ghelijcken/in een groote ende verre reysinghe. Hi maecht schoon van lichaem/wacker/proper van sprake/van goede

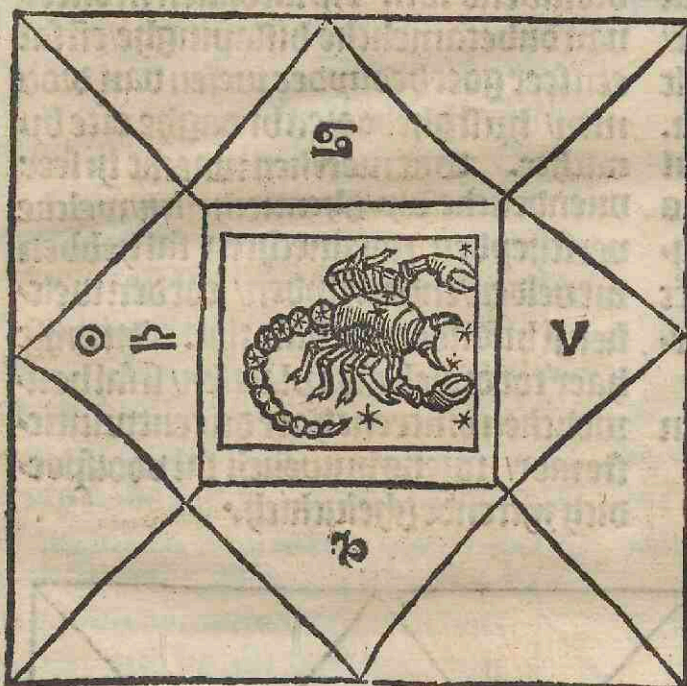

150

Inleidinghe In die

Die schoonheyt des lichaemes sal dese verheffen/soete witspaechte/steeds manieren. Voortsoen zijn die ghene/die onder Libra ghebooren zijn/ met onbequaem tot die studeringhe der consten/ende beter disciplinen. Maer si sullen haer wachten van brant/ ofte van heet water/van die sullen si ghequerst worden/het en si saecke dat si cloeckeliken voor haer sien.

sende van dat ghen dat hi sept/anders nochtans boertachtich/een iocher/lich telich ghelouende/triumpherende van zijn vianden. Also is het saeck dat het een meesken is/maecht oock vriendelic ende liefelich/vernuftich/bedriechelich/welch van haren eersten bruydegom te loer sal worden gheset/ den anderde sal si houden blijdelicken/si sal verwinnen haer weder partie. Si sal ghequelt zijn met steecten ende cranchheyde des milts/ ende een brantteyken crijgen in haer hooft/oft in haer schouderen oft in die armen. Anders het sy man oft wijf/hi maecht si stout ende vermetelt/om te rouen/ ende te ondersoecken dinghen die verboden zijn/om compact aente ghaen een mercanti te beghinnen/ daer en boouen derten/buytender echemetten anderen te doen hebbende onstantachtich/gronderende/maer int archst/snappich/toornich/som wijlen seer droevich ende verflagē Maer nochtans sullen daer luyt zij/ die dese groot sullen achten/en grote princen die dese tot haer onthieden sullen/ende oock wt die gemeete/die dese sullen pluymsstrijcken/waer wt het sal ghebueren/dat si sullen seer ghesien zijn.

Van die Sonne in Scorpione.

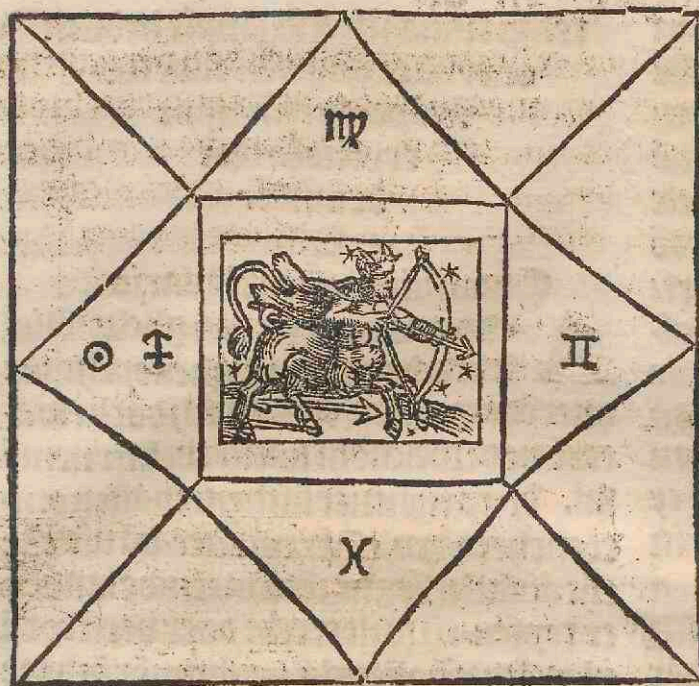
Sol in Scorpione vermeerdert erfe/ Snisse/en die also ghebooren is/die geuechp stouticheyt/ende schaemte/ende smeekicheyt en schoone woorden/ doerwelch hi veel bedrieghen sal/mer die eē hant choonende dat broot (ghelijck als men sept) mer die ander hemelende die steen/altijt menghende venijnt met honich/by na niet mit die wercken bewij

Van die Sonne in Sagittario

Sagittarius en is alsoe gheen quaet strecken/als Sol daer in blijft/hi ghetuet goet auontuer/hi geeft ooc eē moet om alle dinck te beghinnen/hi sal moet

Astrologia Naturael

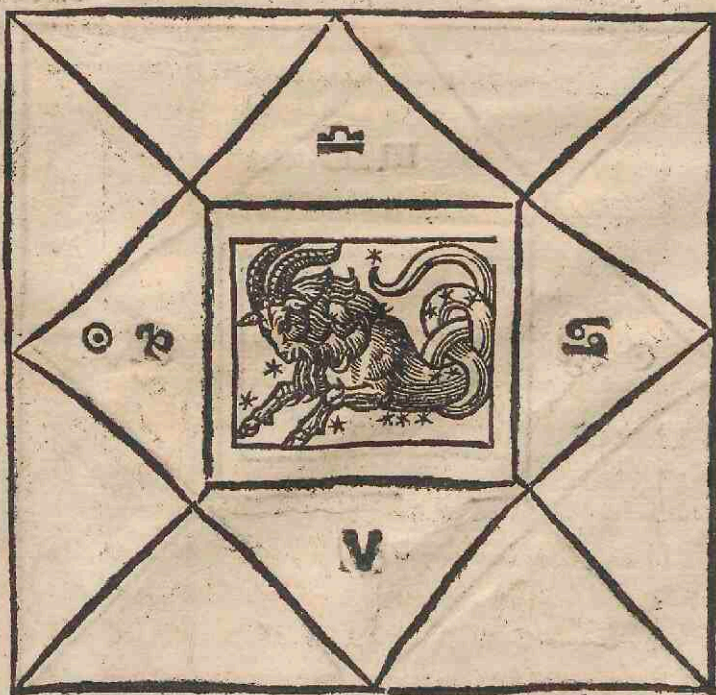

aenvechten/mer welckē hi noch
 tans verwinne sal/eū te niet doe
 hi sal oock zyn vaderlick erf crij
 ghen/welckē alle man niet gebu
 ren en mach. Het maect dicwyl
 rechtueerdich/de wat weten wil
 len/stil van natuerē/gemoet/ver
 standel/trou/ sachtsinnich/stant
 vast/vast/doende/herommende.
 In sake dat het eē vrou persoō is
 si en sal niet veel daer af schelē. hi
 sal haer beant makē/doende/ōt
 ferinhertich/beheept vā veel ver
 uolginge en laghē vā quade men
 schē/mer een vwinster/vruchber
 welckehuwē sal orent haer. xvij
 iaer/oft/her si saecke dat het niet en ghe
 lucket/omtrent haer. xxij. iaer.

gheuen tot dat ghene welck ghy voor v
 neemt/in den eersten/om doer te reisen
 vreemde landen/om ouer te reysen zee/
 wt welckē hi weder sal comen/mit pro
 fyt/die aldusdanich zyn. hi sal hem sel
 uē vriendē wt maken/dat hi mach wer
 den ghetoghen in princen houen en hu
 sen/niet om telluren te vergaderen/oft
 schottelen te lecken/ghelijcker wijs die
 snop houelingē plegen/mer onō
 ghestalt wesende tot grote offici
 en/sal hy vreemt ghelt dispenserē
 Daer toe sal hem promouere en
 de oock houden int hof/om dat hi
 wacker en vernuftich is van na
 tueren en starck. Daer en bouē
 noch is hy seer ghenepcht om te
 peert te ryden/te vogelen vangē/
 te iaghen/te springen/te vechten
 mit wyfsten/tot boertinghen/tot
 spelinghe ende tot hantsgemeen
 Daer om/so sal hi ooc weder om
 weder partie hebben/ die dese en
 dier ghelijcken ander dinghen be
 nijden/en sullen seer fellelic desen

Van die Son in Capricorno.
 Capricorn? maect roornich/licht/en
 voegende hē seluē bi cleij en snode

Di.

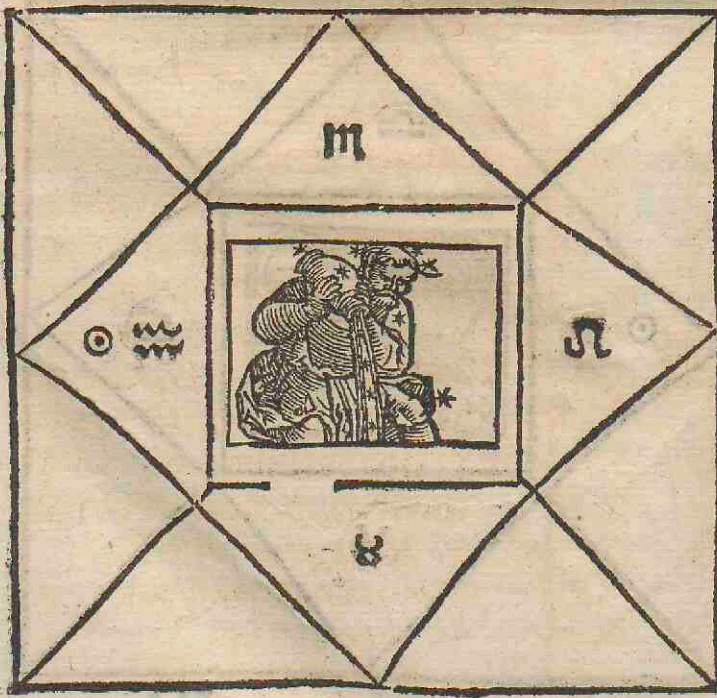
Inleidinghe In die

personē/suspicioos/doēde/becōmert m̄
 veel h̄uaets/welckē hē aē comen sullē
 vā butē/mer stoutelic h̄dēde wedstant/
 en sal ooc z̄ hartich. Hi sal hertlic minē
 meikēs/mer de arm z̄ en simpel/welc
 hē mit dē lestē treckē sullē in cranchede
 Capricorn? maect ooc r̄jcs/heen/berf/
 wacker/genuechelic/nochtās ostantaf-
 rich. Jst saech d; die geboertenis si in die
 nacht. en d; gemeenlic in allēdingē. In
 z̄ oudom alsghi liet/dat hē r̄jckdom
 toevloeyt/so sal hi beginnē rgelt hief te
 cr̄jgē/en sal vā z̄ eerste milth; tredē in
 ghierich; wāt in z̄ iuecht sal hi so heen
 mogē wordē gehādelt. Hy sal geluckich
 z̄ in scheepvarige/bison d; her si saec dat
 het oostwert si. Nt het oostē sal hē oock
 aēstaende z̄ auōtuer vā grote luy. Die
 phisognomie der genē die also geboē
 z̄/die is aldusdanich. Si hebbē gemeē
 lich een cleñ hooft/ghedruete ooghē/een
 matelike sprake. Sacstoonē sullē haer
 batē en prof̄ytelich; z̄ als si cranc wordē
 Die maechdē sullen schielickē z̄ en ver-
 naert/en draep root werden van schaē

te. Si sullen heerschappie hebben
 ouer haer vianden/ende sul-
 len peregrinaghie
 reysen/in vrec
 de landē.

¶ Van die Son in Aquario

Aquarius maect den gheborē lie-
 felick/begheerlic/gheneycht tot
 duerēde coortsen/ogeluckich; ooc bi wa-
 terē/voor welckē hi natuerlick scruemē
 sal. Het auontuer sal hem wassen om-
 trent het. xxxv. en. xxxvi. iaer/vā welcke
 t̄ht af/sal hi beginnē in vreemde landen
 te reysen/en wilt treckē doer verscepdē
 plaetsen/en allenckē beghinnē r̄jcke te
 werdē. Mer welcke r̄jckdomē en sullen
 nēmermeer tot het eñdt en hoochste co-
 mē noch seer gehoopt wordē/mer gedei-
 let i veel delē/sullē wedom v̄strop̄t wer-
 dē/ten waer sake d; als die leste iarē co-
 mē/dat die selfde/d; wed v̄haelde/dwelc
 in de eerste mildelic wt gegeuē is. Nocht
 tās die reisinge in vrecde landē/sullē hē
 n; seer z̄jn o grote r̄jckdom te v̄gaderē/
 vā ands en dat vā vrecde luy sal hi groc

dingē hopē/en ooc v̄crigē. Hier en
 tustē sal hi gequelt wordē m; ver-
 scepdē scade/oprof̄ytē/perikelē/en
 aldmeest met z̄ huysfrou en and
 vrouwē. S̄ huysfrou sal m̄t der
 ghicht gequelt z̄/en hy en sal ooc
 geen gheluck hebbē mit and vrou-
 wen. Hi en sal niet lange hebben
 z̄ eerste w̄jf/welck doot z̄de/sal
 hē alle dinc geluckeliker voortgāē
 Der gelijckē/een meel hē in Aqua-
 rio gheborē wesende/sal wesen in
 wellust en weerdē/warafrich/stāt
 vastich/in dese drie die mās persoē
 bi na te bouē ghaende/en sal oock
 r̄jcke werden vā and luydē goet.

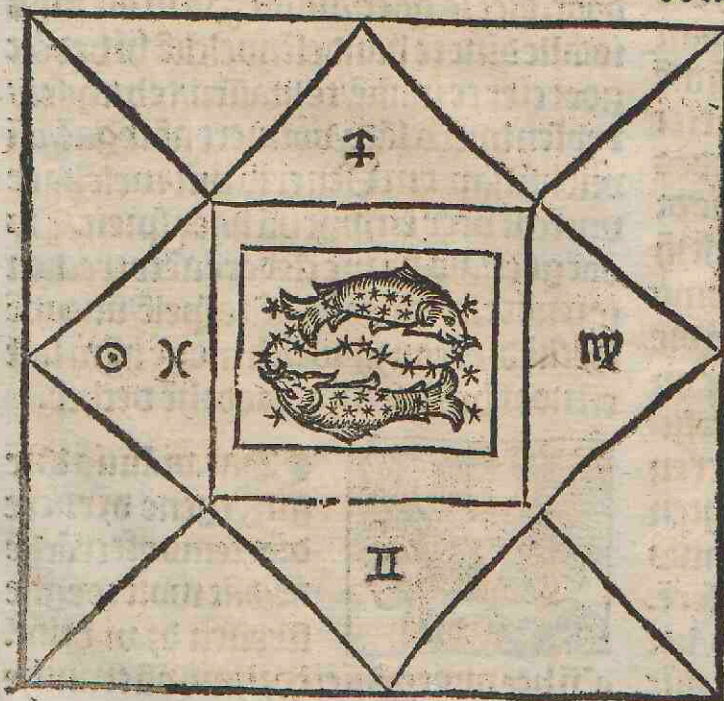
Astrologia Naturael

Haer sal gheraet werden om kinderen te baren en van veele verschepden weder spoeden ghetribuleert/ ende sal ooc verfoecken vreemde plaetsen. Sy sal gaenootmoedich tot haer. xxij. iaer toe ende omtrent dat twee en twintichste iaer sal haer allencken dat auontuer beghinnen gonstich te zyn. Si sal vercrighen so redelicke rijckdommen. Ende ghemeenlickē sullen si zyn swijghende/ ende stille/het si man oft vrouwe/ item wijs/ verstandel/ vrouwe/ boertachtich ende ghenuchelickē/ hard die vianden.

¶ Van die Son in Piscibus.

Pisces gheuenden ghenen die haer zyn veel onghelucks in die eerste iaeren/ ende dat sonder enich verdienste. ¶

tem si maken oock sommighen ghierich iockachtich/ bedienstich/ speler/ versumende haer fortuyn/ onachtsaem/ van goeder natuer/ beinnende dat gheselschap van goede lypde/ spits van tonge stout/ goerdūckende/ geluckich in schatten te soecken ende te vinden/ want dat sal ghanstelick haer ghebueren dat si voozliens wat sullen vinden. Een deels sullen si oock rijckdommen crūghen vā vreemde lypde. Si en sullen niet lāge leuen/ het en waer saeck/ dat si quamē o uer haer. xxxv. iaer/ dan is daer hoep vā een lanck leuen. Nochtans en sullen si niet alte rijck werde/ mer matelick/ anders waert saeck dat si besatē ¶ resū rijckdommē/ mit der herten ende opinie souden si onrustich ende gheturbeert zyn/ ende alre weggen hebben importuyn gedachten/ hy sal comen in gheuanckenissen om de vrouwens wil/ ende weinich van haer dinghen sullen gheluckelickē voortghanck hebben/ in haer kintsheyt ende iuecht. Si hebben een teyken in den nellenbooch oft in die voet/ ende haer auontuer is nae dat sluyden. ¶

Daer meestken alsoe ghebooren zynde sal wesen heet/ stout/ rap vā tonge/ spits/ kuyfachtich/ omsingelt aen allen kanten met veel perijhelen/ si sal haer schaemte van haer werpen/ ende van haren man verlaten wesen/ sal si in ooverspeel ghecoppelt werden (tē si saeck dat sy wat bedwonghen wert) Si sal werden ghequelt van pijn des buycr/ ende der dermen ende des maechs. ¶

¶ In
is dit genoech gesept
tē anōden mael
van die in
fluenci der teykenen.

¶ ¶

Inlepdinghe In die

Van die natuer der hupsen.

Nontbreect hier noch dat wi sul-
len tractere vā die nature der hu-
sen en tephenē in wat dinghē si gonst-
ghe zyn onse handelinge/itē wat men
in een pegelich tephē doen moet/op dat
wi ons werken daer nae moghen stel-
len/op dat alle dinck ons gheluckich zyn
machen vooispoedich. Want dit is bi
nae her wit van die natuerlike Astrolo-
gie/welcke het si saecke dat wi rake/ick
en weet n: tot wat profijt si os anders sal
moghē zyn/gelijc Alchabiti? sept.

Dat eerste is dat
hups vā Arietis/en
dat eerste indie ordi-
nāci der tephenē/en
wort gehietē vā die
Astrologys/d; huis

des leuēs/en betephet haer gemeñlic de
beginsele der werckē/dat is/welcke int
beginsele des leuēs/dē also geborē/oft ge-
mecht aē doen/oft qualic handelē/item
March; en cranch; geuē. Tē lestē/al dat
aēgaet d; natuerlic leuē.

Dat. ij. is d; huis
Tauri/d; huis van
rijcdo vā cost/vā die
ste/vā knechtē/betei-
kenēde d; epndt des

mechts. In welke hups/waert sake d;
bi geual Jupiter viel ofcrāen?/welck zyn
planetē eelder dā die and; die sal promo-
uerē bisond; ruerende goepē (also vā die
rechtgeleerdē gehietē wordē) oft ooc on-
ruerēde/als houē/lāt/wijgardē/iaerlic-
se rentē/en also wattet si d; lage dueren
sal mogē. So wie in dit teikē knechten

huert/de sullē chuis
trouwelic dispeserē.

Dat. iij. huis/het
geluc oft ogeluc mit
broederē en susterē/

naestē en vācocterwegē/stellē si in d; iij.
hups/dats in Gemini. So wie zyn horo-
scoop heeft in Ariete/si leggē d; dese ge-
luckich sal zyn vā sinē broederē vā zyn ma-
gē/vā grote personē en naestē. Tis pfij-
telick in dit tephē brieuē te scrinē en sen-
dē/wanderē eē cort wech/vriescap tema-
kē/broedscap aē te gaē en dier gelijc.

Dat. iij. hups/is
eē beteihe vā eē woō
plaets en bliuinge d;
vaderē/erfghenamē
schattē en heimelike

dingē. In dit tephē ist seer goet te vbin-
dē/comēscap aē te gaen/te copē/vcopē/v
anderēwijgardē/lāt/besittinge/oprech-
tē rineragie/en grote lastē/fundamentē
te leggē/de eerd wt grauc/scat te soeckē
testamēt te makē/kiesen grafstedē. En
al dese geluckich maect Cancer.

Dat. v. huis/is vā
hinderē en liefte/le-
gaciē/begiftinge en
vā dingē welc scāde
oft eer aēghaen naō

doot. Het is goet/als die Sō in dit huis
is/alledinc te handelē/welckē hi bedēct
goet cier te makē/te brassen/te brupsen/
repsen butēs lāts/vorwert aē te gaē/en
vrienschap/om Veneris wil/welch haer
vnecht veer en wjt vā haer spreit. Tis
ooc goet/als dā nie clederē aē te trecken
brieuē te scrinē/te iockē/te spelē/vriendē
soeckē die trou zyn/welck mogē hē in last
en noot bescherme en voo; hē vechte.

Dat. vi. huis Vir-
gin;/rgene d; ruert
droefenis oft crāche-
dē/dat wort toeghe-
screuen d; vi. huis.

En het wort gehietē d; huis vā cranche

Astrologia Naturael

den en siecte/droefnis/vaknechte/Mar-
tis bliscap. Sheen comescap wort hier
geprezen oft ooc enige vropinge om die
wagelouicheit en arbeit en droefenisse
en bisond vaden Mercurialiste en Vir-
giniste/welke men schuwē moet. Dit
huys vugadert meer en meer teghē ons
valsche tynghe/rechters vā moordena-
ren/ en der ghenē welckē laghē leggen
ons leuē/dootslaghers/en bloetsoekers
Daer en bouē oplopinge des oorlochs/
twist/partije/en alle dese dingen moch-
ten gebuerē vande Virginitē en Mer-
curialisten/en dat daer om (gelijck daer
geseit is) om dat Mars in dit huis gau-
deert.

Dat. viij. huis in
Libra/daer nae die
cranchepdē/comen
brulofte/hijliche/en
allosedanighē/welck

omtrēt dat myddel des leuēs als in een
rechte wage geweghē wordē. In welck
huys/het goet is te vstellen en weder te
settē verloren dinghē/weder om criggē
daer mē geen hope meer toe en had En
wāt dese wooninge is vā viātschap die v
wilt is/hantsgemeñte werdē mittē vi-
andē/in allen hoecken hē seluē steken in
werringe en kuinge/bisond de welke
Krietē hebbē voor een ascendēt.

Dat. viij. huis is
die wooninge Scor-
pionis/een huis oft
eē deel des doots/vā
vresen/vā beanthe-
den/vā erfenis/van

dooden/en van dinghen die welke ghe-
bueren nader doot/als die Sonne daer
in is/wacht v dā yet te beghinnē/ en en
wilt ooc niet reysen/ en betrouit v seluē

niet toe de waterē/lichelic blijft mē hier
in stekē. Daer o alle oorlogē sal mē seluē
wē/hibbelinge/onrechtuerdige sake/vi-
antschap/quade vrouwē/en bisond wa-
re dat saeck/dat dese mochte opstaen vā
uws erfenis partije.

Dat. ix. huys in
Sagittario/welckē
is geloof/religie/lā-
ge weghe en replin-
ghe/wijshz/phyloso-

phie/leeringe/boeckē:briene:vtellinge:
legacien:drōmē:rumoor:haer sterre in
den hemel. Waer om het gebuert/dac
men sal handelen/als de Sonne en die
Maen doer dat huys ghaen/alsoedani-
ghe dingen/welcke aen ghaen die daer
te vooren gheeyt zyn/want gheringer
sullen si haer effect crighen/dan op een
ander tijt/ want dese tijt is een veruul-
linghe van een perfecte vrientschap.

Dat. x. huys in
Capricorno het en
is niet al te vgeefs
dat hier tot eenē co-
ninck ghetooghen
wert/mer die wort

gheringher een ouerste ghemaect. En
dat is wt den hemele/en wt dat. x. huys
en wert gheheten dat huys des rijcks
des ouerhepts: des borgemeesters: des
tribunitepts: en schouts digniteit: van
regiment en van ander macht soe wat
dat si. Daer om/als men yet sal ghebie-
den/als men enighe provincien oft stadt
onder ghewalt sal brenghen/ oft als mē
enich matich rijck sal aenmeerden ende
crighen/sal men ghaen tot enighe rech-
ter/sal mē met den armen sprekē/sal mē
mit grote machrige herē yet handelen

Inleydinghe In die

dat mach gheschieden gheluckelich ende voorsichtelich/het si saecke dat die sonne ende mane in dat huys blijft/ende dz wordt gheheten met eenē ghemeynen name Capricornij's huys/in rechter ordinancie/is dat saeck dat Aries si in dat eerste huys.

Dat .xi. huys als de Son is in A quario. Dit is dat huys van lof/ende van groter fortuyn Jupiters bliscchap van dienaren/van hulp. In dat huys is het betamelich teghen weder partij en in te vallen/ vrienden maken/ander luden prijsen vandē welken men wat profijts hoepen mach/ ten laetsten/alle dinck machmenten te handen trecken/dat welken wy wenschen om gheluckelickente verghaen.

Dat .xij. huys is bi na dat alder schadelicste te werten een woninge onser viandē/ vā karker/ arbeyp/ ellendicheden/ende haet ende nijt/ in mupsteringhen/beesten/item dat eynde des leuens/ende in dat huys en sal nuz goets te handen ghetoghen werden. Ende bisondere moet men schuwen/bāden/ende kerkerē/in welckē het si sake dat yemat coemt/nauwelic en mit groten arbeit sal hi daer wt vlost werdē. Jtē het werct ooc dē doot/en alle quaet/te wetē als Saturnus die heer des selfden tephē's daer inne sit/oft Mars. En also voort vā de ander tephenē na dē anderē en die ande daer na volgende huysen.

Ende tot noch toe hebben wi ghetraecteert van die natuere ende effecten der tephenē/wat si bi brenghē en werken in den ghenen die dese selfde hebbē voor ascendentes/dat is die in alsodani ghen ghebooren sijn. Het epscht wel wt cortelichte verhalen vā die Planetē/die welckē hier bouen int beginsel geseit sijn. Naer icken woude dat niet toe late dat yemant bedroch soude soecken in eēlichte saec/in welcke waert sake dat wi ooc woude berommelic spreken/die sake en epscht het selfs niet wt/dat wi in dese se re oueruloedich soude sijn/en van een vliech maken een olifant/ghelijc men ghenueenlick sept.

Van Saturno heere des gheboer tenisse.

Als Saturnus heer is des geboer tenis/ heeft dat voor hē/d; hi treect die herte der ghenē/die alsdā ghebooren sijn (als si toelate regimēt) tot driesticheit houerdich; hertneckich; arch; tot druc

Astrologia Natural

eñ veel tribulaci. Andogheeft hi trouweypt eñ raet in ander luydē per wÿste maken/eñ te stellen dat recht is/ dan in zÿs selfs dingē in welchē hi hē seluen so seer niet wÿs en is. Eñ maect ooc alderwegē dē selfden vā zÿs selfs hooft/eñ hē seluē soeckende/spaerlic vā spÿs mer vā grote drāc/n; veel acht/flaēde op zÿ wÿf eñ kinderē. Daer en bouē aēgaende d; lichaē/hi maect mager/hi vdroocht/hp maect cout/eñ geeft quade vochtich; hi geeft bleech; hi brenct woech bi crāche dē/hi op een hoopt alle siectē/als sware siectē comēde wt lōghe/waterlucht die crāp in die voet/vallēde siectē/sweerē/lose siectē/door welc cael plaerzē opt hooft wassē/blinich; tē lestē eē zee vol quaets/welc comē wt quade humorē. Hi cort d; leuē in eē vochtige plaets/oft te miste in eē obekēde/butē; zÿ lant/oft vlatē/eñ die vochtich. T is ooc seer quaet/ist d; mer curi? in zÿ huis coēt vallē/wāt hi maect eē rouenaer/eē swarctōstener/eē wiche laer/eē cōpactbreker/eē viāt zÿre olderē eñ broederē/op d; ic swige/eē viant alre

mensche. **V**an Joue heer des gheboertenis.

Jupiter is nergēs te misprijē/daer is Igeen gaef vā vuarch; vā raet/vā wetēscap/vā wellprekēch; vā kroōh; welch hi n; en geeft heerlic. Als/oft wi eē goet mā bescriuē wildē/dese moet makē eē iouael. Tē is geē noot d; ic veel woordē besige/scrijft hē toe eerbaerch; die ald beste duegt/eñ ghi sult n; dwalē. Mer dē cort stē die Jomialē hebbē alle dic/ic laet staē d; ghi enige duegt in haer begerē sout waer toe ist vā node in haer te prijē de grootmoedich; de grote eer/eñ and ga uē des werlts/na diē d; ic geseit heb/dac daer n; en s; d; in haer gebiect:

Vā Marte heere des geboertenis **C**ontrari wedom/mars so hi is de Cald quaetste vā natuerē/also geeft hi naturē die ald quaetst zÿ/eñ so wi vā die Jomialē geseit hebbē/datter n; en s; vā welch men twÿfelē mach/also seggē wi van die Marcialē/ so dat daer gheē boeneri is so groot/welchen die selfden

Inleidinghe In die

niet en derren bestaen/noch gheen son-
 deso leelick/ mit welkens li niet besmit
 en zijn. Si houden voor sonde/dat sy
 arbeypden in septen te bedriuen/ ende
 die meeste vroomheit is/te moorden/te
 roouen/doot te slaen/brantstoken/liegē
 bedrieghen/beghuychelen. Ende wat
 wil ick v veel segghen/ alle schendighe
 stucken te bedriuen/en isser per schendi-
 ger dan schellem stucken oft boeuigher
 dat te bedriuen v gheefs/hebben li voor
 grooten oorlof.

die oueruloedich; niet die wt dē lieffen
 coemt/bifond ist saeck dat Jupiter daer
 bi coemt/oft dē aensach minliker/oft te
 minstē mit Mercurio v gaderde. Wat
 haer betepkenis is bekant genoeg m3
 Saturno en Marte.

Van Venere here des geboertenis

Veneris proprietē zj behander
 dā hervānode is die meer te vha-
 len mit veel omlopē vā woorden. Ic en
 kā ooc nyet merckē/hoe dat li mit Joue
 en soude moghē oouer een comē/dā dat
 Ven? bi alle zj werckē/bi alle zj duech-
 dē/bi alle zj wetenscap/ten laetstē bi al
 dat goet/welt Jupiter geeft/digniteitē
 daer toe doet en oueruloedich; ic en seg

Van Mercurio heer des geboet-
 tenisse.

Mercuri? schijnt sommighe twif-
 uelachtich te zijn/dat is/met den
 goeden goet/met den quaden quaet. La-
 ten wi dat als nu soe toe laten/andē by
 sich seluē is hi seer goet/bifond in te ge-
 uē gauē des vstants/in welckē hi te bo-
 uen ghaet Jouē en Venerē. Voort alle
 gedaentē der constē en disciplinē/welck
 hi geeft/zj behand/dan li hier soudē v-
 haelt werden.

Van die Sonne met die heer des
 gheboertenisse.

Aldat ghene/ welke wy vanden goeden Planeten ghelept hebbe dat willen wi oock dat het ghelept si va die Sonne. Die desen heeft/die en heuet gheen quade planeet. Ick en segge niet/als hi heer is des gheboertenissen want dat en ghebuert hem nemmermeer. Ghelijckerwijs oock die Maen is het saeck dat si doer gheual gheuoghet wert by den heer des geboertenisse/so laet ick mi duncken/dat hy met redeliker manieren voort ghaet tusschen Martem ende Venerem. Ende ghelijckerwijs hy is inder ordinancie/die middelste/alsoe houdt hi in die natuere oock middelbaerhept ende mate. Het si saeck dat hy oouer een kan comen in die drie/ te weten met Joue/Venere ende Mercurio/ wie en verstaet niet dat dese mensche si die alder geluckichste.

Luna wert daer om alleen beruchlicht/ dat si maecht onstantachtichept/ende onstantachtichept in een mensche/ wat quaets en brenghet dat selfde niet met hem.

Wan die Maen met die heer des gheboertenis.

Canon oft Kieghel Vandie oprechtinghe der figurere des hemels.

Inleidinghe In die

De die
selfde or
dinanci
eder rei
kenē is

hier/welckē is inden
artificiael. Soe wat
tephē die heerscappi
in heeft/so salmen al
tijt op die rp in eē pe
gelic huis/en pegelic
planeet stellē. Te wetē is dz saec/dat
ries si dat tephē in welc ghi geboirē zijt/
stelt Ariete in dat eerste huys/ daer na
Taurum in dat anderde/ Seminos in
dat derde. Cancrum in dat vierde. Is
die Sonne in Cancro/so sult ghy setten
Cancrum in dat eerste huys/ Leonem i
dat anderde. Virginem in dat derde.
Libra in dat vierde. Scorpionem in dz
vijfste. Sagittarium in dat seste. Ca
pricornum in dat senende/ dat welke
is recht ouer Cancri. x̄. soe na die or
dinanci welcken ghi wel weet.

Voorts die heerschappie der tephē
nen is veel anders/ende by nae contra
rie/dan Firmicus gheschreuen heeft.
Hier wort alleen aenghesien den heere
van den ascendent/ nae desen woorden
op die rpghe in een peghelick huys ghe
sat die andere Planeten nae haerē na
tuerlichen ordinancie. Ende soe veer
coemt dese ouer een myt den Artifici
ael/dat die heere des ascendents wort
ghestalt by den ascendent. Van die an
dere en is gheene dan een natuerlijche
ordinancie. Verbi causa/ Laet wi stel
len dat pemant gheboren is/als die So
is in Ariete. ick wil oprechten die figu
re. Ende sal aldus ghestalt worden.
Ick weet die ordinanci nu vā die husen.
Ick set in dat eerste huys Ariete/ in dat

andde huys Taurum/ int derde Semi
nos/ int vierde Cancru/ int. v. Leone/ int
vi. Virginē/ int. viij. Libra/ int. viij. Scor
pionem/ int. ix. Sagittarium/ int. x. Ca
pricornum/ int. xi. Aquarium/ in dat. xij
Pisces. Alsoe zyn die tephēnen ghetep
hent/welcken die maniere is ghemeen
licken van den ghenen/welcken iudice
ren wt die horoscoopen. Nu is daer
noch te boouen/dat die Planeten wel
ken heeren zyn van die tephēnen/ hier
onder aen werden ghesat. Si dat huys
daer tephē ick Martem onder/want
Mars is Arietis heere en Scorpionis
Daer na bi dat andde huys scrift Solē
bi dat derde Venerē/ bi dat. iij. Mercuriū
bi dz. v. Lunā/ bi dz. vi. Saturnū/ by
dat. viij. Joue/ bi dz. viij. Martē/ bi dat. ix
Solē/ bi dat. x. Venerē/ bi dz. xi. Mercuriū
bi dat. xij. Lunā. Daer siet ghi dz be
haluē den heer des ascendents/ die ander
werdē geset na haer natuerlike ordinā
ci. Als ick hier spreec van tē ascendent/
ick en wil niet dat pemāt vstaen sal vā
den ascendent op die tijt des horoscoops
mer vandat tephē in welke die Son
is. Item indie andde reuoluci/ sult ghi
Saturnū settē bi dat eerste/ en sal we
sen dat huys van pemants ghebooren/
vandat. xij. iaer des leuens/ daer na bi
dat anderde huys Jouem/ ende oordelt
van die substancie der ghenen die ghe
hooren is/nae zyn natuer. Daer nae
in dat derde huys sult ghy stellen Mar
tem/ wt welcken sult ghy oordelen van
broederen en naesten/ van corte reysen
x̄. Mendat vierde huys sult ghy Solē
settē/ en daer bi die ouderē/ Erfenis sul
di oordelen int sestiende iaer. En wt
die figuer mach een peghelick vier ghe
lijckē reuoluci na cōterfeitē en doer sien
wat alle iaren een pegelic ghebuerē sal

Astrologia Naturael

Want een hups beteykent hier niet de
 corter reuolucie/ met welke die Son in
 een peghelic hups twee vren blijft/ mer
 een iaerlicre reuoluci. Waer om hebbē
 wi hier onder aen gheset een reuolucie
 streckende bi nae toe tot .lxxxiiij. iaren/
 naden ascendent Arierem. Ende het si
 saeck dat enich van die ander teykenen
 ghestalt si in den ascendent/ so wort een
 ander reuoluci ghemaecht/ maer noch
 tans na die selfde forme. Wilt ghi van
 kinderen weren/ siet dat vijfte hups aē/
 wilt ghi van siecte oft cranchheiden vā
 clepne beesten/ oft knechren/ siet dat .vi.
 hups. Van huwelicke dinghen/ van v
 openbaer vianden/ aen siet dat .vij. Vā
 steruen en erfghenaem der doden/ ende
 van dier selfde manierē/ aen siet dz ach-
 ste/ ende alsoe voort aen van die andere
 hupsen.

Ich en kan niet mercken/ wat hier
 mach oft wat hier behoort bi wordē ge-
 daen. Summa van dese const is/ te we-
 ten die natuere der teykenen ende Pla-
 neten/ daer na op te rechten die figure
 ende oefenen dat ghene dat welke hier
 te vooren gelesē is. Die ghene die wil
 laet die ondersoecken/ ende hi sal onder
 vinden/ dat dese nyet alleen oouer een
 coemt met dē Artificiael/ mer ooc veer
 te bouen ghaen/ ende dat niet alsoe seer
 om die lichticheyt/ als om die sekerheit
 Want ghy merct wel hoe dat daer niet
 in te speculeren en is/ dan weinige som-
 mighe dinghen/ welcken wt den Artifi-
 cial voort ghehaelt worden/ ende wel-
 ken wy betuycht hebben in onser voor-
 reden/ dat selfde verhalen wi nu ten an-
 derden mael sonder eenighe schaemte/
 dat Lichtenberch den alder gheleertste
 man zyn recht in die natuerliche Astro-
 logie/ heeft ouermids dese alleen alle

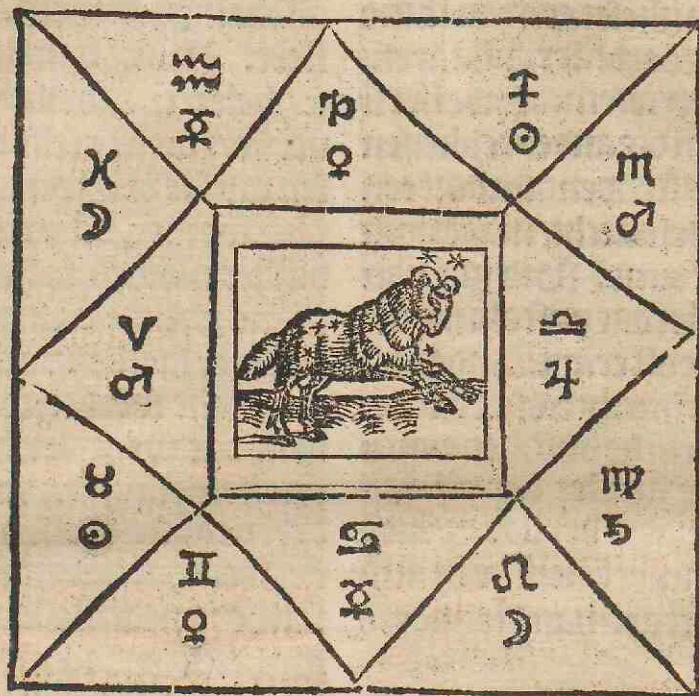
andere Astrologhen verblufe/ ende wt
 dese wonderlycke dinghen ghedaen.
 Daer omme sicheen het ons onrecht/ dz
 wi toe laten soudē die groote const vā
 alsodanighen meester worden verdup-
 stert. Want van hem hebben wy de-
 se gheleert/ ende wy en hebben si nyet
 versiert wt ons selfs hooft/ waer om sul-
 len wy soe veel te min te rechte ghedaē
 ghet werden/ oft van yemandt beschul-
 dighet worden/ is het saeck dat wy alle-
 mans gheuoelen niet vol en doen. Het
 en waer saecke by auontueren/ dat wy
 dit mocht werden tot schanden ghere-
 kent/ dat wi ander luyde weldaden ocs
 nae homelinghen voort setten/ ende an-
 deren consten stellen bouen die onse. Is
 het saeck dat dat onbetamelickē is/ wie
 sal hier mit den lesten vry zyn van enich
 ghebreck/ ende oock die selfde/ welcken
 hupsens daechs zyn die alder gheleert-
 sten. Wi hebben hier onder aen recht
 op dander side een figuer ghewor-

pen. Voorts die weten wil
 die ander reuolucien/
 die leest die tafele
 welck hier
 ter stont na volcht.

Astrologia Naturael

Die Figuer des reuolucths der tephnen en Planeten
na die natuerlike Astrologi/wiens horoscoop is Aries/en
zjn heer Juppiter.

Continuatie des voor gheftelde figuers/vandē horoscoop
des eersten iaers Aries/tot dat .lxxvij. iaer toe.

1	V ♂	13	♄	25	♆	37	☉	49	♃	61	☾	73	♀
2	♅	14	♃	26	☾	38	♀	50	♁	62	♄	74	♆
3	♁	15	♁	27	♄	39	♆	51	☉	63	♃	75	☾
4	♄	16	☉	28	♃	40	☾	52	♀	64	♁	76	♄
5	♎	17	♀	29	♁	41	♄	53	♆	65	☉	77	♃
6	♍	18	♆	30	☉	42	♃	54	☾	66	♀	78	♁
7	♃	19	☾	31	♀	43	♁	55	♄	67	♆	79	☉
8	♁	20	♄	32	♆	44	☉	56	♃	68	☾	80	♀
9	♆	21	♃	33	☾	45	♀	57	♁	69	♄	81	♆
10	♄	22	♁	34	♄	46	♆	58	☉	70	♃	82	☾
11	♆	23	☉	35	♃	47	☾	59	♀	71	♁	83	♄
12	♄	24	♀	36	♁	48	♄	60	♆	72	☉	84	♃

Ghi leser/op een hoop deſe rekenſcap (wilt ghi) tot
ontallick toe. Dat eynde des vijftien boecs.

C Kennenisse der Complexien

Doorredene Joannis Rudagine
int sesste boeck/hoe dat men weten sal de
Planeten/die horoscopen/ende ascende-
ten te kennen/wt die vier complexien.:

Dat. vi. Boeck.

Ick weet wel wat dpe
medici sullen segghen
sien si dat ick mijn sep-
sene geworpen hebbe
in haren bau/ende sul-
len dat mi bi auontu-
ren verwijten/een schoenmaker niet o-
uer zijn leeste. Welken wi weder om
me ten ooren tupten/Dat een moesber-
cooper somwijls ghesprooken heeft be-
quaem dinghen. Doch en maect niet
eenighe professie terstont yemant ghe-
leert/maer arbeyp ende vernufticheyt
welcke alle beyde want wy se redeliche
vercreghen hebben/dat selfde wepnich-
en willen wi niet verhupen den studio-
sen. Ende inden eersten dit biddende/
dat si niet en willen danmeren onse din-
ghen/eer dat si die ghelesen hebben. En
de oock ons vergheuen willen den oor-
lof/is her saeck dat wi anders segghen/

dan Galenus en Auicenna aldus lange
ghescreuen hebben/ hoe wel nochtans
wi ghearbeyp hebben/na ons beste ver-
moghen/dat wi mochten segghē dingē
die met die selfden ouer een comen/dan
alsoe veer als die conste der sterren ons
dwingt contrarie van haer te gheue-
len. Want wi en wouden hier niet trac-
teren onse dinghē/mer helpen die medi-
cinen/welckē anders oordelen alle din-
ghen wt haer complexien/op dat si niet
also seer stuenende op die ghemē hant-
leydinge/te weten der menschē water/
die Physiognomi/die pols/en dier ghe-
lijcken/welcken somtijts bedrieghē den
ghenē/dieniet alte sochfondich en sijn)
mer ooc also seer/op dat si wt die Astro-
logi/die crancken moghen salueren/en
leeren kennen die qualiteyten der men-
schen. Seemt onsen arbeyp int goet/al-
so wie dit lesende sijt/niet aensijnde on-
se selfde naersticheyt/mer den ar-
beyp. Daer om haesten wy
nu tot ons voornemē:

Hier beghint dat. vi. boeck/ Ende
inden eerste wat Complexio is.

Complexio is (gelijc Auicenna seyt)
een qualiteit oft gestaltemis/welc
wedom coēt wt dit werc ondmalcande-
ren/en wt die passie vā cōtrari qualitei-
tē/welckē geuondē wordē in de elemētē
Welcke diffinici so wie wil nerstelic en
perfectelic grōderen/hoe die werckē en
de passie ondmalcaderē handelē/de lese-
dē seluē authoor int. i. boec/ten. i. doctri-
na. 3. int. i. cap. Was vā node d; wi dat
voorsteldē/op d; ic al dat mocht seggē/d;
hier toe behoort. Selijc vā dat getal vā
vierē der elementē/van die eerste quali-
teptē/van haer werckinghe onder mal-
canderen/welcke men halen moet ende
soecken wt die natuerlijcke phyllosophi

C Kennenisse der Complexien

want dat en was ons voornemen niet/mer aenghaende die sterren en geboertenissen/redenen tegheuen/als wi weten vnants complexie/daer wat sterren ende planeten dat geschiet/hoe die tot dit oft dat geneychder is. Exempli causa/ Daer is vnant Sanguineus mer een boef/een roouer/ een bloetsupper/welcke als selden zijn in die sanguinen/ soe rade ick dat dese heeft Saturnum oft Martem in die horoscoop des gheboertenis. Soe sal ick hier onder aen stellendie natuer van een pghelike Planeet. Ende want hier toe seere profytelickē is die Physiognomia ende Chyromantia/ daer om hebben wi die hier voor ghestalt/ooch hebben wi van dieselckde hier mede in ghestropt/so veel als het scheente pas te comen ons tegē woordighe voornemen.

Wan dinghen welcken maken een goede oft quade complexie.

A Elbertus een gheleert man in die natuerlike dinghen/seyt dat die natuer van goede oft quade complexie is ghestalt in dreedingen/in een bequamelike ende rechte swaerte des lichaemes/in die puntelike disposici der ledē ende in die schoonheyt des verwen. Ende wt dese machmen raden die edelheit des complexijs/ het si tot het bloet ofte Phlegma. Weder om een quade ghestaltenisse/in onuermatighe dickheyt/ende in seer groote magherheyt/in onmatelike spichaemheyt/scrompinghe/verwuyplinghe. In dē welcken dese zijn maken Melancolicum/Cholericum/of te Phlegmaticum. Dickheit is wt o matelike coude ende vochticheyt. Magherheyt wt hitten ende droocheyt.

Dickheyt.
Magherheyt

Schubbich oft verwelctheyt/wt roude ende vochticheyt/ hoe wel nocht anders dz hier sommige anders geuolen. Voort roude ende vochticheyt maken Phlegma/wernte ende droocheyt maken de Cholera. Coude en droocheyt maken Melancholie.

Wan die waerneminghe des complexie wt die verwe.

Die verwe re spondert en coemt ouer eē met die lichamelike ghestaltenisse/welcke deplen si in drien. Want die een is in dat hant de and in dat vel/de derde in die oghē Van dese scrjft Aristoteles seer veel. En al dese/als si bi een worden gherickē/oft si zijn wt gelijckheit/ghelijc wt gemengt mit root/en het wort gheredēt wt die oueruloedich; der humorē Oft wt ongelijckh; en slimh; comē si ouer een/mer die is eelder/welc is wt de gelijck; der humorē. En wilt ghy wetē dit ondscheyt/het hangt aen sessen. Die eerste is vā witheit en rooth;/de andde swart/die. iij. citrijn/die. iij. grau/die. v. wit/die. vi. root. Die wterste zijn wit en swart. Die and middelbaer/ hebbende haer mencksel een deels vā witheyt/eē deels vā swarth;/in gelijck;. Die als beste is nocht as/die vā wit en swart is gemēgt. Selijc Galen? seit. Dit zijn hēt selē wit gespinkelt mit root/mit swellēde kinnebackē/beteikēt bloet/wit/Phlegma/bleet Melancolie/bruū/eē weinich wt dē swartē/swart betepkēt die Cholera.

In dīe gedepte die verwe

Die dīe ferentis e der be wen.

Kenninge der Complexen

Van die complexie te kennen wt die verwe des hays.

Niet wederstaende/ dat sommige
 auctoren seggen van die natuer
 der haysen/ te weten: ghegheuen te zijn
 tot schoonheit/ dat also oock wat bi
 ghelidie natuer/ doer die tieragie des
 schoonheits. Nochtans en wort daer om
 niet vwoyde ons radinghe/ nadenmael
 dat wy mit veel bewijfelicke redenē be-
 cupghen moghē/ oock van die complexi
 derbi causa. Mans personen hael in
 dat aenschijn/ ende sonder baert/ zijn ge-
 meenlick oft eumupch/ of phlegmatici
 mer swarte/ en mit swart hays/ zijn ge-
 meenlick Choleric. So zijn daer vier-
 relep verwe welck ghemeen zijn swart
 root/ grau/ ende grijs. Grau is wt die
 Melancolische vochticheit. Grijshheit
 wt die natuerliche gebreck des wermitē
 en des rottende phlegma. Koothept
 schijnt hem seluen toe te scriften dat bloet.
 Swartheit die Cholera. Grau die
 Melancoli. Witheit die phlegma. Welck
 die saeck is/ waer om dat root bouē dat
 swart wort gheset/ dat de complexi des
 bloets is eelder dā des Cholere. En dat
 lichaem is dat alre beste/ also Galenus
 sept/ welckesacht is en verciert mit ro-
 de haren. Hoe wel dat Costantin⁹ hier
 seer cōtrari in is/ welckē d; swart bouē
 set/ eē deels om d; het starker is/ en val-
 ter en stantaftriger/ eē deels ooc om die
 hulp. Wāt so wat oueruloedich; meest
 hindlic is/ so veel te meer helpt des selfs
 vdringhe. Selijcher wijs die oerstekē Co-
 lera/ en d; aēgebrande bloet/ volmaken
 meer dā bloet dat n; heet en is/ mer nae
 die vdringhe vā dese volcht d; voortco-
 mē vā swarte harē/ en n; vā rode harē.
 Daer is swarth; beter dā rooth; mer

somige ander behaecht meer goutverf
 mit swartichept in die ooghe. Welcke
 alle bepde laet wi oock nu roe laten. Al
 bertus laet hē dunckē dat die alre beste
 verfbetepkēt die alre bestecōplexie des
 breijs/ te weten/ werm en vocht. Hoe
 wel nochtans in die natuerliche wer-
 kinghe bequamer is en ouer een comē
 hitte en droochte/ bisond om wat aente
 veerden. Want van werm is/ dat wi
 terstont een dinc aemueerdē/ vā drooch-
 te/ de memorie en vastheit om te othou-
 dē. Wt die hite is die beweechenis en
 roerige/ wt coude rustich; en stilte. Wt
 welckē hy ald; cōchudeert en bewijst/ d;
 droocht bequamer is de complexi des brei-
 nes dā vochtich; Wi sien in dē genē welc-
 kē haer breij vochtich is/ plōp te sijn vā v-
 stat/ droonich/ lansae/ wedom/ welc ha-
 rebreij drooch is/ wacker/ vruft/ sober.
 Daer om hoe veel dingē mē begrippen
 mach wt dat hays/ welckē aē gaende cō-
 plexie/ mē hier wt merckē mach. Mer
 nu hier ghenoech af.

166

Enleidinghe In die

¶ Van die complexi des Cholerici.

WErinte ende droochtemaecten Choleritam complexionem. Daer om die heet zijn ende drooghe/wozden Cholerici gheheten. Si werden ghekant wt haer physiognomi/wt haeren water/ende horoscoop des gheboeremis. Aenghaende die Physiognomi so hebben si langhe leden/ende die spich tich/te weten doer die vochticheit/welken in haer wt gedaen is ende verdruct ouermits die hitten ende droochheit. Si hebben hant/welck somwijlen gecrult is ende op ghedraept/ somwijlen slecht ende swart/ somwijlen oock root ende swart/ende dit ghans wt die oueruloedicheit der humoren. Diepe ooghen/ een scharpe noese/ een citrijn aensichte/ een snelle wt spraeck/ een grote borst/ en rupch van hant/ verbrande wtlossinge si zijn ghemeenlic tot den nauel toe rup. Die haer stemme is clinckende scharp/ een harde pols ende snel/ een haestighe ghanck/ ghenepcht tot dronckenschap om die maechs wil ende dat heete brenn Lutrick van slaep/ ghenepcht om mitre vrouwen te doen te hebben/ hebbende citrijne ooghen/ hebbende een bitteren mont/ een scharpe tonge/ pijn indie maghe/ dorstich/ drap blind van oghen. Si de in haer slaep/ ende nacht visionen/ onsteken mieren/ vlammen/ dooden/ bloet hquaets/ dootslaghen. Ende aldus lan ghe hebbe ick ghelcreuen van die licha melijcke phisiognomi. Doort van herrens haluen/ zijn si stout/ toornich/ maer die ter stont mooghen worden versoent bequaem om werden gheleert/ verstan delicke/ trouwe/ doer slaghenachtich in zijn dinghen wechte gheuene/ recht op

aenbindich/ lief hebbers der rechtuaer dicheit/ bliuende steken op haer tonge als si toornich zijn/ want die hitten des bloets en verdraecht nyet dat si wt eersten moede haer woorden wt spreke moghen. Nochtans hoe wel dat daer somnich zijn/ welke doer arbeyt ende stadighe vlijticheit so veer gheromen zijn dat si veel van aldusdanpghevermijen konnen ende moghen. Mer nochtans gheuerft laken en mach haer coloeer n3 veranderen/ ghelijcker wijs dat perfect oock mach worden ghemerckt. Want also wat bouen natuer ghecreghen ende toeghedaen is/ dat en mach niet lan ghe vermijet worden.

¶ Redenen van die proprieteyten der ghenen die Cholerici sijn.

Wert saeck dat peniat eplischen mochte redene van dien ghenen welke geleyt zijn/ aldusdanighe gheuen wy. In de eersten aenghaende die toornicheit welcher want si alle vochticheit ned

drucht/ bedect wesende een wijl als een blussende vlamme/ welke also drap all se ghecreghen heeft een reethen/ barst wt in een brant. Dat selde redent ooc doer slaghenheyt/ spoyende hem selue herwaerts ende der werts vander side niet opwaerts. Der ghelijcken stouticheit om die verheffinghe haers geestes ende hittens. waer omme si dich wil se reswaer dingen arbeyden/ ende beloue

C Kennenisse der Complexien

ia onmoghelicke dinghen/daer omme dat haer herte springt/ende blijfscap vā buyten thoont/ēn dar doer seer groote hitren. Tor dat selfde hoort ooc een cleij hooft mer een brede borst/welck coemt oock wt een heet herte. Hoort dat die selfden oock zyn doende/ende bequaem om werden gheleert/dat kan een pegetlick mercken/dat dat puntelick maecht

ende bequaem maect alle dinghen. Aldus spichaemheyt coemt doer dat ghebreck van vochticheyt/lanckheyt wt die hitten/welcken op waerts stijcht.

Van die Planeten welcken bi die Complexien comen.

N zyn hier alre naest die Planeten/welcke wanneer si heerfchapie aen nemē/dat is wel te pijnē weert om te weten. Ende dese wanneer si ascendenten zyn/of in die wortel des gheboertenis si/dat machmen leren wt de Artificiael Astrologi/ nochtans word dat selfde hier ghemerct/sonder eenige oprechtinghe des figuer/ aengemerct alleē die Philognoimi en de complexi.

Van Saturno in die wortel des gheboertenis van een Cholerici.

Let wy ons beghinsel nemen van Saturno. Dese is gestalt in die wortel des gheboertenis/ liet ghy permant een wepnich bleeck mit neergheflaghen ooghen/ lanckaem ende traechghanck. Want Saturnis coude die bedwinckt ende neder druct een wepnich die inghebooren hetten/mer nochtans enhaelt hi niet af die magherheyt. Hy gheeft cleyn oghen/ cracht en verstant

Kenninghe der Complexien

om dat als quaetstete bedenckē/ēn dat ondt een bedesfel vā eerberh; welck sou de ands goet zyn/waert sake dz het niet v̄ dypstert en worde doer so quade teiken zyn raer te geue/om alle boenerie te volbrengē sal hy bouē matē v̄standel zyn/dā men mach wtsprekē/te werē om legerē te benechtē/stedē/landē/itcom v̄raderien voor tenemē/ēn slachoordē te settē in oorlogē. En al dese dingē doet hi eenich wenende en suchrende. Alsoe en is daer gheēdinck so schelmachtich/oft enighe feyt so groot/welcken hi niet derf doen.

Rohtans behaghende hem seluen seer in alle oesedinghen. Mer anders niet groot van drincken ofte eeten/altijt onrustich/altijts sochfondich/altijt in arbeyt/als recht oft hi alle dinck tot hem soude moghen scrapen by een. Ende dese dinghē zyn genoech gheseyt correllich van Saturno.

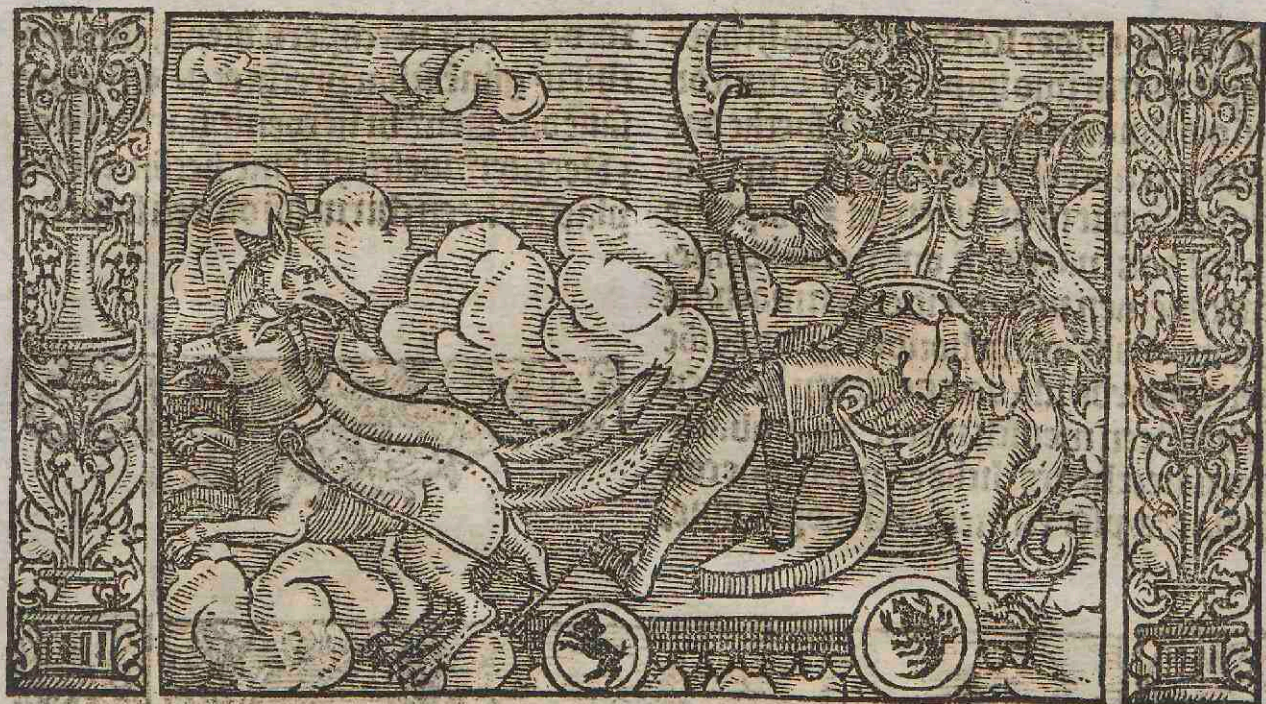
Van Jupiter in die wortel des geboertemisse van een Cholerici.

Jupiter is goed en beter/hidoet te wesen wit vā vel/lanckvā baert/kael int voorhoofst/weinich root vā hare/oft gheverft/licht tot toornich;/item licht weder om ingractie te comen. Hy schiet alle dinck tot raden/ende om wijs selich ghemeyn officien te handelen/en

de dat doer die ghetempertheit des hietens. Het is een teyken dat hy in die wortel des geboerts is geweest/de ald? danighē gestaltenis hebbē.

Van Marte inden horoscoop des gheboertemisse/enigher Cholerici.

Is het sake dat Mars heer scappie heeft in enighe gheboertenis/ hy maect root van werwen/ als verbrant van die son/ ront van aenschijn/ ogē als catten oghen/ wreet van ghesichte/ goet dunckende/ onbetaemt/ onstantachtich vol ydel kallinghe een bedriegher. Anders nochtans snel in ver te aenueerde kael bouen op dat hooft/ middelbaer vā statuerē/ dick van voorhooft/ lanch van noese/ welken als hy ghaet/ set groote screden/ ende die oock snel. Hy maect oock victorieus/ stout/ op wiens woorden men niet staen en mach/ tweedrachtē makende/ gullich/ een viant van alle menschelich verbont/ en welke nyet wel mit zyn vrienden oover een comen kan/ een toecomē rapperey van knechten/ ofr een meensman/ bloetgierich/ kuy nachtich/ een groot ghuychelaer/ arch/ doertooghen. Piet veel schelende van Saturno/ dan dat die arbept met raet/ dat vollenbrengt dese mit den werken/ Sonder vreesē van god/ sonder schaem

te ende schande vvolghende den ghenē die lief hebben eerbaerheit en vuerche/ also sonder verstant/ dat hi hem seluen laet duncken/ alleen hē seluen wijs ghe noech te wesen/ also vblint/ dat hi nemmermeer enige goede mensche wel gōnen mach/ dā dat Veneris vlsachtinghe daer bi quame/ welke want si rouit is ende vochtich/ om die condens haluens wil/ welken haer natuerlickē inghe booren is/ slap maect een weinich des anders hitten. Hi vmenicht het vlees en maect smekender dē mensch/ en dep let medeghenuichte voor selheit/ en beleeftheyt/ kuis kens/ brasserie/ ledicheyt/ welluste/ schoonheyt/ soeticheyt/ bedriechelich/ der vrouwe. Hi maect ooc een inenediger/ een vobont breker/ die zj eet schent/ en die in zys selfs werckē seer sochfondich is/ welken alte mael zjn Veneris proprietēpten. Hoe wel dat si alsoe seer quaet niet en zjn/ maer die quaetheyt nochtans van den anderen/ belint haer goetheyt.

C Kennenisse der Complexien

Hi verlept alder scendichste/als hi doer
 rept Saturnus hups/dat is Capricor-
 nu oft Aquarium/oft waert saecke dat
 Mercurius eerselinghe ginghe in Mar-
 tis hups/dat is in Ariete/of Scorpione
 want dan maecht hi onschamel/despe-
 raet/diemen niet corrigerē en mach/en
 bisond als hi wel gehoude beghint drōc-
 ken te werde/als dan gelijc een beest en
 is hi gheen mensch meer. In ambach-
 ten maect hi heerliche en ghesiende con-
 stenaers/ysler en metael en koper ghie,

ters/bleesch vercopers/blepshouwers
 chirurghe/scharprechteis. En is het
 sake dat Ven? bi hē coent/barbiers/of
 Mercuri?welch hē seluē becōmert in
 plaesterē/een chirurgij oft een saluer.

Van Mercurio in die wortele des
 gheboertenis der Choleriken.

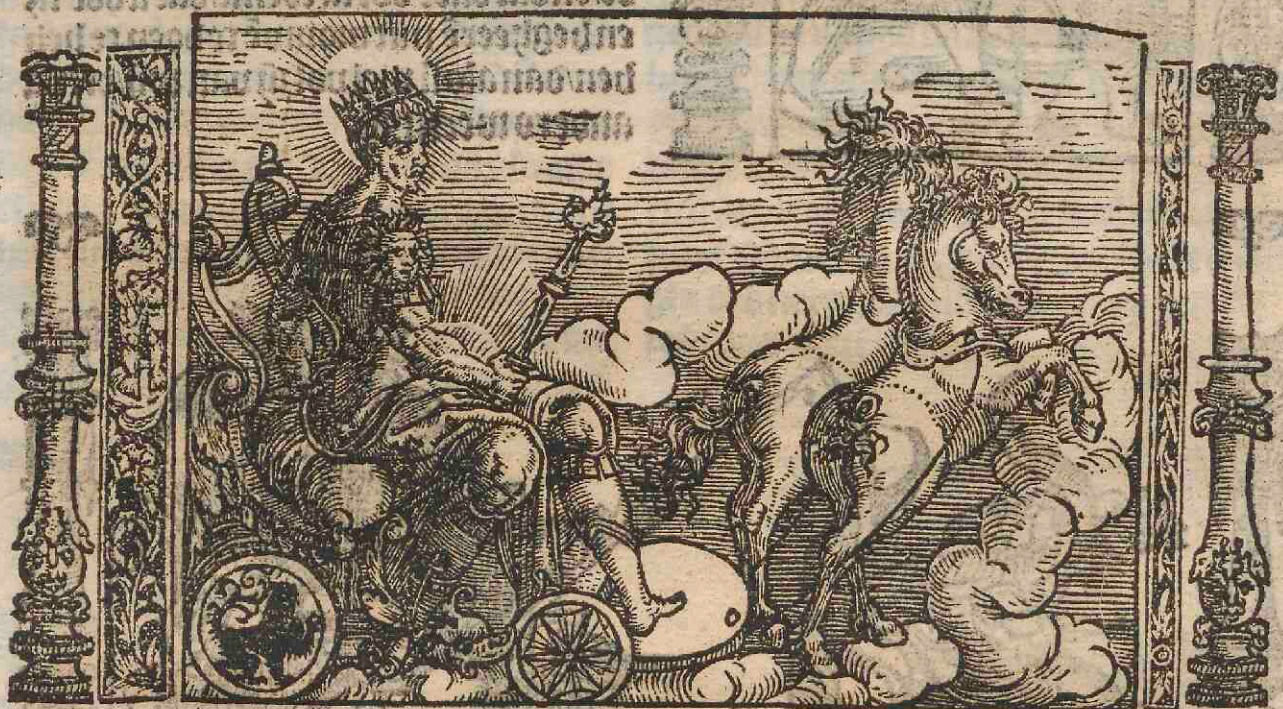
Mer ist saeck dat hi gheset is bene-
 den/oft qualich/dat is in Satur-
 ni oft Martis hups/ en en heeft gheen
 minlich aspect Veneris Jouis ofte Lu-
 gae/soe is hi dichmael quad dan Mars
 En dat selde sult ghi bewinde wt zynen
 werckē in deser manier/hi maect eenē

kerck dief/een rouer/een schend vā heilē
 ge dinghē/een brantstoker/een dootsla-
 ger/een ballinck wt sinē lande/een ver-
 drucker der armer mensche/wiesē en
 weduē. Welckē nochtas niet genoech
 en is/mer hi doet oot twijfelen indē ge-
 loue/werpēde in schulde/welckē nem-
 mer meer betaelt en sal worden/altoos
 ghestekē in perihel/altoos proficiēde
 int archste/vallēde wt Charibdi in Scil-
 lan/na dat ghemejn sprakē woor. Jo

E Kennenisse der Complexien

dat saeck dat dese dinghe bi auctorit
int eerste aensien niet alle man oopen
baer sijn/ nochtans machmen se kenne
wt die selsaemheit des hays. Anders
is het saeck dat hi Venerem te vrienden
heuet/ oft Jouem oft Lunam. Het Ve
nere/ maect hi wisselaers/ heerliche bel
delijders/ in alle wercken van pser oft
metael/ werckers van musikers instru

menten/ ende hoesi naerder ende doon
rebi hem aensien/ hoedat Mercurius
boosheyt meer vermindert wert. Het
ghebuert seer selden/ dat aldusdanighe
groot wert van statuer.

Wandie Son in die wortel des ge
boertenis der ghenen die Cholericci sijn.

wijs/ een hypocrijte/ milt/ eerghierich/
niet een luydende stemme/ somwyl stout
als hi wel ghedronchen is.

Het ghebuert selden mit die Son/
dat hy sijn menssel mede deylt die
Cholericci/ te weten welke meer bi ge
woecht is dat bloet/ dan die Cholere.
Anders so maect hi swart root vā ver
we/ met een wepmich root/ vol vleysch/
van groten oghen/ ghebaert/ vol hays
grofende ront van hoofde/ middelbaer
van statuer/ daer en boouen doornich

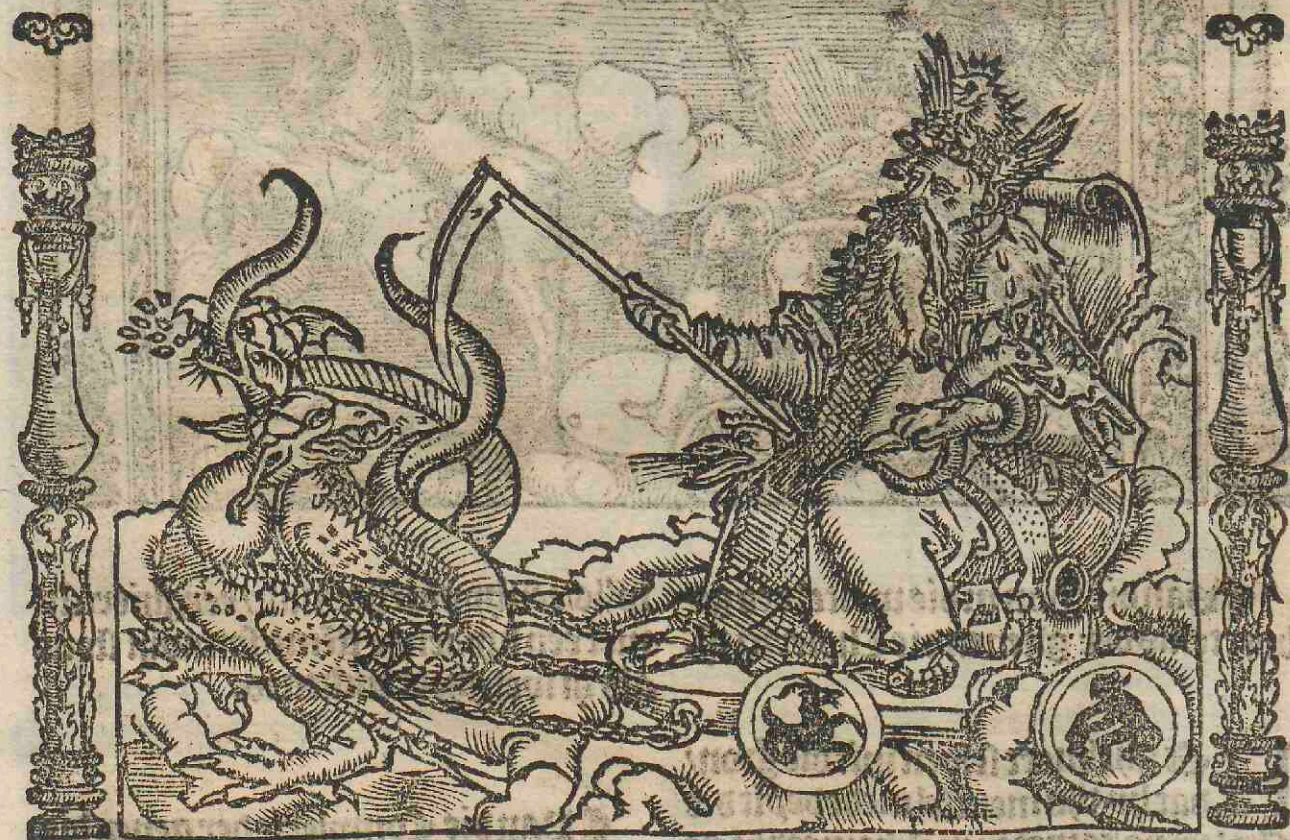
Wandie Complexie der genen die
phlegmatici sijn.

Die Complexie der genen die fleg
matici sijn is rouw en vocht. Wāc
phlegma int griecr vochticheit betep
kent. Veel dinghen onderschepde hier
p ij.

C Kennenisse der Complexien

die medici vā die vōscheydenheit der hu-
 more/welcke wāt si behant gendoch zj/
 willē mi die so veel te lieuer ouer slaen.
 Voort als gp wilt werē en hēnē eē pleg-
 maticū wt zj p hysionomi/merct aert
 alle d'z aēcht/welch hi heeft vet en wit
 Het lichaē is vol vles/zj borst cael sonā
 hant/gerecte adere. Wā welckē ald' da-
 nige regieringe geue. Wāt die conde is
 alht eē sake vā d'ich; en d'oemich;/om
 die vloedinge/welc gemēgt is bi de con-
 de/en dat daer ooc af coemt/dat si ooc nē
 en begheerē mit vrouwe te doen te heb-
 ben/dan als si wel vol zj van wj/ofi vā
 anders wernē zj.

C Van Saturno in die wortele des
 geboertenis der genē die plegmatici zj
Derwil heeft Saturn' heerscappi
 ouer die gene die phlegmatici zj
 en d'z conth; so deilt hi eē deel in; pleg-
 mate. En wert d'z selfoed; hi ands vā

naturē pleecht/beheltelic so veel hē con-
 trari is de grooch; d' cōplexie. Tis claer
 dt als hi staet in die geboert vā eē San-
 guū/als dā also veel crachts nē en heeft/
 als in een p'elachelico en; plegmatico
 om d'z de natuer des cōplexis cōtrari is

C Kennenisse der Complexien

Also maect hi in de geboorte van eenen
 Phlegmatici/ eē mensch vā naturē ver
 enōtrent die ogē paers/ dē seifdē traech
 gheneycht vā hoofde en schouderē/ droe
 uich/ hatich/ nijdich/ achterclap doende
 vā den ald besten/ eē voorspraec der qua
 der mensche/ seer gheleert/ om vkeerde
 dingē te doen. Hoe wel nochtās dat hy
 schyt ands voor hē te nemē/ en hē seluen
 te mengē in brulofte der geenre die vro
 lich zj/ nochtās en hout hi n; lange vriet
 scap/ of te minstē tot zjre droefnis wort
 hi vworpē. Hi maect ooc onbeleest en
 boerachtich/ en n; so seer arbepdēde na
 beleesth; als contrari zjde and luy goe
 de sedē en maniere. Blomp vā vstaende
 en grof/ nau mit grote arbeit en cloeck
 heit pet vstaende/ mer in boeneri te be
 denckē en te leerē cloeck vā naturē. Hi
 maect ooc stil vā woordē/ mer de stilwi
 gēth; die al te groot is/ die maect haet d

mensche en bisond vā vrouwē/ tegē des
 dinaci/ tegē die cōde/ tegē die natuer/ tot
 welke strafh; coemt ooc bi begeerte vā
 wake/ roornich; haet en nijt/ curiosh;
 o and luy dingē te wete. Mer mi vduer
 hier bi te scrinē wat hi n; parte doet.
 Hi maect den stout/ eē schēd vol boeneri
 en scelle stuckē/ haestich sond raet/ vvor
 slichtich/ ogehoorsaē/ en in al dese houdē
 de hē seluē altijt stāstich. En waert sa
 ked; Mercuri? waer zj mede gesel/ soe
 maect hi eē lage legger/ o trou/ qualiche
 geuoelēde vā god vā de heiligē/ vā die re
 ligi/ eē bedrieger d vriede/ eē dootslager
 eē kibbelaer/ eē dief/ eē rouer vā heilige
 dingē. Daer o alsghi sodanigē Phlegma
 ticū siet/ raet d; dese qualic heeft. Natur
 nū of Martē in zj geboorte/ ist sake dat
 ghi des nerghēs ands/ wt die oppgerich
 te figuer wete en kont.

174

Kennenisse der Complexien

Van Jupiter in die wortel des geboerten van een Phlegmatick.

Jupiter in den ascendent voort aenmaricht sachtelich de roude van eenen Phlegmatici met zyn hitte en maket dat ghematichde lichaem/ middelbaer en sacht/ niet te swaer/ oft alte vol vleysch. Hi verciert oock met seer suuerlich hant/ met die alder beste manieren/ ende gesten/ met soe soete witspraec

ke/ vrede/ religie/ heylicheyt/ rechtvaerdicheyt/ waerachticheyt/ raet/ of armherticheyt/ goedertierenheyt/ in cleveren ende cieraaghy des lichaems maect een weinich te curios/ ende in aldusdanighe geluckich en voorspoedich.

Van Marte in die wortel des geboerten van een Phlegmatick.

Dhet saeck dat Mars qualick si beuonden in die geboerten van eenen Phlegmatici/ maect een weinich root van verwe/ gedronghe en ghesrudt van natuer/ stark/ stout/ snapachtich/ loegachtich. Ende daer en is niet een aspect van

alle die ander planeten so minlick oft soe goedtieren/ oft hi toont zyn quaet/ is sake dat hi dominie ouer penant cricht. Voort ontsteect hi dat hant boue op dat hooft/ hi vmeert dat aenschyn/ en dicmaket dat hooft hi maect wreet/ gruwelic van gesicht/ stoutmoedich en selwacker smeg/ importun/ toornich/ van veel woord/ een berommer/ een vrader/ spits/ een

Kenntnisse der Complexien

Scharp rechter/een principael van twee drachten/een rouer/een rabaut/ eenen moordenaer zijns vaders/een schim/eē dootslagher zijnder moederen/een heimelich vervolgher zijner vrienden/hoe wel nochtans dachi al dese dinghē doet slapper en sachter in een phlegmatici dan in een Melancholici oft Choleric/ omme dat die phlegmatiche humoor verwerpt ende lau maect die hitten. Anders coet hi dat leuen/ ende breeket die smaer van godt gheset/ ende dat oft doer een onwoorsienlichen neder val/ oft doer een haestighen doot.

tallich/ minlich/soet/godvruchtich/goedertierē/rechtuerdich/recht op/wit vā lichaē/soet vā wtsprake/dicht van hape mer eē weinich gedrayt/oft ghecrupst/ eē drācker/eē musiker/eē harpspeelder eē sanger. Voort vā die constē welck mī der hāt geschē/een schild/eē liefhebber der constē/welc renlic zj. Si maect een poet mī Mercurio/ eē mathematicū/ een orator/eē wjshilosooph/eē schermer/een bootser mitter hāt/en in al de dinghē aenghenaē dē menschē/vā goed faem/seer wel gesien. Mer als daer by coemt strjkhē Mars/vandert die mī be drielichh; pdelhept vā woordē/ende āderē/welkē in zjre macht zj.

Van Venere in die wortel des gheboertenis vā een phlegmatici.

Venus maect werlich/ onstantaf- tich/ blijde/ proper aēgenaem/ lief

Van Luna in die wortel des gheboertenis vā een phlegmatici.

Luna maect wit/gesprenkelt mī eē weinich roots/dicht vā hooft/van wjbrauwē welckē bi eē geuoecht staen schoō van oghē/een die bi aūtuer oge- lych/doende/ en ald meest in vſchepden

repsen te doē/en landē doer te lopē/ En waert saeck dat si waer in eē waterich tepkē/dat is in Discib? oft in Cācro/soe maect si bouē maten vet.

Kenninghe der Complexien

Van die Melancolica Complexie

Melancholica Complexio is cout ende drooch. Si coemt wt oueruloedighe ende seere hieter humnooren/ ende mit den corsten/ die hette des bloes is ghecleust van die milte. Haren smaeck is tusschen dat soete ende ponticum middelbaer/ ende coemt wt de leuer van welken een deel ghaet tot die milte/ dat ander deel/ strecht tot alle die andere leden. Welken coemt tot die milte/ dat vermindert dat lachen. Daerom ghebuert dat/ so wie oueruloedichlick humnooren heeft/ die weynich ende selden lachen. Hoe weldat haer kael hooft pannen seer hardt zyn/ nochtans stoten si haer aen die coude. Daer en bouen is haer dit oock ghemeyn/ dat sy in haere wecht verstandigher zyn dan in haer oude daghe/ si worden drap out ende die grise haren barsten wt/ al zyn si noch seer ryp van iaren/ haer verwelkende haren wt vallen/ verlancksaem werden si toornich/ mer eens gheterrret wesende/ worden si seer hartelick thooz

nich/ ende en houden niet op sonder daughen en schoffierighe woorden. Si en prijsen by na gheen dingen/ welken van die ghemeente ghepresen zyn/ want die quaetheyt des bloets/ en laet dat niet toe/ welke bloet berooft is van haer herten/ daer en bouen die slappe aderen ydel van bloede. Ja si en laten niet toe/ te doen te hebben nait vrouwt ten waer saeck dat si seer worden toe begheert/ ende daer toe ghebracht van die vrouwen. Si zyn hardt van ghebeente/ doore van lichaem/ scharp van velle/ welck al te samen zyn tephenen van edbederfdenatuer. Want behaluen dat sy zyn plomp ende grof van iudiceren/ daer en bouen zyn si gheruert met nijdicheyt/ greuentheyt/ droeuicheyt/ met quaet vermoeden/ onschamelheit/ ende dwaelheyt/ ende wat men voort yet bo ser mach bedencken. Sy haten te verkeren onder vergaderinghen der menschen. Si hebben eenicheyt lief/ si onstelen haer wt alle vergaderinghe der menschen. Si scriemē daer mē gheen sins en hoort verueert te zyn. Si nemē droomen waer/ welke haer al rijts warachtelick ghebueren. Ghiericheyt is met haer verlaemt. Droncken wesende/ ende ghestalt onder musikers/ ende wijn/ soe huplen si. Si en ghelouē niet gheringhe of te toe betrouwen met haren alder meeste vrienden/ mer alrijts voeden si bi haer heymelick fenijt in ander luyden verderfenisse. Laet dese in dat ghemeyn gheuoech gesept zyn.

Kenvenisse der Complexien

¶ Van Saturno ongeluckich in die wortele des gheboertenisse van eenen Melancholici.

N Het si saech dat die ald quaetste Planeet Saturnus daer bi coet/so vdbubbelt hi en vmeert alle quaetheyt. Hi maect gedronge van aensicht/en onbequaec/vscheyden va verwe/droeuich/blop/desperaet/ghierich/vsleten out/ostantaftrich/gruwelick en wreet va oge stinckende va adem/diep va gedachten mer die boos zij va haren sinnē/sonder vbont/sond iuck/swaerlick voortgaende/loep/onlustich/dick va lippen/vol va schouderē/ghetepkent in die voet oft in die versen. Van ambochten/oeffenende gheen va die vry consten/en ambochten die daer en bouen noch snooder zijn. En dit si gesept alleē va Saturno. Het gebuert die wil dat Mars daer bi ghe-

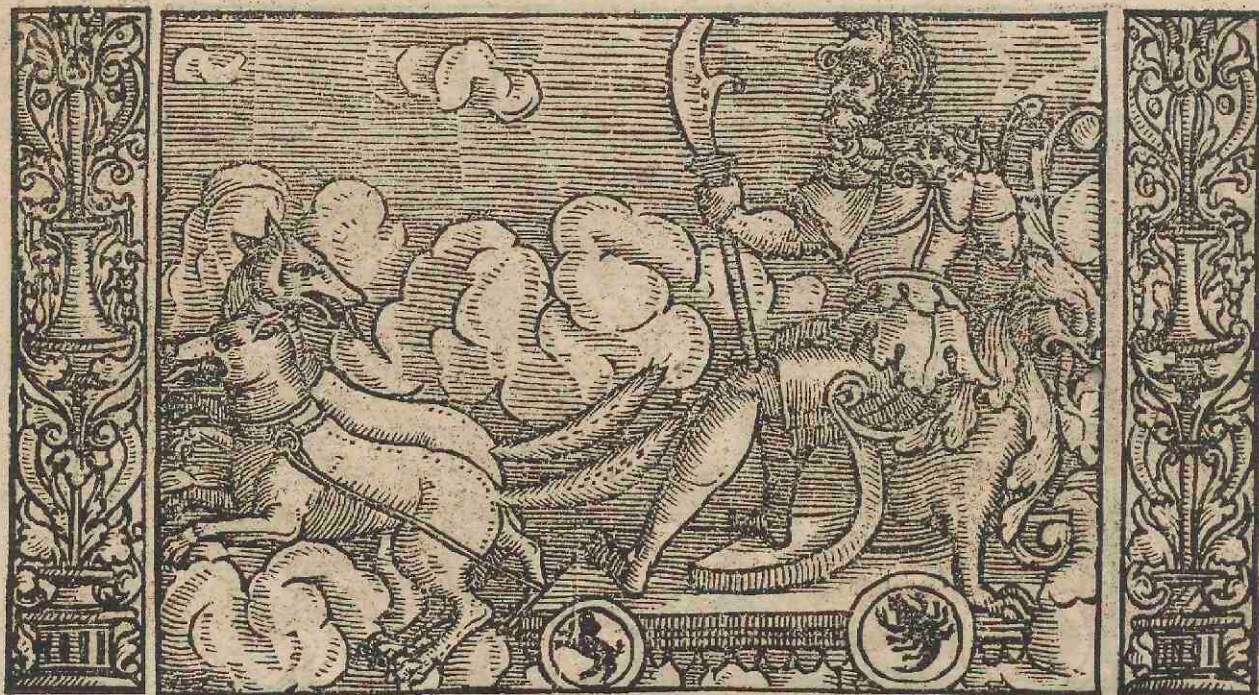
uoecht word/welck oock seer boos is. Daer om/wāneer als hi daer bi coemt dat een quaet bi dat and maect siecten/vrees/begupchelingē/kinaets/bloet/lijden en vdrict/perikelē/incest/schendingē der maechdē/godloosheit/afgoden/ontwiginghe gods/der heiligē/en religie. En dese en moghē niet vbsacht werden va enighe Planeet. waert saech noch tās dat Saturnus vslaemde mpt Joue of Venere/en Mars achter gestalt werdē (welc geschiet selde) so vmeert hi seer de natuer en vstant/en maect hē een vinds va sommige constē/en m; Luna/geleerde molenaers/en makers va molē/ ooc va bruggē/van schepē/van fonteynen va condupte/ ooc een bauman/et ackerman/meester timmermā/ wt welcken hi ooc rjck sal wordē.

¶ Va Marte een deel hebbende m; den Melancholico.

Z ij.

178

Kenninghe der Complexien

I Het saeck dat Mars alleen getuy-
ghet heeft van enighe complexi/son-
der Saturno/maecht een valsche bedrie-
ger/sel dreyghet vā aensichte/redeliche-
stout/ghetephet int aenschij/craech/crō-
bedriechelich/blop/geneycht tot diefte/
tot moorderi/en tot alle scade te doe zyn
naesten/en die hē niet gheschadet en he-
uet. In wiens huys waert saeck dat
Mercuri? erselinghe waer gaende/oft
behindt/maect als dā een Melancholicū
bysinnich/na volgedē zyns vads mistā-
den/en aen ghedaen mit die alre quaet-
ste manier zynre ouden. Te weten/
waer dat saeck dat hi dwase oudenē he-
uet/oft ands van quade manierē/en sal-
doer gheē dreygemēten en vūeerrussen
moghē werdē afgetogen vā haer stui-
cheit/en vā haer gewoonte/aen welken
si eens ghewent zyn.

Van Mercurio in die wortel van
een Melancholico.

Mer het saeck dat Mercuri? in
dese complexie om ghekeert wa-
re/so maect hi ongelouich/hē seluē qua-
lich sculdich kennēde/nochtas wel ghe-
leert/pdel vā kallen/ een ostantachtich
loper/en een pocher/bifond als men per
bi sal brenghē wt die conste/ nochtans
welkē alcht anders sprecht/en anders
denckt/die ander menschē wil wijs ma-
kē dat hi selfs niet en geloof/een cloech
wijsmaker/en onsoecker vā quade din-
ghē/geluchelich ooc in zyn werckē/qualic-
gonnēde zyn vriendē/en diet op hē wel vā-
dient hebbē. En heeft hi Saturnū bi hē
als dan maect hi geleert in landē te me-
ten/wijgaerdē/velden/een geleert
timmer meester.

C Kennenisse der Complexien

Van die Maen in die wortele des gheboertenisse van een Melancholici.

Ende is het saet dat Luna heerscap pi aen neemt in eenē Melancholico/si maect seer corpulent/tay/behagen de hem seluen/ghulsich/ghierich/vā eenen quaden adem/monniken/mer die selden verwaren haer voorneminghe. Als si mit haer Saturnum heeft/so maect si eenen hater der menschen. Als si Martem heeft/een oorenblaser/ende eenen saper van quaet. heeft si Mercuriū/een mede gesel in boeuerien te vhal len/een wedspannich/eē pdel klappert/onstantachtich/ēn een vnier van ander luy woorden.

Van die Sanguijns Complexi.

NDis hier noch rebouē dat wi dis puteren sullē vā die Sanguijns

Complexi/welcke wort ghehoudē voor die ald beste/ēn welc weynich mensche gebuert/welchēs proprietēte cortelich dese zj. Die Sanguinei hebbē een scarpe stemme/ēn daer bi zj si vrolich ēn bli de. Van welckē die saecke is/die bewechenisse der gheestē ēn des hieten bloedes/subtyl welken coēt vā dat hert/rot die mont/ende andere buytenste leden.

Z ij.

Kenninghe der Complexien

Waer o/si hebbē sacht vleis/dūne nege
 le/si hebbē genuecht in liederhēs/en in ā
 der dingē welc eē hert treckē en settē vā
 hē seluē/en doē blide vā butē zj. Wāt d;
 bloet springt in haer/en en laet niet toe
 pet ands te doē/dā d; bloet ruert en rup
 get. Waer o/si n; langhe noch n; veel en
 mogē toornich zj/om die matich; welc
 daer in gheboē is. Te doē te hebbē mit
 vrouwe scaedt haer n;/om de oueruloe
 dich; des humoors spermatiei.

Wā Saturno quaet in die gheboer
 temis van een Sanguinei.

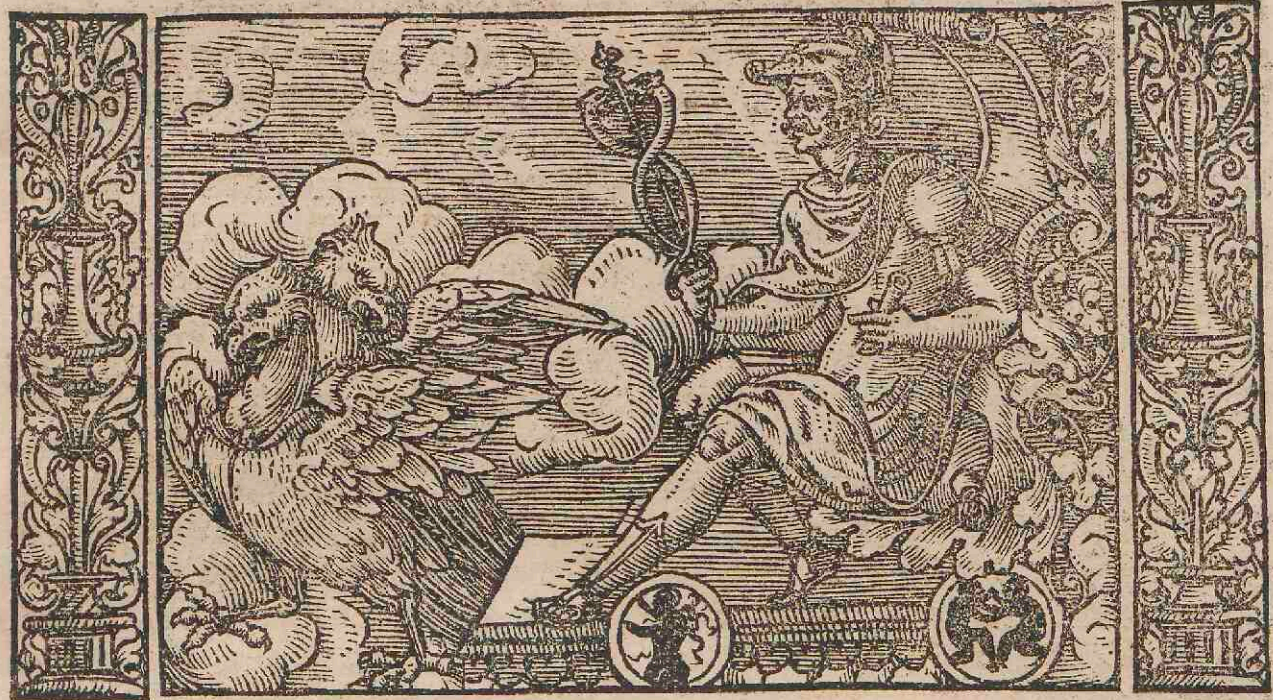
Saturn? heeft seldē oft nēmermeer e
 Snich deel mit dat bloet/wāt Satur:
 n? rouc is en drooch het bloet werm en
 vochtich. Daer o is obloet hē seer cōtra
 ri in zj effectē/ seldē zj hē familiaer ooc
 Juppiter Ven? en Mercuri?/om haer
 grote hitte en droochte.

Wā Joue deplēde mit dē Sanguj.
 Idē eerste als Juppiter heerscappi ot
 I sanct/maect blāc vā lijf/en blinchēde
 vā aēsicht/mit wat roots/n; gās swart
 vāoghen/wit vā tandē/ liberael/sacht/

duechtlaē/lieftaldē menschē/vol vā ghe
 dachtē/ eē prelaet/edel/ūciert/gesien/til
 rustich/suuerlic; ochtās daer lept veel
 aē/waer hi gestalt is/wāt is hy gestalt
 in de geboertenis int oost/alsdā vūwint
 in hē die vochtich;. J; s; hi int west/soma
 ket hi hē schoond en suuerlicher/en seer
 gracioos. Mars hoe wel dat seldē hē bi
 gewoecht wort/nochtās wāner hi daer
 bi is/so geeft hi stoutich;/niet dē stoutic
 heit welc schielic misbruphē die Marci
 alē/niet voorzichtig en ondsocht/door
 welchē/als hi hādelt alre meeste en gro
 tste dingē/so sal hy sinē naē voortstellē
 sinē nacomelinghē/ doer zj heerlike en
 vierlike septe/bisond in vūvolging vā bo
 se en godlose menschē. Also waert saeck
 d; hi Venerē bi sich had/dā doet hi de eē
 scoth; bi dand/deen duegt bi die and;/de
 eē suuerlich; bi dand/de een vstandel; z;
 bi dand/en al tgoet d; vā Joue gegeven
 is;d; maect hy pūtelic en vciert/en stelt
 het veel/op d; het meer en meer behagē
 mach/tē lestē datter n; en mach;zj/welc
 n; en sal schijnē hē gegheue te zj.

¶ Kennenisse der Complexien

¶ Van Mercurio in die wortele des gheboertenis der Sanguijnen.

Niet min doet Mercuri? anders half en half. Nochtans myt Jove maecht hi gheleert/welsprekent/vol redenen/een vercondigher/een raetsma scharp van ghevoelen/studioos/een lief hebber der consten.

¶ Conclussie des Boecks.

Hoe weldat de se en deser gelijken by auontueren te vooren geseit zijn in die natuerlyke Astrologie/nochtans niet op die manier/noch op dat ende. Want dat van dese is aldus danich (ghelyck wy gesept hebben) op/als wi weten te vooren pe-

mants complexie/dat wi moghen kennen als dan wt yemandts gesien ende manieren/wat Planeet hi in zyn horoscoop heeft/in een goede plaets oft in ee quade plaets/ende wt die kennenisse des Planeets mooghen raden alle andere condicien ende ghestaltenissen. Daerom wy en danmeren hier niet die scriftender Medicijnen/welken si ghescreuen hebben van die complexien/maer dese als wel gheuesticht stelle wy daer voor/alle de op een ghelept fundament optimmerē een timmeragie. Die willen moghē dit lesen/die gene die dat nzen willen/die moghent vsmaden. Wāt dat wisten wi te vorē/dat die ghenedie een ghemeijntimmeragie oprechtē wil dat zyn werck van alle manberispet sal werden.

¶ Geprent tot Utrecht op dien hoec van sint Mertens room/ in die gulden Teeuw/Si mi Jan Serntf. Int iaer M.CCCC.en.xxxvi. Dē. x. februarij